

Nr 130.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel för budgetåret 1947/48; given Stockholms slott den 28 februari 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

G U S T A F.

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1947.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, såvitt angår punkt 19, med statsrådet Mossberg anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, följande.

I de anslagsäskanden, som framlagts i årets statsverksproposition vid anmälan av fjärde huvudtiteln, har ett antal anslag upptagits med allenast beräknade belopp. Pågående utredningar möjliggjorde en noggrannare anslagsberäkning först vid en senare tidpunkt. Jag anmäler i detta sammanhang flertalet av de äskanden, som sålunda tills vidare lämnats öppna. Innan jag ingår närmare på beräkningarna av de olika anslagen, upptager jag till särskild behandling vissa specialfrågor av mera allmän räckvidd.

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 130.

Inledningsvis vill jag härvid erinra, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga den 31 december 1946 avgivit betänkande med förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebestämmelser m. m. för civila och civilmilitära befattningar och beställningar vid försvaret (SOU 1946: 94). Förslaget, som för närvarande är föremål för remissbehandling, torde komma att i sinom tid anmälas för Kungl. Maj:t av chefen för finansdepartementet. I avvaktan därpå har jag i det följande vid prövningen av föreliggande frågor om lönegradsplaceringar och tjänstebestämmelser ansett mig böra som regel utgå från nu gällande tjänsteförteckningar.

[1.] **Ändrad organisation av infanteriregementes stabs- och förvaltningstjänst i fred.** Såsom jag tidigare och senast i årets statsverksproposition anmält ha under de senaste åren pågått utredningar i syfte att rationalisera stabs- och förvaltningstjänsten vid de lägre truppförbanden inom försvaret. Utredningarna ha närmast avsett armén och i första hand infanteriregemente. Organisationsförsök ha utförts vid Älvsborgs regemente av försvarets centrala organisationskommitté på uppdrag av statens organisationsnämnd och resultatet i ett av nämnden framlagt förslag till ändrad organisation av infanteriregementes stabs- och förvaltningstjänst. Detta förslag har i huvudsak fastställts av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 januari 1947, att omedelbart genomföras vid Älvsborgs regemente och successivt vid övriga infanteriregementen. I beslutet ha dock de viktigare personalfrågorna lämnats öppna. Dessa frågor torde i detta sammanhang böra underställas riksdagens prövning.

Innan jag övergår till behandling av dessa frågor, torde jag få lämna en översiktlig redogörelse för hittillsvarande organisation och det rationaliseringsarbete som bedrivits på ifrågavarande område. Översikten grundar sig på organisationskommitténs rapport rörande organisationsundersökningarna vid Älvsborgs regemente, till vilken rapport liksom till övriga handlingar i ärendet torde få hänvisas.

Hittillsvarande organisation och utredningsverksamheten.

Den hittillsvarande organisationen av regementsstaberna vid infanteritruppförbanden har icke varit enhetlig. Efter en del på senare år vidtagna partiella reformer, främst ändring av inskrivningsväsendet, skulle fredsregementsstaben i huvudsak vara organiserad på följande sätt.

De egentliga förvaltningsärendena — tyg-, intendentur-, sjukvårds-, veterinär-, kasernvårds- och kassaärenden — ha varit tjänstegrensvis fördelade på avdelningar. Avdelningscheferna ha varit föredragande för regementschefen men i vissa allmänna avseenden underställda regementsstabschefen. En mobiliseringsavdelning för mobiliseringsförberedelser har funnits, som stått under chefskap av inskrivningschefen, vilken i denna egenskap varit direkt underställd regementschefen men i egenskap av chef för den till regementet anknutna inskrivningsexpeditionen lytt direkt under centrala värnpliktsbyrån. I övrigt ha praktiskt taget samtliga ärenden rörande den militära tjänsten handlagts på en avdelning för truppärenden under direkt ledning av regementsstabschefen.

1941 års försvarsutredning framlade i sitt betänkande ett principförslag till sammansättning av en regementsstab i fred. Förslaget vilade på den uppfattningen, att fredsorganisationen skulle mera än dithills varit fallet anknyta till och förbereda krigsorganisationen. De olika tjänstegrenscheferna på förvaltningsområdet skulle sammanföras till en sektion under gemensam chef — kvartermästaren. Vid behandlingen av förslaget i propositionen 1942:210 uttalade sig chefen för försvarsdepartementet för att överensstämmelse mellan organisationen i krig och fred borde eftersträvas, på sätt skett i principförslaget. Förslaget att sammanföra förvaltningstjänstens olika grenar under gemensam chef fann departementschefen förtjänt av att prövas i praktiken i avvaktan på de åtgärder, som kunde komma att vidtagas i syfte att reformera den militära expeditionstjänsten. Departementschefen anförde vidare i anslutning till förslaget, att det i princip borde ankomma på truppförbandschefen att bestämma enskildheterna i stabernas organisation såväl i vad rörde personalens användning som i fråga om tjänste- och föredragningsvägar, men att organisationen i stort måste regleras genom centralt utfärdade bestämmelser. Efter erforderlig prövotid borde det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den slutliga organisationen.

Principförslaget godkändes av riksdagen (skrivelse 1942:374). Med utfärdandet av bestämmelser i ärendet fick emellertid anstå i avvaktan på *militära expeditionstjänstkommitténs* utredningar och försöksverksamhet. Denna kommitté, som tillsattes år 1942, hade förlagt undersökningar rörande regementsstabens organisation till Upplands regemente. I samband med tillkomsten inom *statens organisationsnämnd* i februari 1944 av försvarets centrala organisationskommitté såsom särskilt organ för organisationsundersökningar inom försvaret avslutades expeditionstjänstkommitténs arbete, vilket sedermera fullföljdes av organisationskommittén. Organisationskommitténs undersökningar ha pågått sedan våren 1944 och, såsom tidigare nämnts, bedrivits vid Älvsborgs regemente. Resultatet av undersökningarna ha framlagts i en preliminär rapport av organisationskommittén den 27 september 1945 och i slutrapport av organisationsnämnden den 13 december 1945.

Syftet med undersökningarna har varit att åstadkomma en ur såväl militär som ekonomisk synpunkt effektiv organisation av fredsregementets staber och förvaltningsorgan samt av den verksamhet, som dessa staber och organ äro avsedda att utöva. Undersökningarna ha alltså icke omfattat utbildningsverksamheten. Organisationsnämnden har redogjort för gången i stort av organisationsundersökningarna och därvid anført i huvudsak följande.

Organisationsundersökningarna hade pågått under nära 15 månaders tid och utförts av särskilt utbildade, i organisationsarbete erfarna experter. Att börja med hade inom varje verksamhetsområde en mycket noggrann analys utförts av alla dithörande arbetsuppgifter. Härvid hade organisationsexperterna haft tillfälle att ingående diskutera olika spörsmål med därav berörda befattningshavare. Där så erfordrats, hade vederbörlig verksamhet varit föremål för noggranna undersökningar enligt tidsstudietechniska metoder av samma huvudtyp, som under senare år med framgång tillämpats inom näringslivets kontors- och fabriksorganisationer.

Med ledning av verkställd analys och utförda tidsstudier hade sedermera stabs- och förvaltningstjänstens olika verksamheter omorganiserats i avsikt att undvika onödigt arbete och dubbelarbete och att stegra arbetseffekten. Organisationerna hade därefter under noggrann kontroll av de civila experterna praktiskt prövats i så stor utsträckning, som för ändamålet visat sig nödvändigt. Vid behov hade förnyade, kompletterande tidsstudier utförts och modifikationer i försöksorganisationen vidtagits. Samtidigt hade inom de verksamhetsområden, där detta varit möjligt, omfattningen av de normala arbetsuppgifterna, som förekomme under fredsförhållanden, registrerats och till sin volym beräknats.

De hastigt påkommande och starka fluktuationerna i beredskapen våren 1945 hade utsatt försöksorganisationen för stora påfrestningar. Dessa hade utan svårighet kunnat mötas av den ordinarie personalen. Försöksorganisationen hade därmed bevisat sin hållbarhet på ett oförtydligt sätt. Tidpunkten för organisationsundersökningarna hade sålunda möjliggjort allsidiga prov av försöksorganisationen under synnerligen olikartade, delvis mycket påfrestande förhållanden.

Organisationskommittén har med eftertryck framhållit, att betydande insatser i rationaliserande syfte gjorts från regementets sida såväl före som under här ifrågavarande organisationsundersökningar. Redan vid tiden för dessas början hade sålunda på regementschefens initiativ vissa arbets- och personalbesparande åtgärder vidtagits, ehuru väl dessa av flera skäl icke kunnat givas önskad omfattning. Organisationsförslaget utgjorde därför resultatet av ett gemensamt arbete mellan å ena sidan regementets personal, enkannerligen dess chef, och å andra sidan organisationskommittén.

Organisationsnämndens förslag och förslagets behandling.

En kortfattad redogörelse för innehållet i organisationsnämndens slutrapport jämte organisationsförslag har jag lämnat till det vid propositionen 1946: 120 fogade utdraget ur statsrådsprotokollet. Vid behandlingen i det följande av vissa personalfrågor, som uppkomma i anledning av den nya organisationen, får jag anledning att ytterligare något beröra organisationens utformning. I övrigt torde jag få hänvisa till nämnda redogörelse och handlingarna i ärendet.

I förslaget ha till särskild behandling upptagits två principfrågor, som varit föremål för uttalanden i samband med 1942 års försvarsbeslut, nämligen strävan efter överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationen samt sammanförandet av tjänstegrenscheferna på förvaltningsområdet till en sektion under en gemensam chef. Härom anföres i huvudsak följande.

Vad beträffade möjligheten att vinna överensstämmelse mellan en regementsstabs organisation i fred och i krig hade redan militära expeditiöns-tjänstkommittén framhållit, att varje organisation självfallet måste vara avpassad efter den verksamhet, den avsåge att tjäna. Vissa verksamhetsgrenar vid fredsregementsstaben saknade varje direkt motsvarighet vid fältregementsstaben. Även i de avseenden, där verksamheten i fält hade enahanda syfte som verksamheten i fred, finge den under fältförhållanden av naturliga skäl väsentligt annan karaktär än under fredsförhållanden. Stabsorganisationen i fred och i fält borde därför uppbyggas var för sig med hänsyn till i första hand den verksamhet, den skulle tjäna. Däremot borde enligt

expeditionstjänstkommitténs mening överensstämme mellan fredsregements- och depåstabens organisation eftersträvas. Det vore nämligen av synnerlig vikt, att fredsregementsstabens organisation kunde fullfölja sin verksamhet under hela tiden för mobiliseringens utförande. Organisationskommittén delade denna uppfattning och fredsregementsstabens organisation hade i förslaget utformats i enlighet härmed.

I fråga om tjänstegrenschefernas inom förvaltningsområdet sammanförande under gemensam ledning av regementsofficer — kvartermästare — ansågs organisationskommittén i likhet med militära expeditionstjänstkommittén skäl icke finnas för införande av en kvartermästare i stabsorganisationen i fred.

Under det organisationsundersökningarna pågått, ha efter förslag av organisationsnämnden vissa rationaliseringar redan beslutats. Sålunda har Kungl. Maj:t den 13 april 1945 förordnat om rationalisering av verksamheten vid samtliga arméns stabs- och remontstallar. Vidare har från och med innevarande budgetår personalbehovet vid försvarets matinrättningar reglerats på grundval av ett förslag av organisationsnämnden till rationalisering av driften vid dessa inrättningar (jfr prop. 1946: 120, punkten 6).

Även tre andra verksamhetsgrenar ha gjorts till föremål för särskilda undersökningar genom organisationsnämndens försorg, nämligen verksamheten vid kassaförvaltningarna, sjukvårdstjänsten samt eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid ång- och värmecentraler, vilka undersökningar resulterat i organisationsförslag, berörande hela eller större delar av försvaret.

Jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande har den av organisationsnämnden föreslagna regementsorganisationen försöksvis varit genomförd vid Älvsborgs regemente under 1946. De myndigheter och organisationer, av vilka yttranden över förslaget infordrats, ha beretts tillfälle att genom besök och demonstrationer vid regementet taga del av försöksorganisationen. Yttranden över förslaget ha sedermera avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, allmänna lönenämnden, försvarsväsendets lönenämnd, försvarets tjänsteförtecknings-sakkunniga, överbefälhavaren, chefen för armén, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, arméns fortifikationsförvaltning och armeförvaltningen samt svenska officersförbundet, svenska underofficersförbundet, försvarsväsendets underbefälsförbund, försvarets civila tjänstemannaförbund, försvarsverkens civila personals förbund, regementskassörssällskapet och intendenturförvaltersällskapet.

Dessa yttranden återgivas i det följande i den mån de ha betydelse för bedömningen av föreliggande personalfrågor. Här torde få anföras några allmänna uttalanden rörande organisationsundersökningarna och förslaget i princip.

Statskontoret har ansett metoden att låta mera genomgripande organisatoriska omläggningar föregås av grundliga över en icke alltför kort tidrymd utsträckt organisationsundersökningar fördömlig. De huvudprinciper efter vilka förslaget utarbetats har statskontoret givit sin odelade anslutning.

Riksräkenskapsverket har anført, att verket erhållit det allmänna intrycket att det arbete, som av nämnden utförts under medverkan av regementets målsmän, lämnat ett gott resultat. De åtgärder, som vidtagits för genomförande

av tidsbesparande arbetsmetoder och ett ändamålsenligt utnyttjande av personalen, syntes på det hela taget medföra ett bättre och säkrare arbetsresultat till minskade kostnader.

Arméförvaltningen har framhållit, att de årliga kostnaderna för regementets förvaltning och expeditonsverksamhet genom rationaliseringen kunnat icke obetydligt nedbringas samt att i åtskilliga avseenden större effektivitet ernåtts.

Civiltförvaltningen anför, att de resultat som vunnits i åtskilliga fall måste anses beaktansvärda. Särskilt den rationalisering av arbetsrutinen, som genom försöksorganisationen kommit till stånd, syntes medföra ett minskat behov av arbetskraft och således leda till avsevärda besparingar.

Överbefälhavaren har karakteriserat resultatet av organisationsnämndens arbete såsom gott. Önskemålet att få till stånd en planmässig arbetsordning och förvaltning inom krigsmakten bleve enligt hans mening tillgodosett, därest förbandens stabs- och förvaltningstjänst i stort utformades i enlighet med nämndens förslag. Även om överbefälhavaren icke till alla delar kunde biträda förslaget, har han dock ansett, att detsamma utgjorde en god grund för att skapa en rationell och ekonomisk organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid arméns truppförband. Det arbete, som nämnden nedlagt, kunde säkerligen lämna många impulser och erfarenheter för liknande förbättringar inom marinen och flygvapnet.

Chefen för armén har ansett, att resultatet av nämndens verksamhet för införande av mera effektiv arbetsorganisation och mera rationella arbetsmetoder kunde betecknas såsom gott. Enkla och praktiska förslag hade framlagts. De föreslagna rationaliseringsåtgärderna komme säkerligen att medföra förbättrade arbetsförhållanden, varjämte en eljest erforderlig personalökning kunde undvikas.

Flertalet av de *infanteriregementschefer*, som haft tillfälle att taga del av organisationsförslaget, ha varit eniga om att förslaget i princip kunde bilda utgångspunkt för den rationalisering av stabs- och förvaltningstjänsten, som länge varit ett allmänt militärt önskemål.

Officersförbundet har anført, att de resultat, som nåtts vid organisationsundersökningarna, i stort måste anses mycket värdefulla och ägnade att i hög grad effektivisera arbetet vid berörda organ.

Underbefälsförbundet finner den föreslagna organisationen av stabs- och förvaltningsorganen effektiv och ändamålsenlig.

Civila tjänstemannaförbundet har uttryckt sitt erkännande för det sätt, på vilket undersökningarna bedrivits både i vad gällde grundligheten och det visade intresset.

Försvarsverkens civila personals förbund har ansett de av nämnden föreslagna och vid regementet försöksvis i huvudsak genomförda ändringarna i stort sett vara riktiga. Den samordning och centralisering av arbetsuppgifterna, som inom olika områden av regementets verksamhet föreslagits, syntes enligt förbundets mening vara till gagn för en effektiv och kostnadsbesparande tjänst.

Såsom jag inledningsvis anmärkt har Kungl. Maj:t genom beslut den 24 januari 1947 meddelat bestämmelser angående ändrad organisation på förevarande område. Den organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid infanteriregemente med därtill anknuten inskrivningsexpedition, som innefattas i organisationsnämndens i slutrapporten den 13 december 1945 och, såvitt avser kassaförvaltningen vid infanteriets truppförband, i skrivelse den 27 september 1946 framlagda förslag har därvid fastställts att gälla för Älvsborgs regemente omedelbart och för övriga infanteriregementen efter hand

som rationaliseringen i enlighet med förslagen genomförts vid regementena. Vissa smärre avvikelser från förslagen ha dock föreskrivits. Avdelningsindelningen på den militära ledningssidan skall i visst hänseende göras till föremål för fortsatta försök.

Huvuddragen av den fastställda organisationen framgå av en tablå, som bilägges detta protokoll (*bilaga 1*).

Omorganisationens genomförande vid infanteriförbanden avses skola ske successivt under arméchefens ledning och beräknas vara avslutat under budgetåret 1947/48.

Personalorganisationen.

Organisationsnämndens förslag med däri gjorda ändringar.

Den av organisationsnämnden föreslagna personalorganisationen för en regementsstab efter genomförd rationalisering innebär i vissa delar betydande avvikelser från den nuvarande. Genom stabs- och förvaltningsarbetets effektivisering har militär personal kunnat antingen helt frigöras från dylikt arbete eller ersättas med mindre kvalificerad personal i lägre löneställning. Å andra sidan föreslår nämnden högre löneställningar för viss militär och civil personal på grund av ökat ansvar eller ökade arbetsuppgifter.

I Kungl Maj:ts beslut om fastställelse av den föreslagna organisationen har såsom tidigare nämnts personalfrågorna icke slutligt reglerats. Bestämelse har meddelats av innebörd att ändringar i löneställning för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän tills vidare icke må vidtagas, att civil personal, som erfordras utöver i personalförteckningar upptagen personal, får anställas, dock icke såsom ordinarie eller extra ordinarie, samt att officerare och underofficerare, som frigöras från stabs- och förvaltningstjänst, skola, i den utsträckning personalläget det medgiver, överföras till utbildningsarbete. Å andra sidan har ställts i utsikt, att särskild ersättning skall kunna tillerkännas personal, som i den nya organisationen fullgör mera krävande arbetsuppgifter än som kan anses motsvara dess löneställning.

Organisationsnämnden har framhållit, att det vore förenat med svårigheter att få fram en jämförelse mellan den av nämnden föreslagna personalorganisationen och den för stabs- och förvaltningstjänsten vid regemente hittills gällande. 1942 års försvarsbeslut, som ligger till grund för den nuvarande organisationen, lämnade nämligen icke några bestämda uppgifter angående den personal, som vore avsedd för ifrågavarande stabs- och förvaltningsverksamhet. Med ledning av försvarsbeslutet och de utredningar, som legat till grund för detsamma, hade nämnden emellertid i samarbete med arméstaben gjort en beräkning rörande omfattningen av den personal, som måste tagas i anspråk vid regementet för att enligt nu gällande ordning kunna under fredstid bestrida tjänsten vid staber och förvaltningsorgan. På grundval härav kunna de ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna angivas, vilka ett genomförande av den föreslagna personalorganisationen skulle medföra. Dessa ändringar äro, räknat för ett regemente, följande.

1. Från stabs- och förvaltningstjänst frigöras av militär personal på aktiv stat 1 major, 3 kompaniofficerare, 12 fanjunkare, varav en på trängens stat, och 3 sergearter. Av stammanskap redovisas en minskning med 4 furirer.

2. Antalet förvaltare ökas med 4. För överfurirer upptagas oförändrat 18 beställningar, varav en på trängens stat.

3. Av arvodesbefattningar för pensionerad personal upptager förslaget oförändrat antal, 2, officerare, under det att antalet befattningar för underofficerare minskas med 5.

4. I fråga om ordinarie civilmilitär personal företer den nya personalorganisationen inga andra avvikelser från den nuvarande än att antalet förråds-vaktmästare ökas från 3 till 4, vilket skulle innebära, att en extra ordinarie dylik befattning överföres till ordinarie.

5. Av extra ordinarie personal upptar den angivna personalorganisationen 1 ny befattning för kansliskrivare i MEo 11, 1 ny befattning för förste kontorist i MEo 9, 4 nya befattningar för kanslibiträden samt kontors- och skrivbiträden ävensom köks-, sjukvårds-, förråds- och eldarpersonal till i huvudsak samma antal extra ordinarie och extra befattningar, som beräknats för innevarande budgetår.

6. Antalet för stabs- och förvaltningstjänst ianspråktaga värnpliktiga kan minskas med 30, vilka emellertid med nuvarande brist på värnpliktiga hade måst ersättas med kollektivavtalsanställda arbetare.

Den överensstämmelse beträffande antalet extra ordinarie befattningar som i stort sett föreligger mellan den nya och den nu gällande personalorganisationen beror på att personalstaterna för innevarande budgetår i dessa hänseenden beräknats på grundval av organisationsnämndens förslag. Även antalet kollektivavtalsanställd personal överensstämmer av samma skäl med det för budgetåret 1946/47 för normalorganisation beräknade.

Med tillämpning inom hela *infanteriet* av den personalorganisation, som här angivits för rationaliserat typregemente, skulle personalförändringarna i förhållande till nuläget totalt utgöra

minskning med 19 majorer, 57 kompaniofficerare, 228 fanjunkare, 57 sergearter, 76 furirer, 95 befattningar för pensionerade underofficerare och 570 kollektivavtalsanställda arbetare samt

ökning med 76 förvaltare och följande antal extra ordinarie befattningar, nämligen 19 i 11, 19 i 9 och 76 i 7 lönegraderna.

Till personalökning bör även räknas den ökning av antalet överfurirer i inre tjänst som skulle bli följderna av ett genomförande av förslaget. Å andra sidan kan till personalbegränsningar hänföras, att sedermera framställda krav på förstärkning av den hittillsvarande organisationen icke behöva annat än övergångsvis tillgodoses. Genom den nya organisationen vinnas väsentliga besparingar i de årliga kostnaderna för stabs- och förvaltningstjänsten vid truppförbanden.

Organisationsnämnden har framhållit, att besparingarna i själva verket äro större än vad som framgår av de här redovisade personalförändringarna, enär åtskilliga befattningshavare, bland andra bataljons- och kompanichefer, vilkas

arbetstid tidigare till en del tagits i anspråk för stabs- eller förvaltningstjänst, genom rationaliseringen helt eller i allt väsentligt frigjorts från dylik tjänst, utan att detta vid jämförelsen mellan nuläget och den nya organisationen kommit till uttryck i personalreduceringar. Vissa av nämnden redovisade engångskostnader för byggnadsändringar och expenser vid Älvsborgs regemente, vilka varit nödvändiga för ett effektivt och förenklat arbete, komma enligt nämndens mening att mer än väl täckas av besparingar, som uppkomma genom att planerade byggnader för värnpliktsredovisningsorganen och för förråd på grund av rationaliseringen icke behöva komma till utförande.

Yttrandena.

Även om huvudlinjerna i organisationsnämndens förslag i det stora hela godtagits av remissmyndigheterna och lämpligheten av effektiviseringen i arbetsorganisationen och rationaliseringen av arbetsmetoderna vitsordats, ha från många håll erinringar riktats mot den föreslagna personalorganisationen och mot personalberäkningarna. Av de allmänna uttalandena i dessa frågor återgivas här följande.

Arméchefen har ansett, att de organisationsundersökningar som beröra den personella organisationen skett inom en alltför snäv ram samt i detta ämne vidare anført i huvudsak följande.

Stabs- och förvaltningstjänsten vore ett medel att skapa bästa möjliga betingelser för utbildningsarbetet, vars yttersta mål vore att skapa fältdugliga förband. Den förstnämnda tjänstens rationalisering kunde därför icke göras till en isolerad åtgärd utan måste ske under beaktande av återverkningarna på krigsorganisationen, utbildningsarbetet, personalrekrytering m. m. Beräknades personalen för stabs- och förvaltningstjänsten alltför snävt, komme i praktiken viss för utbildningsarbetet avsedd personal att tagas i anspråk för den förstnämnda tjänsten. Den militära fredsorganisationen måste vara så uppbyggd, att befattningshavarna erhöles erforderlig rutin för verksamheten i krig. Praktisk rutin förvärvad under fredsarbetet kunde endast i viss utsträckning ersättas av utbildningskurser. Det kunde därför vara nödvändigt att i viss utsträckning frångå den tidsstudiemässigt mest rationella fredsorganisationen, därest en mindre rationell sådan medförde påtagliga fördelar för tjänsten i krig.

Av yttrandena från *regementscheferna* kan anföras, att organisationen ansetts ha blivit för hårt pressad, varför den sannolikt icke skulle hålla för större påfrestningar under längre tid. Personalen vore icke i stånd till ständiga topprestationer. — Det har vidare framhållits, att ett tillräckligt antal aktivt befäl måste ingå i fredsorganisationen för att giva stadga åt de mobiliserade förbanden och att befälskadern därför måste något överdimensioneras samt att vid beräkningen av personalens arbetsprestationer hänsyn borde tagas till att även stabspersonalen borde deltaga i viss befälsutbildning.

Underofficersförbundet har anført, att många av nämndens förslag tydde på att nämnden åsidosatt vederbörlig hänsyn till den militära tjänstens specifika krav på ekonomisk hänsyn och ej minst förståelse för den militära personalens berättigade anspråk. Förbundet har vidare yttrat, att säkra hållpunkter saknades för bedömning av möjligheten för organisationen att tåla de påfrestningar, som uppkomme vid förbandets närmande till övergång till krigsorganisationen. Den bräcklighet eller bristande fältmässighet, som den långt drivna rationaliseringen av arbetsuppgifterna otvivelaktigt innebure, syntes emellertid icke skänka någon tillförsikt för förslaget lämplighet ur krigsförberedelsesynpunkt.

Vissa myndigheter och personalsammanslutningar ha behandlat frågan om avvägning mellan civil och militär expeditiöns- och förvaltningspersonal.

Organisationsnämnden har i olika sammanhang redovisat de principer, som nämnden tillämpat i här angivna hänseende. Sälunda har nämnden i anledning av ett förslag om utbyte av vissa underofficersbefattningar mot civil personal, anfört, att den principen varit vägledande för nämnden, att underofficerare placerats i sådana stabs- och förvaltningsbefattningar, som krävde viss militär erfarenhet och samtidigt vore väl avpassade efter deras kvalifikationer. I annat sammanhang har nämnden framhållit, att militär arvodespersonal endast borde användas i sådana befattningar, där å ena sidan särskilda krav på militär utbildning och erfarenhet gjorde sig gällande men å andra sidan personal på aktiv stat icke borde ifrågakomma. I övriga fall borde för vinnande av ökad arbetseffekt och kontinuitet specialutbildad civilanställd personal användas.

Riksräkenskapsverket har anfört, att verket funne det befogat att specialutbildad civil personal toges i anspråk i enlighet med de principer nämnden angivit, icke minst för att motverka den kaderminskning som uppkomme som en följd av den ändrade befolkningssammansättningen.

Överbefälhavaren har med skärpa framhållit olägenheterna, icke minst ur beredskapssynpunkt, av att civil manlig personal i större omfattning utnyttjades inom truppförbandens fredsförvaltning. Därest man i fred genom att anställa civil personal avsåde sig möjligheterna att i förvaltningstjänst använda underofficerare och underbefäl, komme detta i händelse av krig eller förstärkt försvarsberedskap med all säkerhet att medföra betänkliga svagheter vid fältförbanden, där förvaltningstjänsten i stor utsträckning måste läggas på dessa personalkategorier. Den militära tjänsten krävde ofta övertidsarbete, varvid dyrbar övertidsersättning måste utgå till civil personal. Representanterna för förvaltningstjänsten måste dessutom äga god inblick i och verklig förståelse för utbildningsarbetet samt förmåga att samarbeta med truppbefälet. Antalet civila anställda borde därför i möjligaste mån begränsas genom att alla de befattningar, där fast anställd militär personal, eventuellt efter kompletterande utbildning, kunde lösa föreliggande arbetsuppgifter, förbehölles denna kategori. Civil arbetskraft borde endast användas för sådana speciella uppgifter, för vilka militär personal kunde anses mindre lämplig.

Från *regementschefernas* sida ha framhållits i huvudsak samma synpunkter som av överbefälhavaren och därjämte anförts, att den militära personalen i varje fall borde få konkurrera om befattningarna med den civila, varigenom placering av rätt man på rätt plats borde kunna underlättas.

Underofficersförbundet har anmärkt, att organisationsnämnden syntes ha eftertraktat att placera specialutbildad civil personal i varje aktuell befattning i stället för att undersöka i vad mån från utbildningsarbetet ledigblivande befälspersonal effektivt kunde nyttjas inom stabs- och förvaltningstjänsten.

Civila tjänstemannaförbundet har ansett konsekvensen av organisationsnämndens principiella inställning till förevarande spørsmål fordra, att vissa angivna befattningar för militär personal besattes med civila befattningshavare, speciellt skolade för sina uppgifter. Detta vore enligt förbundets mening ett icke oväsentligt led i bemästrandet av de besvärliga rekryteringsförhållandena av manskap.

Här kan vidare nämnas, att enligt föreliggande förslag av försvarets civilförvaltning befattningarna för regementskassör borde hänföras till lönegrad Ca 18 eller undantagsvis Ca 15.

Vissa personal- och lönefrågor.

Jag upptager härefter till närmare behandling de personalfrågor, som äro av betydelse för personalstaternas utformning och för anslagsberäkningarna.

Organisationsnämndens förslag.

Vad som i organisationsförslaget tilldragit sig den största uppmärksamheten äro de begränsningar av den aktiva militära personalen i stabs- och förvaltningstjänsten vid truppförbanden, som blir en följd av den nya organisationen.

Den i det föregående redovisade minskningen med 1 major uppkommer därigenom, att varken regementsstabschef eller regementskvartermästare, vilka båda befattningar i 1942 års försvarsbeslut förutsattes skola vara deltidstjänster, erfordras i normalorganisationen. Mot att kvartermästaren utgår ur organisationen ha invändningar icke gjorts. Däremot ha de militära remissmyndigheterna yrkat, att stabschefen bibehålles.

Vad frågan om *stabschef* beträffar har organisationskommittén som en huvudprincip för organisationsförslaget anfört, att regementschef borde utan mellaninstanser utöva en enhetlig ledning av stabsverksamheten inom alla dess områden. Det antal avdelningar, som verksamheten såväl på militärsom förvaltningssidan ansetts böra omfatta, vore enligt kommitténs mening icke heller större än att detta med användning av rationella ledningsmetoder med fördel låte sig göra. Avgörande vore i detta avseende, att regementschef medgäves rätt att till avdelningschef delegera sin beslutanderätt i frågor, som icke voro av grundläggande natur eller större räckvidd eller eljest av principiell innebörd. Organisationskommittén har om stabschefen vidare anfört i huvudsak följande.

I den hittills gällande ordningen skulle regementsstabschefen handlägga sådana ärenden som placering till tjänstgöring av skrivbiträden och fördelning av inkommande tjänstemeddelanden samt, inom den avdelning för vilken stabschefen vore chef (truppvadlingen), dels till denna avdelning hörande ärenden, dels ock ärenden, som icke på grund av gällande organisation handlades inom annan avdelning. Expeditionstjänstkommittén hade i sitt förslag rörande regementsstab framhållit, att stabschefen till förfång för handläggningen av betydelsefulla ärenden rörande trupptjänsten vanligen i stor utsträckning sysselsattes med göromål, vilka skulle kunna utföras av mindre kvalificerad personal. Enligt organisationskommitténs mening vore verksamhetsområdet vid en fredsregementsstab numera av så betydande omfattning även på den militära sidan att en avdelningsindelning erfordrades, varje avdelning med sitt bestämda arbetsområde. Avdelningscheferna måste vara direkt föredragande för regementschefen. I en sådan organisation hade regementschefen den direkta ledningen av staben och en stabschef skulle endast utgöra en fördröjande instans. De vid Älvsborgs regemente verkställda försöken gäve vid handen, att stabschefen både kunde och borde utgå ur organisationen.

En annan huvudfråga vid behandlingen av förevarande ärende har varit, huruvida såsom *kompaniadjutant* skulle avses fanjunkare eller överfurir.

För vart och ett av de tolv kompanierna vid ett normalinfanteriregemente

avses enligt hittills gällande personalberäkningar en fanjunkare såsom kompaniadjutant. Denne svarar för expeditionstjänstens utförande och för ledningen av den inre tjänsten i kasernen samt beräknas deltaga såsom kompanichefens adjutant jämväl vid övningar i kompani- eller högre förband utom kasern. Vid kompaniet tjänstgöra ett underbefäl, undantagsvis menig, såsom dagkorpral, samt skriv- och handräckningspersonal. Såsom biträdande kompaniadjutanter avses jämlikt beslut av 1944 års riksdag vid ettvart av nio kompanier vid ett regemente skola placeras en överfurir.

Med omorganisationen har arbetet vid kompaniexpeditionen i åtskilliga avseenden omlagts och förenklats. Genom inrättandet av för regementet gemensamma centraler för budsändning och skrivgöromål har kompaniexpeditionen frigjorts från ordonnanstjänst och maskinskrivning. Genom särskilda åtgärder har vidare arbetet vid kompaniexpeditionen i hög grad förenklats eller kompanierna helt avkopplats från vissa arbetsuppgifter. Sålunda ha bland annat förråden vid kompaniet slopats, varigenom kompaniadjutantens uppbördsmanansvar i huvudsak bortfallit, förrådsbokföringen överflyttats till ett för regementet gemensamt förrådsbokföringskontor, förandet av vissa expeditionshandlingar delvis överförts till andra organ och i övrigt avsevärt förenklats samt ett betydande antal expeditionshandlingar slopats.

Såsom framgår av organisationskommitténs preliminära rapport ha här antydda förenklingar och omläggningar alltsedan slutet av år 1944 prövats vid en kompaniexpedition med en personaluppsättning av, förutom kompanichefen, en överfurir och en dagkorpral (värnpliktig grupp 4), vilken tillika var biträde åt överfuriren. Städarna voro ersatta med sjukredovisade, delvis tjänstbara värnpliktiga. Vid övriga kompanier hade genom regementschefens försorg jämväl de antydda förenklingarna i vissa avseenden tillgodogjorts. Fanjunkaren hade emellertid här bibehållits som kompaniadjutant och till dennes biträde hade ställts, förutom dagkorpralen, ett värnpliktigt skrivbiträde. För alla kompaniexpeditioner hade beredskapsläget försakat en icke oväsentligt ökad arbetsuppgift. Då emellertid organisationen vid försökskompaniet hållit även under dessa förhållanden, är organisationskommittén av den bestämda uppfattningen, att försöksorganisationen skulle visa sig lämplig även under fredsförhållanden. En kompaniexpedition kunde och borde därför normalt begränsas till att omfatta, förutom kompanichefen, en kompaniadjutant med en dagkorpral som biträde.

Organisationskommittén har i denna fråga vidare anfört i huvudsak följande.

Sedan de antydda förenklingarna och omläggningarna av verksamheten vid kompaniexpeditionen vidtagits, vore det arbete, som påvilade kompaniadjutanten såsom föreståndare för nämnda expedition, icke längre av den beskaffenhet, att för ändamålet erfordrades en befattningshavare med fanjunkares kvalifikationer. Befattningen kunde med fördel bestridas av en för ändamålet utbildad överfurir.

Då underofficeren genom sin utbildning vore särskilt skickad att tagas i anspråk för den betydelsefullaste delen av arbetet vid regementet, nämligen utbildningsarbetet, skulle det vara ett missbruk av arbetskraft att icke utnyttja honom i utbildningen. Att underofficerarna, såsom hittills i regel skett,

vid befordran till fanjunkare — ofta redan i ganska tidiga år — placerades i en kompaniexpedition vore i högsta grad ägnat att motverka det bestämda kravet att de intill den stadgade pensionsåldern skulle vara fullt dugliga att föra förband vid mobilisering och i krig. Enligt organisationskommitténs mening kunde användbarheten i fält endast tillgodoses genom att hålla personalen borta från expeditionernas stolar.

Om befattning såsom kompaniadjutant i fält allt fortfarande skulle beklädas med underofficer, finge det i detta sammanhang icke förbises, att nämnda befattning icke endast krävde full kroppslig vigör av sin innehavare. Den fordrade också att kompaniadjutanten vore väl förtrogen icke blott med alla de olika vapen och den mångskiftande tekniska utbildning, som numera stode till ett kompani och icke minst till en kompanistabs förfogande, utan även med de lönetekniska, förvaltningsmässiga och personalvårdande föreskrifter, som gällde för ett kompani i fält. Den fysiska spänsten vidmakthölles säkrare och erforderlig kannedom om tjänstens tekniska och taktiska krav förvärvades bättre under deltagande i det dagliga utbildningsarbetet än under tjänstgöring på en kompaniexpedition. För allsidig förtrogenhet med de expeditionella och förvaltningsmässiga uppgifter, som tillkomme en kompaniadjutant i fält, krävdes under alla förhållanden särskilt anordnade utbildningskurser.

Den från vissa håll anförda synpunkten att det för tillsynen av truppen inom kompaniförläggningen vore av största värde att vid kompaniet förfoga över en ständigt där tjänstgörande och även förlagd fanjunkare komme med hänsyn till kraven på bestämd tjänstgöringstid även för militär personal och till de ökade krav på omhändertagande av truppen även på fritid, som numera ställdes på allt kompanibefäl, att förlora i betydelse.

Organisationskommittén funne för sin del, att den prövade organisationen icke blott ur ekonomisk och arbetssynpunkt utan även ur militär synpunkt vore att förorda. Detta uteslöte självfallet icke att, där fanjunkaren av särskilda skäl icke lämpligen kunde användas i trupputbildningsarbetet, han borde kunna användas i adjutant-, expeditions- eller förvaltningstjänst.

Vad sålunda anförts och föreslagits i fråga om kompaniadjutantsbefattningarnas besättande med överfurirer syntes med hänsyn jämväl till det antal befattningar i övrigt för underofficerare på aktiv stat som enligt organisationsförslaget skulle finnas, enligt organisationskommitténs uppfattning icke i och för sig behöva utöva något menligt inflytande på underofficerskårens sammansättning och rekrytering. Åtgärden i fråga innebure endast, att fanjunkaren frigjordes från sådana arbetsuppgifter, som genom vidtagandet av vissa rationaliseringsåtgärder icke längre kunde sägas vara av den kvalitativa beskaffenhet att de borde överlämnas till en så högt ställd befattningshavare. Fastmer skulle starka erinringar kunna göras icke minst från personalens sida mot att vid sådant förhållande bibehålla fanjunkare i kompaniadjutantsbefattningar. Enligt organisationskommitténs mening innebure även åtgärden i fråga, att de sålunda frigjorda icke minst för utbildningsarbetet värdefulla underofficerarna skulle överflyttas till sådana arbetsområden, där deras ställning, utbildning och erfarenhet bättre komme till sin rätt. Vid särskilda försök med ändrat verksamhetsområde för kompaniadjutanten, som genom regementschefens försorg utförts, hade den icke oväntade erfarenheten vunnits, att även en äldre fanjunkare med fördel kunde användas inom vissa utbildningsgrenar och där bliva ett gott stöd för kompanichefen, icke minst om denne vore förhållandevis oerfaren.

I sin slutrapport har organisationsnämnden, efter ytterligare arbetsstudier, vilka givit vid handen att den sammanlagda arbetskvantiteten per dag för

expeditionsverksamheten vid kompani, dagkorpralsysslorna inräknade, motsvarade obetydligt mer än ett dagsverke, funnit det lämpligt föreslå, att samtliga kompaniadjutantsbefattningar vid regementet skulle beklädas med överfurirer, samt vidare anfört, att de rent expeditionella arbetsuppgifter, som tillkomme en överfurir i kompaniadjutantsbefattning både kvantitativt och kvalitativt vore så begränsade, att sysselsättning för en kvalificerad underofficer därutöver icke finnes inom kompaniexpeditionen. Skulle trots detta — såsom från visst håll föreslagits — en underofficer placeras såsom kompaniadjutant med en överfurir till biträde, syntes detta organisationsnämnden komma att ha till följd, att de utförda organisationsundersökningarnas syfte skulle helt förryckas. Kompanichefen skulle i så fall ej heller få önskvärd hjälp i utbildningsarbetet av underofficeren. Expeditionsarbetet hade nämligen en allmänt omvittnad benägenhet att svälla ut över det strängt nödvändiga, om det uppdelades på ett flertal icke fullt sysselsatta personer. Det tillkomme icke organisationsnämnden att yttra sig om huruvida en äldre underofficer borde stå till kompanichefens förfogande för utbildning och inre tjänst. Denne underofficer borde enligt nämndens mening emellertid icke ha någon befattning med kompaniexpeditionen.

Såsom av det föregående framgår komma genom omorganisationen att frigöras beställningar jämväl inom kompaniofficersgraderna, inom underofficersgraderna i övrigt och inom furirsgraden.

I 1942 års försvarsbeslut beräknades behovet av befattningar för *kompaniofficerare* i stabs- och förvaltningstjänst till 5 heltidstjänster och 4 deltidstjänster eller sålunda 7 befattningar, varav 1 löjtnant. Av dessa befattningar ingå i den nya organisationen tygofficeren, regementsintendenten och en officer på truppavdelningen (motsvaras av chefen för personalavdelningen i organisationen med utbildnings- och personalavdelning). För den nya organisationen erfordras vidare en regementsadjutant (kapten eller löjtnant). För utbildningsärenden beräknas därjämte en kompaniofficer (kapten eller löjtnant) komma att tagas i anspråk vid sidan av annan tjänst. Tillhoppa erfordras sålunda i den nya organisationen 4 heltidstjänster och 1 deltidstjänst. Personalorganisationen har alltså minskats med minst 2 befattningar, vilka kunna hänföras till biträdet åt regementsintendenten (löjtnant) och en officer å mobiliseringsavdelningen. Chefen för yrkeskompaniet, i hittillsvarande organisation kapten på aktiv stat, förutsättes skola ersättas med pensionerad officer i arvodesbefattning, chef för kasernkompaniet. Antalet kompaniofficerare på aktiv stat skulle härigenom minskas med 3.

Vad beträffar *underofficerare* upptog 1942 års försvarsbeslut — bortsett från kompaniadjutanterna — på regementets stat 2 befattningar för fanjunkare nämligen för tygförrådsförvaltare och förrådsunderofficer. För den förra befattningen förutsättes i den nya organisationen skola inrättas en förvaltarbeställning. Förrådsunderofficeren motsvaras där av en expeditionsunderofficer på intendenturavdelningen (sergeant). En befattning såsom biträdande expeditionsunderofficer på regementsexpeditionen och en såsom de-

taljchef på mobiliseringsavdelningen tillkomma. Antalet fanjunkare på regementets stat blir — med bortseende från kompaniadjutanterna — sålunda oförändrat. En på trängens stat uppförd sjukvårdsunderofficer, fanjunkare, föreslås skola icke längre handha sjukvårdsmaterieförrådet och det expeditjonsarbete som hittills ålegat honom utan ersättas av en överfurir såsom uppbördsman och föreståndare för sjukhusets expedition.

I försvarsbeslutet beräknades 4 sergeanter på aktiv stat för stabs- och förvaltningstjänst, nämligen 3 stabsunderofficerare på bataljonsstaberna och en biträdande sjukvårdsunderofficer. Samtliga dessa befattningar utgå ur organisationen, varvid stabsunderofficerarna ersättas av en pensionerad underofficer i arvodesbefattning för en gemensam bataljonsstab. I stället tillkommer en befattning för sergeant såsom expeditjonsunderofficer på intendenturavdelningen. En minskning med 3 sergeantbeställningar uppkommer således.

Den nya organisationen upptager arbetsuppgifter för 4 *furirer*, varav 3 för vapenverkstaden och 1 i stalltjänst. Organisationskommittén har redovisat 6 furirsbefattningar på regementets stat för stabs- och förvaltningstjänst i den hittillsvarande organisationen. På trängens stat upptaget sjukvårdsunderbefäl, av kommittén angivet till 2 furirer, blir med den nya organisationen helt befriat från sjukhustjänst.

Beträffande de övriga personal- och löneställningsfrågor, som föranledas av organisationsförslaget, må anföras följande.

Vad angår löneställningsfrågor har organisationsnämnden framhållit, att dylika frågor principiellt låge vid sidan av organisationskommitténs uppdrag. Organisationskommittén hade tagit särskild ståndpunkt till personalens löneställning endast i de fall, där den föreslagna omorganisationen pålagt viss befattningshavare ändrade arbetsuppgifter och ändrat ansvar.

För ett infanteriregemente finnas å intendenturkårens stat upptagna 2 beställningar för *förvaltare* i UO 3, nämligen för intendenturförrådsförvaltaren och för regementskassören. Organisationsnämnden har föreslagit, att följande fyra nya beställningar för förvaltare inrättas, nämligen för tygförrådsförvaltare, för personalregistrator vid personal-(trupp-)avdelningen, för expeditjonsföreståndare vid regementsexpeditionen samt för kasernförvaltare, chef för kasernvårdsavdelningen. Benämningen regementskassör har vidare föreslagits skola utbytas mot kassachef.

Av organisationskommitténs förslag och nämndens motiveringar för de nya tjänsterna inhämtas följande.

Tygförråden, som tidigare varit uppdelade på fyra uppbördsmän och splittade i smågrupper, ha ansetts kunna efter lämplig förrådsplanering och genom att förrådsbokföringen centraliserats till ett för all dylik bokföring gemensamt kontor sanmanföras under en förvaltare såsom uppbördsman. Beträffande löneställningen för denne befattningshavare har nämnden anført, att tygförrådsförvaltaren erhöle ett verksamhetsområde och ett uppbördsmanansvar, som väl kunde mäta sig med eller till och med överstiga intendenturförrådsförvaltarens, varför han borde placeras i samma löneställning som denne.

Till personalavdelningen har förlagts handläggningen av i stort sett alla vid regementet förekommande personalärenden. Personalregistratorn är avsedd att under avdelningschefen närmast svara för tjänsten vid personalavdelningen. Ansvar för att bland annat inkallelserna komma att förlöpa plan enligt och friktionsfritt faller till följd härav till en stor del på personalregistratorn. Organisationsnämnden har därför funnit starka skäl tala för befattningens placering i lönegrad UO 3.

Detsamma gäller enligt kommitténs mening expeditionsföreståndaren, som är avsedd att i allt väsentligt självständigt leda arbetet vid regementsexpeditionen. Han övertager därmed en hel del betydelsefulla arbetsuppgifter, som tidigare ålegat andra enheter inom regementsstaben.

Kasernvårdsavdelningen förestås i den hittillsvarande organisationen av en aktiv officer, kasernofficer, som fullgör befattningen vid sidan av annan tjänst och till sitt biträde har en pensionerad underofficer, kasernunderofficer. Organisationsförslaget innebär beträffande denna avdelning, att civil byggnadsteknisk sakkunskap ställes till regementschefens förfogande och att kasernofficeren utgår ur organisationen. Kasernunderofficeren är under regementschefen närmaste målsman för kasernvården samt för förvaltning och underhåll av övningsfält m. m. Förekommande byggnads- och underhållsarbeten skulle i princip utföras med anlåtande av entreprenör, vilket komme att medföra krav på ökade underhållsanslag.

Beträffande kasernförvaltarens löneställning har organisationsnämnden franhållit, att han enligt förslaget komme att erhålla en självständig och ansvarsfull befattning. Han måste dessutom erhålla särskild utbildning för att kunna fullgöra sin befattning på ett tillfredsställande sätt. Denna specialutbildning komme att ställa honom i jämbredd med nuvarande underofficerare i förvaltarställning. Enligt nämndens uppfattning borde kasernförvaltaren därför erhålla en häremot svarande grad och avlöning.

Organisationsnämnden har förutsatt, att samtliga nytillkommande befattningar i förvaltargraden komme att besättas med utvald och särskilt utbildad personal.

De befattningar för *överfurirer* som den nya organisationen upptager äro — bortsett från kompaniadjutanter — en expeditionsfurir, chef för budcentralen på regementsexpeditionen, en sjukvårdsfurir på trängens stat, föreståndare för sjukhusets expedition, en kasernfurir, på kasernvårdsavdelningen, en stallfurir, en hundgårdsturir samt en kompanifurir, chef för kasernkompaniets arbetsavdelning. I nuvarande organisation beräknad beställning för matsalsfurir ingår icke i den nya organisationen. Skjutbanefuriren avses skolas ersättas med en civil förrådsman. För en hovslagarbeställningsman finnas arbetsuppgifter även i den nya organisationen. Övriga i 1944 års beslut angående långtjänstunderbefäl avsedda befattningar för överfurirer, 2 beställningsmän, tillhöra verkstadsorganisationen, vilken icke varit föremål för närmare prövning i organisationsförslaget. Den nya organisationen ger alltså enligt organisationsnämndens förslag till personalorganisation — fortfarande bortsett från kompaniadjutanterna — på regementets stat utrymme för 5 befattningar i inre tjänst för överfurirer samt för 3 befattningar för överfurirer såsom beställningsmän.

Av de å innevarande budgetårs personalförteckning upptagna befattningarna för *pensionerad personal i arvodesbefattning* bibehålles biträdande mobiliseringsofficeren. Expeditionsofficeren vid inskrivningsexpeditionen an-

ses av organisationsnämnden icke erforderlig i den nya organisationen, enär det arbete som regelmässigt utföres vid expeditionen utan olägenhet kunde utföras av inskrivningschefen och å expeditionen placerad expeditionsunderofficer, som i fortsättningen kunde förestå expeditionen i inskrivningschefens frånvaro.

Som chef för kasernkompaniet (nuvarande yrkeskompaniet) föreslås en pensionerad officer i arvodesbefattning i stället för såsom hittills kapten på aktiv stat, med hänsyn bland annat till behovet av kontinuitet på denna befattning samt arbetsuppgifternas särart.

Av de nuvarande befattningarna för pensionerade underofficerare bibehålles biträdet (expeditionsunderofficeren) i inskrivningsexpeditionen. Förslaget upptager ytterligare 2 befattningar för expeditionsunderofficerare — å personalavdelningen och å tygavdelningens expedition — samt 1 stabsunderofficer å den gemensamma bataljonsexpeditionen. Ur organisationen utgå biträdet åt mobiliseringsofficer, en tygunderofficer, kasernunderofficeren, köksföreståndaren och biträdet åt regementsintendenten. Sistnämnda befattning bibehålles dock tills vidare, intill dess arbetsuppgifterna för regementets skomakeri- och skradderiverkstäder samt tvättinrättning övertagits av central tvätt- och reparationsanstalt. Antalet underofficerare i arvodesbefattning minskas alltså tills vidare med 4 befattningar. Det har blivit möjligt indraga befattningen som köksföreståndare därigenom att till andra tjänsteställen (kassaavdelningen, förrådsbokföringskontoret, intendenturavdelningens expedition m. m.) överflyttats de arbetsuppgifter, som tidigare åvilade denne befattningshavare.

Gällande personalförteckningar upptaga 4 befattningar för *förrådsvaktmästare*, varav 1 extra ordinarie. Organisationsförslaget räknar likaledes med 4 förrådsvaktmästare, varav 2 för tyg- och 2 för intendenturavdelningen, samtliga ordinarie.

Såsom av det föregående framgår föreslår organisationsnämnden, att vissa högre befattningar för *extra ordinarie personal* inrättas, nämligen 1 för kansliskrivare i MEO 11, 1 för förste kontorist i MEO 9 och 4 för kanslibitråde i MEO 7. Beträffande dessa befattningar framgår av förslaget följande.

Kansliskrivarbefattningen avses för föreståndaren för förrådsbokföringskontoret. Inom detta kontor skola handläggas alla ärenden angående bokföring och redovisning av materiel vid regementet med undantag av proviant. Regementsintendenten skall ha tillsyn över bokföringskontoret och kontrollera den därvarande personalens arbete. Föreståndaren för kontoret skall deltaga i bokföringsarbetet samt dessutom ha den direkta ledningen av och ansvaret för arbetet. Av föreståndaren fordras, förutom kunnighet i förrådsbokföring och maskinskrivning samt förmåga att leda arbetet, även en ingående materielkännedom. Med hänsyn till nämnda kvalifikationer borde enligt organisationsnämndens mening befattningen placeras i lönegraden MEO 11. För det rutinmässiga bokföringsarbetet avses därjämte två kontorsbiträden.

Enligt organisationsnämndens förslag rörande kassaförvaltningarnas organisation skall kassachefen biträdas av en förste kontorist i MEO 9, ett kanslibitråde och ett skrivbiträde. Förste kontoristen avses huvudsakligen för den kamerala bokföringen och kassatjänsten samt är ersättare för kassachefen. Han mottager och kvitterar inflytande penningmedel under upphördsmannaansvar.

Övriga 3 befattningar för kanslibiträden äro avsedda, en för envar av föreståndarna för skrivcentralen i regementsexpeditionen samt för arbetsorder- och sökregistergrupperna i personalavdelningen samt en för en tjänsteman vid proviantredovisningen å intendenturexpeditionen. Organisationsnämnden har funnit starka skäl tala för de föreslagna lönegradsplaceringarna.

I övrigt innebär organisationsförslaget i förhållande till för innevarande budgetår upptagna extra ordinarie befattningar utökning med 4 kontors- och skrivbiträden, varav 1 telefonvakt, och 2 förrådsmän samt minskning med 1 förrådsvaktmästare i MEO 7, vilken befattning föreslås skola överföras till ordinarie.

Yttrandena.

Av de civila remissmyndigheterna har stabschefsfrågan berörts allenast av *riksräkenskapsverket*, vars majoritet helt anslutit sig till organisationsnämndens uppfattning.

Överbefälhavaren, chefen för armén, alla regementschefer utom en samt officersförbundet ha bestämt motsatt sig förslaget om regementsstabschefens avskaffande. Därvid har främst framhållits, att ökningen av antalet föredragande måste, om därtill stabschefen avskaffades, öka regementschefens befattning med expeditionsgöromål till allvarligt förfång för hans väsentligaste uppgift, nämligen utbildningsarbetet.

Vidare har framhållits, att regementsstabschefen erfordrades som en sammanhållande kraft mellan chefen och regementets personal. Vid regementet borde finnas en befattningshavare — förutom chefen — som vore insatt i all vid regementet förekommande verksamhet. För samordnande av den mängd ärenden vid ett regemente, som berörde flera avdelningar, erfordrades stabschefen. Officersförbundet har ansett, att erfarenheterna från ett enda regemente rörande behovet av stabschef saknade generell beviskraft, då stabschefsbefattningen utnyttjades på olika sätt vid olika förband. Enligt arméchefen bör stabschefen tillika vara chef för personalavdelningen.

Med hänsyn till dessa uttalanden från de ansvariga myndigheternas sida har i förenämnda beslut den 24 januari 1947 lämnats möjlighet att i viss omfattning ytterligare pröva avdelningsindelningen på den militära ledningssidan inom regementsstaben och frågan huruvida en stabschef bör ingå i organisationen. För normalfallet har fastställts organisationsnämndens förslag om, förutom en regementsexpedition och en mobiliseringsavdelning, en personalavdelning med en kompaniofficer som chef och en utbildningsavdelning under chefskap av en regementsofficer, med allenast den avvikelser från förslaget att regementsadjutanten skall vara heltidstjänstgörande såsom sådan och tillika vara chef för regementsexpeditionen. Därjämte har emellertid i syfte att pröva en organisation med mindre antal föredragande föreskrivits, att vid åtta regementen, som arméchefen äger bestämma, personal- och utbildningsavdelningarna skola försöksvis sammanslås till en truppavdelning med regementsofficer som chef. Vid fyra av dessa åtta regementen må även särskild

stabschef finnas. Arméchefen har ålagt att snarast möjligt inkomma med redogörelse för resultatet av denna försöksorganisation och därvid särskilt angiva, vilka självständiga arbetsuppgifter som i en dylik organisation böra ankomma på en stabschef.

Vad beträffar frågan om kompaniadjutanterna har *statskontoret* anfört att, ehuru åtgärden att utbyta fanjunkare mot överfurirer ur vissa synpunkter kunde vara ägnad inge betänkligheter, statskontoret dock funne organisationsnämnden ha anfört goda skäl för sitt förslag, vilket bland annat i betydande grad nedbringade kostnaderna för stabs- och förvaltningstjänsten.

Riksräkenskapsverket avstyrker förslaget. Fanjunkarna borde bibehållas såsom kompaniadjutanter men tagas i anspråk för såväl expeditionstjänst som för utbildning.

Lönenämnderna ha, med beaktande av de arbetsuppgifter som enligt förslaget skulle komma att åvila kompaniexpeditionen, yttrat, att det i och för sig icke syntes vara något att erinra mot att en överfurir förestode densamma.

Arméförvaltningen ifrågasätter allvarligt, om enbart med anledning av det minskade förvaltnings- och expeditionsarbetet kompaniadjutanterna böra indragas och ersättas av överfurirer. Ämbetsverket föreslår även, att kompaniexpeditionen ur utbildningssynpunkt tillägges i förhållande till organisationsförslaget ökade arbetsuppgifter.

Civilförvaltningen har antytt möjligheten till en lösning av förevarande fråga, som skulle innebära, att underofficerare allttjämt bibehölles såsom kompaniadjutanter i den rationaliserade expeditionstjänsten men samtidigt, i all den mån deras personliga förutsättningar och arbetsförhållanden det medgäve, utnyttjades i utbildningsverksamheten. Den förstärkning på kompaniexpeditionerna, som under sådana förhållanden möjligen kunde påfordras, syntes kunna beredas genom anlitan av långtidstjänstgörande underbefäl.

Överbefälhavaren har ansett förslaget att ersätta underofficeren såsom kompaniadjutant med en överfurir medföra betänkliga konsekvenser, vilka icke komme att begränsa sig till utbildningsresultatet utan skulle göra sig gällande även på ett stort antal andra områden. Kompaniadjutanten borde dock icke helt bindas vid expeditionen utan jämväl användas såsom instruktör i sådana utbildningsgrenar, där hans erfarenhet komme till sin rätt och större krav på fysisk spänst icke behövde ställas.

Chefen för armén har i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Det aktiva befälet måste användas på ett sådant sätt, att bästa effekt er nåddes i utbildningsarbetet samtidigt som krigsorganisationens krav på utbildat befäl för olika uppgifter bleve tillgodosett. Befälet måste dessutom användas för uppgifter, som vore avpassade efter vederbörandes militära kvalifikationer och fysiska förutsättningar, samtidigt som kravet på omväxling i arbetet icke finge förbises. Endast det yngre befälet ägde erforderlig fysisk spänst för tjänstgöring som plutonchef eller i lägre befattningar. Vid 40 års ålder borde befälet tilldelas sådana arbetsuppgifter, som icke bunde det vid trupputbildning inom plutonens ram. De vidtagna förenklingarna i fråga om expeditionstjänsten och åtgärderna med avseende å ändrade arbetsuppgifter, vilka tillstyrktes, finge icke tagas till intäkt för en sänkning av

kompanibefällets standard. Kompaniadjutanten borde därför allt fortfarande vara en äldre underofficer, som skulle svara för tjänsten vid kompaniexpeditionen utan att dock personligen verkställa expeditionsarbetet. Dessutom skulle han svara för den inre tjänsten vid kompaniet samt för ordning och snygghet i kompaniets lokaler, leda och övervaka persedelvården samt tjänstgöra som kompaniadjutant vid övningar utom förlägningsorten, verkställa vissa rekognosceringar för kompaniets övningar samt vara specialinstruktör i skjutning, rid- och körutbildning, spräng- och mintjänst. Han skulle slutligen representera kontinuiteten inom kompaniet. Det kunde icke förväntas att överfurir i regel på ett nöjaktigt sätt komme att fullgöra kompaniadjutantens alla sålunda angivna arbetsuppgifter. Överfuriren erfordrades dock allttjämt såsom kompanifurir vid sidan av en såsom kompaniadjutant tjänstgörande äldre underofficer. Han skulle härvid handhava den egentliga expeditionstjänsten och fullgöra tjänst som dagkorpral. Överfuriren skulle slutligen genom att tjänstgöra som specialinstruktör bibehålla kontakten med utbildningsarbetet.

Enligt truppförbandschefernas samstämmiga uppfattning vore en värnpliktig tillhörande besiktningsgrupp 4, icke kapabel att bestrida tjänsten som dagkorpral.

Samtliga *infanteriregementschefer*, som besökt Älvsborgs regemente, äro överens om att en överfurir väl kan bemästra den rationaliserade expeditionstjänsten vid kompaniet men att han icke är vuxen kompaniadjutantens övriga, icke mätbara arbetsuppgifter. Det har framhållits, att han i regel saknar den allmän- och militära bildning samt den pondus och den erfarenhet, som erfordras för dessa uppgifter.

Militärbefälhavare och *övriga truppförbandschefer* avstyrka likaledes, att fanjunkaren utbytes mot överfurir såsom kompaniadjutant. Ett flertal förorda, att en överfurir i egenskap av kompanifurir ställes till kompaniadjutantens förfogande för expeditions- och dagkorpraltjänst.

Vid Hallands regemente har under det senaste året vid flertalet kompanier tillämpats en förenklad organisation av kompaniexpeditionen i princip överensstämmande med förslaget, varvid dock kompaniadjutanten alltid varit underofficer. Endast vid stam- och skolkompanierna har en överfurir stått till kompaniadjutantens förfogande. Vid övriga kompanier, inberäknat kasernkompaniet, har värnpliktig, grupp 4, tjänstgjort som dagkorpral. Sistnämnda kompani har dock haft en extra värnpliktig, grupp 4, utöver dagkorpralen. Chefen för regementet har anfört, att erfarenheterna från det år under vilket organisationen tillämpats oförtydligt giva vid handen, att den varit tillfyllest.

Officersförbundet har ansett, att fanjunkaren bör bibehållas för utbildningsarbetet och befrias från sådana uppgifter, för vilka hans utbildning gör honom överkvalificerad. Dessa uppgifter böra enligt förbundets mening handhas av en överfurir.

Underofficersförbundet har i förevarande fråga anfört i huvudsak följande.

Den fast anställda befälspersonalen måste förutom efter krigsorganisationens krav i första hand utmätas efter utbildningsarbetets behov. Från denna utgångspunkt bleve uppbyggandet av de lägre truppförbandens stabs- och förvaltningsorganisation en markerad andrahandsfråga. Organisationsnämndens förslag skapade en framtida nödvändighet att, såvitt andra åt-

gärder ej vidtoges, i utbildningsarbetet nyttja underofficerare på få undantag när ända intill pensionsåldern — 50 år. Sysselsättningsproblem av sådan svårighetsgrad, att fråga faktiskt kunde uppstå om underofficerskårens vara eller icke vara, uppkomme utan tvekan. Med den fordran på fysisk spänst och förutsättningar i övrigt för den betydelsefulla militära lärartjänsten som måste ställas på utbildningsbefälet vore det ofrånkomligt, att detta befäl vid inträdande behov skulle kunna frigöras från utbildningsarbetet och i detta lämna plats åt yngre krafter. Frågan hur detta ledigblivande befäl skulle kunna nyttiggöras i fortsättningen hade tidigare i vissa fall i viss utsträckning kunnat lösas genom dess ianspråktagande i stabs- och förvaltningstjänst. Organisationsnämndens föreliggande förslag uteslöte i stort sett sådant framtida utnyttjande. Såvitt förbundet kunde finna, hade nämnden totalt bortsett från den samordning av utbildning och den inre tjänstens krav, som ur skilda synpunkter bort åvägabringas. För att åstadkomma en lösning av de lägre truppförbandens rationalisering hade nämnden synbarligen utgått från den förutsättningen att stabs- och förvaltningsorganisationens uppbyggnad borde verkställas uteslutande med hänsyn till att skänka dessa organ en konstruktion, som närmade sig fullkomligheten. Andra hänsyn hade därvid fått vika och inre-tjänstorganen kunde närmast anses ha förlänats rätten till omvårdnad till och med före utbildningstjänsten. Förbundet yrkade, att nämndens förslag på denna punkt måtte lämnas utan åtgärd och att även i en blivande försvarsorganisation fanjunkare måtte avses för kompaniadjutant-tjänsten samt att en överfurir måtte såsom kompanifurir ställas till kompaniadjutantens förfogande.

Underbefälsförbundet anser, att å varje utbildningskompani bör placeras en fanjunkare som adjutant och en överfurir med främsta uppgift att sköta det expeditionella arbete som kvarstår å en kompaniexpedition efter genomförande av en omorganisation i övrigt. Även överfuriren borde i likhet med fanjunkaren kunna disponeras för visst utbildningsarbete såsom specialinstruktör, t. ex. i skjututbildningen.

I beslutet den 24 januari 1947 med fastställande av den ändrade organisationen har, med avvikelse härutinnan från förslaget, föreskrivits, att kompaniadjutant vid kasernkompaniet skall vara fanjunkare, som under kompanichefen jämväl skall handha utbildningsarbetet vid kompaniet. Såsom kompaniadjutanter vid övriga kompanier skola enligt beslutet tills vidare tjänstgöra fanjunkare. Därest förhållandena göra det lämpligt, kan vid dessa kompanier i stället överfurir placeras såsom kompaniadjutant.

Även mot den föreslagna personalorganisationen i övrigt ha vissa invändningar framställts, utmynnande i önskemål om personalökningar, ändrad personalsammansättning samt ändrade löneställningar.

I fråga om *kompaniofficerare* på aktiv stat har *riksräkenskapsverket* ifrågasatt, om icke regementschefen vid handläggningen av ärenden angående användningen av övningsfälten borde biträdas av en officer. *Arméns fortifikationsförvaltning* har yrkat, att kasernofficeren bibehålles. Samma yrkande har framställts av *arméchefen* och *flertalet regementschefer*, vilka därjämte förorda, att såsom chef för kasernkompaniet placeras en yngre aktiv kapten med en pensionerad underofficer såsom adjutant och arbetsledare.

Vad beträffar *underofficerare* på aktiv stat ha *riksräkenskapsverket*, *regementskassörssällskapet*, *underbefälsförbundet* och *intendenturförvaltersällskapet* föreslagit utökning med en underofficer på kassaavdelningen. *Sjukvårdsförvaltningen*, *arméchefen*, *flertalet regementschefer*, *underofficersförbundet* samt *intendenturförvaltersällskapet* motsätta sig förslaget, att sjukvårdsunderofficeren utbytes mot överfurir såsom expeditionsföreståndare vid sjukhuset.

Delade meningar ha yppats huruvida för vissa befattningar skola avses *förvaltare* på aktiv stat eller pensionerad personal i arvodesbefattning. Sålunda har *arméchefen* anfört, att systemet med arvodespersonal vore mycket elastiskt och billigt. Om arvodespersonalen ersattes med aktiv personal i förvaltaregraden samt med civil personal, uppstode risk att vissa befattningar bekläddes med personer, som med tilltagande ålder måhända förlorade sin användbarhet men som på grund av anställningsformen icke kunde avlägsnas från befattningarna i fråga.

Arméchefen, vilken yrkat bibehållande av regementsstabschefen och särskild regementsadjutant, har ansett, att såsom expeditionunderofficer å regementsexpeditionen endast erfordrades en pensionerad underofficer i arvodesbefattning. Med av *arméchefen* föreslagen organisation av personal- och kasernvårdsavdelningarna borde även personalregistratorn och kasernunderofficeren vara arvodister.

Överbefälhavaren har mot *arméchefens* uppfattning framhållit, att svårigheter redan nu förefunnes att besätta befintliga arvodesbefattningar med lämplig underofficerspersonal. Om antalet arvodesbefattningar ökades, bleve urvalet för de viktiga befattningar, som i förslaget avsåges, ännu mera begränsat. Konkurrensen om förvaltarbeställningarna däremot vore stor (omkring 70 sökande till 8 elevplatser), vilket borgade för att förvaltarbeställningarna kunde besättas med väl kvalificerad personal. Förslaget att ersätta vissa arvodesbefattningar med förvaltarbeställningar vore därför att föredraga men bleve dyrare än *arméchefens* förslag.

Intendenturförvaltersällskapet har ansett, att befattningen som kompanichef vid kasernkompaniet med hänsyn till kompaniets speciella karaktär lämpligen kunde besättas med underofficer i lönegrad UO 3.

Arméförvaltningen har ansett en revidering uppåt av intendenturförrådsförvaltarens löneställning befogad med hänsyn till den avsevärda ökningen av hans verksamhetsområde, arbetsuppgifter och ansvar.

Lönenämnderna ha anfört, att i fråga om förvaltarbeställningarna en skillnad föreläge mellan å ena sidan expeditionsföreståndaren å regementsexpeditionen, personalregistratorn och kasernförvaltaren, å andra sidan kassaförvaltaren, intendentur- och tygförrådsförvaltarna. Löneställningen för de tre sistnämnda borde upptagas till prövning med hänsyn till dem åliggande arbetsuppgifter och ekonomiska ansvar.

Även *riksräkenskapsverket* har föreslagit förbättrad löneställning för sistnämnda tre förvaltare.

Intendenturförvaltersällskapet har förutsatt, att förrådsförvaltarna skulle

erhålla en lönekompensation, som svarade mot det ökade arbete och ansvar, som följde av centraliseringen av uppbörderna.

Försvarets civila tjänstemannaförbund anser, att för befattningen såsom chef för kassaavdelningen bör avses civil tjänsteman samt att lägre löneställning för förrådsförvaltarna än 18 lönegraden icke bör förekomma.

Ytterligare 2 befattningar för *överfurirer* ha föreslagits av *arméförvaltningen*, som ansett, att för utbildningsförrådet borde avses en överfurir, alternativt förrådsvaktmästare, samt av *chefen för armén*, som yrkat, att tillsynsmannen vid skjutbanorna skulle vara överfurir och icke, såsom föreslagits, civil förrådsman.

I fråga om befattningar för *pensionerad personal i arvodesbefattning* har *arméchefen* och *flertalet regementschefer* yrkat, att expeditionsofficeren på inskrivningsexpeditionen skulle bibehållas såsom ersättare åt inskrivningschefen.

En utökning av antalet underofficerare i arvodesbefattning i den nya organisationen har föreslagits av *arméchefen*, *flertalet regementschefer* och *underofficersförbundet*, vilka anse ett biträde åt intendenturförrådsförvaltaren nödvändig, av *arméförvaltningen*, som yrkar bibehållande av köksföreståndaren, samt av *intendenturförvaltersällskapet*, som förordat inrättande av ytterligare en expeditionsofficersbefattning vid inskrivningsexpeditionen. *Överbefälhavaren* och *chefen för armén* ha föreslagit, att föreståndaren för förrådsbokföringskontoret skall vara pensionerad underofficer i stället för såsom föreslagits kansliskrivare. *Underofficersförbundet* och *intendenturförvaltersällskapet* anse, att såsom biträde å mobiliseringsavdelningen bör finnas en underofficer i stället för en officer i arvodesbefattning. *Civila tjänstemannaförbundet* har föreslagit utbyte av vissa underofficersbefattningar mot civil personal.

Vad beträffar den *civila personalen* föreslår *arméförvaltningen*, *arméchefen*, *sjukvårdsförvaltningen* och *civila tjänstemannaförbundet* ökning i förhållande till förslaget med tillhoppa 3 kontors- eller skrivbiträdestjänster, avsedda 1 för tygavdelningens expedition, 1 för sjukhuset och 1 för kassaavdelningen.

För förrådsmän föreslår *arméförvaltningen* ytterligare 5 befattningar för tygförråden, delvis i utbyte mot arbetarpersonal, och *sjukvårdsförvaltningen* 1 befattning för sjukhuset.

Riksräkenskapsverket har ansett en placering av föreståndaren för förrådsbokföringskontoret i 15 lönegraden vara motiverad.

Lönenämnderna anse, att föreståndaren för inskrivningsexpeditionens registreringsdetalj bör vara kanslibitråde i stället för kontorsbiträde, samt att kanslibitrådesbefattningen å kassaavdelningen bör utbytas mot kontorstbefattning i 9 lönegraden.

Civila tjänstemannaförbundet har yrkat, att alla de fyra av organisationsnämnden föreslagna kanslibitrådesbefattningarna skulle höjas till befattningar för kontorst i 8 lönegraden, att i samma lönegrad skulle placeras föreståndaren för inskrivningsexpeditionens registreringsdetalj samt att i stället för

kontoristen å kassaavdelningen skulle där inrättas en befattning i 13 lönegraden. Förbundet har vidare yrkat höjning av löneställningen för förrådsmän och förrådsvaktmästare till 10 respektive 14 lönegraden.

Tjänstemannaförbundet har jämväl föreslagit, att följande för militär personal avsedda befattningar skulle ersättas med civila befattningar i lönegrader varierande mellan 11 och 18, nämligen expeditionsunderofficerarna å regimentsexpeditionen (UO 2), å intendenturexpeditionen (UO 1), å inskrivningsexpeditionen och å personalavdelningen (arvoden), föreståndaren för sjukhusexpeditionen (överfurir) samt kassaförvaltaren (UO 3).

Slutligen har tjänstemannaförbundet yrkat följande personaluppsättning för förrådsbokföringskontoret, nämligen föreståndare i 15 lönegraden, ställföreträdare för denne i 11 lönegraden samt 2 biträden i 8 lönegraden.

I detta sammanhang må nämnas, att *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* i sitt den 31 december 1946 dagtecknade betänkande med förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebenämningar m. m. (SOU 1946: 94) beträffande förrådspersonalen anfört, att de sakkunniga vid övervägande av frågan om lämplig löneställning för dylik personal vid vissa truppförband utgått från den av organisationsnämnden föreslagna — och nu fastställda — organisationen, varför de sakkunnigas förslag i denna del vore giltigt endast i den mån omorganisationen komme till stånd. För förrådspersonal, motsvarande de nuvarande förrådsmännen och förrådsvaktmästarna, ha de sakkunniga föreslagit lönegraderna 6 och 10.

*departements-
chefen.*

Med fastställandet av ändrad organisation av stabs- och förvaltnings-tjänsten vid infanteriregementenas fredsstaber har ett viktigt led i rationaliseringsarbetet inom försvaret i stort sett avslutats. Det är ett förtjänstfullt arbete, som härvid utförts av statens organisationsnämnd och i första hand dess speciella organ, försvarets centrala organisationskommitté, samt av de militära myndigheter och den personal inom försvaret, som svarat för försöksverksamheten och medverkat till ett gott arbetsresultat. Av stor betydelse har varit det arbete som på sin tid utförts av militära expeditionstjänstkommitten, vars förslag till organisation av en fredsregementsstab legat till grund för organisationskommitténs utredning.

För infanteriets del återstår nu att vid de övriga förbanden genomföra den organisation, som utformats vid försöksregementet, Älvsborgs regemente. Det synes sannolikt, att även vid specialtruppförbanden inom armén samma organisation bör kunna i huvudsak tillämpas. Organisationsnämnden har närmast gjort trängförbanden till föremål för de fortsatta undersökningarna såvitt rör armén. Enligt en nyligen avgiven rapport över organisationsundersökningar vid Göta trängkår har nämnden kommit till det resultatet, att normalorganisationen kan i allt väsentligt tillämpas även där. För lösandet av motsvarande spörsmål inom marinen och flygvapnet torde erfarenheterna från de vid Älvsborgs regemente verkställda undersökningarna kunna vara till god ledning.

Det är naturligt, att en omorganisation som den förevarande, vilken inne-

fattar så förhållandevis genomgripande ändringar på åtskilliga punkter inom det berörda verksamhetsområdet, mött kritik från många håll. Denna kritik har riktats såväl mot organisationens utformning i vissa delar som särskilt mot beräkningarna av personalbehovet. De invändningar som framställts få emellertid icke undanskymma det faktum, att förslagets huvudlinjer liksom ock i stort sett organisationens detaljutformning vunnit de ansvariga myndigheternas gillande. Detta är heller icke oväntat i betraktande därav att få organisationsförslag torde ha föregåtts av ett lika grundligt förberedelsearbete i förening med praktiska prov under lång tid, vilka ägt rum under förhållanden som i väsentliga avseenden varit mera påfrestande än de i fredstid normalt föreliggande. Den av Kungl. Maj:t fastställda organisationen (jfr *bilaga 1*) ansluter sig också så gott som helt till förslaget.

Den i det föregående lämnade redogörelsen för den nya organisationen avser huvudsakligen personalfrågorna. Vissa av dessa frågor — närmast antalet ordinarie tjänster, löneställningen för vissa ordinarie befattningshavare samt personalorganisationens omfattning i stort — äro av den natur att riksdagens medverkan erfordras, innan slutliga bestämmelser i ämnet kunna meddelas. Den redogörelse som i sådant syfte i det föregående lämnats har gjorts utförligare än som motiveras av ärendets behandling i dessa delar av riksdagen. Det har nämligen syntts mig lämpligt, att riksdagen erhåller en överblick över de problem som möta på detta område och vilka torde återkomma vid behandlingen av motsvarande spörsmål inom armén i övrigt liksom i stort sett också inom marinen och flygvapnet. Jag förutsätter, att det även i fortsättningen skall ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för av riksdagen anvisade medel reglera personalorganisationen vid truppförbanden såvitt avser lägre icke-ordinarie personal. I den mån dylika frågor i det följande behandlas sker detta i syfte att erhålla en grund för anslagsberäkningarna.

De företagna organisationsundersökningarna ha skett i syfte att utröna icke blott den lämpligaste organisationsformen utan även *huru många befattningshavare som erfordras för arbetsuppgifternas utförande*. Den organisation som enligt det föregående fastställts innebär, att ett ej obetydligt antal beställningar kunna frigöras från stabs- och förvaltningstjänst. Principiellt borde de beställningar, som enligt 1942 års försvarsbeslut ha tillkommit eller avsetts för arbetsuppgifter inom stabs- och förvaltningstjänsten men bortfalla i och med den nya organisationens genomförande, indragas. Så bör dock icke ske, om beställningarna kunna komma att erfordras för utbildningsändamål eller för annan tjänst. Sistnämnda fråga kan icke i detta sammanhang upptagas till bedömande utan måste prövas i samband med frågan om ändringar i gällande försvarsorganisation med beaktande av vad därvid bestämmes rörande utbildningstiden för de värnpliktiga m. m. På grund härav har Kungl. Maj:t uppdragit åt chefen för armén att företaga utredning rörande det framtida utnyttjandet av personal, som genom rationaliseringen blir övertalig, samt att till 1945 års försvarskommitté ingiva denna utredning med förslag i ämnet. I detta sammanhang anser jag mig därför böra endast beröra vissa av de

frågor som i angivna hänseende aktualiseras genom den nya regementsorganisationen.

Vad *stabschefen* beträffar är frågan om denna befattnings bibehållande i organisationen ännu icke slutligt avgjord. Försöksvis skall vid visst antal regementen ytterligare prövas vilka arbetsuppgifter, som kunna ankomma på en dylik befattning. Sedan närmare erfarenheter av denna försöksorganisation vunnits, torde Kungl. Maj:t böra fastställa slutlig organisation i denna del.

Med hänsyn till att lediga kaptenslöner liksom hittills böra få utnyttjas för *kompaniofficerare* av lägre grad, vill jag vid nuvarande personalläge icke förorda någon statbegränsning i anledning av att tre kompaniofficersbeställningar bli övertaliga.

I Kungl. Maj:ts beslut rörande ny regementsorganisation har, med hänsyn till det faktiska personalläget, frågan om *kompaniadjutanterna* ställts på framtiden. Endast såtillvida har ställning redan nu tagits, att, med avvikelse från förslaget, adjutanten vid kasernkompaniet föreskrivits skola vara fanjunkare, som vid sidan av denna tjänst även skall fullgöra utbildningsuppgifter. Vid övriga kompanier skola tills vidare fanjunkare tjänstgöra såsom kompaniadjutanter. Om förhållandena göra det lämpligt, kan vid dessa kompanier — enligt sagda beslut — i stället överfurir placeras såsom kompaniadjutant.

I detta sammanhang är det erforderligt att, med tanke i första hand på personalrekryteringen, närmare ingå på detta spörsmål.

Organisationsnämnden har funnit, att de expeditionella arbetsuppgifter, som i den nya organisationen förekomma vid ett kompani, kräva endast en man och ej ens denne helt. Vidare äro enligt nämndens mening de kvarstående uppgifterna av sådan art, att arbetet kan och bör utföras av en lägre befattningshavare än fanjunkare, som för detta måste anses överkvalificerad. På grund härav förordar organisationsnämnden, att överfurirer skola tas i anspråk såsom kompaniadjutanter. De militära myndigheterna ha ansett, att kompaniadjutant bör vara fanjunkare, och i regel även yrkat, att vid hans sida skall finnas en överfurir. Chefen för armén har närmare angivit fördelningen av arbetsuppgifterna mellan dessa båda befattningshavare. Fanjunkaren skulle sålunda, utan att själv ta del i expeditionsgöromålen, svara för tjänsten vid kompaniexpeditionen och för den inre tjänsten vid kompaniet samt vara lärare i sådana utbildningsgrenar, för vilka hans utbildning och erfarenhet gjorde honom lämplig. Underofficersförbundet har bland annat framhållit, att ett genomförande av förslaget hotade underofficerskårens existens. Många remissmyndigheter ha betonat det moraliska värdet av att inom kompaniet ha tillgång till den erfarenhet som fanjunkaren äger och av att kunna nyttiggöra det inflytande på truppen som denne kan utöva.

Om den föreliggande frågan till en början skärskådas ur organisatorisk synpunkt — vilket för organisationsnämnden varit det naturliga — kan det konstateras, att utredningen i detta hänseende givit ett uttömmande och entydigt resultat därigenom, att det utrönt, att arbetet på en kompaniexpedition efter de rationaliseringar, som av organisationsnämnden förordats, icke ger sysselsättning åt mer än *högst* en befattningshavare i befälsställning.

Denna slutsats har verifierats genom praktiska prov under relativt lång tid och bekräftats även vid de försök som enligt det föregående verkstälts vid Hallands regemente. Erfarenheter från många områden ge vid handen, att svårigheter icke föreligga att dryga ut arbete eller skapa nya arbetsuppgifter till försvar för en befintlig överorganisation. Utgångspunkten för organisationsnämnden har varit att undvika en dylik organisation, och det synes mig alldeles uppenbart, att detta också måste vara statsmakternas strävan. Det är att märka, att nämndens förslag i denna del har en mycket väsentlig ekonomisk betydelse; därest vid en kompaniexpedition sysselsättas både en fanjunkare och en överfurir, bli de årliga merkostnaderna enligt nuvarande löneläge i förhållande till nämndens förslag, som förutsätter att endast en överfurir samt en värnpliktig skall svara för arbetet, icke mindre än omkring 1,3 miljoner kronor enbart för infanteriet utan att därigenom, av allt att döma, någon fördel är att vinna ur försvarets synpunkt. En dylik expansiv organisation lär icke vara möjlig att finansiera inom den ekonomiska ramen för försvaret. Jag finner därför, att vid den föreliggande frågans bedömande en utgångspunkt måste vara, att endast *en* befattningshavare i befälsställning skall svara för arbetet på en kompaniexpedition och att sådana lösningar böra undvikas, som innebära, att med olika motiveringar — exempelvis behovet av personal för utbildningsarbete — ytterligare ett befäl placeras på denna expedition. Om kompaniets utbildningspersonal behöver förstärkas, bör det nytillkommande befälet ägna sig åt utbildningsarbete, ej åt arbete på kompaniexpeditionen.

Om det sålunda är uppenbart, att endast en befattningshavare i befälsställning bör svara för arbetet på kompaniexpeditionen, lär det kunna övervägas, om för denna uppgift bör avses en överfurir, såsom organisationsnämnden föreslagit, eller en fanjunkare i enlighet med flertalet militära myndigheters mening. Organisationsnämnden synes ha fog för sin uppfattning, att det expeditionella arbete som ankommer på kompaniadjutanten icke är svårare än att det mycket väl skulle kunna utföras av en befattningshavare utan underofficersutbildning. Å andra sidan förefinnas psykologiska faktorer som av vissa remissmyndigheter ansetts fälla utslag i den andra riktningen. Sålunda är det obestridligen av största vikt att kompaniadjutanten har sådana personliga egenskaper och sådan erfarenhet, att han är väl skickad för den mången gång svåra uppgiften att föra det omedelbara befälet över kompaniets värnpliktiga och svara för den närmaste kontakten med dessa. Efter tillkomsten av personalvårdsassistenterna torde många av de uppgifter av personligt rådgivande natur som tidigare ankommit på kompaniadjutanterna ha minskat i omfattning och betydelse, men fortfarande är det av största vikt att kompaniexpeditionen förestås av en person som har förutsättningar att vinna de värnpliktigas förtroende. Utan tvivel ha underofficerarna härvidlag gjort en god insats. Det oaktat finner jag det icke utan vidare klart, att underofficersutbildningen som sådan i detta sammanhang är av utslagsgivande betydelse. Mycket talar för att det här mer är fråga om personliga egenskaper än om utbildningens beskaffenhet. Jag håller sålunda icke för otroligt, att även många överfurirer kunna vara den ifrågakommande uppgiften

fullt vuxna. Jag vill erinra, att överfurirer i likhet med underofficerare rekryteras bland furirer och inneha fasta, pensionsberättigande beställningar samt att till innehavare utses furirer, som äro särskilt förtjänta men icke reflektera på eller ha möjlighet att erhålla underofficersutbildning. Då endast ett begränsat antal underofficersplatser står till förfogande, är det endast en del av furirerna som årligen kan antas för sådan utbildning. Ofta nog torde det vara tveksamt, om den ene eller den andre skall komma i fråga för fortsatt utbildning. Det är därför icke osannolikt, att åtskilliga av dem bland det fast anställda manskapet som icke erhålla underofficersutbildning men konstitueras till överfurirer äro i och för sig lika lämpade som det fåtal, som uttas till underofficerare, att leda trupp och sköta de uppgifter som eljest ankomma på en kompaniadjutant. Jag kan från dessa utgångspunkter icke utan vidare acceptera den av flertalet militära myndigheter hävdade uppfattningen att kompaniadjutantsbefattningarna skola förbehållas underofficerare med förbigående av annat, i personligt hänseende måhända lika förtjänt och för uppgiften lämpat befäl. En rimligare lösning synes mig vara, att den bör komma i fråga, som i varje särskilt fall finnes vara den lämpligaste, vare sig vederbörande har underofficersutbildning eller icke ansett sig böra eller blivit i tillfälle att skaffa sig sådan.

Emellertid är det icke möjligt att vid bedömandet av den föreliggande frågan bortse från spørsmålet om möjligheterna att inom ett regemente på lämpliga arbetsuppgifter placera befälspersonal, som icke längre bör användas i utbildningsarbete. Ett av skälen till att vissa myndigheter förordat, att fanjunkare skola i stället för överfurirer tagas i anspråk för arbetet i kompaniexpeditionerna, torde ha varit önskemålet att sörja för en lämplig användning av för trupp utbildning icke längre lämpade underofficerare. Motsvarande spørsmål — ehuru först nu aktualiserat — föreligger även för överfurirernas del. Erinras må, att överfurirsbeställningar med pensionsrätt efter ingående utredningar inrättats i syfte att minska behovet av mot kontrakt för ett färre antal år anställt manskap och att dessa åtgärder framtvingsats av svårigheterna att rekrytera de kontraktbundna manskapsbeställningarna. Enligt beslut av 1944 års riksdag har sålunda inrättats ett antal överfurirsbeställningar, avsedda för s. k. inre tjänst, alltså icke för trupp utbildning. Av 1944 års manskapsutredning har framlagts förslag om utbyggande av denna kader med beställningar för trupp utbildare, dock ej till högre antal än att innehavarna av dessa beställningar kunna i sinom tid — då de nått en ålder då de icke längre böra användas för trupp utbildning — övergå till inre tjänst. I organisationsnämndens förslag ha — bortsett från kompaniadjutanterna — på regementets stat beräknats fem befattningar för överfurirer i inre tjänst. Detta antal är icke tillräckligt som grund för en utökning av kadern med trupp utbildare i enlighet med manskapsutredningens beräkningar, varför syftet med denna utrednings förslag — att med hänsyn till rekryterings-svårigheterna begränsa antalet kontraktsanställt manskap — icke synes kunna tillgodoses i den utsträckning utredningen förutsatt. Därest överfurirer skulle regelmässigt tagas i anspråk som kompaniadjutanter i enlighet

med organisationsnämndens förslag, skulle däremot lösningen av placeringsproblemet för överfurirer, som icke längre böra användas i trupputbildning, väsentligt underlättas. Å andra sidan ökas då svårigheterna att på lämpliga uppgifter placera äldre underofficerare.

Ifrågorande placeringsfrågor, som sålunda blir aktuellt oavsett från vilken personalkategori kompaniadjutanterna rekryteras, har icke behandlats av organisationsnämnden och ej heller i tillräcklig grad uppmärksamats i yttrandena över nämndens förslag. Det är emellertid enligt mitt förmenande av sådan betydelse i detta sammanhang, att det icke är möjligt att slutligt bedöma den föreliggande frågan förrän problemet ingående belysts genom ytterligare överväganden, lämpligen i anknytning till pågående utredning rörande försvarsorganisationen. Sålunda läser i samband med fråga om omläggning och rationalisering av utbildningsarbetet vid truppförbanden — vilken fråga enligt det föregående icke varit föremål för bedömning i detta sammanhang — böra övervägas, huruvida icke vissa speciella utbildningsuppgifter äro av den natur att de med fördel skulle kunna fullgöras av äldre befattningshavare, med eller utan underofficersutbildning. Svårigheterna att rekrytera beställningarna inom försvaret, vilka svårigheter sannolikt icke äro av övergående natur så länge brist på arbetskraft allmänt föreligger, torde i och för sig framtvinga överväganden av denna art. Härjämte bör ytterligare undersökas i vilken omfattning det kan vara tillrådligt att inrätta beställningar som trupputbildare för överfurirer. Ifrågorande utredningar torde böra i första hand utföras genom arméchefens försorg.

Av det sagda framgår, att jag, i brist på uttömmande utredning, icke finner mig kunna nu ta slutlig ställning till frågan vilka beställningshavare som i första hand böra tas i anspråk som kompaniadjutanter. I avbidan på ytterligare utredning torde tills vidare böra tillämpas de förutnämnda bestämmelserna i Kungl. Maj:ts beslut den 24 januari 1947. Av skäl som jag i det följande anför avser jag dock att föreslå en mindre begränsning av antalet fanjunkare vid infanteriförbanden, varigenom på längre sikt beredes utrymme för ytterligare överfurirer i inretjänstbefattningar och då närmast såsom kompaniadjutanter.

De nyss anförda synpunkterna på frågan om sysselsättning för den äldre underofficers- och överfurirspersonalen leda in på det av överbefälhavaren och vissa andra remissmyndigheter, delvis från andra utgångspunkter, berörda spörsmålet om *avvägningen mellan civil och militär expeditiöns- och förvaltningspersonal*. Överbefälhavarens yttrande i denna fråga torde få ses såsom ett principuttalande, när organisationsnämndens förslag, såvitt möjligheter till jämförelser finnas, på några få undantag när icke innebär någon förskjutning mellan personalkategorierna i fråga. Till dessa undantag hör en befattning för tillsynsman för skjutbanorna, som av nämnden föreslagits vara civil förrådsman. Enligt 1944 års beslut angående långtjänstunderbefäl vid armén avsågs för denna befattning en överfurir. Jag finner icke skäl att nu förorda en ändring av detta beslut och föreslår därför, att skjutbanefuriren, överfurir, bibehålles i organisationen. Då vid försöksregementet redan finnes

en civil befattningshavare för detta ändamål och särskilda skäl kunna anses tala för att han bibehålles, föreslår jag, att vid Älvsborgs regemente avses en befattning för förrådsman i MEo 5 som tillsynsman för skjutbanorna, varvid dock bör föreskrivas, att befattningen vid uppkommande vakans skall indragas och ersättas med en beställning för överfurir. Den av organisationsnämnden förordade avvägningen i övrigt mellan militär och civil personal har jag funnit vara väl motiverad.

Den av organisationsnämnden föreslagna *personalorganisationen i övrigt* har av flera remissinstanser ansetts vara alltför snäv, och yrkanden ha framställts om utökning av personalen på åtskilliga punkter. För egen del anser jag, att förslaget, som grundats på noggranna undersökningar och prövats i praktiken i en försöksorganisation, bör kunna godtagas i vad avser personalberäkningarna. Jag finner mig därför icke böra föreslå några personalökningar utöver nämndens förslag.

Vissa särskilda personalfrågor av natur att böra underställas riksdagen upp-tager jag i det följande till granskning.

Organisationsnämnden har föreslagit inrättande av fyra nya beställningar för förvaltare, nämligen för föreståndaren för regementsexpeditionen, personalregistratorm, chefen för kasernvårdsavdelningen samt tygförrådsförvaltaren. Av arméchefen anförda betänkligheter med avseende å lämpligheten av att inrätta förvaltarbeställningar torde ha principiell innebörd och icke rikta sig utslutande mot de nu föreslagna. Önskvärdheten av en fullgod rekrytering till dessa viktiga befattningar torde motivera, att för arbetsuppgifterna avses förvaltare, varför jag tillstyrker förslaget härom. Lönenämnderna ha förordat åtskillnad i löneställning mellan förrådsförvaltarna och kassachefen, å ena, samt de övriga förvaltarna, å andra sidan. Även från andra håll ha framförts önskemål om förbättrade löneförmåner för nämnda tre förvaltare. I avvaktan på närmare erfarenheter av den nya organisationen är jag icke beredd att nu upptaga denna lönefråga till prövning. Civiltjänstningens förslag om inrättande för kassacheferna av beställningar på löneplan Ca finner jag mig icke böra förorda. Av de nya förvaltarna böra enligt min mening tygförrådsförvaltaren, liksom motsvarande för försvarsområdena avsedda beställningar, uppföras på fälttygkårens stat. Liksom i 1942 års försvarsbeslut förutsatts beträffande de på intendenturkårens stat uppförda regementskassörsbeställningarna torde de här avsedda tygförrådsförvaltarbeställningarna böra rekryteras ur förbandens underofficerskårer.

Jag har i det föregående ansett mig i avvaktan på försvarskommitténs förslag icke böra föreslå någon begränsning av antalet beställningar för aktiv militär personal i anledning av att befattningshavare frigöras från stabs- och förvaltningstjänst. Å andra sidan anser jag det icke lämpligt, att personalstaterna i detta sammanhang utökas utöver deras nuvarande numerär. I och med inrättandet av fyra förvaltarbeställningar bör därför underofficerskåren minskas med motsvarande antal beställningar. Denna minskning bör lämpligen lika fördelas på fanjunkare- och sergeantgraderna. Som övergångs-anordning torde böra föreskrivas, att vid närmast inträffande sådan ledighet

å två fanjunkarbeställningar, som uppkommit i samband med innehavarnas befordran till någon av de nyinrättade förvaltarbeställningarna, fanjunkarbeställningarna icke må återbesättas. Jag vill i detta sammanhang erinra, att genom den ändring av den lantmilitära indelningen i försvarsområden, som av Kungl. Maj:t beslutats med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1946:120, riksdagens skr. 1946:365), fyra beställningar för förvaltare (tygförrådsförvaltare) bli övertaliga vid försvarsområdena. Beslut att dessa fyra beställningar skola placeras vid infanteriet har den 21 februari 1947 meddelats av Kungl. Maj:t.

Även sergeantgraden borde enligt det nyss anförda minskas med två beställningar. Såsom av det föregående framgår frigöras därutöver tre sergeantbeställningar från stabs- och förvaltningstjänst. Med hänsyn till det nuvarande personalläget och till det trängande behovet av trupputbildare torde någon vakantsättning av sergeantbeställningar dock icke nu vara nödvändig eller lämplig.

Organisationsnämnden har avsett sex beställningar för överfurirer för inre tjänst, därav en på trängens stat. I det föregående har jag föreslagit, att ytterligare en dylik beställning inrättas, skjutbanefurir. Jag förutsätter, att sistnämnde befattningshavare — såsom av organisationsnämnden förutsetts beträffande av nämnden föreslagen civil förrådsman — själv skall deltaga i förekommande arbeten. Att såsom arméförvaltningen alternativt föreslagit avse en överfurirsbefattning för utbildningsförrådet finner jag med hänsyn till arbetsorganisationen inom förråden icke lämpligt, varför jag icke kan tillstyrka detta förslag. Jämväl beställningen för expeditionsföreståndare vid sjukhuset kan lämpligen uppföras på truppförbandets stat och icke, såsom föreslagits, på trängens stat. Då jag i övrigt tillstyrker organisationsförslaget med avseende å överfurirsbeställningarna, upptager jag alltså sju inretjänstbefattningar för överfurirer på staten för typregementet.

Vad beträffar pensionerad personal i arvodesbefattningar förordar jag, att dylika befattningar upptagas i den omfattning och med de arbetsuppgifter, som organisationsnämnden föreslagit. Överbefälhavaren och arméchefen ha föreslagit, att jämväl befattningen såsom föreståndare för förrådsbokföringskontoret, i förslaget upptagen såsom civil befattning i MEo 11, skall bestridas av pensionerad underofficer. Med hänsyn till att såsom kvalifikationer för innehavaren av denna befattning angivits, förutom kunnighet i förrådsbokföring och maskinskrivning, förmåga att leda arbetet samt en ingående materielkännedom, synes det mig, att befattningen väl skulle lämpa sig för en pensionerad underofficer, varför jag tillstyrker överbefälhavarens och arméchefens förslag i denna del. Undantag torde dock jämväl i detta fall kunna, med giltighet tills vidare, göras för Älvsborgs regemente och med samma konstruktion, som i det föregående föreslagits beträffande tillsynsmannen för skjutbanorna. Organisationen skulle således innefatta två officerare och fem — övergångsvis sex — underofficerare i arvodesbefattningar.

Civilmilitär och civil personal upptager jag till de antal, som organisationsnämnden föreslagit, med de jämkningar, som föranledas av vad jag i det föregående föreslagit beträffande skjutbanefurir och föreståndare för förrådsbokföringskontoret, d. v. s. minskning med en befattning i MEO 5 och en i MEO 11. Vad beträffar ordinarie personal tillstyrker jag förslaget att överföra en förrådsvaktmästare i MEO 7 till ordinarie anställning. All den civilmilitära och civila personal, varom här är fråga, tillhör personalkategorier, vilkas ställning i tjänsteförteckningshänseende varit föremål för prövning av försvarets tjänsteförtecknings-sakkunniga. I avvaktan på prövningen av de sakkunnigas förslag anser jag mig icke böra nu — utöver vad som kan följa av beslut om reglerad befordringsgång för biträdespersonal och ställningstagande till förslaget angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. — föreslå annan ändring i organisationsförslaget än att, i enlighet med lönenämndernas förslag, för föreståndaren för inskrivnings-expeditionens registreringsdetalj avses ett kanslibitråde i stället för ett kontorsbitråde.

Personalorganisationen för stabs- och förvaltningstjänst vid ett rationaliserat infanteriregemente skulle vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit upptaga det antal beställningar och befattningar, med hittills tillämplade tjänstebestämmelser och löneställningar, som framgår av en vid detta protokoll fogad sammanställning (*bilaga 2*).

Den personaluppsättning för stabs- och förvaltningstjänsten vid ett rationaliserat infanteriregementes stab i fred, som här angivits, är beräknad efter förhållandena vid Älvsborgs regemente och är närmast avsedd för detta regemente. Den nya organisationen kommer, såsom nämnts, att successivt genomföras vid övriga infanteriregementen. Allteftersom rationaliseringen genomföres bör den nya personalorganisationen fastställas för vederbörande förband. Det kan antagas, att därvid vissa mindre jämkningar i densamma bli nödvändiga beroende på, bland annat, skiftande lokalförhållanden. I stort sett torde dock samma personaluppsättning kunna fastställas för hela infanteriet. Vid beräkningen av arméns avlöningsanslag för nästa budgetår bör den nya personaluppsättningen läggas till grund, såvitt rör Älvsborgs regemente. För övriga infanteriregementen böra, i anslutning till vad jag i det föregående förordat, inrättas fyra nya förvaltarbeställningar och en ny ordinarie befattning för förrådsvaktmästare vid varje regemente. I övrigt böra beräknas i stort sett oförändrade personalstater för dessa regementen. I vad avser kassaförvaltningarna förutsättes den nya organisationen kunna genomföras redan från och med den 1 juli 1947 och i stort sett vid hela armén samt vid kustartilleriet och flygvapnet. Därest utredningsarbetet fortskrider så att rationaliseringar kunna under nästa budgetår genomföras även i övrigt av specialtruppförband inom armén eller av lokalförband inom marinen och flygvapnet, bör Kungl. Maj:t äga att, dock utan förändring av personalstaterna för ordinarie personal, vidtaga jämkning i vederbörande personalorganisation i enlighet med de grunder som här

angivits för infanteriet, även om därigenom för en övergångsperiod högre kostnader skulle uppstå än som förutsatts vid anslagsberäkningarna.

De förändringar i personalstaterna, som föranledas av omorganisationen, böra vidtagas med beaktande i skäligen utsträckning av den redan anställda personalens intressen. Det bör ankomma på försvarsgrenscheferna såsom ansvariga för rationaliseringarnas genomförande att föreslå Kungl. Maj:t de åtgärder i ämnet, som kunna påfordra beslut av Kungl. Maj:t.

Till frågan om utformning av personalförteckningar och beräkning av anslag återkommer jag i det följande. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna av mig i det föregående angivna grunder för den utformning av personalstaterna, som föranledes av rationaliseringen av stabs- och förvaltningstjänsten vid truppförband m. m. i fred.

[2.] **Förrådstjänsten m. m. vid försvarsområdena.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 120 bemyndigade riksdagen (skr. nr 365) Kungl. Maj:t att genomföra omorganisation av den lantmilitära indelningen i försvarsområden. Med stöd härav har Kungl. Maj:t den 28 juni 1946 beslutat ändrad försvarsområdesindelning (se SFS 1946: 555). Genom den nya indelningen minskas antalet lantmilitära försvarsområdesstaberna i fred med fyra till 20. I anslutning till beslutet ha meddelats vissa bestämmelser rörande personal, som genom den ändrade områdesindelningen blir övertalig.

Såsom framgår av propositionen 1946: 120 hemställde chefen för armén i skrivelse den 15 februari 1946 om utökning av förrådspersonalen vid bland annat försvarsområdena. Förslaget i denna del föranledde, i avvaktan på en närmare översyn av förrådstjänsten vid försvarsområdesstaberna, ingen annan åtgärd än att medel beräknades för anställande i viss omfattning av extra förrådspersonal vid staberna samt för provande försöksvis av ett system med arvodesavlönade civila förrådsredogörare vid vissa förrådsorter. I detta sammanhang vill jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 februari 1947 medgivit, att personal, som i anledning av nämnda ställningstagande erhållit extra anställning från och med innevarande budgetår, medgivits att återgå till tidigare innehavd anställning enligt kollektivavtal, sedan det visat sig, att anställningen såsom extra tjänstemän för dem medfört minskade löneförmåner.

För budgetåret 1947/48 har chefen för armén avgivit förslag till anställande av förrådspersonal för försvarsområdena i stort sett överensstämmande med det i skrivelsen den 15 februari 1946 framlagda förslaget och med hänsyn tagen till den ändrade försvarsområdesindelningen.

I skrivelse den 4 mars 1946 uppdrog jag åt statens organisationsnämnd att företaga översyn av förrådstjänsten vid försvarsområdesstaberna samt att avgiva förslag till personalorganisation för nämnda förrådstjänst ävensom de förslag i övrigt, till vilka verkställd översyn kunde föranleda. I anledning av

uppdraget har försvarets centrala organisationskommitté företagit organisationsundersökningar vid ett försvarsområde, Gävle försvarsområde, vilka tjänat till underlag för översynen av personalorganisationen vid övriga försvarsområdesstaber. Resultatet av organisationsundersökningarna vid Gävle försvarsområde har sammanfattats i en rapport, som överlämnats av *statens organisationsnämnd* med skrivelse den 27 september 1946.

Undersökningarna inom Gävle försvarsområde med dess försvarsområdesstab ha i enlighet med uppdraget i första hand omfattat personalorganisationen vid försvarsområdets förråd med tillhörande serviceverkstäder. Då emellertid förrådstjänsten mycket nära sammanhänger med förvaltningsarbetet, har även behovet av förvaltningspersonal gjorts till föremål för undersökningar. I fråga om den militära ledningssidan i egentlig mening ha undersökningarna endast haft till syfte att framlägga vissa synpunkter på arbetets organiserande och att förenkla verksamheten inom vissa arbetsområden.

I fråga om den militära ledningssidan föreslår kommittén, att personalen sammanföres till en avdelning med stabschefen som chef samt att expeditionstjänsten ombesörjes av en gemensam expedition, underställd stabschefen. Förrådsbokföringen för all materiel borde centraliseras och anslutas till expeditionen. Personaluppsättningen för expeditionen skulle vara en föreståndare, fanjunkare i UO 2, ett kanslibitråde, MEo 7, i första hand för förrådsbokföringen, samt kontors- och skrivbiträden i erforderlig omfattning. Mobiliseringsredovisningen m. m. av hästar och motorfordon borde överföras till vederbörligt infanteritruppförband, där den utan personalökning kunde ombesörjas av det redovisningsorgan som enligt organisationsnämndens förslag till rationalisering av infanteriregemente skulle sköta motsvarande uppgifter för regemente.

Förvaltningspersonalen vid ett försvarsområde utgöres enligt gällande ordning normalt av en tygofficer och en försvarsområdesintendent, båda pensionerade officerare i Oa 10, en tygförvaltare, UO 3, på fältytgkårens stat, en ammunitionsförvaltare och en förrådsunderofficer, pensionerade underofficerare i respektive UO 7 och UO 8, samt en uppördsman för byggnader och rustningsmateriel (MEx 12).

Organisationskommittén har anfört, att skäl icke syntes förefinnas att hänföra viss förvaltningspersonal till den aktiva staten och viss till arvodespersonal. Kommittén har därför förutsatt, att all förvaltningspersonal hänfördes till den aktiva staten och erhöle samma avgångsålder — 60 år.

Organisationskommittén har efter verkställda undersökningar funnit, att nämnda befattningshavare åliggande arbetsuppgifter icke beredde dem full sysselsättning och i anledning därav föreslagit sammanförande av vissa arbetsuppgifter. Tygförvaltaren borde sålunda vara uppördsman även för ammunition. För intendentur-, veterinär- och sjukvårdsmateriel samt för byggnader och rustningsmateriel borde finnas en gemensam uppördsman, fanjunkare på aktiv stat med särskild utbildning för befattningen. Vid framläggande av detta förslag har förutsatts, att förrådsbokföringen skall centraliseras, samt, i fråga om uppördsmannen för byggnader och rustningsmateriel, att särskild

expertis kommer att stå till försvarsområdesbefälhavarens förfogande för uppgörande av underhållsplaner för byggnader m. m., att utförandet av byggnadsarbeten i egentlig mening kommer att ske genom regional myndighet samt att befästningar och bergrum skola sortera direkt under militärområdets fortifikationsofficer.

Vid beräkningen av arbetsomfånget för tygofficeren och försvarsområdesintendenten har förutsatts, att mobiliseringsredovisningen m. m. av motorfordon och hästar, som tidigare nämnts, överföres till infanteriregementet samt att dit också överflyttas vid försvarsområdesstaben förekommande kassaärenden. Förvaltningstjänsten borde i sin helhet sammanföras till en förvaltningsavdelning och såsom chef för denna avdelning borde avses en förvaltningsofficer, kapten på aktiv stat med erforderlig förvaltnings- och teknisk utbildning.

För förrådstjänsten erfordras enligt de verkställda beräkningarna tyghantverkare för att utföra och leda det mera komplicerade vårdarbetet vad beträffar tygmateriel samt förrådsvakmästare för samma ändamål i vad avser övrig materiel. För vårdarbetet i övrigt skulle avses förrådsmän, av vilka vissa borde vara specialiserade på skötsel och vård av ackumulatörer och av ammunition. En förrådsman skulle tillika vara bilförare. Förrådspersonalen föreslås skola i viss omfattning förläggas till förrådsorterna, varvid de även kunde utöva bevakning och tillsyn av förrådsanläggningarna på dessa orter. För de förrådsanläggningar, där förrådsmän icke vore förlagda, borde bevakningen och tillsynen av anläggningarna ordnas — i likhet med vad nu vore fallet — med anlåtande av personal på platsen, för vilket ändamål har räknats med visst antal arvoden om 150 kronor per år.

De verkställda undersökningarna hade, enligt vad organisationskommittén anfört, givit vid handen, att förrådsredogörare icke kunde ersätta någon befattningshavare tillhörande den föreslagna förrådspersonalen samt att dylika redogörare med de uppgifter, som förutsatts skola tillkomma dem, icke erfordrades.

Vid beräkningen av behovet av förrådspersonal har organisationskommittén utgått från verksamhetens sannolika omfattning under normala fredsförhållanden, d. v. s. sedan erforderliga förrådsbyggnader kommit till stånd och materielen blivit upplagd och iordningställd för förrådsförvaring av långtidskaraktär. Beräkningarna hade grundats på arbetsstudier på vissa platser samt på upplysningar, som lämnats från arméförvaltningen, krigsmaterielverket och försvarets forskningsanstalt. Då det vore möjligt, att behovet av personal kunde komma att nedgå i förhållande till det framräknade, borde visst antal förrådsmän anställas såsom extra. Organisationskommittén har även framhållit, att behov av tillfällig förrådspersonal komme att föreligga, intill dess inflyttning i planlagda fredsförråd m. m. ägt rum.

Med skrivelse den 20 december 1946 har organisationsnämnden sedermera ingivit rapport av organisationskommittén över den fortsatta översynen av förrådstjänsten m. m. vid försvarsområdena. Översynen har icke omfattat de marina försvarsområdena. I fråga om Kiruna—Jokkmokks försvarsområde med arméns jägarskola har organisationsnämnden avgivit särskilt förslag.

Beträffande kommandantsstaben i Stockholm, tillika försvarsområdesstab, ha undersökningarna omfattat allenast vad som är att hänföra till försvarsområdesstaben. I vad gäller Bodens försvarsområde ha undersökningarna begränsats till att omfatta vad som enligt gällande instruktion tillhör ställföreträdande försvarsområdesbefälhavarens verksamhetsområde.

Enligt rapporten har organisationskommittén vid den fortsatta översynen funnit, att förslaget beträffande Gävle försvarsområde kan helt tillämpas även på de andra försvarsområdena, som varit föremål för organisationsundersökningar. Undantag har dock ansetts böra göras för Kalix försvarsområde, där, med hänsyn till antalet där befintliga byggnader, två uppboordsmän (UO 2 eller MEO 12) erfordrades utöver förrädsunderofficeren samt barackofficeren borde bibehållas.

	Personal- förteck- ningarna o. beräkning- arna för budgetåret 1946/47	Armé- chefens förslag för budgetåret 1947/48	Organisa- tionskom- mitténs förslag	Ökning (+) eller minsk- ning (—) enligt orga- nisationskommitténs förslag i förhållande till	
				läget 1946/47	armé- chefens förslag
Förrådspersonal.					
Tyghantverkare (Ca 12)	29	29	25	— 4	— 4
Förrädsvakmästare (Ca 7)	53	52	38	— 15	— 14
” (MEO 7)	—	27	—	—	— 27
” (MEx 7) ¹	10	—	—	— 10	—
Förrädsmän (MEO 5)	137	367	202	+ 65	— 165
” (MEx 5) ¹	52	—	49	— 3	+ 49
Vapenmekaniker och ackumulator- skötare (kollektivanställda)	70	2	2	— 70	—
Civila handräkningsmän (kollektiv- anställda)	115	—	—	— 115	—
Förrädsredogörare med biträden (arvoden)	43	43	—	— 43	— 43
Förvaltningspersonal.					
Tygofficerare (Oa 10)	23	19	—	— 23	— 19
Fointendenter (Oa 10)	23	19	—	— 23	— 19
Förvaltningsofficerare (Oa 3)	—	—	19	+ 19	+ 19
Barackofficer (Oa 10)	1	1	1	—	—
Tygförrädsförvaltare (UO 3)	23	19	19	— 4	—
Förrädsunderofficerare (UO 8)	23	20	—	— 23	— 20
Ammunitionsförvaltare (UO 7)	23	19	—	— 23	— 19
Förrädsunderofficerare (UO 2)	—	—	19	+ 19	+ 19
Uppboordsmän för byggnader m. m. (MEx 12)	27	27	³ 2	— 25	— 25
Expeditionsföreståndare (MEx 10) ..	31	—	—	— 31	—
Kontors- och skrivpersonal.					
Kanslibitråden (MEO 7)	—	⁴ 19	19	+ 19	—
Kontorsbitråden och skrivbitråden (MEO 4 eller MEO 2)	46	63	38	— 8	— 25
Skrivbitråden (MEx 2)	28	28	9	— 19	— 19
Summa	757	752	440	— 317	— 312

¹ Personalen har medgivits återgå till tidigare innehavd anställning enligt kollektivavtal.

² Inräknat i antalet förrädsmän.

³ MEO 12 eller pensionerad underofficer i UO 7.

⁴ Föreslagen löneställning MEO 8.

Med tillämpning av de beräkningsgrunder som använts beträffande Gävle försvarsområde har organisationskommittén beräknat personalbehovet för de återstående 18 försvarsområdesstaber som varit föremål för undersökningar. Förslaget till personalstater för förrådstjänsten m. m. vid försvarsområdena upptager ett avsevärt mindre antal befattningar än nu gällande personalförteckningar och arméchefens förslag. Som jämförelse anges i här intagna tablå (s. 36) personaluppsättningen enligt personalförteckningarna och beräkningarna för innevarande budgetår, vilka emellertid omfatta jämväl de fyra numera indragna försvarsområdesstaberna, alltså 23 staber, samt arméchefens och kommitténs förslag beträffande nyssnämnda 18 staber och Gävle försvarsområdesstab.

Expeditionsunderofficeren, nu pensionerad underofficer med arvode motsvarande löneklass UO 7, har organisationskommittén icke medtagit i sina beräkningar men förutsatt, att befattningen skulle bibehållas, ehuru, som i det föregående nämnts, med ordinarie beställning i UO 2.

Den årliga kostnadsminskningen i förhållande till arméchefens förslag har kommittén angivit till omkring 1,4 miljoner kronor.

Organisationsnämnden har i skrivelsen den 20 december 1946 föreslagit, att åtgärder måtte vidtagas för omorganisation av försvarsområdesstaberna i enlighet med organisationskommitténs förslag. Organisationsnämnden har även anfört, att det vid undersökningarna av flera skäl visat sig nödvändigt att underkasta nu tillämpade principer för förvaring och vård av olika materielslag en översyn. Med anledning härav hade statens sakrevision i samråd med nämnden igångsatt viss utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga. Utredningen bedreves i samarbete med representanter för de tre försvarsgrenarna och försvarets forskningsanstalt.

Över organisationskommitténs rapport och förslag beträffande Gävle försvarsområde ha utlåtanden avgivits av försvarets civilförvaltning samt, genom överbefälhavaren, av chefen för armén, som i ärendet inhämtat yttranden av försvarets sjukvårdsförvaltning, arméförvaltningen, svenska officersförbundet, svenska underofficersförbundet, civilmilitära tjänstemannaförbundet, försvarets civila tjänstemannaförbund och försvarsverkens civila personals förbund. Vidare ha chefen för armén och arméns fortifikationsförvaltning avgivit utlåtanden jämväl över organisationskommitténs slutrapport.

Av yttrandena inhämtas i huvudsak följande.

Överbefälhavaren har anfört i huvudsak följande.

Beslut i organisatoriska frågor sådana som de förevarande borde principiellt icke fattas, förrän de kunnat grundas på praktiska försök. De allvarliga betänkligheter, vilka av ansvariga myndigheter anförts beträffande personalminskningarna, talade också för inhämtande av ytterligare erfarenheter genom försök och mot en skyndsam övergång till den ifrågasatta organisationen. Den angivna förutsättningen, att erforderliga förrådsbyggen kommit till stånd och materielen blivit mera beständigt upplagd, kunde icke föreligga förrän tidigast om något år, varför mellantiden kunde användas för försök utan att omorganisationens genomförande fördröjdes. Försöken borde utföras inom minst 2—3 försvarsområden med särskilt beaktande av frågan om organisationens lämplighet vid beredskap och krig. I görligaste mån borde

hänsyn tagas till resultatet av statens sakrevisions materielvårdskommittés arbete, då genom moderna metoder för långtidsförvaring av materiel en ytterligare reducering i den av arméchefen föreslagna personalorganisationen kunde vara tänkbar

Utän att vilja taga definitiv ställning till frågan, innan resultat från försök föreläge, ansåge sig överbefälhavaren redan nu böra framhålla, att införandet av en gemensam förvaltningsofficer samt en minskning av antalet uppbördsmän till två i princip syntes innebära såväl lämpliga personalbesparingar som ock en del organisatoriska fördelar. Frågan om utbildning av förvaltningsofficerare och uppbördsmän borde särskilt utredas.

Arvodspersonalen borde i avvaktan på resultatet av försvarskommitténs arbete icke ersättas med aktiv personal med högre pensionsålder.

Civiltförvaltningen har anfört, att en viss försöksverksamhet på förevarande område syntes vara önskvärd, varför den föreslagna personalorganisationen borde under begränsad tid praktiskt prövas vid ett mindre antal försvarsområden, innan densamma sattes i kraft.

Sjukvårdsförvaltningen anhåller, att med en omorganisation måtte anstå till dess normala arbetsförhållanden inträtt och nya undersökningar därefter verkställes.

Arméns fortifikationsförvaltning har ansett, att särskild uppbördsmän för handläggning av fortifikatoriska ärenden under försvarsområdesbefälhavaren tills vidare måste bibehållas i avvaktan på avvecklingsarbetets avslutande och på beslut angående den regionala förvaltningsorganisationens blivande utformning.

Arméförvaltningen har funnit anledning till sådana erinringar mot undersökningsresultaten, att ämbetsverket ansåge sig för närvarande, innan erfarenhet vunnits under normala fredsförhållanden, böra avstyrka på desamma grundade förslag till mera väsentliga ändringar i gällande organisation beträffande förvaltningspersonal eller i chefens för armén förslag i fråga om förrådspersonalens omfattning. Förvaltningspersonalen syntes dock kunna minskas med en uppbördsmän för byggnader m. m. och förrådspersonalen med en förrådsman och förrådsredogörare.

Av personalförbunden har *officersförbundet* av utbildnings- och rekryteringsskäl samt med hänsyn till arbetsbelastningen motsatt sig sammanslagningen av intendents- och tygofficersbefattningarna. *Underofficersförbundet* har ansett, att som förrådsunderofficer borde avses förvaltaren på aktiv stat, att den decentraliserade bokföringen borde bibehållas samt att förråds- och kontorspersonalen borde ökas i förhållande till förslaget. Även *civilmilitära tjänstemannaförbundet* har funnit löneställningen UO 3 motiverad för förrådsunderofficeren. Förbundet föreslår utökning av antalet förrådsvaktmästare och ifrågasätter civilmilitär anställningsform för tygförvaltaren i Ca 18 eller Ca 15, beroende på uppördens storlek. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* har ansett personalorganisationen för snäv samt i likhet med *försvarsverkens civila personals förbund* föreslagit vissa öknings av förrådspersonalen. *Tjänstemannaförbundet* har även föreslagit civil anställningsform för expeditionsföreståndaren samt ansett, att ytterligare kontorspersonal borde anställas.

Chefen för armén har i yttrandet över Gävlerapporten i fråga om inrättande av beställningar på aktiv stat och höjning av pensionsåldrar anfört, att denna fråga vore av så stor principiell betydelse, att den borde lösas i ett större sammanhang och närmast i anslutning till 1945 års försvarskommittés arbete. Arméchefen har föreslagit viss ökning av antalet förrådsvaktmästare och förrådsmän med differentiering av personalen på skilda materielgrupper, bibehållande av ammunitionsförvaltaren, vilken tillika skulle vara uppbördsman för byggnader m. m. och anförtros vissa krigsplanläggnings- och utbildningsuppgifter beträffande min- och sprängtjänst, samt ökning av kontorspersonalen. Vidare anför arméchefen, att samtliga hörda militärbefälhavare och försvarsområdesbefälhavare antingen ställt sig tveksamma till eller helt motsatt sig förslaget om gemensam förvaltningsofficer. Det framhålles även, att knappheten på personal vid staberna medför, att förvaltningspersonal i icke ringa omfattning måste tagas i anspråk för uppgifter, som ligga utanför den egentliga förvaltningstjänsten. Med hänsyn till frågans synnerliga vikt och då konsekvenserna av förslaget ej minst ur officersutbildningssynpunkt vore svåröverskådliga, måste enligt arméchefens mening systemet med förvaltningsofficer prövas vid två eller flera försvarsområden, innan slutlig ståndpunkt toges till detsamma. Allmänt har arméchefen anfört, att organisationsnämnden i sin berättigade strävan efter besparingar ej beaktade det faktum, att en för snävt tilltagen förvaltningsapparat ovillkorligen måste i praktiken föra med sig att för utbildningen avsedd personal nödtvunget toges i anspråk för expeditiöns- och förvaltningsuppgifter.

I sitt yttrande över organisationskommitténs slutrapport har *chefen för armén* anfört, att försvarsområdenas olika struktur och de inom skilda områden rådande speciella förhållandena nödvändiggjorde noggranna organisationsundersökningar i varje särskilt fall, innan personalbehovet kunde fastställas. Förslaget till personalorganisation vid de övriga försvarsområdena hade granskats av militärbefälhavare och försvarsområdesbefälhavare, vilka även nu anfört starka och väl motiverade skäl för att förslaget i nuvarande form icke borde genomföras. Arméchefen hade därför fått sin tidigare uppfattning beträffande svagheten i den föreslagna organisationen än mera bestyrkt. Arméchefen har ansett sig böra bestämt motsätta sig en omorganisation i överensstämmelse med organisationsnämndens förslag från och med nästa budgetår och hemställt, att Gävle försvarsområde måtte under nästa budgetår omorganiseras enligt av arméchefen angivna grunder samt att omorganisation av övriga försvarsområdesstaber måtte genomföras först senare på grundval av erfarenheter från Gävle försvarsområde och från viss försöksverksamhet vid andra försvarsområden.

Enligt beslut av 1945 års riksdag (prop. 170, riksd. skr. 353) har Kiruna-Jokkmokks försvarsområdesstab och arméns jägarskola i Kiruna erhållit en gemensam förvaltningsorganisation. Kungl. Maj:ts förslag i ämnet grundades på ett organisationsförslag, som framlagts av ordföranden i försvarets centrala

organisationskommitté, generalmajoren A. Bredberg. Sedermera har Kungl. Maj:t uppdragit åt chefen för armén att i samråd med statens organisationsnämnd genomföra fredsorganisationen vid försvarsområdesstaben och jägarskolan.

Med skrivelse den 6 februari 1947 har organisationsnämnden ingivit rapport av organisationskommittén över organisationsundersökningar, som kommittén verkställt vid Kiruna—Jokkmokks försvarsområden och jägarskolan i samband med fredsorganisationens genomförande därstädes och med översynen av förrådstjänsten m. m. vid försvarsområdena.

Organisationskommittén har i rapporten anført, att undersökningarna visat, att behov föreläge av vissa ändringar i personalberäkningarna. Härom har kommittén anført i huvudsak följande.

Den för försvarsområdet och jägarskolan avsedda organisationen med en gemensam förvaltningsofficer hade av särskilda skäl icke givit resultat av värde för bedömningen av lämpligheten av en dylik organisation. Med ledning av andra undersökningar och i samband därmed gjorda överväganden ansåge kommittén frågan om gemensam förvaltningsofficer böra principiellt lösas så, att särskilda målsmän för tygtjänsten och för intendenturtjänsten borde finnas vid förband, där trupp vore förlagd, under det att vid andra enheter såsom försvarsområdesstaberna en gemensam målsman borde beräknas för dessa båda tjänster. I fråga om Kiruna—Jokkmokks försvarsområde föresloge kommittén därför, att förvaltningstjänsten där skulle bestridas av en tygofficer och en intendenturofficer.

Intendenturexpeditionen, förrådsbokföringskontoret och kasernvården borde organiseras på samma sätt som vid Älvsborgs regemente och kassaväsendet borde ordnas efter samma grunder. Personalorganisationen vid försvarsområdesstabens sjukhus borde ordnas efter 1944 års militärsjukvårdskommittés förslag. Viss personalförstärkning erfordrades i fråga om förråds- och kontorspersonal i enlighet med verkställda organisationsundersökningar. Överfurirsbefattningar borde tillkomma — utöver för sjukhuset och sjukvård — för stalltjänsten, hundtjänsten och kasernvården. För kasernvården borde i likhet med vad fallet vore vid Älvsborgs regemente avses viss yrkespersonal. Även erfordrades viss verkstadspersonal såsom för cykel-, signal- och vapenreparationer. Särskild uppbördsman för byggnader m. m. vore erforderlig på grund av försvarsområdets stora utsträckning, förekomsten av vissa barackläger m. m.

Slutligen syntes böra nämnas, att kompaniadjutantsfrågan icke ansetts i detta sammanhang böra upptagas till prövning.

Organisationskommitténs förslag till personalorganisation för Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab innebär i förhållande till personalförteckningarna för innevarande budgetår utökning med

- 1 kapten, tygofficer,
- 1 sergeant, expeditionsunderofficer å intendenturavdelningens expedition,
- 5 överfurirer, näraligen en stallfurir, en hundgårdsfurir, en kasernfurir, en föreståndare för sjukhusexpeditionen och en sjukvårdsfurir för utbildning,
- 1 underofficer i arvodesbefattning, UO 7, uppbördsman för byggnader; alternativt har föreslagits bibehållande av den nuvarande befattningen i MEx 12 för samma ändamål,
- 3 förrådsvaktmästare, Ca 7, samt

följande antal extra ordinarie befattningar, nämligen — med de löneställningar, som upptagits i organisationsnämndens förslag beträffande infanteriregemente — 1 kansliskrivare, MEO 11, 1 kontorist, MEO 9, 2 kanslibiträden, MEO 7, 4 kontors- och skrivbiträden, MEO 4 eller 2, samt 12 förrådsmän, MEO 5.

Av övrig personal upptar förslaget 2 förrådsmän, MEX 5, 12 förrådsvakter, arvoden, samt 15 kollektivavtalsavlönade arbetare, varav 4 för servicetjänst för värme.

I yttrande över förslaget har *chefen för armén* förklarat sig intet ha att erinra mot att förslaget tillämpades från och med nästa budgetår. Vad beträffar kompaniadjutantsfrågan, borde denna i enlighet med ett av arméchefen i skrivelse den 25 oktober 1946 avgivet förslag lösas så att skolan, utöver överfurirerna, tillfördes fyra underofficerare såsom kompaniadjutanter.

Sistnämnda framställning av chefen för armén har *överbefälhavaren* avstyrkt och hänvisat till möjligheten att i stället kommandera underofficerare såsom kompaniadjutanter till jägarskolan.

Såsom framgår av redogörelsen gjorde chefen för armén i medelsäskandena för innevarande budgetår framställning om en väsentlig utökning av förrådspersonalen vid försvarsområdesstaberna. Denna framställning aktualiserade frågan om översyn av personalorganisationen vid försvarsområdena. Enligt uppdrag har statens organisationsnämnd genom försvarets centrala organisationskommitté verkställt en dylik översyn av förrådstjänsten och framlagt förslag till personalorganisation, grundat på organisationsundersökningar vid ett försvarsområde och undersökningar jämväl vid övriga försvarsområden samt erfarenheter från nämndens verksamhet i övrigt. Undersökningarna och förslagen ha ansetts böra omfatta även förvaltningssidan och i viss mån den militära ledningssidan vid försvarsområdesstab. Vad beträffar Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab och arméns jägarskola ha särskilda undersökningar företagits i samband med genomförandet av den av 1945 års riksdag beslutade organisationen därstädes, och på grundval av dessa och övriga undersökningar har nämnden förordat vissa personalökningar.

För egen del finner jag resultatet av dessa undersökningar utvisa, att möjligheter föreligga att i ej oväsentlig omfattning beskära personalorganisationen vid försvarsområdena utom det sistnämnda, i all synnerhet när verksamheten icke längre tynges av de arbetsuppgifter som sammanhånga med beredskapens avveckling. Att så skulle bli fallet är i och för sig naturligt. Försvarsområdena såsom en i fred bestående organisation kommo till stånd genom 1942 års försvarsbeslut och ha organiserats under en tid då särskilt maktpåliggande arbetsuppgifter till följd av beredskapen ankommit på denna organisation. Arbetsförhållandena under denna tid ha omöjliggjort en säker beräkning av personalbehovet i fredsmässig verksamhet och kunna ha medfört en överdimensionering av personalen för fredsförhållanden. Ehuru arbetsförhållandena ännu icke helt stabiliserats, synes en reglering av personalorganisationen dock kunna nu påbörjas.

Departementets
chefen.

I likhet med överbefälhavaren och arméchefen anser jag, att den av organisationskommittén väckta frågan om höjd pensionsålder för aktiv personal icke nu bör upptagas till prövning. Frågan bör ses i sitt samband med det förslag som avgivits av 1944 års militära pensionsutredning angående avgångsskyldighet för beställningshavare vid försvarsväsendet m. m. och som överlämnats till 1945 års försvarskommitté för övervägande. Något utbyte av befattningar för pensionerad personal mot beställningar för aktiv personal såsom föreslagits torde för övrigt i nuvarande personalläge icke kunna ifrågakomma.

Vad beträffar ledningen av förvaltningsuppgifterna vid förbanden (försvarsområdena) bör enligt organisationskommitténs mening finnas både tygofficer och intendent vid förband, där trupp ständigt är förlagd, men gemensam målsman för tyg- och intendenturärenden vid övriga förband. Kommittén har i enlighet härmed förordat, att särskild befattningshavare skall omhändera tygförvaltningen vid Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab. Detta förslag finner jag mig böra tillstyrka. Med hänsyn till rekryteringssvårigheterna beträffande pensionerad personal bör, såsom också föreslagits, för ändamålet inrättas en kaptensbeställning på aktiv stat för försvarsområdet.

Vid övriga försvarsområden bör enligt kommitténs riktlinjer finnas gemensam förvaltningsofficer. Detta förslag har överbefälhavaren ansett i princip innebära såväl lämpliga personalbesparingar som ock en del organisatoriska fördelar. Arméchefen har emellertid kraftigt motsatt sig förslaget och framställt yrkande om försök i viss omfattning, innan ställning togs till detsamma.

För egen del vill jag framhålla, att vid rekryteringen av tygofficerare och intendentur vid försvarsområdena uppkommit sådana svårigheter, att en omprövning av denna personalorganisation synes nödvändig oavsett det nu framlagda förslaget. Enligt inhämtade uppgifter har av befattningarna för tygofficerare endast omkring hälften och av befattningarna för intendentur mindre än en tredjedel rekryterats i normal ordning, d. v. s. bland pensionerade officerare med utbildning för respektive befattning. Av de återstående befattningshavarna är en del—vad beträffar intendenterna flertalet—reservofficerare, medan andra äro extraanställda värnpliktiga officerare eller civila—enligt vad som uppgivits utan särskild utbildning för befattningarna. Det förhållandet att annan personal än från aktiv stat pensionsavgången togs i anspråk för arvodesbefattningar har tidigare i olika sammanhang varit föremål för uppmärksamhet icke minst av den anledningen att avsevärda merkostnader för fjärde huvudtiteln uppkomma härigenom. Det har till och med gjorts gällande, att för pensionerade officerare avsedda befattningar, för vilka kräves intendenturutbildning, är större än som kan fyllas med tillgänglig personal (jfr prop. 1945: 570 s. 298). I avvaktan på närmare erfarenheter har hittills fått anstå med åtgärder i anledning av den konstaterade bristen på personal, som i formellt hänseende är kvalificerad för ifrågavarande arvodesbefattningar. Det får förutsättas, att 1945 års försvarskommitté, därest systemet med arvodesbefattningar för pensionerad personal kommer att bibehållas i större utsträckning, kommer att med beaktande av erfarenheterna under de

senare åren ägna uppmärksamhet åt frågan om möjligheterna att rekrytera dylika befattningar.

Vad nu anförts talar starkt till förmån för organisationskommitténs förslag, vilket skulle innebära en avsevärd minskning av antalet för pensionerad personal avsedda officersbefattningar vid försvarsområdena. Mot förslaget har gjorts gällande att med hänsyn till arbetets omfattning två befattningshavare erfordras i ledningen av förvaltningstjänsten. För egen del är jag, med beaktande jämväl av överbefälhavarens yttrande, ej övertygad om att så är fallet vid alla försvarsområden. I brist på närmare utredning rörande dels arten och omfattningen av den utbildning som bör krävas av en förvaltningsofficer, avsedd för både tyg- och intendenturtjänst, dels möjligheterna att rekrytera dylika befattningar anser jag mig dock icke nu kunna ta slutlig ställning till förslaget. Närmare utredning i dessa hänseenden synes böra verkställas genom arméchefens försorg, vid vilken utredning jämväl bör belysas i vilken utsträckning ifrågavarande befattningshavare tagas i anspråk för andra arbetsuppgifter än förvaltningsgöromål. Därest utredningen utvisar, att möjligheter föreligga att helt eller delvis genomföra ifrågavarande förslag, lär det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i ämnet.

Vad beträffar uppbördsmännen synes enighet råda därom, att deras antal bör kunna begränsas. Arméchefen har dock yrkat, att ammunitionsförvaltaren bibehållas. I detta fall har åberopats, att jämväl visst utbildningsarbete skulle ankomma på befattningshavaren i fråga. Då det med hänsyn till nuvarande förrådsläge under alla förhållanden torde vara nödvändigt att behålla ammunitionsförvaltarna under nästa år, behöver slutlig ställning till denna fråga icke tagas nu. Frågan torde böra ytterligare övervägas av chefen för armén vid den utredning, som, enligt vad jag nyss anfört, bör av honom verkställas. Tills vidare räknar jag därför icke med att ammunitionsförvaltarbefattningen indrages. För byggnader m. m. torde av skäl som fortifikationsförvaltningen anfört särskilda uppbördsmän böra bibehållas även under nästa budgetår. Frågan om behovet av dessa uppbördsmän bör uppmärksammas vid de fortsatta övervägandena rörande den regionala och lokala fortifikations- och byggnadsförvaltningens utformning.

Behovet av personal för arbetsledning och vård vid förråden är beroende av vårdarbetets omfattning, förvaringsmetoderna och utlämningsfrekvensen. Dessa faktorer äro för närvarande svårbedömbara, och möjligheter torde med hänsyn härtill saknas att ange exakta beräkningsgrunder. Det är min förhoppning, att den utredning rörande materielvården, som pågår inom statens sakrevision, skall kunna leda till både bättre materielvård och billigare förrådsomkostnader. Då det, innan förrådsuppläggningsen för fred kunnat helt genomföras, för närvarande och någon tid framåt kräves mera förrådspersonal än som kan bli erforderlig framdeles, gäller frågan nu, hur stor del av personalen, som bör erhålla fastare anställningsform. I detta hänseende anser jag mig kunna följa organisationsnämndens förslag. Dock torde samtliga där upptagna förrådsmän lämpligen böra nu erhålla extra

ordinarie anställning. Även i fråga om antalet förrådsvakter synes förslaget kunna godtagas. Den ytterligare förrådspersonal, som övergångsvis måste finnas, synes böra avlönas enligt kollektivavtal.

Enligt organisationskommitténs förslag skulle av de nu befintliga ordinarie förrådsvaktmästarbefattningarna 15 bli övertaliga. Genom minskningen av antalet försvarsområdesstaber bli därjämte, vid bifall till organisationskommitténs förslag, 4 tyghantverkarbeställningar övertaliga. Av förrådsvaktmästarbefattningarna böra i mån av vakanser 3 disponeras för den utökning vid Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab, som organisationsnämnden föreslagit. Övriga 12 befattningar kvarstå övergångsvis, i den mån befattningarna ha ordinarie innehavare, och dessa böra, liksom nämnda 4 tyghantverkare, i den mån de icke kunna placeras i andra befattningar, bibehållas i tjänst vid försvarsområdesstaberna. En mot sålunda kvarstående tyghantverkare och förrådsvaktmästare svarande begränsning av antalet förrådsmän bör föreskrivas.

Även organisationskommitténs förslag beträffande antalet befattningshavare tillhörande kontorspersonalen kan jag biträda.

Förslagen att till vederbörliga infanteriregementen överföra försvarsområdesstabernas kassaärenden samt mobiliseringsredovisningen m. m. av motorfordon och hästar synas mig ändamålsenliga, varför jag tillstyrker desamma.

Vad särskilt Kiruna—Jokkmokks försvarsområden och jägarskolan beträffar innebär nämndens nu framlagda förslag en väsentlig utökning av den personal, som beräknades erforderlig i det för 1945 års riksdag framlagda organisationsförslaget. Det nu avgivna förslaget grundar sig på den nya organisationen av infanteriregimentsstab och på undersökningar rörande försvarsområdena. Inrättande av en beställning för tygofficer samt tre nya befattningar för förrådsvaktmästare har jag redan tillstyrkt. Jag anser mig, med hänsyn till den ståndpunkt i fråga om personalens omfattning som jag angivit i det föregående, icke heller i övrigt böra motsätta mig förslagets genomförande vad beträffar personalens antal. Jag föreslår därför, att en beställning för sergeant nyinrättas vid staben. Vad beträffar överfurirer föreligger här det förhållandet, att fyra beställningar för överfurirer finnas, vilka äro avsedda för kompaniadjutantstjänst. Såsom framgår av vad jag anfört under punkt 1 i det föregående kan slutlig ställning icke nu tagas i kompaniadjutantsfrågan. Att nu för jägarskolan — i enlighet med arméchefens förslag — inrätta underofficersbeställningar för kompaniadjutanter kan därför icke komma i fråga. Å andra sidan bör slutligt ståndpunktstagande till kompaniadjutantsfrågan ej heller föregripas genom inrättande av alltför stort antal nya överfurirsbeställningar. Av de föreslagna fem nya överfurirsbeställningarna bör den för utbildningsverksamhet avsedde sjukvårdsöverfuriren tillhöra trängens stat. I enlighet med vad jag föreslagit för infanteriregimentsstab bör i stället för förrådsman avses överfurir såsom tillsynsman för skjutbanorna. En ny beställning för överfurir vid försvarsområdesstaberna bör därför tillkomma. För de övriga för överfurirer avsedda befattningarna kunna de nuvarande kompaniadjutanterna vid skolan tagas i anspråk, om de lämpa

sig bättre för dessa befattningar än såsom kompaniadjutanter. I den mån kompaniadjutantsbefattningar på sådant sätt bli lediga böra, i anslutning till överbefälhavarens förslag, fanjunkare ur andra förband kunna kommenderas att tills vidare tjänstgöra såsom kompaniadjutanter vid skolan.

Särskilda uppördsmän för byggnader m. m. ha föreslagits, förutom för Kiruna—Jokkmokks försvarsområden, för Kalix försvarsområde, där två befattningar avsetts för detta ändamål. I anslutning till fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningens förslag har förutsatts alternativt underofficer i arvodesbefattning och civil tjänsteman i MEO 12. Med hänsyn till svårigheterna att särskilt i VI. militärområdet besätta arvodesbefattningar för pensionerad personal räknar jag med civila tjänstemän i MEO 12 för ifrågasvarande tre befattningar. Av samma skäl tillstyrker jag för Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab civil befattningshavare, kansliskrivare i MEO 11, såsom föreståndare för förrådsbokföringskontoret.

Övrig icke-ordinarie personal vid Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab beräknar jag till det antal som organisationsnämnden föreslagit med undantag av att, vid bifall till mitt förslag om överfurir såsom tillsynsman för skjutbanor, antalet förrådsmän minskas med 1.

I det följande vid behandlingen av arméns avlöningsanslag och anslag till avlöningar till viss arbetarpersonal återkommer jag till frågan om erforderliga ändringar i personalförteckningar och till anslagsberäkningar. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de grunder för utformningen av personalorganisationen för försvarsområdesstaberna som av mig i det föregående angivits.

[3.] **Försvarets manskapsorganisation.**

Infledning.

Antalet fast anställt manskap är bestämt med hänsyn till å ena sidan fredstjänstens behov av att kunna disponera erforderligt underbefäl för tjänstgöring såsom instruktörer under utbildningsarbetet eller såsom yrkes- och förhandsmän och å andra sidan behovet av personal i krigsorganisationen med gedignare militär utbildning och större militär rutin än de värnpliktiga erhålla. Krigsorganisationens ifrågasvarande personalbehov kan icke överallt täckas genom ianspråktagande av personal på aktiv stat. Bland annat till följd härav har en viss omsättning inom den fast anställda manskapskadern ansetts erforderlig. Genom att krigsorganisationens befälsbehov numera avses skola i avsevärd utsträckning tillgodoses genom ianspråktagande av särskilt utbildade värnpliktiga kunna såväl manskapskadern som omsättningen inom denna väsentligen bestämmas med hänsyn till fredstjänstens krav.

Omsättningen har kunnat regleras därigenom, att manskap i allmänhet anställas med kontrakt för viss tid. Den första kontraktstiden är numera bestämd till 4½ år vid samtliga delar av krigsmakten utom flygvapnet, där den

för huvuddelen av manskapet är 4 år. Anställningskontraktet kan förlängas, i regel för ett år i sänder. Kontraktсанställt manskap äger emellertid inte kvarstå längre tid i tjänst än till en uppnådd levnadsålder av 34 år. För den genom beslut vid 1946 års riksdag inrättade kategorien stamflygförare gälla vissa särbestämmelser.

Ur det fast anställda manskapets led rekryteras underofficerskåren och till en del också officerskåren. I viss utsträckning tillsättes en del civilmilitära beställningar med fast anställt manskap. Den årliga rekryteringen till nu ifrågakommande militära och civilmilitära beställningar är emellertid mycket ringa i förhållande till antalet kontraktсанställt manskap. Framtida utkomst i den militära tjänsten genom dylik befordran har alltså endast ett fåtal kunnat erhålla.

Utbildningstiden för det fast anställda manskapet är för närvarande i regel 3 år. I denna utbildningstid äro inlagda vissa perioder av praktisk tjänstgöring. På grund av den korta tid, som en stor del av manskapet kvarblir i tjänst efter utbildningens avslutande, blir systemet med kontraktсанställt manskap förhållandevis dyrbart. I främsta rummet utbildningskostnaderna måste bliva oproportionerligt stora i förhållande till den vunna effekten såväl i avseende på fredstjänsten som krigsorganisationen. Dessa kostnader hänföra sig både till en ökad anskaffning av övnings- och undervisningsmateriel och till utgifter för lärarpersonal, militär och civil.

Genom att bereda fast anställt manskap långtidsanställning i underbefälsgrad ha statsmakterna sökt att begränsa omsättningen bland de kontraktсанställda och fastare knyta en del underbefäl till krigsmakten. Hittills har detta huvudsakligen gällt personal, som avsetts för och varit särskilt lämpad för tjänstgöring i vissa slag av befattningar.

För flottans vidkommande bereddes redan genom 1925 års försvarsbeslut möjlighet för ett mindre antal underbefäl att genom anställning i en då nyinrättad underbefälsgrad — högbåtsman — kvarstå i tjänst längre än som eljest är medgivet för fast anställt manskap. Vid flygvapnet beträddes samma väg genom 1942 års försvarsbeslut, då även vid denna försvarsgren en ny underbefälsgrad — överfurir — inrättades, huvudsakligen avsedd för viss teknisk personal. Vid armén och kustartilleriet inrättades genom beslut av 1944 års riksdag en motsvarande underbefälsgrad, jämväl här benämnd överfurir och avsedd för personal i vissa angivna befattningar, företrädesvis inom stabs- och förvaltningstjänsten.

Överfurirs- och högbåtsmannabeställningarna äro pensionsberättigande med en tjänstepensionsålder av 55 år.

Det fast anställda manskapet hänföres till fyra olika lönegrader i manskapsavlöningsreglementet, nämligen Mb 1 för överfurirer och högbåtsmän, Ma 3 för furirer, Ma 2 för korpraler (konstaplar) samt Ma 1 för vicekorpraler (vicekonstaplar) och meniga. Utöver nu angivna beställningar finnas vid marinen jämväl beställningar i lönegraden Mb 2 för flaggkorpraler. I enlighet med 1942 års försvarsbeslut avvecklas dessa emellertid successivt, och för närvarande kvarstår i nämnda lönegrad allenast ett fåtal beställningshavare.

1942 års försvarsbeslut förutsatte en avsevärd ökning av manskapskadern. Det förbisågs emellertid icke, att en så stor ansvällning av manskapsorganisationen skulle komma att ställa stora krav på civilianställningsorganen och även medföra rekryteringssvårigheter. I syfte att närmare utreda dessa spörsmål igångsattes två utredningar, den ena, 1942 års civilianställningssakkunniga, beträffande civilianställningsverksamheten och därmed sammanhängande frågor och den andra, 1942 års underbefälsutredning, med uppgift att verkställa utredning om vilka åtgärder som borde vidtagas för att nedbringa antalet kontraktsanställda i manskaps grad genom anställande av långtjänstunderbefäl, genom ianspråktagande av värnpliktiga såsom truppinstruktörer och genom ökad användning av civil arbetskraft till uppgifter, för vilka kontraktsanställt manskap dittills tagits i anspråk. På grundval av förslag av sistnämnda utredning (SOU 1944: 2) fattades vid 1944 års riksdag (prop. nr 143; rd. skr. nr 273) beslut om vissa ändringar i arméns och kustartilleriets manskapsstater, innefattande bland annat att ett antal beställningar för långtjänstunderbefäl inrättades vid dessa delar av krigsmakten samt att kadern av kontraktsanställt manskap till följd därav minskades. Emellertid förutsågs i samband med nyssnämnda beslut — under hänsynstagande bland annat till att numerären hos de åldersgrupper, som vid rekryteringen till manskapsbeställningarna komma i fråga, avsevärt nedgått och komme att ytterligare minskas — att en ytterligare nedskärning av antalet kontraktsanställda skulle bli nödvändig, för att en tillfredsställande rekrytering skulle bli möjlig att genomföra. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 tillkallade därför min företrädare i ämbetet fem sakkunniga¹ att inom försvarsdepartementet biträda med utredning av frågan om nedbringande av antalet kontraktsanställda i manskaps grad inom försvaret.

De sakkunniga — 1944 års manskapsutredning — avgåvo den 29 december 1945 betänkande med förslag rörande åtgärder i berörda syfte (SOU 1946: 7).

Sedan remissutlåtanden över manskapsutredningens förslag i vanlig ordning infordrats, upptog jag förslagen till behandling vid anmälan av propositionen 1946: 120, angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel för budgetåret 1946/47 (s. 10 ff.). Då emellertid de av utredningen behandlade spörsmålen innefattade åtskilliga problem, som syntes erfordra ytterligare överväganden, ansåg jag mig för det dåvarande kunna tillstyrka allenast vissa begränsade delar av utredningens förslag. Bland spörsmål, som borde ytterligare utredas, nämnde jag särskilt frågan, i vad mån civil, kollektivavtalsanställd personal borde kunna tagas i anspråk i stället för vissa civilmilitära beställningshavare, varmed manskapsutredningen räknat. Vissa av utredningen berörda lönefrågor syntes mig även vara i behov av närmare övervägande, liksom åtskilliga detaljproblem. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1946: 365).

¹ Konteramiralen M. E. Giron, ordförande, samt majoren vid flygvapnet K. B. G. F. H:RON Falk, ledamoten av riksdagens andra kammare, deputeraden i riksbanken D. E. Hall, förste byråsekreteraren H. V. Karén och utnämnde överstelöjtnanten vid Jämtlands fältjägerregemente T. K. E. Wiklund.

I enlighet med vad sålunda förutsatts har inom försvarsdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 mars och den 6 september 1946 verkställts utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga¹ — 1946 års manskapslöneutredning — beträffande manskapslönerna vid försvaret m. m.

1946 års manskapslöneutredning har den 20 december 1946 avgivit betänkande med förslag angående lönereglering för fast anställt manskap vid försvaret m. m. (SOU 1946: 95). Över manskapslöneutredningens betänkande ha yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och statliga organ samt av vissa personalsammanslutningar.

Jag anhåller nu att få upptaga till behandling 1944 års manskapsutrednings förslag i de delar detsamma ännu icke blivit föremål för statsmakternas prövning. I samband därmed torde även böra behandlas av 1946 års manskapslöneutredning framlagda förslag rörande anställningsform för vissa tekniker inom armén och flygvapnet. Övriga av manskapslöneutredningen framlagda förslag torde komma att framdeles anmälas för Kungl. Maj:t av chefen för finansdepartementet. Jag avser att i förevarande avsnitt beröra förslagen allenast i stora drag. Till vissa detaljer torde jag få återkomma vid behandlingen i det följande av de olika försvarsgrenarnas avlöningsanslag. I den mån annat icke angivits ha de framlagda förslagen i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran i de avgivna remissutlåtandena.

Allmänna synpunkter.

1944 års manskapsutredning har inledningsvis berört förutsättningarna för manskapsrekryteringen och därvid bland annat framhållit, att manskapsrekryteringen vid skilda tillfällen varit ägnad att inge allvarliga bekymmer ur såväl kvantitativ som kvalitativ synpunkt. De närmare orsakerna till de besvärliga rekryteringsförhållandena måste enligt utredningen vara att söka i ett flertal orsaker, vilka vid skilda tillfällen gjort sig mer eller mindre starkt gällande. Utredningen erinrade om att anställningsförhållandena för det kontraktsanställda manskapet alltid varit relativt osäkra och att endast för en ganska ringa del framtidsmöjligheter inom militärtjänsten förefunnits. Löneförhållandena hade vidare i allmänhet varit sådana, att erforderlig konkurrenskraft i förhållande till lönerna på den allmänna arbetsmarknaden icke uppnåtts. Tidvis hade också en försvarsfientlig propaganda motverkat krigsmaktens naturliga och ur allmän synpunkt nödvändiga strävan att nå ett tillfredsställande rekryteringsresultat. Vidare hade behovet av kontraktsanställt manskap vid vissa tidpunkter varit oproportionerligt stort i förhållande till andra föreliggande behov av yngre arbetskraft.

Utredningen hade med utgångspunkt från att kadern av fast anställt manskap på grundval av 1944 års riksdagsbeslut från och med budgetåret 1948/49

¹ Ledamoten av riksdagens andra kammare B. I. Jansson i Kalix, ordförande, samt byråchefen i försvarets fabriksstyrelse J. T. A. Broome, avdelningschefen i statens arbetsmarknadskommission C. W. Curtman och huvudsekreteraren i 1945 års lönekommitté, numera kanslirådet i finansdepartementet F. C. W. Ericson jämte ett antal militära sakkunniga ävensom sakkunniga från vederbörliga personalorganisationer.

skulle utgöra omkring 22 000 man, därav 20 000 kontraktsanställda, beräknat det årliga rekryteringsbehovet till omkring 4 000 man. Erfarenheterna beträffande manskapsrekryteringen under senare år gäve emellertid vid handen, att en numerärt så betydande rekrytering icke vore möjlig, om kvaliteten hos manskapet samtidigt skulle kunna upprätthållas vid en tillfredsställande nivå. Detta belystes närmare i följande tabell.

Rekryteringsresultatet vid höstrekryteringen under åren 1935—1945.

	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Beräknat antal 17-åringar	52 300	51 800	61 500	57 500	52 600	51 600	49 600	48 700	46 500	44 700	44 800
Beräknat nyrekryteringsbehov	1 590	2 163	2 318	2 582	2 956	4 002	4 566	4 938	5 458	6 070	5 976
Nyrekryteringsbehov i förhållande till antalet 17-åringar	3·04	4·17	3·76	4·49	5·61	7·75	9·20	10·13	11·73	13·57	13·33
Antal sökande	4 667	5 581	5 164	5 159	5 418	12 018	12 194	12 202	9 669	6 324	3 290
Antal anställda	1 564	1 989	2 133	2 281	2 489	3 924	4 174	4 167	4 022	3 095	1 667
Antal anställda i förhållande till antalet sökande ..	33·51	35·63	41·30	44·21	45·93	32·65	34·22	34·15	41·59	48·94	50·66
Antal sökande i förhållande till antalet 17-åringar (%)	8·92	10·77	8·39	8·97	10·30	23·29	24·58	25·05	20·79	14·14	7·34
Antal anställda i förhållande till antalet 17-åringar (%)	2·99	3·83	3·46	3·96	4·73	7·60	8·41	8·55	8·64	6·92	3·72

Utredningen ville rikta uppmärksamheten på att det beräknade rekryteringsbehovet för krigsmakten i dess helhet aldrig kunnat helt tillgodoses, främst beroende på att olika delar av krigsmakten vore mera lättrekryterade än andra. Utredningen hänvisade härutinnan till följande tabell, utvisande antalet sökande till 100 platser vid de olika försvarsgrenarna under elvaårsperioden 1935—1945.

Försvarsgren	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Armén	253	240	188	178	161	233	187	179	135	74	34
Marinen	296	179	288	179	172	303	218	142	105	61	37
Flygvapnet ..	1 057	823	397	459	314	314	613	593	390	253	158

Utredningen har i anslutning till dessa uppgifter framhållit, att manskapsrekryteringen i stor utsträckning påverkades av förhållandena på den allmänna arbetsmarknaden och av psykologiska faktorer. Utredningen har här om anfört i huvudsak följande.

Under högkonjunkturen på arbetsmarknaden vid mitten av 1930-talet hade anställningen vid krigsmakten tilldragit sig ett relativt ringa intresse från ynglingarnas sida. Detta intresse hade avsevärt ökat under krigsåren, vilket närmast syntes sammanhänga med den allmänna uppslutning kring försvars-

tanken, som under dessa år gjort sig märkbar. Från och med år 1943 kunde man dock iakttaga en väsentlig minskning i intresset för att söka fast anställning såsom manskap vid krigsmakten. För närvarande vore också anställningsmöjligheterna på den civila arbetsmarknaden osedvanligt goda för ynglingar i åldern under 20 år, och löneläget på samma arbetsmarknad sådant, att anställning vid krigsmakten inte utövade någon större lockelse.

Vidare hade en nedgång inträtt i antalet ynglingar, vilka vore i den för anställning vid krigsmakten lämpligaste åldern. Denna nedgång komme att fortsätta under ytterligare ett par år och nådde ett bottenläge år 1950, då antalet 17-åringar kunde beräknas till omkring 40 000. Därest den årliga rekryteringen till krigsmakten då komme att omfatta omkring 4 000 ynglingar, måste följaktligen omkring var tionde yngling tagas i anspråk för fast anställning såsom manskap. Praktiska förutsättningar för en så omfattande manskapsrekrytering måste anses saknas. Om rekryteringen vid nämnda tidpunkt överhuvudtaget skulle lyckas syntes det i första hand vara nödvändigt, att krigsmakten erbjöde det fast anställda manskapet högre löner än dem som utginge på den allmänna arbetsmarknaden. Därigenom skulle emellertid systemet med kontraktsanställt manskap komma att bli väsentligt dyrare, utan att ändock några garantier föreläge för att rekryteringen ur kvantitativ och kvalitativ synpunkt komme att lämna ett fullt tillfredsställande resultat. Det syntes nödvändigt, att åtgärder vidtoges i syfte att minska krigsmaktens årliga behov av att rekrytera kontraktsanställt manskap. Detta vore befogat jämväl ur synpunkten, att det måste anses ligga i krigsmaktens eget intresse att kunna redovisa en faktiskt förefintlig och inte enbart i gällande personalförteckningar upptagen personaltillgång. Det sistnämnda vore för närvarande förhållandet vid stora delar av krigsmakten.

Utredningen har anfört, att utfallet av manskapsrekryteringen under den sistförflutna elvaårsperioden enligt utredningens uppfattning givit vid handen, att krigsmakten med någorlunda säkerhet borde kunna påräkna att uppnå en även ur kvalitativ synpunkt godtagbar rekrytering, om det årliga rekryteringsbehovet uppginge till högst 5 % av en årsklass 17-åringar. Då ifrågasvarande årsklasser under de närmast följande åren komme att nedgå till omkring 40 000 man, syntes det nödvändigt, att sådana ändringar vidtoges i fråga om manskapsorganisationen, att denna vid en normal omsättning bland det kontraktsanställda manskapet inte komme att kräva större årlig rekrytering än omkring 2 000 man.

Manskapsutredningen har härefter angivit de olika möjligheter att minska antalet kontraktsanställt manskap, som stå till buds, och härvid till en början framhållit, att en minskning av det årliga rekryteringsbehovet icke nödvändigtvis måste medföra en förändring av manskapsorganisationen. Att minska den årliga rekryteringen vore nämligen i främsta rummet en fråga om att begränsa omsättningen inom kadern av fast anställt manskap. En kader av omkring 20 000 kontraktsanställt manskap skulle sålunda kunna hållas med en årlig rekrytering av 2 000 man, om den genomsnittliga anställningstiden uppginge till 10 år.

Utredningen har emellertid funnit utsiktslöst att genom förlängning av kontraktstiden nedbringa rekryteringsbehovet i erforderlig omfattning. Å andra sidan skulle en minskning av den årliga rekryteringen till 2 000 man utan samtidig ökning av den genomsnittliga anställningstiden komma att avsevärt

minska tillgången på fast anställt manskap. Om man räknade med att en genomsnittlig anställningstid av fem år skulle vara möjlig att uppnå, kunde manskapskadern vid en årlig rekrytering av här nämnd storlek inte givas större omfattning än omkring 10 000 man, d. v. s. ungefär hälften av den enligt 1944 års riksdagsbeslut förutsatta. En kompensationslös reduktion av den fullständigt underbefälsutbildade delen av manskapskadern vore emellertid endast i ringa utsträckning praktiskt genomförbar. Utredningen hade därför funnit en minskning av det årliga rekryteringsbehovet kunna åvägbringas endast genom vissa förändringar i manskapsorganisationen, syftande till minskad omsättning i manskapsgraderna genom förbättring av manskapets framtidsmöjligheter inom krigsmakten.

Utredningen har härom anfört i huvudsak följande.

Förbättrade framtidsmöjligheter i militärtjänsten kunde i och för sig beredas det kontraktsanställda manskapet genom en ökning av det antal pensionsberättigande militära, civilmilitära eller civila beställningar (befattningar), vilka kunde rekryteras av detta manskap. Ett mera effektivt resultat nåddes emellertid, om en del av det kontraktsanställda manskapet *direkt* ersattes av konstitutorial- eller fullmaktsanställd personal med pensionsrätt, d. v. s. om ett antal för dylikt manskap nu avsedda beställningar omvandlades till pensionsberättigande sådana. En dylik omvandling av ett antal beställningar för kontraktsanställt manskap komme att medföra en minskning av omsättningen, till följd varav rekryteringsbehovet kunde nedbringas. Hur långt så kunde ske vore i främsta rummet en militär effektivitetsfråga. Därest någon omsättning bland det fast anställda manskapet vid delar av krigsmakten inte längre vore erforderlig med hänsyn till möjligheten att i viss utsträckning värnpliktsvägen tillgodose krigsorganisationens behov av befäl och yrkesmän, och det fast anställda manskapet till följd därav huvudsakligen erfordrades för fredstjänsten, måste ändock enligt utredningens uppfattning hänsyn tagas till de kvalitetsfordringar, som för enskilda arbetsuppgifter anmälde sig. Det kunde nämligen inte vara naturligt eller med krigsmaktens intresse förenligt att uppställa lika höga kvalitetskrav på allt fast anställt manskap oberoende av tjänstgöringsuppgifternas art i det enskilda fallet. Vissa arbetsuppgifter kunde sålunda fullgöras av personal med relativt ringa utbildning, medan andra krävde ett större mått av utbildning och längre tids praktisk erfarenhet. Allt kontraktsanställt manskap kunde följaktligen inte med fördel ersättas med konstitutorial- eller fullmaktsanställd personal.

Hur mycket kontraktsanställt manskap, som kunde komma att erfordras vid sidan av den konstitutorial- eller fullmaktsanställda personalen, bleve i främsta rummet beroende på föreliggande möjligheter att utbyta sådant manskap mot annan korttidstjänstgörande personal. Därvid spelade det sätt varpå det kontraktsanställda manskapet utnyttjades en framträdande roll. Där detta skedde för arbetsuppgifter av teknisk art och där krav på en relativt lång utbildningstid måste uppställas, kunde ett utbyte mot annan korttidstjänstgörande personal inte med fördel ifrågakomma. Vore arbetsuppgifterna däremot av den natur, att längre utbildningstid inte krävdes för deras fullgörande, vore ett utbyte tänkbart. Med korttidstjänstgörande personal avsåge utredningen här personal med sådan anställningsform och sådana anställningsvillkor, att personalen efter relativt kort tid kunde tänkas självmant söka sig över till andra sysselsättningsområden eller vore uppsägbar med kort varsel. Detta vore förhållandet huvudsakligen med kontrakts- eller kollektivavtalsanställd personal. Då sådan personal inte annat än i undantagsfall syntes i vidare mån än

som skett på grundval av 1942 års underbefälsutrednings förslag kunna ersätta fast anställt manskap, syntes utbytet kunna ske endast mot värnpliktig personal, som erhållit en för ändamålet avpassad utbildning. Sådan värnpliktig personal finnes redan nu vid såväl armén som marinen, och det syntes vara möjligt att på denna väg nå ytterligare resultat.

Inom de delar av krigsmakten, där nära samstämmighet rådde mellan freds- och krigsorganisationens personalbehov och där det kontraktsanställda manskapet i stor utsträckning utnyttjades för arbetsuppgifter av teknisk art, vore det enligt utredningens uppfattning möjligt att helt eller nära nog helt ersätta det kontraktsanställda manskapet med långtidstjänstgörande personal. Någon omsättning bland det fast anställda manskapet för att tillgodose krigsorganisationens behov av personal med relativt långvarig utbildning och rutin i den speciella tjänst, varom här vore fråga, kunde enligt utredningens förmenande inte vara erforderlig, och bibehållandet av ett system med kontraktsanställt manskap vore alltså ur denna synpunkt föga rationellt. Det kontraktsanställda manskapet borde vid ifrågavarande delar av krigsmakten till större delen ersättas med konstitutorial- eller fullmaktsanställd personal. Det syntes i och för sig vara av relativt underordnad betydelse, huruvida personalen därvid finge militär, civilmilitär eller civil anställning. Militära effektivitetssynpunkter talade emellertid, såvitt utredningen kunnat finna, för att personalen finge militär eller civilmilitär ställning, eftersom den måste utnyttjas såsom handledare av utbildningen och såsom föregångsmän för den värnpliktiga personal, som utredningen förutsatte alltfört måste utbildas även inom ifrågavarande delar av krigsmakten.

På här antydda vägar — genom en kompensationslös reducering, utbyte mot konstitutorial- eller fullmaktsanställd personal eller ock mot värnpliktiga — har utredningen ansett det vara möjligt att åstadkomma en avsevärd minskning av antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten.

Manskapsutredningens enligt dessa grunder utformade förslag rörande förändrad manskapsorganisation innefattar i första hand en avsevärd utökning av antalet långtjänstunderbefäl vid armén och marinen (överfurirer och högbåtsmän) för uppgifter, som för närvarande fullgöras av kontraktsanställt manskap.

Utredningen har framhållit, att det vid utredningens överläggningar med myndigheter och representanter för krigsmaktens olika personalgrupper rests vissa invändningar mot förslaget att taga långtjänstunderbefäl (motsvarande) i anspråk för dylika uppgifter. Därvid hade anförts, att personalen i underbefälsställning inte med fördel kunde tagas i anspråk för instruktörstjänst under någon längre följd av år och heller inte med hänsyn till de många gånger svåra tjänstgöringsförhållandena överhuvud utnyttjas under längre tid för arbetsuppgifter, som hittills åvilat kontraktsanställt underbefäl. Det hade vidare framhållits, att en ökning av antalet underofficerare (motsvarande civilmilitära beställningshavare) kunde beräknas komma att medföra samma effekt som en ökning av antalet långtjänstunderbefäl (motsvarande). Dessa erinringar hade utredningen icke i alla sammanhang kunnat finna tillräckligt vägande. Av militära myndigheter och representanter för den berörda personalen till utredningen framförda synpunkter hade emellertid så långt möjligt beaktats vid utformningen av utredningens förslag till manskapsorganisation.

Manskapsutredningen har vidare räknat med inrättande av ett flertal civilmilitära beställningar för mekaniker vid armén och flygvapnet — delvis såsom ersättning för överfurirsbeställningar — samt med en mindre ökning av antalet underofficersbeställningar vid armén.

Utredningen har slutligen föreslagit införande av en ny kategori kontraktsanställt manskap vid flygvapnet, stamflygförare, såsom ersättning för underofficerare på aktiv stat m. fl.

Manskapsutredningens förslag innebär i stort, att antalet kontraktsanställt manskap inom försvaret — i 1942 års försvarsbeslut beräknat till 23 000 och enligt 1944 års riksdagsbeslut avsett att nedbringas till omkring 20 000 — skulle minskas med ytterligare inemot 10 000. I stället skulle tillkomma ett 20-tal underofficersbeställningar, omkring 2 100 civilmilitära beställningar, varav drygt 800 såsom ersättning för överfurirsbeställningar vid flygvapnet, samt drygt 300 beställningar för långtjänstunderbefäl även som ett 40-tal civila biträdesbefattningar (vid flygvapnet). Ett genomförande av utredningens förslag skulle således medföra en nettominskning av försvarets personal med omkring 7 000 man.

Vad manskapsutredningen anfört beträffande förutsättningarna för manskapsrekryteringen och föreliggande möjligheter att minska antalet kontraktsanställt manskap har i huvudsak lämnats utan erinran i de avgivna *remissutlåtandena*.

Vissa betänkligheter ha dock anförts av *statskontoret*, som i betraktande av att rekryteringsresultatet vid höstrekyteringen 1945 stannat vid 3,72 % av en årsklass på 44 800 17-åringar framhållit, att utredningens beräkningar förefölle väl optimistiska. Ämbetsverket kunde icke heller frigöra sig från det allmänna intrycket, att själva den nuvarande försvarsorganisationen vore alltför stor för landets såväl personella som ekonomiska resurser. Man syntes därför böra uppskjuta ställningstagandet till frågan om den blivande manskapsorganisationens storlek och utformning, till dess resultatet av 1945 års försvarskommittés undersökningar föreläge. Detta i sin tur innebure, att de åtgärder, som nu kunde vidtagas för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap, måste givas karaktär av provisorium.

1945 års försvarskommitté har i stort sett icke haft något att erinra mot principerna i det förslag, som manskapsutredningen i det rådande tvångsläget framlagt. Till frågan om omfattningen av det av utredningen för framtiden beräknade behovet av långtjänstunderbefäl och civilmilitärer kunde försvarskommittén vid remissutlåtandets avgivande icke taga ställning. De åtgärder i dessa hänseenden, som avsetts skola vidtagas under budgetåret 1946/47, syntes emellertid ej vara av den beskaffenhet, att betänkligheter mot dem behövde möta med hänsyn till den pågående utredningen om försvarets organisation efter utgången av nu löpande femårsperiod.

Statens arbetsmarknadskommision och *försvarets anställningsbyrå* ha med hänsyn till läget på den allmänna arbetsmarknaden understrukt vikten av att rekryteringsbehovet i fråga om fast anställt manskap i möjligaste mån nedbringades.

Överbefälhavaren har framhållit, att försvarsmaktens effektivitet i hög grad vore beroende av tillgången på fast anställt och förutvarande fast anställt manskap. Militärt sett vore därför en omfattande beskäring av dessas antal ingalunda önskvärd. Ansträngningarna borde snarare inriktas på att finna lämpliga åtgärder för att fylla och vidmakthålla en kader, som motsvarade det verkliga behovet. Det bästa sättet att avvärja den kris, som hotade försvarets utbildningsorganisation, vore att genomgående höja de kontraktsanställdas och långtidsanställdas löneförmåner.

Statens organisationsnämnd har uttryckt farhågor för att de av utredningen föreslagna långtjänstunderbefälsbeställningarna i praktiken skulle visa sig svåra att rekrytera. Därvid borde särskilt uppmärksammas, att de befattningar, som nu avsåges tillkomma, vore avsedda för instruktörstjänst vid de värnpliktigas utbildning. En otillfredsställande rekrytering av dessa befattningar kunde medföra vida allvarigare konsekvenser än bristfälligheter i den nuvarande rekryteringen av kontraktsanställt manskap.

Organisationsnämnden har även berört frågan, huruvida rekryteringen av underbefälskåren överhuvud borde byggas på samma allmänna grund som hittills, d. v. s. volontärsystemet, och om man icke borde övergå till ett på den allmänna värnpliktens grund utarbetat system. Det syntes icke uteslutet att därvid förenhetliga den enligt nämndens mening ur flera synpunkter allt annat än tillfredsställande indelningen i skilda befälskårer. Därtill komme, att ett på värnpliktens grund utarbetat system skulle, även om väsentliga höjningar av penningbidrag och premier för det värnpliktiga underbefålet vidtoges, bliva ojämförligt mycket billigare än det nuvarande systemet för manskapsrekryteringen. Ifrågavarande spörsmål vore enligt nämndens uppfattning av sådan vikt, att det syntes lämpligt att utredning därom uppdroges åt särskilda sakkunniga.

Svenska underofficersförbundet har framhållit, att utredningen förbisett möjligheten att genom en fortsatt utbyggnad av civilanställningsåtgärderna ernå en ökning av rekapitulationsfrekvensen. Enligt förbundets uppfattning hade utredningen vidare bort undersöka möjligheterna av att genom förkortad första anställningstid utvinna bättre garantier för en tillfredsställande rekrytering. Förbundet ställde sig även tvekan till åtgärden att i enlighet med utredningens förslag avsevärt nedbringa antalet kontraktsanställt manskap genom inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl med placering i befattningar, som tidigare huvudsakligen bestritts av förstnämnda personalkategori. Anledningen därtill vore svårigheten att förutsäga dels de nya befattningshavarnas lämplighet för trupptjänst, dels ock återverkningarna av långtjänstunderbefälskaderns ansvallning på omkringstående personalgrupper. Förbundet har i sistnämnda hänseende framhållit bland annat följande.

De underofficersutbildade eller under sådan utbildning stående furirerna ha tidigare haft förmånen av att få förkovra sina färdigheter och kvalificera sig för den kommande utnämningen till underofficer i de mest krävande underbefälstjänsterna. I fortsättningen torde detta hindras genom att överfurirer och högboatsmän i kraft av högre tjänstegrad och större praktisk färdighet

placeras i just sådana befattningar. Därest utvecklingen tager denna riktning, tvingas man att för framtiden räkna med underofficersutnämning av furirer, som ej fått tillfälle att pröva sin förmåga ens i kvalificerade underbefälsbefattningar. Det säger sig självt, att en sådan utsikt ger anledning till bestämd tvekan gentemot alltför långt driven ökning av antalet överfurirer och högbåtsmän.

Svenska reservunderofficersförbundet har anfört, att enligt förbundets mening ett nedbringande av försvarets manskapskader och en reducering av om sättningen bland det kontraktsanställda manskapet likaväl kunde ske genom en utökning av antalet underofficerare. Denna utväg vore enligt förbundets mening ur vissa synpunkter att föredraga.

Armén.

1944 års manskapsutredning har beträffande arméns manskapskader i första hand upptagit till behandling frågan om utökning av antalet beställningar för överfurirer. Med erinran att de genom 1944 års riksdagsbeslut tillkomna överfurirsbeställningarna främst avsetts för stabs- och förvaltningstjänst (s. k. inre tjänst) har utredningen anfört, att ett fortsatt utbyggande av organisationen med dylika befattningar icke vore möjligt. Om en önskvärd ökning av antalet överfurirer skulle kunna åstadkommas, måste överfurirerna följaktligen avses även för andra befattningar. Utredningen hade funnit den lämpligaste metoden därvid vara att utnyttja överfurirer som truppinstruktörer.

Utredningen har i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Denna möjlighet hade i samband med studiebesök vid olika truppförband ingående diskuterats. Därvid hade det framkommit, att överfurirer såsom truppinstruktörer — instruktörer vid avdelning om grupper storlek, såsom plutonchefs ställföreträdare (motsvarande) samt såsom specialinstruktörer i diverse utbildningsgrenar, t. ex. spräng- och mintjänst, pionjärtjänst, körutbildning, skjutning, materielkännedom m. m. — ansetts kunna vara till stor nytta men att de icke borde tagas i anspråk för dylik verksamhet längre än till 40 års ålder. Därvid skulle de under yngre år, 25—35 års ålder, företrädesvis kunna användas i utbildningsarbete vid förband om grupper storlek och därefter såsom plutonchefs ställföreträdare eller specialinstruktörer i viss tjänst. Ett utnyttjande av överfurirer i dylik tjänst längre än till 40 års ålder hade ansetts olämpligt av många skäl, främst på grund av risken att arbetsuppgifterna komme att bli för enahanda och att till följd därav överfurirens intresse för de förelagda uppgifterna komme att slappna och ett sämre utbildningsresultat nås. Utredningen hade funnit de militära synpunkterna i denna fråga vägande och räknade sålunda med att en utökning av överfurirsgraden med ett antal truppinstruktörer måste ske på sådant sätt, att övergång från trupptjänst till inre tjänst skulle kunna äga rum vid 40 års ålder. Möjligheterna att tillskapa överfurirsbefattningar i trupptjänst bleve sålunda beroende på tillgången på inretjänstbefattningar, vilka helt borde avses för de överfurirer, som varit truppinstruktörer. Utredningen hade räknat med att de enligt 1944 års riksdagsbeslut tillskapade överfurirsbefattningarna i inre tjänst i princip komme att bibehållas men att vissa justeringar måste ske med hänsyn till ändringar i bland annat stamhästbeståndets fördelning. Då pensionsåldern för överfurirer vore 55 år, övergång till inre tjänst borde ske vid 40 års ålder och utnämning till överfurir kunde påräknas tidigast vid 24 års ålder, vore det antal

överfurirer, som kunde beräknas för trupptjänst — d. v. s. beställningshavare i åldern 24—40 år — endast obetydligt större än antalet i inre tjänst.

Med dessa utgångspunkter har utredningen, med beaktande jämväl av att en viss avgång bland de yngre överfurirerna kunde påräknas, beräknat antalet överfurirer inom armén till 1 510, varav 833 i trupptjänst och 677 i inre tjänst.

Utredningen har verkställt detaljerade beräkningar rörande behovet av utbildningsbefäl i övrigt vid armén och på grundval därav utarbetat sammanställningar rörande personalbehovet inom de olika manskapsgraderna. Härutinnan torde få hänvisas till utredningens betänkande, s. 26 ff.

En avsevärd del av manskapskadern inom armén utgöres av beställningsmän, d. v. s. vapen-, pjäs-, signal-, bil-, instrument-, stridsvagns- och maskinmekaniker ävensom hovslagare. Till samma kategori kan även sjukvårdsbefäl hänföras. Uttagning till beställningsmannautbildning sker vid slutet av korpralskolans teoretiska del. Alla volontärer genomgå alltså gemensamt klass 1, volontärrekrytskola samt korpralskolans teoretiska del, och först därefter sker inriktningen på beställningsmannautbildning. Sistnämnda utbildning äger rum dels såsom provtjänstgöring och förberedande utbildning, dels i centralt anordnad furirskola på vederbörlig beställningsmannalinje och dels därefter i form av praktisk tjänstgöring. För dem som äro lämpliga för fortsatt utbildning finnes möjlighet att genomgå klasserna 2 och 3 vid försvarets läroverks tekniska linje samt underofficerskurs vid arméns underofficersskola. Några särskilda underofficersbeställningar för sålunda utbildade beställningsmän finnas emellertid ej. Befordran till underofficer måste för deras del ske inom ramen av de för trupptjänsten beräknade underofficersstaterna.

Manskapsutredningen har framhållit, att i det nuvarande systemet förelåge vissa väsentliga brister, samt därom anfört i huvudsak följande.

Inom den militära tjänsten funnes för närvarande endast ett fåtal framtidsplatser, som direkt vore avsedda för dem, som genomgått beställningsmannautbildning. Genom beslut av 1944 års riksdag hade tillskapats 286 beställningar för överfurirer i beställningsmannatjänst. Dessutom funnes 36 överfurirer i sjukvårdstjänst. Några enligt angivna principer beställningsmannautbildade underofficerare funnes ännu ej, då nu gällande utbildningsbestämmelser inte tillämpats under härför erforderlig tid. Vissa beställningsmannautbildade furirer inom mekanikerlinjerna kunde få framtidsplats såsom civilmilitära beställningshavare inom tygstaten (tyghantverkare) eller såsom tygarbetare. Något bestämt antal platser inom tygstaten vore dock inte förbehållet beställningsmännen utan lediga beställningar inom tygstaten söktes i fri konkurrens. Det ringa antalet framtidsplatser medförde, att det årliga utbildningsbehovet för att täcka det erforderliga antalet beställningsmän för fredstjänsten bleve onödigt stort. Detta påverkade i sin tur det årliga rekryteringsbehovet, som skulle kunna nedbringas genom ökning av antalet framtidsplatser. Bristen på framtidsplatser medförde nämligen, att huvuddelen av beställningsmännen toge avsked efter tilländalupen första kontraktstid. Vid denna tidpunkt hade de ännu ej förvärvat den praktik i yrket, som vore önskvärd för att de skulle vara fullgoda yrkesmän. Ur ren yrkesutbildningssynpunkt vore det önskvärt, att de kvarstannade längre tid än som nu vore fallet.

På grund av teknikens utveckling hade armén blivit allt mer och mer mekaniserad och tekniskt betonad. Därför måste nya krav uppställas på beställ-

ningsmännens kvalitet. En fullgod rekrytering till beställningsmannalinjerna syntes aldrig kunna erhållas, om inte framtidsmöjligheterna inom dessa linjer vore i huvudsak lika goda som på trupplinjen.

För att höja yrkesstandarden bland beställningsmännen och minska det årliga utbildnings- och rekryteringsbehovet har utredningen därför föreslagit inrättande av ett ökat antal framtidsplatser inom beställningsmannalinjerna. I princip syntes det system lämpligt, som enligt 1942 års försvarsbeslut tillämpades inom trängtrupperna i vad avsåge sjukvårdsbefålet. Sjukvårdsfurirerna kunde antingen bli överfurirer i sjukvårdstjänst eller — efter genomgången underofficersutbildning — sjukvårdsunderofficerare. Befordran och kommendering till fortsatt utbildning skedde gemensamt inom hela truppslaget oberoende av tjänstgöringsplacering. På detta sätt kunde rättvisa befordringsförhållanden säkerställas.

Inom varje beställningsmannalinje borde finnas ett antal beställningar för underofficerare (motsvarande) och överfurirer (motsvarande). Rekryteringen till beställningsmannautbildningen syntes i princip böra vara så ordnad, att varje truppförband låte utbilda det antal beställningsmän, som erfordrades inom de vid förbandet förekommande beställningsmannalinjerna, samt att de utbildade beställningsmännen tjänstgjorde vid moderförbandet. Något absolut hinder för en fast anställd att bli utbildad i beställningsmannatjänst, som ej förekomme vid moderförbandet, borde dock inte föreligga. Uttagningen borde ske enligt det vid armén nu tillämpade systemet.

Utredningen har undersökt, vilka slag av framtidsplatser, som lämpligen borde förekomma inom olika beställningsmannalinjer — militära eller civilmilitära beställningar — samt därvid förordat civilmilitära beställningar. Till stöd härför har anförts bland annat följande.

Avgörande i denna fråga vore dels beställningsmännens användning i fred och krig, dels vilka befattningar som redan funnes inom de olika linjerna. Av särskild betydelse vore i detta sammanhang fördelningen av tygstatsens personal på tygverkmästar- och tyghantverkarbeställningar. Inom alla mekanikerlinjer funnes tygstatspersonal placerad till tjänstgöring vid arméns truppförband. Inom samma mekanikerlinjer funnes jämlikt 1944 års riksdagsbeslut ett antal överfurirer. Ett tillskapande av ytterligare framtidsplatser inom mekanikerlinjerna kunde antingen ske genom att öka antalet överfurirsbeställningar samt dessutom tillskapa ett antal underofficersbefattningar i beställningsmannatjänst eller genom att utöka tygstaten med erforderligt antal beställningar, vilka såsom framtidsplatser vore förbehållna dem som utbildats beställningsmannavägen. Ur militär synpunkt hade man i *fred* behov av beställningsmän dels såsom utbildningsbefäl åt de värnpliktiga, som skulle utbildas i beställningsmannatjänst för att utfylla krigsorganisationens behov av värnpliktiga beställningsmän, dels för verksamhet under tillämpningsövningar, dels slutligen för att tillgodose behovet av arbetskraft i truppförbandens reparationsverkstäder. I *krigsorganisationen* föreläge behov av beställningsmannabefäl för olika reparationsorgan. Vissa kvalificerade befattningar i krigsorganisationen ansåges inte kunna fyllas med värnpliktig mekanikerpersonal utan härför måste avses i tjänst varande eller förutvarande fast anställda beställningsmän, som erhållit dels erforderlig militär utbildning, dels den grundliga yrkesutbildning, som endast kunde erhållas under flerårig verksamhet såsom yrkes-

man. Vare sig mekanikerpersonalen i högre befattningar vore militär eller civilmilitär, syntes dess militära användbarhet vara densamma, då någon egentlig militär utbildning inte avsåges förekomma efter korpralskolan. Vid utbildningen av värnpliktiga i fred syntes det likaså vara betydelselöst, om instruktörerna i yrkestjänst vore militärer eller civilmilitärer. Ur tjänstens synpunkt hade utredningen därför funnit, att det vore oväsentligt, huruvida militär eller civilmilitär form valdes vid tillskapandet av framtidsplatser av högre grad än furirs. När det gällde mekanikerlinjerna ansågo utredningen, att framtidsplatserna lämpligen borde tillskapas såsom en tillbyggnad av tygstaten och i form av civilmilitära beställningar. Därav följde, att utredningen ej kunde förorda inrättandet av ett antal militära beställningar för underofficerare och överfurirer i beställningsmannatjänst tillhörande en för varje beställningsmannalinje gemensam personalorganisation, då detta skulle medföra, att ett flertal personalkategorier med olikartade anställningsförhållanden komme att bli sysselsatta i exakt samma slags arbete vid truppförbanden. Oklara personal- och befälsförhållanden komme att uppstå genom en sådan organisation. Klarare och redigare förhållanden i fråga om framtidsplatserna inom de olika mekanikerlinjerna uppkomme, om alla beställningar högre än furir vore civilmilitära och tillhörde samma personalorganisation.

Utredningen har däremot ansett, att militär anställningsform borde bibehållas i vart fall till och med furirgraden. I fråga om sjukvårdsbefäl, som nu tillhörde trängtrupperna och för vilket framtidsplatserna vore tillgodosedda genom överfurirs- och underofficersbeställningar, hade utredningen funnit, att såväl freds- som krigsorganisatoriska skäl talade för att det nuvarande systemet bibehölls. Samma skäl talade för att även hovslagarpersonalen i olika grader borde vara militär personal.

Personalbehovet inom beställningsmannalinjerna borde alltså enligt utredningens uppfattning tillgodoses på följande sätt:

volontärrekryteringen borde ske utan inriktning på viss yrkesgren;

uttagning till beställningsmannautbildning borde äga rum vid slutet av korpralskolans teoretiska del;

militär anställningsform inom samtliga beställningsmannalinjer borde bibehållas till och med furirgraden;

framtidsplatserna i fråga om sjukvårds- och hovslagarpersonal borde vara militära beställningar för överfurirer och underofficerare;

framtidsplatserna inom mekanikerlinjerna borde vara civilmilitära beställningar.

Utredningen har erinrat om att de fast anställda, som genomgått furirskola på beställningsmannalinje, borde praktisera i yrket i 2—3 års tid för att befästa kunskaperna och förvärva erforderlig yrkesrutin. Det syntes av flera skäl lämpligt och rimligt, att de som finge genomgå yrkesutbildning (furirskola) och bleve godkända förbunde sig att kvarstå i militär tjänst ett år utöver den ursprungliga första anställningstiden, så att de efter furirskolan kunde utnyttjas för praktisk tjänstgöring i 2½ år, varunder de samtidigt kunde förvärva yrkesrutin (detta gällde endast de egentliga beställningsmannalinjerna, ej sjukvårdslinjen). Den första anställningstiden bleve alltså 5½ år, överstatshalvåret inräknat. Det funnes då anledning antaga, att huvuddelen kvarstannade till 6 tjänstår för att komma i åtnjutande av de bättre

civilanställningsförmånerna samt att de som kunde påräkna militär eller civilmilitär framtidsplats kvarstannade intill den tidpunkt, då dylik plats kunde påräknas. Samtliga befattningar högre än furir borde av befodrings-skäl inom varje beställningsmannalinje tillhöra en gemensam personalstat och befodringsarna ske i tur och oberoende av tjänstgöringsplacering. Det syntes lämpligt, att även furirena inom beställningsmannalinjerna tillhörde en för vederbörlig linje gemensam personalstat, så att furirbefordran kunde ske i tur efter utgången från furirskolan och så att kommendering till fortsatt utbildning, utnämning till högre grad m. m. reglerades enhetligt inom varje linje. Utredningen har framhållit, att de som skulle erhålla framtidsplatser inom mekanikerlinjerna såsom tyghantverkare framför allt syntes böra erhålla fortsatt utbildning och fördjupade kunskaper och färdigheter inom yrkesgrenens område, givetvis med beaktande av att de erhöle ett lämpligt mått av allmänbildning i övrigt. I sin fortsatta gärning vore de avsedda att själva vara både arbetare och arbetsledare, inte enbart arbetsledare och övervakare. Den förbättrade yrkesskickligheten skulle sålunda utnyttjas genom att de personligen utförde svårare arbeten men av samma art, som utfördes av de mindre yrkesskickliga. För dem som enligt utredningens förslag skulle få framtidsplatser inom tygstaten borde det förslagsvis ordnas så, att de beställningsmannafurirer, som ansåges lämpliga att bli tyghantverkare av 2. eller 1. klassen (Ca 12 respektive Ca 14), vilket närmast motsvarade underofficer i lönegrad UO 1 och 2, genomginge »hantverkarkurs» vid tygförvaltnings-skolan (arméns signalskola), motsvarande underofficersskolan, samt att de som avsåges gå vidare och bli tygverkmästare av 1. klassen (Ca 17), vilket närmast motsvarade underofficer i lönegrad UO 3, sedermera genomginge även »verkmästar- eller mästarkurs» motsvarande förvaltarkurs eller dylikt vid samma skolor. Utan annan utbildning efter furirskolan än fortsatt yrkespraktik skulle beställningsmannafurierna kunna bli civilmilitära beställningshavare inom tygstaten i en nyinrättad beställning, som närmast skulle motsvara överfurir på trupplinjen. Utredningen föresloge härför en ny grad, tekniker, i lönegrad Ca 10 (vapentechniker, signaltekniker, motortekniker o. s. v.).

De, som skulle bli hovslagarbefäl av högre grad än överfurir, syntes likaledes böra genomgå en fortsatt utbildning, som mera vore inriktad på ökad yrkesskicklighet än vad en genomgång av försvarets läroverks tekniska linje samt vanlig underofficerskurs kunde ge. De borde därvid ej bli egentliga underofficerare utan i vederbörlig personalförteckning redovisas såsom hovslagarbefäl å kavalleriets stat.

De beställningsmän på mekanikerlinjerna, som skulle erhålla framtidsplatser inom tygstaten, syntes enligt utredningen böra ha den pensionsålder, som gällde för tygstatens övriga personal. Pensionsåldern för tekniker borde dock fastställas till 55 år. Då dessa vore avsedda att krigsplaceras vid fältförband, syntes nämligen de krav som därvid komme att ställas på dem ej kunna tillfredsställande fyllas vid högre levnadsålder.

På grundval av verkställda beräkningar har utredningen föreslagit inrät-

tande av 370 civilmilitära beställningar för tekniker. Behovet av överfurirsbeställningar för sjukvårds- och hovslagarpersonal har beräknats till 187. Till jämförelse må nämnas, att enligt uppgift av utredningen 111 av de för budgetåret 1945/46 uppförda 536 överfurirsbeställningarna hösten 1945 uppehöllas av tekniker-, sjukvårds- och hovslagarpersonal. Såsom förut anmärkts har utredningen förutom här angivna framtidsplatser föreslagit inrättande av ett 20-tal underofficersbeställningar, varjämte utredningen räknat med viss utökning av antalet tyghantverkare och tygverkmästare.

Manskapsutredningens förslag beträffande arméns personalstater innebär sammanfattningsvis — i förhållande till de personalstater som förutsatts i 1944 års riksdagsbeslut — inrättande av nya beställningar för 19 underofficerare, 437 civilmilitärer och 766 överfurirer samt minskning med 5 188 underbefäl i övrigt och meniga. Det årliga rekryteringsbehovet har beräknats till 1 177 man.

Utredningens förslag ha i sina huvuddrag tillstyrkts i flertalet *remissutlåtanden*. I fråga om beställningsmännen ha dock anförts delade meningar.

Chefen för armén har framhållit, att det av utredningen angivna befälsbehovet för fredsutbildningsarbetet vid flertalet truppförband vore ett absolut minimum. Med hänsyn till de premisser som utredningen haft och med utgångspunkt från den volontärrekrytering som utredningen ansett möjlig under de närmaste åren syntes dock förslaget vara väl avvägt och godtagbart såsom en framkomlig väg för att säkerställa befälstillgången. För att ernå största effektivitet i utbildningsarbetet vore emellertid en bättre tillgång på underbefäl än den av utredningen föreslagna önskvärd; särskilt gällde detta tillgången på äldre, kvalificerade instruktörer. Arméchefen ifrågasatte, huruvida icke åtgärder borde vidtagas för åstadkommande av en högre rekapitulationsfrekvens.

Överbefälhavaren har i likhet med arméchefen framhållit, att det av utredningen för armén beräknade fredsbehovet av kontraktsanställt manskap vore ett minimum även med hänsyn tagen till den föreslagna ökningen av antalet långtjänstunderbefäl och vederlikar. Flerstädes vore befälstillgången så knappt tillmätt, att övningstidens rationella utnyttjande måste försvåras. Överbefälhavaren ansåge att, i den mån läget förbättrades, antalet äldre underbefäl (rekapitulerande furirer) ånyo borde ökas utöver utredningens förslag. Åtgärder borde därför vidtagas för att stimulera furirer till rekapitulation.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har förklarat sig icke ha hunnit överblicka de verkningar, som den föreslagna organisationen kunde tänkas ha på behovet av utbildad sjukvårdspersonal under krigsförhållanden, och har därför förutsett, att en omorganisation i enlighet med utredningens förslag icke företoges beträffande sjukvårdspersonalen utan att denna fråga vore fullt utredd.

Statens organisationsnämnd har framhållit, att ehuru den av utredningen föreslagna anordningen att samtliga överfurirer skulle intill uppnådda 35 å 40 års ålder tjänstgöra i instruktörsbefattningar och först därefter överflyt-

tas i befattningar avsedda för stabs- och förvaltningstjänst vore ofrånkomlig ur synpunkten av instruktörstjänstens tillgodoseende enligt det framlagda förslaget, det icke kunde anses lämpligt att för befattningar i stabs- och förvaltningstjänst, vilka i de flesta fall icke fordrade mer än värnpliktsutbildning och på tjänsten i fråga inriktad särskild utbildning, uppställa — förutom såsom nu vore fallet med hänsyn till den nuvarande volontärinstitutionens upprätthållande avlagd furirsexamen och vissa tjänsteår — fordran på ytterligare omkring tio års instruktörstjänst. Detta kunde leda till att genomförandet av 1944 års riksdagsbeslut i fråga om överfurirer för stabs- och förvaltningstjänst ytterligare försvårades och måhända helt omöjliggjordes. Att så icke skedde vore en förutsättning för att resultatet av organisationsundersökningarna vid armén skulle kunna tillgodogöras.

Organisationsnämnden har slutligen framhållit, att resultatet av pågående organisationsundersökningar på ett flertal områden kunde leda till behov av andra befattningar för överfurirer i stabs- och förvaltningstjänst än dem utredningen räknat med.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har ifrågasatt, huruvida icke ett än större antal beställningar för kontraktsanställt manskap än utredningen föreslagit med fördel skulle kunna överföras till beställningar för långtjänstunderbefäl. Förbundet ville i vart fall betrakta genomförandet av utredningens förslag som en första etapp. Slutmålet måste vara att icke hålla större kader av kontraktsanställt manskap än som erfordrades såsom rekryteringsunderlag för en långtjänstunderbefälskader, avsedd att helt täcka behovet av mera kvalificerade instruktörer och specialister, samt för underofficerskåren och den del av officerskåren, som avsåges att rekryteras från det fast anställda manskapet. Den av utredningen förordade levnadsåldern, vid vilken en övergång till befattning i inre tjänst för överfurir i trupptjänst senast borde äga rum, borde kunna jämkas med stöd av vunna erfarenheter. Enligt förbundets uppfattning syntes denna jämkning kunna ske uppåt, vilket skulle möjliggöra en överflyttning av ytterligare ett antal furirsbeställningar till långtjänstkategorien. Förbundet ville starkt understryka, att utvecklingen på detta område väsentligen berodde på hur tjänstgöringsförhållandena för överfurirerna i allmänhet tillrättalades. Det borde bland annat genom utnyttjande av lämpliga värnpliktiga såsom biträdande instruktörer bli möjligt att mera markerat lägga de trupptjänstgörande överfurirernas arbetsuppgifter på instruktions- och lärarverksamhet.

Svenska underofficersförbundet har framhållit, att överfurirernas placering i utbildningstjänst vore ett ofrånkomligt villkor för överfurirkaderns utbyggnad. Förbundet hade intet att erinra mot att överfurirerna toges i anspråk såsom gruppchefer (motsvarande). Däremot hyste förbundet betänkligheter mot att utnyttja överfurirer i befattning såsom plutonchefs ställföreträdare (motsvarande). Utredningens förslag kunde leda till att överfurirer till följd av sin högre tjänstegrad trängde fram till befattningar såsom plutonchefs ställföreträdare före till och med underofficersutbildade furirer. En sådan utveckling kunde enligt förbundets mening icke anses önskvärd. Mot

utredningens förslag i fråga om inretjänstbefattningarna hade förbundet intet att erinra. Därvid förutsatte förbundet emellertid, att den i annat sammanhang föreslagna åtgärden om utbyte av kompaniadjutant mot kompanifurir icke komme till stånd.

Såsom nyss anförts ha i fråga om manskapsutredningens förslag beträffande beställningsmännen anförts olika meningar.

Chefen för armén har anfört, att han biträdde de principer, som utredningen föreslagit beträffande beställningsmannalinjerna, och att han med tillfredsställelse hälsade utredningens förslag till förbättring av framtidsmöjligheterna för dem som utbildades på de tekniska linjerna. Utredningens förslag att ett visst antal beställningar inom tygstaten skulle vara förbehållet dem, som gått beställningsmannavägen, syntes arméchefen lämpligt. Detta medförde emellertid att särskilda åtgärder måste vidtagas, enär tygstatens personal tillsattes efter ansökningsförfarande.

Även *civilmilitära tjänstemannaförbundet* har i princip anslutit sig till utredningens förslag i fråga om beställningsmannalinjerna. Förbundet har emellertid gjort vissa invändningar mot det av utredningen föreslagna befordringssystemet inom tygstaten. Det syntes nämligen förbundet ur tjänstesynpunkt och även av rent psykologiska skäl icke vara befrämjande för det bästa urval vid befordran, att en bestämd kategoriklyvning mellan tekniker och tyghantverkare företoges före anställningen såsom tekniker. Detta komme att försvåra rekryteringen av teknikerna. Utsikten att få stå kvar i denna relativt lågt avlönade befattning i 30 år utan befordringsmöjligheter vore föga lockande. Teknikerna syntes därför böra beredas möjlighet till befordran inom tygstaten.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ha däremot med hänsyn till de arbetsuppgifter, som avsetts skola åvila teknikerna, icke kunnat ansluta sig till utredningens förslag, att ifrågavarande personal skulle erhålla tjänstemannaanställning. De sakkunniga ansåge för sin del mest naturligt, att för personalen i fråga valdes den anställningsform, som plägade tillämpas beträffande personal med motsvarande arbetsuppgifter inom försvaret, nämligen kollektivavtalsanställning. *Tre av de sex sakkunniga* ha dock anmält avvikande mening och förordat civilmilitär tjänstemannaanställning.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har förordat, att mekanikerpersonalen rekryterades direkt bland ynglingar som genomgått yrkesskola eller hade minst två års verkstadspraktik inom lämpligt fack samt fullgjort värnpliktstjänstgöring. Den för tjänsten nödvändiga militära utbildningen syntes nämligen kunna meddelas vederbörande under värnpliktstjänstgöringen, då dels den värnpliktige hade tillfälle att skaffa sig kännedom om den militära miljön och sina förutsättningar att trivas inom denna och dels den militära myndigheten hade möjlighet att intressera lämpliga ynglingar för anställning inom försvarsmakten. Pensionsåldern för tekniker borde i varje fall icke sättas lägre än för arbetare i statens tjänst, nämligen 60 år.

Försvarsverkens civila personals förbund har anfört, att utredningen i fråga om mekanikerpersonalen icke kommit fram till de organisations- och anställ-

ningsformer, som medförde den största effektiviteten till de lägsta kostnaderna. Förbundet ifrågasatte, huruvida utredningen beaktat den inverkan en så avsevärd utökning av antalet i långtjänst anställda, som utredningen föreslagit, komme att få på arbetstillgången vid verkstäderna. Det syntes icke kunna undvikas, att den föreslagna utökningen komme att medföra antingen att personalen icke bleve utnyttjad i tillfredsställande utsträckning eller också att arbetsuppgifter, som nu åvilade verkstäderna och dess personal, överfördes till annan personal och andra arbetsplatser, där instrument-, verktygs- och maskinutrustning icke funnes i sådan utsträckning att arbetet kunde utföras under de gynnsammaste formerna. Reparations- och serviceverksamheten borde i stället samordnas och personalbehovet beräknas med utgångspunkt därifrån. Anställningsformerna för likvärdig personal borde vara desamma. För här ifrågavarande personal syntes arbetaranställning vara naturlig. Utbildningen av personalen borde planeras och bedrivas så att skickliga yrkesarbetare erhöles. Befordringsfrågorna borde lösas så att jämväl verkstädernas yrkesarbetare bereddes möjligheter till befordran till tyghantverkar- och tygverkmästarbeställningar.

I ett flertal yttranden ha anförts invändningar mot den av manskapsutredningen föreslagna löneställningen för teknikerna. Även mot den av utredningen förordade tjänstebenenämningen tekniker ha erinringar framställts från åtskilliga håll. Sälunda ha *försvarets civilförvaltning, statskontoret* och *försvarets tjänsteförteckningsakkunniga* i stället förordad benämningen tygmekaniker. *Civilmilitära tjänstemannaförbundet* har för sin del föreslagit benämningen tyghantverkare av 3. klassen.

Såsom förut anförts var jag icke vid behandlingen i propositionen 1946: 120 av frågan om *manskapsstaterna för budgetåret 1946/47* beredd att taga ställning till manskapsutredningens förslag. Bland annat borde, framhöll jag, överväges i vad mån civil, kollektivavtalsavlönad personal borde kunna tagas i anspråk i stället för de civilmilitära beställningshavare, varmed utredningen räknat. Ehuru jag alltså icke vore beredd att taga ställning till manskapsutredningens förslag i hela dess vidd, hade jag övervägt, huruvida icke vissa åtgärder i syfte att minska rekryteringsbehovet ändock skulle kunna vidtagas från och med budgetåret 1946/47 utan att därigenom det slutliga ställningstagandet till förslaget föregreps. För arméns del hade en framkomlig väg synt mig vara, att det genom 1944 års riksdagsbeslut fastställda slutläget beträffande sammansättningen av manskapsstaterna intoges redan under budgetåret 1946/47. De avsevärda vakanserna inom de lägre manskapsgraderna möjliggjorde de minskningar å manskapsstaterna, som en dylik åtgärd innebure.

I enlighet med angivna grunder ökades för innevarande budgetår antalet beställningar för överfurirer med 389 till 925, medan manskapsbeställningarna i övrigt minskades med 1 421 till 9 268.

Chefen för armén har i skrivelse den 12 november 1946 framlagt *förslag till manskapsstater för budgetåret 1947/48* enligt två alternativ, det ena, I,

under förutsättning av bifall till manskapsutredningens förslag beträffande beställningsmannalinjen, det andra, II, med i princip oförändrad beställningsmannorganisation. Båda alternativen hänföra sig med vissa mindre justeringar till manskapsutredningens förslag till stater för nämnda budgetår, dock att antalet överfurirsbeställningar med hänsyn till de begränsade rekryteringsmöjligheterna beräknats något lägre. Arméchefen har icke räknat med någon utökning av antalet beställningar för tyghantverkare och tygverkmästare, enär för erhållande av sådana beställningar förutsatts genomgång av vissa kurser, som kunna anordnas tidigast under budgetåret 1947/48.

Enligt arméchefens alternativ I skulle antalet överfurirsbeställningar ökas med 315 till 1 240, vartill skulle komma 224 civilmilitära beställningar för tekniker i Ca 10 och 10 radiofurirer i MEO 12. Antalet manskapsbeställningar i övrigt skulle minskas med 2 053 till 7 215, varjämte antalet underofficersbeställningar vid trängen skulle minskas med 1 för fanjunkare och 9 för sergeanter. Alternativ II avviker från alternativ I allenast såtillvida, att de föreslagna beställningarna för tekniker och radiofurirer skulle ersättas med överfurirsbeställningar, vilkas antal därigenom skulle ökas med ytterligare 234 till 1 474.

1946 års manskapslöneutredning har i sitt den 20 december 1946 avgivna betänkande förebragt ytterligare utredning rörande anställningsform och avlöningsvillkor för de av 1944 års manskapsutredning föreslagna teknikerna.

Manskapslöneutredningen har anfört, att utredningen i syfte att bilda sig en uppfattning om arbetets art för den tekniska personalen vid olika arbetsställen företagit vissa studiebesök. Såvitt avser studiebesöken vid armén har utredningen anfört i huvudsak följande.

Under studiebesöken hade uppmärksammats, att skillnaden i arbetsuppgifter för kollektivanställd personal och beställningsmän där vore betydligt mindre än för motsvarande personalkategorier vid flygvapnet. Det hade emellertid konstaterats, att beställningsmännens arbetsuppgifter, framför allt i samband med denna personals deltagande i skarpskjutningar och övningar utom förläggningssorten — varvid beställningsmännen bleve väl förtrogna med materielens utnyttjande och funktion — vore av mera allsidig karaktär, medan däremot de kollektivanställda arbetarna, vilka endast sällan deltog i förenämnda övningar, vore specialutbildade för vissa arbetsdetaljer och mera lämpade för arbete i med specialutrustning försedda permanenta verkstäder.

Vid studiebesöken hade de militära cheferna framhållit, att de kollektivanställda vid tjänstgöring utom förläggningssorten hade avsevärt bättre ekonomiska förmåner i form av traktamenten och övertidsersättning än den militära och civilmilitära personalen och att detta bidroge till att de kollektivanställda av kostnadsskäl endast då så oundgängligen erfordrades finge deltaga i övningar utom förläggningssorten. Vid dylika övningar vore det vanligt, att tjänstgöringstiden bleve oregelbunden och oftast överstigande föreskriven normal arbetstid. Därvid åtnjöte den kollektivanställda personalen, bland annat, övertidsersättning enligt bestämmelserna i kollektivavtalet, medan den militära och civilmilitära personalen icke erhöle någon särskild ersättning härför. Vidare utginge vid tjänstgöring utom förläggningssorten till kollektiv-

anställda traktamenten i huvudsak enligt bestämmelserna i allmänna rese-reglementet, varvid, om exempelvis portion kunde tillhandahållas av kronan, den anställde ägde inköpa sådan såsom erläggande av den härför fastställda ersättningen. Den militära och civilmilitära personalen erhöles i stället fri förläggning och förplägnad — oftast efter fältmässiga grunder — jämte viss mindre traktamentsgottgörelse.

Vid inom armétruppförbanden företagna studiebesök hade vidare uppmärksamats, att de civilmilitära tyghantverkarna och tygverkmästarna i allmänhet börjat som fast anställt manskap men att de därefter måst taga avsked från den militära anställningen och övergå till kollektivanställning som tygarbetare för att kunna vinna befordran till tyghantverkare.

Utredningen hade slutligen också vid sina besök under hand tillfrågat olika kategorier berörd personal, vilken anställningsform de skulle föredraga vid eventuell anställning såsom tekniker. Endast ett fåtal hade därvid uttalat sig för militär anställning, några enstaka för kollektivanställning, medan en betydande majoritet förordat civilmilitär anställning. Skälen för sistnämnda anställningsform hade främst angivits vara, att man ansett, att denna anställningsform innebure en fast anställning, att man genom en sådan anställningsform bleve frigjord från vissa rent militära arbetsuppgifter — såsom dagbefäls- och vakttjänst — samt att ställningen såsom teknisk yrkesman därvid bättre komme till uttryck.

Sedan utredningen närmare redogjort för vissa av vederbörande myndigheter och personalsammanslutningar anförda synpunkter, har utredningen anförts, att det enligt utredningens mening vore nödvändigt, att ett visst antal av det för teknisk tjänst avsedda stammanskapet kunde erbjudas en tryggad framtidsanställning. Utredningen hade därvid kommit till den uppfattningen, att den ur rekryteringssynpunkt önskvärda tryggheten i anställningen bäst ernåddes genom tjänstemannaanställning. Såsom motivering härför har utredningen anförts bland annat följande.

Utredningens uppfattning stöddes av det övervägande antalet personalsammanslutningar, militära chefer och anställda, som utredningen haft överläggningar med.

Beträffande principerna för gränsdragningen mellan kollektiv- och tjänstemannaanställning för arbetarpersonal hos andra statliga myndigheter syntes tjänstemannaanställning såsom regel ha valts för den personal, vars arbetsuppgifter med hänsyn till samhällsintresset under alla förhållanden måste utföras. Vidare syntes denna anställningsform i allmänhet ha valts för dem, som vore sysselsatta med sådana underhålls- och reparationsarbeten av teknisk natur, som icke utfördes fabrikmässigt. Underhållsarbeten av icke teknisk natur, såsom väg- och banarbeten, utfördes däremot regelmässigt av kollektivanställd arbetskraft.

Såsom ett argument för kollektivanställning av tekniker hade framhållits, att yrkesskickligheten vid dylik anställningsform bleve tillgodosedd på ett bättre sätt än vid den av manskapsutredningen förordade. Utredningen ansåge, i likhet med vissa representanter för personalorganisationerna, det icke vara riktigt att sammanknyta anställningsform och yrkesskicklighet. Av vikt vore endast, att varje kategori arbetstagare hade den mot arbetsuppgifterna svarande utbildningen och yrkesfärdigheten.

Den yrkesutbildning, som erfordrades för ifrågavarande allsidiga arbetsuppgifter och som meddelades i det militära, syntes, sedan undervisningen numera systematiserats och förbättrats samt standarden på undervisnings-

lokaler och undervisningsmateriel avsevärt höjts, med hänsyn till sitt syfte stå i paritet med den, som vunnes under arbetaranställning.

Utredningen har förordat, att de tjänstemannabefattningar, som sålunda borde avses för den tekniska tjänsten, skulle erhålla civilmilitär karaktär, samt till stöd härför framhållit bland annat följande.

Bland de uppgifter, som åvilade flertalet tekniker, inginge även undervisning och instruktion i teknisk tjänst för bland andra de värnpliktiga. Dessa tekniker måste med hänsyn därtill besitta erforderlig pedagogisk skicklighet. Den utbildning därutinnan, som erhöles i det militära, syntes vara att föredraga framför civil utbildning särskilt med tanke på att den av teknikerna meddelade undervisningen inginge såsom ett led i den militära utbildningen, vars syfte vore att göra de värnpliktiga skickade att utöva sin yrkestjänst under krigsmässiga förhållanden. Dessa skäl talade för militär eller civilmilitär anställningsform. Såsom skäl mot civil anställningsform kunde även framhållas den omständigheten, att ifrågavarande tekniker måste äga förutsättningar för att i fält föra befäl över reparationsorgan.

Även för ernående av en önskvärd normal beföringsgång för teknikerna syntes militär eller civilmilitär anställningsform böra komma till användning.

Ur mobiliseringssynpunkt borde vidare beaktas, att civil personal, såväl tjänstemän som arbetare, ofta på grund av under militärtjänstgöringen genomgången specialutbildning krigsplacerats vid den försvarsgren eller det truppslag, där specialutbildningen erhållits, varför denna personal vid mobilisering icke utan vidare kunde disponeras för innehavande civil anställning. Även ur denna synpunkt vore sålunda militär eller civilmilitär anställning att förorda.

En rent militär anställningsform hade icke förordats vare sig av manskapsutredningen eller av de myndigheter — såsom försvarsgrenscheferna — vilka i anledning av remiss av nämnda utrednings betänkande haft att avgiva utlåtande. Icke heller utredningen funne skäl förorda en dylik anställningsform.

Beträffande löneställningen för teknikerna har manskapslöneutredningen, efter att ha inhämtat yttrande av försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, i likhet med dessa sakkunniga förordat inplacering i 8 lönegraden, eller samma lönegrad som utredningen förordat för överfurirerna.

Särskilda yttranden ha avgivits av två *sakkunniga från personalorganisationer*. Sålunda har den sakkunnige från försvarsverkens civila personals förbund ansett, att den av förbundet föreslagna kollektivavtalsanställningen skulle innebära den bästa lösningen, varvid särskilt understrukits nödvändigheten av att enhetliga anställningsformer eftersträvades för personalgrupper med sinsemellan likartade arbetsuppgifter. Den sakkunnige för försvarsväsendets underbefälsförbund har uttalat, att teknikerna enligt hans mening bort placeras i 10 lönegraden.

I de remissutlåtanden, som avgivits över manskapslöneutredningens betänkande, ha beträffande anställningsformen för teknikerna anförts i huvudsak samma synpunkter som i yttrandena över 1944 års manskapsutrednings förslag. Medan sålunda förslaget om tjänstemannaanställning tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *de militära myndigheterna* och *flertalet personalorganisa-*

tioner, har försvarsverkens civila personals förbund vidhållit sin uppfattning, att ifrågavarande personalkategori borde anställas mot kollektivavtal. Försvarets civila tjänstemannaförbund har ansett, att teknikerna borde erhålla civil ställning.

I flera utlåtanden har påyrkats högre löneställning för teknikerna. Sålunda har *civilmilitära tjänstemannaförbundet* ansett, att teknikernas lönegradsplacering under inga förhållanden finge bli lägre än förrådsvakmästarnas, dock lägst 10 lönegraden. *Försvarsverkens civila personals förbund* har anfört att, om den av manskapslöneutredningen förordade anställningsformen skulle tillämpas, nuvarande civila mekaniker eller montörer med lång anställningstid och lång erfarenhet inom yrket vid anställning som tekniker borde placeras i 10 lönegraden med tjänstetiteln förste mekaniker. Övriga tekniker borde placeras i 8 lönegraden. *Försvarsväsendets underbefälsförbund* har biträtt förslaget om teknikernas placering i 8 lönegraden, eller samma löneställning som förbundet ansett sig kunna godtaga för överfurirerna. Förbundet har emellertid för båda dessa personalkategorier påyrkat en större spännvidd mellan begynelse- och slutlönen än som förutsatts av manskapslöneutredningen. Därest detta av lönetekniska skäl icke skulle anses vara möjligt beträffande teknikerna, borde den förordade lösningen ändock kunna vinnas genom att teknikerna vid armén bibehölles i militära beställningar såsom överfurirer.

Marinen.

1944 års manskapsutredning har erinrat, att flottan bestode av ett antal rörliga enheter, fartygen, och för dessas funktion nödvändiga landorgan. Örlogsstationer, örlogsvarv och andra flottan tillhörande, under fredstid organiserade anläggningar i land vore närmast att betrakta såsom utbildningsanstalter samt utrustnings- och underhållsdepåer. Redan under fredsförhållanden uppställdes relativt höga krav på flottans stridsberedskap. Ett antal rörliga enheter måste till följd därav ständigt vara rustat och bemannat med färdigutbildad eller i vart fall nära nog färdigutbildad personal. Krigsorganisationens personalbehov vore avsevärt större än fredsorganisationens. Dessa förhållanden utövade inflytande på flottans organisation också i vad avsåge det fast anställda manskapet.

Beträffande den nuvarande manskapsorganisationen samt möjligheterna att minska rekryteringsbehovet har utredningen anfört bland annat följande.

Det fast anställda manskapet vore fördelat på följande yrkesavdelningar, nämligen däcksavdelningen, ekonomiavdelningen, maskinavdelningen och hantverksavdelningen. Inom dessa yrkesavdelningar funnes ett flertal yrkesgrenar. Tjänsten vid flottan vore alltså ytterligt specialiserad, och det fast anställda manskapet utnyttjades i stor utsträckning såsom yrkesmän. Behovet av underbefäl för mera renodlad trupptjänst vore jämförelsevis ringa. Ur utbildnings- och framförallt lönesynpunkt hade det emellertid ansetts nödvändigt att till och inom underbefälsgraderna befordra även sådant fast anställt manskap, som toges i anspråk huvudsakligen för yrkestjänst. Rekryteringen av det fast anställda manskapet skedde till de olika yrkesavdelningarna och strävan vore att direkt rekrytera också de särskilda yrkesgrenarna.

Vid bestämmandet av antalet fast anställt manskap vid flottan måste hänsyn tagas till graden av stridsberedskap, som flottan redan under fredsförhållanden måste upprätthålla, till behovet av under längre tid utbildad, yrkeskunnig personal för krigsorganisationen samt till möjligheten att giva flottan tilldelade värnpliktiga en sådan utbildning, att de under fredstid och/eller i krigsorganisationen kunde användas i mera kvalificerade befattningar.

Den ökning av personalbehovet, som vid flottan uppkomme vid övergång från freds- till krigsorganisation, hänförde sig i avsevärd utsträckning till personal för den rena yrkestjänsten. På denna personal måste krav uppställas i avseende på en tidigare erhållen, relativt omfattande utbildning, som på grund av ständigt fortskridande moderniseringar av och förändringar beträffande fartygens komplicerade tekniska utrustning ej kunde tillåtas ligga alltför långt tillbaka i tiden. Flottans krigsorganisation krävde följaktligen ständig tillgång till relativt modernt utbildad personal. På grund därav kunde man vid flottan inte avvara en viss tillgång på förutvarande fast anställt manskap. En reglerad omsättning inom stamkaderen av manskap vore alltså nödvändig.

Behovet av en dylik omsättning sammanhängde nära med den utbildning, de värnpliktiga kunde erhålla under fullgörandet av sin tjänstgöring. I den mån de värnpliktiga under tiden för fredstjänstgöring kunde utbildas till 2. klass sjömän och underbefäl minskades behovet av fast anställda dylika.

Sedan utredningen närmare granskat ett av chefen för marinen i skrivelse den 22 juni 1944 framlagt förslag rörande minskning av flottans manskapsstater, har utredningen framhållit, att rekryteringsbehovet vid flottan syntes kunna nedbringas på i huvudsak tre vägar, genom åtgärder som stimulerade de fast anställda till rekapitulation i anslutning till den första anställningstidens utgång, genom utökning av antalet långtjänstunderbefälsbeställningar samt genom ökat utnyttjande av värnpliktiga i befattningar, som nu uppehöles av fast anställt manskap.

På grundval av verkställda utredningar har utredningen föreslagit utökning av den nuvarande högbåtsmannakadern till 511, samtidigt som en minskning med 1 943 beställningar för manskap i lägre grader ansetts möjlig. Det årliga rekryteringsbehovet har beräknats till 660 man. Utredningen har räknat med att 312 högbåtsmän skola kunna vara sjökommenderade, medan återstoden avsetts för landtjänstgöring och reserv. Därvid har förutsatts, att högbåtsmän tillhörande däcksavdelningen normalt skulle kunna vara sjökommenderade intill en levnadsålder av 47 år, vilket marinledningen under hand förklarat vara godtagbart. För högbåtsmän tillhörande övriga yrkesavdelningar syntes en ökning av antalet tjänstår ombord till 22 (innebärande en levnadsålder av 50 år) vara möjlig att genomföra.

Manskapskadern vid kustartilleriet är fördelad på ett antal yrkesavdelningar, artilleriavdelningen, signal- och minavdelningen, ekonomiavdelningen, musikavdelningen, maskinavdelningen samt hantverksavdelningen. Inom flera av yrkesavdelningarna finnas särskilda yrkesgrenar.

Manskapsutredningen har erinrat om att tjänsten vid kustartilleriet likasom vid flottan vore i hög grad specialiserad. Det fast anställda manskapet utnyttjades i stor utsträckning såsom yrkesmän, men behovet av underbefäl

för ren trupptjänst vore likväl mera framträdande än vid flottan. Flertalet fast anställt manskap vid kustartilleriet måste alltså efter helt eller delvis genomgången underbefälsutbildning kunna disponeras såsom instruktörer vid utbildningen av de värnpliktiga. Rekryteringen skedde direkt till de olika yrkesavdelningarna och i någon utsträckning också till de särskilda yrkesgrenarna.

Utredningen har framhållit, att manskapskadern syntes kunna i huvudsak bestämmas under hänsynstagande endast till fredsbehovet. Vid beräkningarna av personalbehovet hade utredningen förutsatt en minskning av kustartilleriets värnpliktskontingent med omkring en tredjedel. Antalet instruktörer sammanhängde emellertid inte endast med numerären av utbildningskontingenten utan även med antalet utbildningsenheter. De senare kunde vid kustartilleriet med hänsyn till den specialiserade tjänsten inte i avsevärd mån minskas, varför reduceringen av årskontingenten värnpliktiga enligt inom marinledningen verkställda beräkningar kunde medföra en kompensationslös reduktion av antalet fullständigt underbefälsutbildade, d. v. s. furirer, med allenast 15 % inom artilleriavdelningen och med 10 % inom övriga yrkesavdelningar. I motsvarande mån borde givetvis antalet beställningar för korpraler och meniga minskas.

Det syntes vidare vara möjligt att genomföra en ökning av långtjänstunderbefälsbeställningarnas antal. Överfurirerna vore för närvarande avsedda allenast för arbetsuppgifter inom stabs- och förvaltningstjänsten samt såsom yrkesmän. På enahanda skäl, som anförts för arméns vidkommande, ansåge utredningen det emellertid vara möjligt att också vid kustartilleriet taga överfurirer i anspråk för instruktörstjänst. Härigenom finge därtill villigt och lämpligt underbefäl möjlighet att kvarstå i militärtjänsten, och en sådan åtgärd syntes komma att medföra ökad benägenhet hos det kontraktsanställda manskapet att förlänga sina anställningskontrakt och följaktligen minska det årliga rekryteringsbehovet. Avgörande för frågan om antalet överfurirer såsom instruktörer bleve den tidpunkt, vid vilken övergång till fysiskt mindre ansträngande tjänstgöring borde äga rum, och det antal befattningar, som för nu ifrågavarande ändamål stode till förfogande. Ehuru vissa mindre jämkningar kunde bliva nödvändiga beträffande de av 1942 års underbefälsutredning föreslagna befattningarna inom stabs- och förvaltningstjänst för överfurirer tillhörande artilleri- samt signal- och minavdelningarna, räknade utredningen med att antalet beställningar, d. v. s. 42, alltfört komme att erfordras. Från den utgångspunkten, att befordran till överfurirsbeställning normalt skulle kunna vinnas senast vid en levnadsålder av 28 år och antalet tjänstår såsom överfurir till följd därav komme att uppgå till 27 samt att överfurir icke borde sysselsättas såsom instruktör längre än till en uppnådd levnadsålder av 42 år, svarade mot 42 överfurirsbefattningar i stabs- och förvaltningstjänst 45 överfurirsbefattningar för instruktörer. Dessa 45 beställningar borde tillkomma i utbyte mot samma antal furirsbeställningar, varvid övriga manskapsbeställningar borde i motsvarande mån minskas.

Inom övriga yrkesavdelningar dominerade de tekniska arbetsuppgifterna, för vilka överfurirer med fördel kunde tagas i anspråk under hela tjänstetiden, utan att de vid högre levnadsålder behövde överföras till befattningar inom stabs- och förvaltningstjänsten. Antalet överfurirer inom dessa yrkesavdelningar syntes lämpligen kunna bestämmas till 15 % av antalet furirsbeställningar. Antalet överfurirsbeställningar skulle enligt dessa grunder utgöra 131, innebärande en ökning i förhållande till den av 1944 års riksdag beslutade personalstaten med 64. Å andra sidan skulle antalet beställningar i övriga manskapsgrader kunna minskas med sammanlagt 838. Det årliga rekryteringsbehovet beräknades till 160 man.

Chefen för marinen har med beaktande av möjligheterna att utnyttja yrkes- och underbefälsutbildade värnpliktiga beräknat behovet av stamunderbefäl för utbyggd krigsorganisation enligt 1942 års försvarsbeslut och därvid funnit, att den av utredningen föreslagna staten för flottans stamunderbefäl kunde godtagas. En absolut förutsättning därför vore dock, att tiden för de värnpliktigas fredstjänstgöring icke minskades under den enligt 1941 års värnpliktslag nu gällande. Erfarenheten från den tid flottans sjömansskola varit i verksamhet visade, att den av utredningen beräknade reserven för att täcka oförutsedda avgångar under den första anställningstiden vore otillräcklig. Då dessa erfarenheter förskreve sig till tider med dåliga urvalsmöjligheter, kunde emellertid inga siffror på normal avgång anföras. Då de av utredningen beräknade reserverna under nu rådande förhållanden vore helt otillräckliga, måste man tills vidare räkna med större rekryteringsbehov än det av utredningen angivna. Därtill komme, att vakanserna inom sjömanskåren nu vore så stora, att en överrekrytering erfordrades under de närmaste åren för att uppbringa manskapskadern till den föreslagna staten.

Ett genomförande av utredningens förslag till manskapsorganisation förutsatte, att flottans årliga värnpliktstilldelning för säkerställande av krigsberedskapen i fred ökades med 800 man. Då för fredstjänsten föreliggande värnpliktsbehov sammanhänge med möjligheten att utnyttja civil arbetskraft m. m., vore det emellertid möjligt att det utökade värnpliktsbehovet kunde begränsas. Resultaten av pågående undersökningar, bland annat genom statens organisationsnämnds försorg, borde avvaktas innan slutlig ställning till förevarande spørsmål toges.

Marinchefen har vidare framhållit, att växlingarna för högbåtsmännen mellan sjö- och landtjänst komme att bli avsevärt olika för de olika yrkesavdelningarna samt att härvid ekonomi-, maskin- och hantverksavdelningarna tillhörande högbåtsmän finge längre sjötjänstgöring än däcksavdelningen tillhörande. Den förstnämnda kategorien komme att få så lång sjötjänstgöring, att man icke helt kunde bortse från risken för att olägenheter kunde uppkomma för den enskilde. Den föreslagna utökningen av antalet ombord tjänstgörande högbåtsmän komme enligt marinchefen sannolikt att medföra krav på förbättring av fartygens förlägningslokaler. Särskilt med hänsyn till den levnadsålder, intill vilken högbåtsmännen förutsattes skola tjänstgöra ombord,

kunde dylika krav i den mån de rimligen kunde tillgodoses, icke tillbakavisas. Avsevärda förbättringar härutinnan bleve mycket dyrbara att genomföra. I princip borde därför överföring av underbefäl från furirer till högbåtsmän icke i och för sig medföra ändrade förläggningsförhållanden.

Mot utredningens beräkning av manskapsstat för kustartilleriet har marinchefen i huvudsak icke haft något att erinra. Förutsättningarna för att rekrytera den ökade kadern av överfurirer genom rekapitulering av furirer syntes dock ha bedömts väl optimistiskt. Det syntes marinchefen utan tvivel vara betydligt lättare att förmå manskapet att rekapitulera om utsikterna till underofficersbefordran förbättrades genom ökning av antalet underofficersbeställningar. Med anledning därav borde genomförandet av den föreslagna utökningen av överfurirsbeställningarna göras beroende av framtida erfarenheter rörande möjligheterna att besätta desamma och beslut om kustartilleriets slutliga stat för sådana beställningshavare tills vidare anstå.

Marinförvaltningen har ur de synpunkter ämbetsverket hade att företräda i huvudsak icke haft annat att erinra mot utredningens förslag till manskapsstater än att det av betänkandet icke framginge, huruvida genomförandet av förslaget tillgodosåge flottans behov av yrkeskunnigt manskap för den teknisk-ekonomiska förvaltningen i land och ombord. Ett långt drivet utbyte av stammanskap mot värnpliktiga kunde medföra stora olägenheter och merkostnader för underhållstjänsten och det vore därför angeläget, att denna fråga beaktades vid fördelningen av manskapet på yrkesgrenar.

I fråga om den föreslagna utökningen av antalet högbåtsmän har marinförvaltningen anfört i huvudsak följande.

En utökning av högbåtsmannainstitutionen för flottan i sådan omfattning och med tjänstgöring ombord till så hög ålder, som utredningen föreslår, kommer enligt tidigare erfarenheter sannolikt att i sinom tid medföra krav från högbåtsmännens sida på betydligt bättre förläggningsförhållanden än som erbjudas övrigt manskap. Speciella mässar kunna på större fartyg bliva erforderliga. På flera av de nuvarande örlogsfartygen torde ett krav på förbättrade förläggningsförhållanden icke kunna lösas, varför redan på nämnda grund en begränsning av det föreslagna antalet sjökommenderade högbåtsmän är önskvärd. De kostnader, som kunna uppstå för ändring av befintliga inredningar på fartygen, synas ej ha tillräckligt beaktats.

Marinförvaltningen hyser vidare vissa betänkligheter beträffande möjligheten för en fullgod rekrytering av högbåtsmän för andra yrkesavdelningar än däck- och ekonomiavdelningarna. Detta gäller i första hand maskinavdelningen, vilkens högbåtsmän under större delen av sin tjänstgöring måste bliva sjökommenderade. Rekryteringen av denna yrkesgrupp är för närvarande synnerligen ojämn.

Försvarets anställningsbyrå, som icke haft någon principiell erinran att göra mot den av utredningen föreslagna manskapsorganisationen vid marinen, har emellertid framhållit, att den beräknade tillgången på rekapitulanter vid flottan kunde synas väl hög, om hänsyn toges till den särskilt under senaste år från underbefällets sida visade obenägenheten att kvarstanna i tjänst.

Statens organisationsnämnd har framhållit, att även vid flottan den förlängda värnpliktstiden borde kunna medgiva, att värnpliktiga utnyttjades i ett

antal befattningar, för vilka hittills avsetts fast anställt manskap. Under den senaste tiden hade också enligt vad nämnden erfarit utbildning av värnpliktiga i sådant syfte med framgång ägt rum. Ett ytterligare beträdande av denna väg skulle självfallet påverka storleken av manskapskadern.

Organisationsnämnden har vidare framhållit, att nämndens organisationsundersökningar kunde resultera i ett annat antal högbåtsmän än utredningen räknat med.

Beträffande kustartilleriet har organisationsnämnden uttalat, att i huvudsak samma synpunkter kunde göras gällande som av nämnden anförts i fråga om armén.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har med hänsyn till vad utredningen anført beträffande nödvändigheten av att vid flottan bibehålla en förhållandevis stor omsättning bland det fast anställda manskapet framhållit vikten ur rekryteringssynpunkt av att de avgåendes civilanställning bleve tillfredsställande ordnad. I samband med förverkligandet av utredningens förslag borde de befattningar, som högbåtsmännen avsåges att bestrida, preciseras.

Svenska underofficersförbundet har beträffande utredningens förslag i vad avser flottan uttalat, att förbundet knappast kunde finna, att det i landtjänsten funnes så mycket utrymme för högbåtsmän, som utredningen för sin del räknat med. Möjligen hade utredningen räknat med att i befattningar, som nu bestredes av underofficerare, i viss utsträckning skulle tjänstgöra högbåtsmän. Skulle detta förmodande emellertid vara riktigt, inträdde avsevärt svårbemästrade förhållanden för flottans underofficerare.

Vad avser kustartilleriet har förbundet hänvisat till sina i det föregående återgivna uttalanden beträffande armén. Sålunda borde bibehållandet av tidigare inrättade befattningar för kompanifurirer icke innebära ett avskaffande av underofficerare i tjänst såsom kompaniadjutanter. Ej heller borde de föreslagna instruktionsfurirerna avses för uppgifter som vore jämförbara med dem som vid armén avsåges för plutonchefs ställföreträdare.

Svenska reservunderofficersförbundet har framhållit, att ett avsevärt ökat antal reservunderofficerare skulle bidra till att krigsorganisationens befälsbehov kunde tillgodoses oaktat en minskad omsättning bland det fast anställda manskapet.

Manskapsstaterna för budgetåret 1946/47 ha utformats i enlighet med manskapsutredningens förslag. I jämförelse med staterna för budgetåret 1945/46 har för flottans del antalet högbåtsmannabeställningar ökat med 85 till 265, medan antalet manskapsbeställningar i övrigt minskats med 1 580 till 3 790. Antalet beställningar för överfurirer vid kustartilleriet har ökat med 12 till 50, medan kustartilleriets manskapsbeställningar i övrigt bestämts till 910, innebärande en minskning med 569.

I det av försvarets civilförvaltning avgivna *förslaget till manskapsstater för budgetåret 1947/48* har i enlighet med av chefen för marinen på grundval av manskapsutredningens betänkande angivna riktlinjer föreslagits utbyte av

75 korpralsbeställningar vid flottan mot samma antal beställningar för högbåtsmän. För kustartilleriet har föreslagits inrättande av 30 nya beställningar för överfurirer, varigenom antalet dylika beställningar skulle uppgå till 80. Å andra sidan har antalet korpralsbeställningar ansetts kunna nedbringas med 40.

Flygvapnet.

1944 års *manskapsutredning* har i fråga om flygvapnet dels framlagt förslag om en ny yrkesgren, stamflygförare, och dels förordat inrättande av ett stort antal civilmilitära beställningar, avsedda för de tekniska yrkesgrenarna. I samband därmed skulle överfurirgraden begränsas att omfatta allenast ett antal trupputbildare. Även för flygvapnets del har utredningen räknat med en avsevärd begränsning av antalet kontraktsanställt manskap. Vid upprättandet av förslagen har utredningen beaktat ett av flygvapnets ledning utarbetat och av överbefälhavaren biträtt förslag till plan för flygvapnets krigs- och fredsorganisation efter den nu löpande femårsperiodens utgång, i det följande benämnd flygledningens plan.

Förslaget om införande av kategorien stamflygförare har redan godtagits av statsmakterna (proposition 1946: 120; riksdagens skrivelse 1946: 365) och torde icke här behöva ytterligare behandlas.

Manskapsutredningen har erinrat om att flygvapnets stammanskap enligt 1942 års försvarsbeslut uppdelats på — förutom musikmanskap — följande yrkesgrenar, nämligen flygplanmekaniker, vapenmekaniker, torpedmekaniker, signalmekaniker, trupputbildare och sjukvårdare.

Liksom vid övriga försvarsgrenar vore manskapsorganisationen vid flygvapnet för närvarande så uppbyggd, att endast en ringa del av det kontraktsanställda manskapet kunde påräkna pensionsberättigande anställning inom vapnet. Då flygvapnets freds- och krigsorganisation i stort sett överensstämde, föreläge emellertid vid mobilisering intet större behov av förutvarande fast anställt manskap. Utstötningen av stammanskap till den civila arbetsmarknaden vore alltså inte nödvändig i den utsträckning, som måste ske vid fullt utbyggd personalorganisation enligt 1942 års försvarsbeslut. Yrkesgrenen signalmekaniker utgjorde dock i någon mån undantag härifrån.

Liksom fallet vore vid marinen syntes också vid flygvapnet en minskning av den årliga värnpliktskontingenten komma att vidtagas. Till följd därav hade en omorganisation av de vid flottiljerna för vakt, brandberedskap och räddningstjänst organiserade vaktplutonerna — till övervägande delen bestående av värnpliktig personal — föreslagits av flygledningen. Det skulle därigenom bli möjligt att vidtaga en kompensationslös reducering inom yrkesgrenen trupputbildare, som bland annat utnyttjades som befäl i nyssnämnda vaktplutoner.

Stammanskap tillhörande yrkesgrenen sjukvårdare toges i fred i anspråk för sådana arbetsuppgifter, där krav ej behövde uppställas på att befattningshavaren skulle ha militär eller civilmilitär ställning. De inom denna yrkesgren anställda syntes därför kunna ersättas med civil manlig sjukvårdspersonal.

Personalorganisationen för den tekniska tjänsten företer enligt utredningen vissa brister. Utredningen har härom anfört bland annat följande.

Den svårskötta, ömtåliga och dyrbara flygmaterielen krävde förstklassig och rutinerad mekanikerpersonal. Stammanskap tillhörande de tekniska yrkesgrenarna hade emellertid på grund av sin militära anställning kommit att tagas i anspråk för arbetsuppgifter vid sidan om den tekniska tjänsten. Deras tekniska yrkesskicklighet hade därför ofta icke kommit att till fullo utnyttjas. I högre grad än som nu vore fallet borde utbildningen av och tjänstgöringen för flygplan-, vapen- och torpedmekaniker samt signaltekniker (för signalmaterielens skötsel och vård avsedda signalmekaniker) koncentreras på den rent tekniska tjänsten.

I den tekniska tjänsten vid flygförbanden sysselsattes för närvarande — förutom värnpliktiga — dels militära mekaniker och stationsbefäl (vicekorpraler, korpraler, furirer, överfurirer, sergeanter, fanjunkare och förvaltare), dels civilmilitära mästare och verkmästare, dels slutligen kontraktsanställd civil mekanikerpersonal (flygplanmontörer, motormontörer, radiomontörer, elektriker och instrumentmekaniker). Personalen vore alltså synnerligen heterogent sammansatt, vilket bland annat medfört en föga rationell uppdelning av arbetsuppgifterna inom stationstjänsten på de olika personalkategorierna och därmed för tjänsten olägliga slitningar. En enhetlig anställningsform för ifrågasvarande tekniska personal hade därför synts böra åvägbringas.

Utredningen har anfört, att den tekniska personalen numera i allmänhet rekryterades genom fast anställning såsom manskap, varvid strävan vore att förvärva ynglingar, som genomgått de vid vissa civila verkstadsskolor organiserade flygmekanikerkurserna. Detta manskap hade för närvarande beföringsmöjligheter till överfurir och därifrån till de civilmilitära beställningarna för mästare (Ca 12 och Ca 14) samt verkmästare (Ca 14 och Ca 17). I mindre utsträckning kunde kontraktsanställt manskap inom ifrågasvarande tekniska yrkesgrenar därjämte — efter genomgången utbildning till flygförare — vinna beföringen till underofficer eller officer.

I flygledningens plan hade genomgripande förändringar i personalorganisationen inom de tekniska yrkesgrenarna föreslagits. I samband härmed hade framhållits i huvudsak följande.

Personalen borde utbildas till skickliga yrkesarbetare inom respektive yrkesgrenar och ej till militärer med viss teknisk skolning. Den militära utbildningen borde begränsas till det som skulle erfordras för att bibringa personalen erforderlig disciplin och förmåga till självförsvar. Då denna personal utgjorde rekryteringsunderlag för mästare och verkmästare och sålunda i framtiden inom sin yrkesutövning kunde komma i befälsställning, syntes viss utbildning i arbetsledning därjämte nödvändig. Utbildning i egentlig truppföring borde däremot utgå, då för denna del av tjänsten funnes specialister, nämligen trupputbildarna. Grunden för att ifrågasvarande mekaniker borde vara militärer — och därmed även kunna få en rent militär befälsställning — hade således bortfallit.

En civil anställningsform för ifrågasvarande tekniska personal borde å andra sidan inte ifrågakomma. Av personalen måste nämligen krävas förmåga att i samband med yrkesutövningen leda den värnpliktiga tekniska personalens arbete. Med hänsyn därtill — men även ur allmän ordningssynpunkt — vore det därför av betydelse, att mekanikerpersonalen hade befälsställning och bure

uniform. Med ett system av civila, kontrakts- eller kollektivavtalsanställda mekaniker komme därutöver bland annat följande nackdelar:

Personalen hade möjligheter att strejka. Detta måste tillmätas den största betydelse. Vid flygvapnets förband kunde man sålunda med hänsyn till den dyrbara materielen, som kontinuerligt måste skötas för att inte stora värden skulle gå till spillo, ej utsätta sig för risken av strejk. En strejk kunde dessutom helt spolia programmet för utbildning av flygande personal, varvid krigsdugligheten äventyrades.

Personalen skulle i fredstid inte komma att lyda under strafflagen för krigsmakten; så vore emellertid av betydelse särskilt vid övningar utom förlägningsorten.

Den tekniska personalen vid flygvapnet borde därför hänföras till kategorien civilmilitärer, varigenom såväl det militära som det civila systemets fördelar kunde utnyttjas och nackdelar undvikas.

För att understryka skillnaden mellan å ena sidan de civilmilitära tekniska och å andra sidan de rent militära yrkesgrenarna, varmed i senare fallet förstodes — utom musikmanskap — stamflygförare, signalister och trupputbildare, borde den tekniska personalen, intill dess pensionsberättigande beställning vunnes, benämnas »hjälp tekniker» samt därefter »tekniker» respektive mästare och verk mästare.

Pensionsåldern för teknikerna borde — i likhet med vad nu vore fallet med överfurirerna — sättas till 55 år.

Rekryteringen av denna civilmilitära personal borde äga rum bland yrkesarbetare — inom med hänsyn till den blivande tjänsten vid flygvapnet lämpliga yrken — med sådan kompetens, att utbildningen vid flygvapnet kunde begränsas till endast kompletterande specialutbildning.

Med dessa utgångspunkter ansåges rekryteringen och utbildningen av flygvapnets tekniska personal böra äga rum på följande sätt. I åldern 16—18 år civil verkstadsskola (motsvarande utbildning eller praktik), i åldern 18—20 år lärling vid verkstäder (företrådesvis flygverkstäder) etc., i åldern 20—21 år värnpliktstjänstgöring vid flygvapnet (förtidsinskrivna), i åldern 21—23 år hjälp tekniker (MEx 10) vid flygvapnet samt i anslutning därtill antagning till tekniker (Ca 10) vid flygvapnet.

Möjlighet borde vidare hållas öppen att även direkt såsom tekniker eller hjälp tekniker kunna anställa yrkesarbetare, som vore därför villiga och lämpliga.

Med detta system skulle vinnas bland annat den fördelen, att utbildningstiden inom flygvapnet kunde förkortas. Därigenom bleve också behovet av hjälp tekniker relativt ringa, vilket tillsammans med den förenklade utbildningsorganisationen komme att medföra avsevärda besparingar i förhållande till den nuvarande personal- och utbildningsorganisationen. Personalen skulle vidare från början komma att vara helt yrkesinriktad och hade i regel förvärvat en önskvärd verkstadsrutin redan före anställningen vid flygvapnet. Dessutom skulle den värnpliktige redan vid anställningens början ha skaffat sig kännedom om den militära miljön och sina förutsättningar för att trivas inom denna och med förekommande arbetsuppgifter.

Manskapsutredningen har anfört vissa betänkligheter mot det av flygledningen föreslagna rekryteringssystemet.

Det syntes sålunda vara tveksamt, om flygvapnet med framgång skulle kunna konkurrera med den civila industrien om yrkesutbildade arbetare, vilka i flertalet fall efter avslutad värnpliktstjänstgöring syntes ha möjlighet att återgå till tidigare innehavd anställning eller i vart fall att erhålla arbete inom yrket.

Därtill komme, att omskolning av arbetare i detta fall kunde anses oekonomisk ur samhällssynpunkt. Statens arbetsmarknadskommission, som av utredningen under hand tillfrågats i berörda avseende, hade också efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning anfört vissa betänkligheter mot ifrågasvarande rekryteringsväg. Till de bestämda olägenheterna med föreliggande förslag syntes också böra räknas, att hjälpteknikern under utbildnings- och praktikanttiden inte syntes kunna ges annan anställningsform än att han när som helst kunde säga upp sin anställning. På grund därav synes det inte vara möjligt att med större noggrannhet beräkna avgången för denna personal under hjälpteknikertiden. Det årliga rekryteringsbehovet bleve därför svårare att överblicka.

Ett rekryteringssystem enligt flygledningens plan hade tidigare prövats endast i ringa utsträckning och då i samband med anställning av yrkesarbetare såsom civilmilitära mästare eller såsom civila, kontraktsanställda mekaniker. I stort sett saknades alltså erfarenheter om hur systemet i verkligheten komme att fungera. Med hänsyn därtill och då vissa olägenheter kunde förväntas uppkomma, vore utredningen för sin del inte beredd att nu taga ställning till ett genomförande av detsamma. Utredningen hade emellertid intet att erinra mot att systemet under erforderlig tid praktiskt prövades vid lämpligt antal flygflottiljer, och att de därvid uppnådda resultaten lades till grund för definitivt beslut i den föreliggande rekryteringsfrågan.

Utredningen har emellertid principiellt velat framhålla, att anförda synpunkter rörande en enhetligare personalorganisation inom flygvapnets tekniska tjänst syntes bärande. Det syntes också innebära vissa olägenheter att i den ifrågasvarande tjänsten taga i anspråk personal, som erhållit längre tids militär utbildning och till följd därav till förfång för yrkesskickligheten toges i anspråk för militära tjänstgöringsuppgifter. Sistnämnda förhållande syntes emellertid, sedan kadern av trupputbildare utbyggets, vara möjligt att ändra genom reglementariska föreskrifter, hur den tekniskt utbildade personalen skulle utnyttjas. Allmänt taget syntes dock arbetsuppgifterna för denna personal vara av den art, att densamma väl kunde givas civilmilitär ställning. Under sådana förhållanden syntes övervägande skäl tala för att personalen direktrekryterades till civilmilitära beställningar. Skulle rekryteringen därvid inriktas på ynglingar i ungefär samma ålder som det nuvarande kontraktsanställda manskapet, borde civilmilitära manskapsbeställningar inrättas, från vilka sedermera de civilmilitära pensionsberättigande beställningarna rekryterades. Ett sådant system syntes vara det mest logiska. En förutsättning därför vore emellertid, att för det civilmilitära manskapet uppgjordes en särskild löneplan, varjämte det syntes nödvändigt att för personalen avsåges i stort sett samma anställningsform som för kontraktsanställt militärt manskap. Vidare syntes det bliva erforderligt att i ett flertal andra avseenden likställa anställning såsom civilmilitärt manskap med anställning såsom kontraktsanställt militärt manskap, vilket skulle medföra en omfattande överarbetning av texten i ett flertal lagar och förordningar, reglementen och andra tjänstgöringsföreskrifter. Det kunde måhända vara tveksamt, huruvida fördelarna med systemet skulle bliva så framträdande, att de uppvägte de med detsamma tvivelsutan förenade olägenheterna. Utredningen hade därför i förhandenvarande sammanhang räknat med att — även om den i teknisk tjänst sysselsatta per-

sonalen vid flygvapnet i vad gällde de pensionsberättigande beställningarna genomgående finge civilmilitär ställning — rekryteringen av ifrågavarande personal åtminstone tills vidare skedde från kontraktsanställt militärt manskap. Enligt utredningens förslag borde rekryteringen och utbildningen av detta manskap ske på sätt, som närmare framginge av efterföljande tablå.

Levnadsålder	16	17	18	19	20	21	22	23
		<----->	<----->	----->				----->
		Civil verkstadsskola motsvarande utbildning eller praktik)		Hjälptekniker vid flygvapnet (lönegraderna Ma 1—Ma 3)				Tekniker vid flygvapnet (lönegrad Ca 10)

Beträffande utbildningsorganisationens närmare utformning har utredningen anfört i huvudsak följande.

Möjlighet borde hållas öppen att i viss utsträckning direkt kunna anställa yrkesarbetare, som vore villiga till och lämpliga för anställning som hjälptekniker eller som tekniker.

Den av utredningen sålunda förordade rekryteringsvägen medförde — jämförd med den av flygledningen föreslagna — en större utbildningsorganisation och därmed ökade utbildningskostnader. Vid yrkesutbildningens början syntes de anställda vidare i regel sakna erfarenheter från egentlig verkstadstjänst. De väsentliga fördelarna med systemet vore emellertid möjligheten att inom flygvapnet ordna en direkt för det framtida yrket avpassad, grundlig utbildning samt en sannolikt säkrare och mindre heterogen rekryteringsgrund.

Därtill komme, att det av utredningen föreslagna rekryteringssystemet praktiskt prövats under ett flertal år. Erfarenheterna vore i stort sett goda, i vart fall sedan rationellare utbildningsmetoder numera börjat tillämpas.

Den rent militära utbildningen av hjälpteknikerna syntes böra begränsas till förmån för den egentliga yrkesskolningen. Den i nuvarande manskapsskolor ingående allmänbildande undervisningen borde i samband därmed givas en mera teknisk och huvudsakligen för yrkesutbildningen avpassad inriktning.

Förutsättningen för en ökning av antalet pensionsberättigande beställningar vore, att beställningshavarna kunde erbjudas tillräckligt kvalificerade arbetsuppgifter, så att deras intresse för tjänsten vidmakthölles. De befattningar, som i 1942 års försvarsbeslut avsåges för flygplanmekaniker, kunde — med undantag för befattningarna som 2:e och 3:e mekaniker — anses väl fylla dessa anspråk. Samma sak gällde beträffande de befattningar, som innehades av vapen- och torpedmekaniker samt signaltekniker.

En del av de mera kvalificerade arbetena vid divisionerna utfördes — förutom av överfurirer och mästare — för närvarande av kontraktsanställd civil personal i mekanikertjänst. För att skapa enhetligare personalorganisation och samtidigt kvalitativt höja teknikernas arbetsuppgifter borde den civila, kontraktsanställda mekanikerpersonalen ersättas med tekniker. Utredningen förutsatte därvid, att de nu civilanställda arbetarna bereddes möjlighet att övergå till teknikeranställning, om de vore villiga och lämpliga därför.

Utvecklingen på instrumentområdet hade under de senaste åren gått emot en nästan fullständig elektrifiering av i flygplan använda instrument. Instrument- och signalteknikernas verksamhetsområden hade därmed blivit alltmer likartade. En sammanslagning av dessa båda yrken till yrkesgrenen »elektrotekniker» syntes därför, enligt vad utredningen erfarit, kunna och böra ske.

Det totala behovet av tekniker och hjälptechniker inom flygvapnet samt det antal stammanskap och kontraktsanställda civila montörer, som komme att avlösas av teknikerna, framginge av följande tabell.

Yrkesgren enligt föreslagen organisation (motsvarande enligt 1942 års försvarsbeslut)	Behov enligt		Ökning (+) Minskning (—)
	1912 års försvarsbeslut (inkl. F 18)	utredningens förslag	
Flygplantekniker.....	808	1 208	+ 400
Vapentechniker ¹	88	240	+ 152
Elektrotekniker.....	180	247	+ 77
Hjälptechniker ²	³ 2 535	485	— 2 050
Summa	3 611	2 180	— 1 431

¹ Inklusive torpedtekniker.
² Fördelade på samtliga yrkesgrenar.
³ Volontärer, vicekorpraler, korpraler och furirer.

Det sammanlagda antalet teknikerbeställningar bleve enligt föregående tabell (1 208 + 240 + 247 =) 1 695. Dessa motsvarades i nuvarande personalorganisation av sammanlagt 817 överfurirer och 259 civila, kontraktsanställda mekaniker. Antalet beställningar för långtidstjänstgörande personal inom ifrågavarande yrkesgrenar hade alltså ökat med omkring 600. Detta hade medfört, att beträffande flygplan-, vapen-, torped- och signalmekaniker antalet volontärer, vicekorpraler, korpraler och furirer kunnat minskas med sammanlagt över 2 000 beställningar.

Enligt 1942 års försvarsbeslut utgjordes stationsbefålet inom en division dels av underofficerare, dels av mästare. Underofficerare i flygstationstjänst (stationsavdelningschefer och stationsunderofficerare) avsåges för närvarande skola rekryteras bland flygande underofficerare, som på grund av hög levnadsålder eller annan anledning inte längre borde kvarstå i flygtjänst. Mästare rekryterades företrädesvis bland överfurirer tillhörande de tekniska yrkesgrenarna och i viss utsträckning bland civila yrkesarbetare.

I flygledningens plan hade denna organisation betecknats som föga rationell. Allt stationsbefäl borde — såsom uttagningen av blivande underofficerare enligt nuvarande system måste tillämpas — rekryteras från tekniskt utbildad personal och ej såsom nu delvis skedde från flygande underofficerare med jämförelsevis ringa teknisk utbildning och med i regel föga teknisk praktik. Ifrågavarande arbetsledare borde sålunda uttagas bland de skickligaste teknikerna-yrkesarbetarna, som förenade mångårig kvalificerad, praktisk tjänst inom yrket med förmågan att leda arbeten vid en stationsavdelning. En sådan rekrytering krävde emellertid, att stationsbefålet utgjordes av civilmilitär personal. Detta vore sålunda ett ytterligare skäl för att teknikerna borde vara civilmilitärer med en befästad färdighet i arbetsledning.

En dylik organisation kunde — vid ett flygvapen organiserat enligt nu gällande försvarsbeslut — beräknas komma att omfatta 468 civilmilitära beställningshavare i lönegraderna Ca 12, Ca 14 och Ca 17, varvid inräknats de nuvarande 306 civilmilitära beställningarna för mästare och verkmästare.

Under förutsättning att en dylik personalorganisation komme att genomföras och att befordran till tekniker och mästare därvid normalt kunde ske vid

23 respektive 30 års ålder samt att åldersfördelningen inom dessa personalkategorier vore den jämnast tänkbara, har utredningen beräknat, att 92 hjälptekniker årligen kunde påräkna befordran till tekniker. För att täcka avgång under utbildningstiden hade utredningen vidare räknat med en reserv av 15 % hjälptekniker. Det årliga rekryteringsbehovet av denna personalkategori vid konsoliderad personalorganisation bleve således omkring 105 man. Med nuvarande organisation utgjorde motsvarande behov cirka 500 man.

Utredningen har erinrat om att personal tillhörande den nuvarande yrkesgrenen signalmekaniker sysselsattes dels med signaltrafiktjänst och signal-tjänstutbildning, dels såsom signaltekniker. I anslutning till utredningens i det föregående behandlade förslag, att signalteknikerna skulle benämnas elektrotekniker och mera direkt hänföras till de tekniska yrkesgrenarna, syntes den för signaltrafiktjänst och signal-tjänstutbildning avsedda personalen böra benämnas signalister.

Enligt vad utredningen av flygledningens erfärit, ansåges anledning inte föreligga att ändra signalisternas nuvarande anställnings- och utbildningsförhållanden. Däremot kunde av olika skäl en kraftig beskärning av personalorganisationen genomföras. I samband därmed kunde de för signalister avsedda överfurirsbeställningarna utgå ur organisationen. Såvitt avsåge manskapet innebure dessa minskningar indragning av 51 beställningar för överfurirer och 274 beställningar för manskap i övrigt.

Det årliga rekryteringsbehovet av fast anställt manskap komme enligt utredningens förslag vid stabiliserad personalorganisation att nedgå från omkring 120 till omkring 80 man. Omkring 14 % av de nyanställda volontärerna kunde påräkna befordran till pensionsberättigande beställning.

Fast anställt underbefäl tillhörande yrkesgrenen trupputbildare användes enligt 1942 års försvarsbeslut i fred i följande befattningar, nämligen såsom befäl vid flottiljernas vaktplutoner (de för vakt, brandberedskap och räddningstjänst särskilt organiserade avdelningarna), såsom instruktörer vid allmän militärutbildning av värnpliktigt och fast anställt manskap samt såsom biträden åt expeditiions- och stabsunderofficerare.

I flygledningens plan förutsattes en avsevärd begränsning av denna personalkategori. Utredningen har härom anfört följande.

I flygledningens plan har angivits, att flygvapnets fredskontingent av värnpliktiga torde komma att nedskäras med omkring 1 000 man. En så avsevärd personalreducering vore möjlig att genomföra endast om de nyssnämnda vaktplutonerna avvecklades och deras uppgifter övertog av annan personal. Vid varje flottilj (motsvarande) borde som en direkt följd av den minskade värnpliktskontingenten tillkomma en polisorganisation med uppgift att svara för vakt, brand- och räddningstjänst.

Flottiljpoliserna ansåges böra erhålla civilmilitär anställning och rekryteras bland fast anställt manskap inom yrkesgrenen trupputbildare, som erhållit här för kvalificerande utbildning. Flottiljpolisorganisationen beräknades omfatta sammanlagt 266 man i lönegraderna Ca 12 och Ca 10.

Utredningen har framhållit att, därest en flottiljpolisorganisation tillkomme, samtliga för vaktplutonerna avsedda trupputbildare kunde utgå, varigenom

vunnes en kraftig beskäring av det kontraktsanställda manskapet inom ifrågasvarande yrkesgren och en minskning av det årliga rekryteringsbehovet. Här om har utredningen anfört i huvudsak följande.

Av de i nuvarande organisation ingående två trupputbildarna per division avsåges en som truppinstruktör och den andre som expeditionsbiträde. Truppinstruktörens arbetsuppgifter komme att öka i och med att de tekniska yrkesgrenarna renodlades och teknikerna avsåges enbart för stationstjänst. Truppinstruktören borde därför enligt utredningens uppfattning vara en i trupputbildning och truppföring väl rutinerad man. Denna befattning borde därför besättas med en överfurir. Detsamma gällde även flertalet av de vid krigsflygskolan och flygvapnets centrala skolor erforderliga, skolfria trupputbildarna. Därigenom skapades också överfurirsbeställningar för trupputbildare — sådana funnes inte i nuvarande organisation — vilket i sin tur ytterligare minskade det årliga rekryteringsbehovet av och omsättningen bland trupputbildare.

Den för närvarande vid divisionerna som expeditionsbiträde tjänstgörande trupputbildaren syntes genom rationalisering av expeditionstjänsten kompensationslöst kunna utgå.

Behovet av beställningar för trupputbildare vid den av utredningen skisserade organisationen framginge av efterföljande tablå, i vilken befäl vid vaktplutonerna vore frånräknat. Om flottiljpolisorganisation ej tillkomme, erfordrades en ökning av motsvarande militära beställningar.

Lönegrad	Behov enligt		Ökning (+) eller minskning (-) i förhållande till 1942 års försvarsbeslut
	1942 års försvarsbeslut (inkl. F 18)	utredningens förslag	
Mb 1	—	84	+ 84
Ma 3	149	90	— 59
Ma 2	66	25	— 41
Ma 1	115	55	— 60
Summa	330	254	— 76

Antalet beställningar för underofficerare inom här ifrågasvarande yrkesgren hade — med utgångspunkt från principerna i flygledningens plan — beräknats till 174.

Det årliga rekryteringsbehovet komme enligt utredningens förslag vid konsoliderad personalorganisation att nedgå från omkring 80 till omkring 30 man. Av dessa syntes omkring 70 % kunna påräkna befordran till pensionsberättigande beställning som underofficer eller överfurir. Då personalorganisationen konsoliderats, syntes, därest en flottiljpolisorganisation komme till stånd, samtliga överfurirer vid en levnadsålder av 30—35 år kunna erhålla anställning såsom flottiljpoliser.

Vid varje flottilj (motsvarande) funnes för närvarande två fast anställda furirer tillhörande yrkesgrenen sjukvårdare. Det sammanlagda antalet av denna personalkategori utgjorde alltså 38 man vid fullt utbyggt flygvapen (F 18 inräknad).

Det fast anställda sjukvårdsmanskapet rekryterades med sjukvårdsutbil-

dade furirer från armén eller marinen. Någon grundläggande yrkesutbildning av denna personal skedde alltså inte vid flygvapnet.

Sjukvårdsfurirerna hade ingen befordringsmöjlighet inom flygvapnet, enär beställningar för sjukvårdsunderofficerare inte erfordrades vid denna försvarsgren. De kunde dock sägas utgöra det huvudsakliga rekryteringsunderlaget för de civila sjukvårdsförmännen, av vilka skulle finnas en förman vid varje flottiljs (motsvarande) sjukvårdsavdelning. Förmännen avlönades för närvarande enligt lönegraden MEO 7. I flygledningens plan hade de emellertid föreslagits uppflyttade till lönegraden MEO 10, vilket ungefärligen motsvarade den av utredningen föreslagna löneställningen för överfurir.

Det årliga rekryteringsbehovet för att täcka avgången bland förmännen utgjorde endast 1—2 man. Detta medförde, att flertalet av de kontraktsanställda sjukvårdsfurirerna förr eller senare nödgades övergå till civil verksamhet utanför flygvapnet. Någon omsättning bland det fast anställda sjukvårdsmanskapet för att täcka krigsbehovet vore inte nödvändig. Utredningen ansåge därför, att detta manskap borde ersättas med långtidsanställd personal i pensionsberättigande beställning.

Militär eller civilmilitär anställning för denna personal vore icke erforderlig av tjänsteskäl. Den kunde och borde enligt utredningens uppfattning vara civil. Med hänsyn till sjukvårdarnas ansvar och arbetsuppgifter syntes de böra upptagas i lönegraden MEO 7.

Utredningen föresloge, att de nuvarande 38 kontraktsanställda sjukvårdsfurirerna ersattes med samma antal civila sjukvårdare i lönegraden MEO 7.

Såsom en sammanfattning av det resultat, vartill utredningen kommit såvitt avsåge flygvapnet, har utredningen hänvisat till följande tablå, vari även de i detta sammanhang icke närmare omnämnda stamflygförarna redovisats.

Yrkesgren	Lönegrad							Årligt rekryteringsbehov
	Överstat	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	MEO 7	Ca 10	
Tekniker	—	190	90	205	—	—	1 695	105
Signalister	—	125	60	200	—	—	—	80
Trupputbildare	—	55	25	90	84	—	—	30
Sjukvårdare	—	—	—	—	—	38	—	—
Stamflygförare	220	180	80	350	—	—	—	220
Summa enligt utredningens förslag	220	550	255	845	84	38	1 695	435
Summa enligt 1942 års försvarsbeslut (inkl. F 18) ¹	—	1 224	705	1 663	910	—	—	820
Ökning (+)	+220	—674	—450	—818	—826	+ 38	+ 1 695	— 385
Minskning (—)		— 1 942			+ 907			

¹ Befäl vid vaktplutoner frånräknat.

Chefen för flygvapnet, som icke haft något att i princip erinra mot manskapsutredningens förslag, har beträffande rekryteringen av teknikerna förordat, att flygledningens förslag måtte göras till föremål för försök. Härför

talade dels den relativt begränsade omfattning, i vilken det i flygledningens plan förordade rekryteringssystemet hittills kunnat prövas, och dels det ovissa framtida läget på den civila arbetsmarknaden.

Vad anginge de av utredningen föreslagna sjukvårdarna (lönegrad MEO 7) har flygvapenchefen, med hänsyn till att denna personal komme att bemanna bland annat flygsäkerhetsambulans, vilket ställde vissa krav på fysisk spänst, framhållit såsom nödvändigt, att pensionsåldern för dem bleve högst 55 år. Det vore därjämte med hänsyn till sjukvårdarnas arbetsuppgifter önskvärt att de innehade civilmilitär ställning. Skulle kravet på sänkt pensionsålder icke visa sig möjligt att uppfylla, föresloges att de i stället bleve överfurirer.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att ämbetsverket icke kunnat frigöra sig från det intrycket, att det för flygvapnet föreslagna antalet befattningar för den tekniska tjänsten vore väl högt beräknat. Det ville vidare synas, som om utredningen räknat med en vidgad användning vid flygvapnet av civilmilitär personal i befattningar, för vilka underofficerare för närvarande toges i anspråk. En organisationsändring i sådant syfte syntes emellertid knappast böra komma under bedömande i förevarande sammanhang utan borde anstå i avvaktan på resultatet av 1945 års försvarskommittés arbete.

Beträffande utbildningsgången för flygvapnets teknikerpersonal har civilförvaltningen uttalat, att utredningens förslag syntes vara att föredraga framför flygvapenchefens.

Försvarets anställningsbyrå har tillstyrkt den av utredningen föreslagna personalorganisationen vid flygvapnet. Beträffande sättet för den tekniska personalens rekrytering har anställningsbyrån anfört följande.

För flygledningens förslag talar, att utbildningskostnaderna bliva mindre och att personalen vid inträde i flygvapnets tjänst förvärvat större praktisk erfarenhet. Emellertid torde rekryteringen denna väg kunna bliva kvalitativt otillfredsställande. För utredningens förslag talar, att en väsentlig del av utbildningen kommer att äga rum inom flygvapnet och följaktligen kan direkt anpassas efter flygvapnets speciella förhållanden. Om hela eller del av utbildningstiden i verkstadsskola kan få tillgodoräknas för löneklassplacering i manskapsanställning och om utbildningen vid flygvapnet anpassas efter de kunskaper och färdigheter, som av de anställda förvärvats i verkstadsskolorna, torde denna väg giva en ur såväl kvantitativ som kvalitativ synpunkt under alla förhållanden fullt tillfredsställande rekrytering.

Även den föreslagna flottiljpolisorganisationen har synts anställningsbyrån lämplig, och det funnes icke något att erinra mot att befattningarna såsom flottiljpoliser tillsattes med trupputbildare vid flygvapnet. En förutsättning för att ifrågavarande poliser skulle kunna väl fylla sin uppgift vore emellertid att de finge genomgå särskild polisutbildning. Sådan utbildning vore för övrigt nödvändig för att de skulle kunna av vederbörlig länsstyrelse tilldelas »polismanns skydd och befogenhet». Erforderlig polisutbildning syntes emellertid i mån av behov kunna utan svårigheter anordnas; kostnaderna för densamma borde täckas av flygvapnets anslag, enär här icke vore fråga om civilanställningsutbildning i vanlig mening.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ha beträffande de föreslagna tek-

nikerna vid flygvapnet anfört motsvarande synpunkter som i fråga om teknikerna vid armén. Kollektivavtalsanställning vore sålunda den för ifrågavarande personal naturligaste anställningsformen.

Statens organisationsnämnd har i fråga om sättet för rekrytering av den tekniska personalen uttalat sig för förslaget att rekryteringen skulle ske direkt till civilmilitär beställning och äga rum bland yrkesarbetare med erforderlig kompetens.

Nämnden har vidare framhållit, att pågående organisationsundersökningar vid vissa flygflottiljer kunde leda till andra resultat i fråga om befattningarna för överfurirer än utredningen räknat med.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har erinrat om att i syfte att tillgodose flygvapnets behov för teknisk tjänst av kontraktsanställt manskap med viss föregående utbildning särskilda åtgärder vidtagits genom inrättande med statsbidrag av flygmekanikeravdelningar vid vissa centrala och kommunala verkstadsskolor, varjämte den förutvarande verkstadsskolan i Mölndal för viss arbetslös ungdom omorganiserats till en flygmekanikerskola. Sammanlagt vore vid dessa skolor inrättade 38 flygmekanikeravdelningar, vars totala elevantal under senare hälften av oktober 1945 utgjort 468. Undervisningen vore tvåårig.

Efter att ha framhållit, att en stor del av eleverna vid verkstadsskolornas avdelningar för flygmekaniker visat sig icke vara hågad att binda sig för den långa anställningstiden i egenskap av kontraktsanställt manskap vid flygvapnet, har överstyrelsen vidare anfört i huvudsak följande.

Ökade möjligheter att i sinom tid erhålla pensionsberättigade civilmilitära tjänster syntes väl i någon mån kunna medverka till en förändrad inställning i detta hänseende. Det årliga rekryteringsbehovet vid genomförandet av utredningens förslag till personalorganisation bleve därjämte avsevärt mindre än för närvarande, varför några oöverstigliga svårigheter att numerärt tillgodose detta icke syntes behöva uppstå. Kvar komme emellertid att stå, att den långa kontraktstiden kunde antagas komma att verka så, att i varje fall de bättre av de från flygmekanikeravdelningarna avgående eleverna, vilka efter ytterligare ett par års utbildning i industrien ansågo sig kunna räkna på väl betalda sysselsättningar där, föredroge att taga sådan anställning framför att binda sig vid en femårig manskapsanställning. Överstyrelsen ville därför starkt ifrågasätta, huruvida man icke borde överväga att reducera tiden för kontraktsanställningen till tre år och att därefter bereda hjälpteknikerna — normalt vid 21 års ålder — civilmilitär anställning i lönegrad MEx 10. Befordran till pensionsberättigad anställning som tekniker borde därefter ske i den ordning, utredningen förutsatt.

Enligt överstyrelsens uppfattning talade goda skäl också för att den del av utbildningen, som fullgjorts redan före anställningen i manskapsgrad, på något sätt tillgodoräknades, så att de ynglingar, som före anställningen förberett sig för den kommande tjänsten, i lönehänseende komme i bättre ställning än de, som intoges utan någon sådan föregående utbildning.

Svenska underofficersförbundet har funnit sig icke vilja avstyrka utredningens förslag rörande den tekniska personalens ställning i flygvapnets framtida organisation. Vad gäller den ifrågavarande personalens rekryterings- och utbildningsförhållanden har förbundet anslutit sig till utredningens för-

slag härutinnan, vilket enligt förbundets uppfattning bättre än flygledningens förslag tillgodosåge de anspråk som komme att ställas på personalen.

Beträffande förslaget att ersätta underofficerare i stationstjänst med civilmilitär personal har underofficersförbundet anfört i huvudsak följande.

Ifrågavarande underofficerare utgjordes vid varje division av en stationsavdelningschef och en stationsunderofficer. Hittillsvarande erfarenheter av deras tjänsteuppgifter gäve vid handen, att dessa till hälften vore av teknisk natur och i övrigt helt militärt betonade. Ett genomförande av nyssnämnda förslag kunde alltså anses innebära ett tillgodosende av den tekniska tjänstens fordringar i den mån dessa vore större än att så kunde ske med befattningshavare av nuvarande art. Det återstode dock att fylla ett alltjämt kvarstående behov av befälspersonal med militär orientering. Fullgod anledning syntes därför enligt förbundets uppfattning föreligga att bibehålla förutvarande stationsbefäl, kompletterat i erforderlig utsträckning med tekniskt skolad personal. Möjligt vore att flygledningen för dessa militära uppgifter räknat med tillgång till personal av officers grad. Skulle så ej ha skett syntes en sådan lösning det oaktat så småningom av omständigheterna bli framtvungad.

Förbundet ville för sin del förorda, att nuvarande stationsbefäl av underofficers grad tills vidare bibehölles såsom ett nödvändigt komplement till föreslagen organisation.

Underofficersförbundet har slutligen beträffande sjukvårdspersonalen ifrågasatt, huruvida icke lämpligen borde övervägas en centralisering av försvarets sjukvårdspersonal på sådant sätt att en försvarsgren, t. ex. armén, rekryterade, utbildade och tillhandahölle samtliga förband erforderlig militär sjukvårdspersonal.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har bestämt förordat utredningens förslag i fråga om sättet för rekryteringen av flygvapnets tekniska personal. I fråga om den föreslagna yrkesgrenen signalister ville förbundet ifrågasätta, om icke beställningar för överfurirer borde finnas för chefsignalisterna. Skäl talade också för att befattningarna för telegrafister vid flottiljernas markradiostationer besattes med militär personal. Denna anordning skulle enligt förbundet underlätta personalens utnyttjande för olika uppgifter inom signaltjänsten.

Försvarsvärkens civila personals förbund har beträffande den tekniska personalen vid flygvapnet framhållit i huvudsak samma synpunkter som i fråga om mekanikerpersonalen vid armén.

Mot den av utredningen föreslagna löneställningen för teknikerna vid flygvapnet och dessas tjänstebestämmelser ha framställts motsvarande erinringar som beträffande de föreslagna teknikerna vid armén. Den av utredningen föreslagna löneställningen för sjukvårdarna vid flygflottiljerna, MEO 7, har godtagits av *försvarsväsendets lönenämnd*, som framhållit, att den av chefen för flygvapnet ifrågasatta placeringen av sjukvårdsförmännen i MEO 10 syntes väl hög.

Såsom i det föregående anförts ha i *manskapsstaterna för budgetåret 1946/47* upptagits beställningar för den nya manskapskategorien stamflygförare. Man-

skapsstaterna i övrigt ha utformats i huvudsaklig överensstämmelse med 1942 års försvarsbeslut och 1944 års riksdags beslut angående uppsättande av Södertörns flygflottilj. I jämförelse med staterna för budgetåret 1945/46 innebära de för innevarande budgetår fastställda staterna en ökning av antalet överfurirer med 200 till 460 och en minskning av antalet manskapsbeställningar i övrigt med 403 till 3 532. Av manskapsbeställningarna äro 92 avsedda för stamflygförare. Till det av manskapsutredningen framlagda förslaget till omorganisation av den tekniska tjänsten har ställning icke tagits, och några civilmilitära beställningar för tekniker ha därför icke inrättats.

I försvarets civilförvaltnings *förslag till manskapsstater för budgetåret 1947/48* har förutsatts bifall till manskapsutredningens förslag om inrättande av civilmilitära beställningar för tekniker. I enlighet med förslag av chefen för flygvapnet har civilförvaltningen — utan att därmed taga ställning till förslaget — räknat med 900 dylika beställningar i lönegrad Ca 10. Det har förutsatts, att denna personal skulle rekryteras dels av för närvarande förefintligt antal överfurirer, vilkas beställningar skulle utgå ur personalförteckningen, dels bland furirer, som under nästa budgetår komme att bliva kompetenta för befordran till överfurir, och dels bland den civila kontraktsanställda mekanikerpersonal, som för närvarande finnes anställd med avlöning från anslaget till drift och underhåll av flygmateriel.

Civilförvaltningen har vidare räknat med fortsatt utbyggande av stamflygförarkadern. Antalet stamflygförare har beräknats till 250, varav dock endast 140 förutsatts skola vara anställda under hela budgetåret. Antalet manskapsbeställningar i övrigt har beräknats till 2 890.

1946 års manskapslöneutredning har föreslagit samma anställningsform och löneställning för de av 1944 års manskapslöneutredning föreslagna teknikerna vid flygvapnet som för motsvarande personalkategori vid armén. Vad särskilt angår flygvapnets mekanikerpersonal har manskapslöneutredningen anfört följande rörande sina vid studiebesök gjorda iakttagelser.

Vid flygvapnets arbetsplatser har iakttagits, att en divisionsmekanikers arbetsuppgifter omfatta klargöring före och efter flygning — såsom tankning, startning, varmkörning, viss kontroll etc. — daglig tillsyn, utbyte av motorer och skadade delar av flygplan samt kontroll och i förekommande fall byte av instrument. Denna personal avdelas för översyn och vård av bestämda flygplan och åtföljer dessa vid omgrupperingar m. m. Vid flottiljverkstäderna åter utföras mera omfattande reparationer av motorer och propellrar såsom isärtagning, besiktning och hopsättning ävensom flertalet stora och medelstora reparationer på själva flygplanen. Därjämte verkställes viss översyn av instrument och radioutrustning. Vid en flottiljverkstad är arbetsfördelningen långt driven, och arbetarna äro i regel specialiserade på en viss art av arbete och ofta även på en viss materieltyp. Vidare har konstaterats att arbetet vid en flottiljverkstad kan planeras för längre tidsperioder samt flyter relativt jämnt, medan däremot arbetet vid division i hög grad är beroende av flygningens intensitet under olika perioder ävensom av de tider på dygnet, varunder flygning utföres. Härtill kommer att, då division är förlagd utom etablissementet, arbetet som regel utföres i tillfälliga arbetslokaler.

Utredningen har sålunda funnit, att en bestämd skillnad förefinnes mellan arbetsuppgifterna för mekanikerna vid division och arbetarna vid flottiljverkstad. Arbetsuppgifterna vid de centrala flygverkstäderna äro i stort sett likartade dem vid flottiljverkstäderna, ehuru i utpräglad grad av industriell karaktär.

Utöver de skäl, som manskapslöneutredningen enligt det föregående anfört till stöd för förslaget om civilmilitär tjänstemannaställning för teknikerna, har utredningen beträffande flygvapnets personal framhållit, att arbetsuppgifterna för de föreslagna teknikerna utgjordes av sådana service- och underhållsarbeten å i allmänhet komplicerad teknisk materiel, vilka under alla förhållanden måste utföras för att den militära organisationen skulle fungera. Detta hade också understrukits av flertalet personalrepresentanter. I överensstämmelse med de principer, som i stort sett syntes ha följts inom annan statlig verksamhet, borde sålunda ur denna synpunkt för flygvapnets tekniker förordas tjänstemannaanställning.

Försvarsverkens civila personals förbund har vidhållit sin tidigare uttalade uppfattning, att teknikerna borde anställas mot kollektivavtal. I *övriga remissutlåtanden* har manskapslöneutredningens förslag om tjänstemannaanställning lämnats utan erinran.

I flera remissutlåtanden har påyrkats placering av teknikerna i 10 lönegraden, varvid som regel förutsatts, att mekanikertilläggen skulle slopas. Sålunda ha *chefen för flygvapnet* och *flygförvaltningen* framhållit att, efter hand som den nu pågående materiella omdaning av flygvapnet fullföljdes, tjänstgöring i luften för berörd personal komme att förekomma i än mer begränsad utsträckning, samtidigt som det ansvar, som åvilade denna personal ökades genom att materielen blivit alltmer komplicerad. Det nuvarande mekanikertillägget överginge därmed till att praktiskt taget uteslutande bliva ett oundgängligen nödvändigt arvode för synnerligen ansvarstungd mekanikertjänst. Det vore då skäligt, att denna förmån toges i beaktande vid avvägningen av pensionsbeloppen, varför den — åtminstone vad teknikerna beträffade — borde inräknas i vederbörandes grundlön.

Samma uppfattning har uttalats av *försvarsväsendets underbefälsförbund*.

Försvarsväsendets lönenämnd, som tillstyrkt teknikernas placering i 8 lönegraden vid såväl armén som flygvapnet, har förutsatt att, därest mekanikertilläggen indroges, frågan om en differentiering av teknikernas lönegradsplacering upptoges till övervägande.

Civilmilitära tjänstemannaförbundet har även förordat teknikernas inplacering i 10 lönegraden, även om detta skulle medföra, att mekanikertillägget slopades.

Vissa särskilda med manskapsrekryteringen sammanhängande frågor.

1944 års manskapsutredning har i samband med de av utredningen framlagda förslagen om nedbringande av rekryteringsbehovet beträffande fast anställt manskap upptagit till behandling vissa särskilda med rekryteringen sammanhängande frågor.

I fråga om rekryteringsperioderna har utredningen sålunda framhållit, att erfarenheten givit vid handen att den nuvarande koncentrationen av rekryteringen till hösten (den 1 oktober eller den 1 november) vore ägnad att försämra rekryteringsresultatet. Det syntes utredningen ej uteslutet, att en förbättring av rekryteringsresultatet skulle kunna uppnås om rekryteringen i stället ägde rum vid skilda tidpunkter till olika försvarsgrenar och yrkesavdelningar (motsvarande). Man syntes härmed kunna vinna större möjligheter för krigsmakten att i konkurrens med den civila arbetsmarknaden nå kontakt med den yngre arbetskraften, ökade förutsättningar att tillgodose de sökandes intresse av att vinna anställning vid den ur deras synpunkt lämpligaste tidpunkten samt bättre urvalsmöjligheter vid rekryteringen.

Utredningen har med beaktande härav förordat, att ynglingar med realexamen eller däremot svarande kunskaper, i likhet med vad som gäller vid armén, skola kunna erhålla anställning vid kustartilleriet under våren.

Med tanke på ett rationellt utnyttjande av undervisnings- och verkstadslokaler syntes det vara mest ändamålsenligt, att flottans manskapsrekrytering ägde rum såväl höst som vår och att anställning därvid kunde beredas vid samtliga yrkesavdelningar.

Då teknikerna vid flygvapnet huvudsakligen borde rekryteras bland ynglingar, som genomgått verkstadsskola på flygmekanikerlinje, samt verkstads-skolorna avslutades under juni månad, ville det synas utredningen, som om den lämpligaste tidpunkten för rekrytering av denna personalgrupp skulle vara den 1 juli. Signalisterna vid flygvapnet, som i stor utsträckning rekryteras bland ynglingar som avlagt realexamen eller förvärvat häremot svarande kunskaper, syntes med hänsyn till att realexamen i allmänhet avlades under maj månad likaledes böra rekryteras den 1 juli. Den nya yrkesgrenen stamflygförare borde åtminstone tills vidare rekryteras den 1 februari. Vad slutligen gällde yrkesgrenen trupputbildare syntes denna som hittills böra rekryteras på hösten.

Vidare har utredningen föreslagit vissa ändrade bestämmelser beträffande antagningsåldern. Fast anställning såsom manskap kan enligt gällande bestämmelser erhållas tidigast under det kalenderår, då sökanden fyller 17, och senast under det kalenderår, då han fyller 23 år. Anställning över stat må dock börja redan det år sökanden uppnår 16 års ålder.

Utredningen har framhållit nödvändigheten av att krigsmakten kunde till sig knyta ynglingar med erforderlig psykisk mognad och lämplig fysik för att bestrida de uppgifter, som nödvändigtvis måste kunna anförtros utbildaren av och föregångsmannen för de värnpliktiga. Att för dylika uppgifter taga i anspråk ynglingar i 16-årsåldern, låt vara att deras utnyttjande i förmanställning komme att ske först i 19-årsåldern, vore enligt utredningens förmenande ej särskilt lämpligt. Vid sidan av andra åtgärder för att kvalitativt förbättra manskapsrekryteringen syntes alltså en höjning av antagningsåldern vara befogad. I syfte att minska vissa därmed förenade nackdelar — bland annat komme det kvantitativa underlaget för rekryteringen att begränsas — ville utredningen emellertid endast föreslå, att antagningsåldern

genomgående bestämdes till lägst 17 och högst 23 år. Undantagsvis borde dock den som uppnått 16 års ålder kunna ifrågakomma, om han nämligen i avseende på kropps-konstitution och i övrigt befundes härför särskilt lämplig. Beträffande yrkesgrenen stamflygförare vid flygvapnet borde antagnings-åldern bestämmas till lägst 18 och högst 22 år.

Utredningen har föreslagit, att övergången till den nya manskapsorganisationen skulle påbörjas under budgetåret 1946/47 och i stort sett slutföras under loppet av en femårsperiod. Utredningen har i denna fråga anfört bland annat följande.

Den av utredningen föreslagna minskningen av antalet kontraktsanställt manskap erbjöde i allmänhet mycket ringa svårigheter, då vakanserna inom manskapskadern den 1 november 1945 voro betydande och rekryteringen under åren 1944 och 1945 i kvantitativt avseende givit ett otillfredsställande resultat. Att genomföra kaderminskningen i vad avsåge det kontraktsanställda manskapet under loppet av en femårsperiod hade utredningen funnit möjligt, utan att personal därför behövde meddelas avsked såsom en följd av organisationsändringarna.

Svårigheter förelåge däremot att genomföra den föreslagna ökningen av antalet långtjänstunderbefäl och civilmilitära beställningar. Att inom loppet av en femårsperiod rekrytera samtliga nytillkommande beställningar för långtjänstunderbefäl eller civilmilitärer bland kontraktsanställt manskap skulle också — om en sådan rekrytering överhuvud vore praktiskt möjlig — medföra en ur framtida befordringssynpunkt synnerligen olycklig åldersfördelning inom vederbörliga personalgrupper. Denna nackdel måste elimineras. Ett sätt därför vore, att rekryteringen av långtjänstunderbefäl och civilmilitära beställningar under uppsättningsperioden i någon utsträckning ägde rum bland förutvarande fast anställt manskap eller civil personal med erforderliga yrkeskvalifikationer. Ett dylikt system för rekryteringen syntes vara det enda möjliga, om föreslagna förändringar inom manskapsorganisationen skulle kunna genomföras inom överskådlig tid. Om rekryteringen av långtjänstunderbefälsbeställningarna och motsvarande uteslutande skulle ske ur det fast anställda manskapets led, ansåge utredningen det vara nödvändigt med en mycket lång övergångsperiod i syfte att därigenom skapa en någorlunda jämn åldersfördelning inom kadrerna av pensionsberättigad personal. Detta skulle emellertid i sin tur förlänga den tidsperiod, under vilken begränsningen av den kontraktsanställda manskapskadern kunde genomföras, och denna syntes med hänsyn till önskvärldheten att nedbringa det årliga rekryteringsbehovet av fast anställt manskap till det praktiskt möjliga böra vara så kort som förhållandena medgäve.

Därest kvalificerad och lämplig personal bland förutvarande fast anställt manskap eller med eljest erforderliga yrkeskvalifikationer icke skulle kunna i önskvärd utsträckning erhållas under tiden för uppsättningen av kadern av långtjänstunderbefäl eller civilmilitära beställningshavare, kunde enligt utredningens uppfattning övergången till ny manskapsorganisation ej ske under en femårsperiod. Övergångsperioden måste då utsträckas i vad gällde nyinrättandet av långtjänstunderbefäls- och civilmilitära beställningar. I vilken utsträckning detta komme att erfordras kunde för närvarande ej bedömas. Det syntes därför böra ankomma på vederbörande försvarsgrenschefer att budgetårsvis inkomma med förslag rörande utökningen av antalet ifrågavarande beställningar, varvid erfarenheterna från första uppsättningsåret syntes kunna ge viss vägledning.

I vissa fall komme som en följd av utredningens förslag till ändrad manskapsorganisation ett antal långtjänstunderbefälsbeställningar att utbytas mot civilmilitära beställningar. Detta utbyte kunde enligt utredningens uppfattning ej ske utan medgivande av vederbörande beställningshavare. Därest någon härav berörd skulle önska kvarstå i långtjänstunderbefälsbeställning, syntes det erforderligt att i dylikt fall föreskriva, att motsvarande antal civilmilitära beställningar tills vidare skulle hållas vakant.

Utredningen har erinrat om att de vid armén och kustartilleriet tidigare anställda överfurirerna vore avsedda för befattningar inom stabs- och förvaltningstjänsten samt vid armén jämväl såsom beställningsmän. Beställningshavarna befunno sig i allmänhet i den levnadsåldern, att de enligt utredningens förslag till förändrad manskapsorganisation borde avses för tjänstgöring såsom truppinstruktörer. Ifrågasvarande överfurirer hade emellertid på ansökan erhållit överfurirsbeställning med placering i viss angiven befattning. Huruvida de nu generellt borde överföras till tjänstgöring såsom instruktörer syntes tveksamt. Något formellt hinder föreläge emellertid ej här för. Beställningshavare vore nämligen enligt militära avlöningsreglementet pliktiga att underkasta sig den vidsträcktare eller ändrade tjänstgöring, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av försvarsväsendet eller eljest kunde varda stadgad. Det syntes utredningen lämpligast, att vederbörande förbandschef från fall till fall prövade, huruvida redan anställd överfurir med placering i stabs- och förvaltningstjänst skulle bibehållas i sådan tjänst eller omplaceras till instruktörstjänst.

Manskapsutredningen har slutligen berört vissa lönefrågor och i avslutning därtill framlagt förslag rörande en provisorisk reglering av överfurirernas löneställning och uppflyttning av förrådsvakmästarna — vilka i stor utsträckning rekryteras bland det fast anställda manskapet — från lönegrad Ca 7 till lönegrad Ca 11. Enär dessa frågor torde komma under statsmakternas bedömande i annat sammanhang, upptager jag icke här förslagen till närmare behandling.

Utredningens förslag till omläggning av rekryteringsperioderna har i stort sett lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna.

Chefen för marinen har emellertid framhållit, att undersökning för närvarande påginge rörande möjligheterna att upplägga en utbildningsorganisation, som möjliggjorde rekrytering varje kvartal.

Chefen för flygvapnet har anfört att rekryteringstiderna, i avvaktan på ytterligare erfarenheter, icke nu borde slutgiltigt fastställas.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har förordat, att tidpunkten för rekrytering av teknikerna vid flygvapnet, med hänsyn till att de från verkstads-skolorna avgående eleverna sannolikt behövde en kortare tids ledighet innan de inträdde i tjänst vid flygvapnet, sattes till den 15 juli.

Utredningens förslag i fråga om antagningsålder vid första anställning såsom manskap har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga hörda myndigheter och sammanslutningar.

Försvarsväsendets underbefälsförbund har dock ifrågasatt, om inte den lägsta antagningsåldern borde sättas högre än utredningen föreslagit, helst som påtagliga fördelar därmed skulle kunna vinnas även i andra hänseenden.

Mot de av utredningen anförda allmänna synpunkterna beträffande övergången till den föreslagna nya manskapsorganisationen ha icke riktats några principiella erinringar av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna.

Överbefälhavaren har emellertid framhållit, att de åtgärder, som nu vidtoges, borde få provisorisk karaktär med hänsyn till att frågan om försvarets framtida organisation vore under utredning.

Försvarets civilförvaltning har anført, att även om, såsom utredningen framhållit, formellt hinder för ett utnyttjande i trupptjänst av de nu i stabs- och förvaltningstjänst eller såsom beställningsmän anställda överfurirerna icke föreläge, anordningen dock syntes vara av natur att påkalla riksdagens medverkan.

Svenska underofficersförbundet har anført, att ett uppsättande enligt utredningens förslag under kort tidrymd av den föreslagna långtjänstunderbefälskadern med ianspråktagande i icke obetydlig omfattning av f. d. fast anställt underbefäl icke förefölle förbundet vara en säker väg att garantera det önskvärda resultatet. Enligt förbundets uppfattning bjöde omsorgen om att åstadkomma ett fullgott urval till beställningarna i fråga att uppsättningsperioden utsträcktes under längre tid än den föreslagna och att rekryteringen ur de f. d. fast anställdas led avsevärt begränsades.

Kostnadsberäkningar.

1944 års manskapsutredning har framlagt beräkningar rörande kostnaderna för genomförande av utredningens förslag och beträffande de grunder, som tillämpats vid beräkningen av avlöningskostnaderna, anført i huvudsak följande.

Utredningen har vid kostnadsberäkningarnas utförande ansett sig böra utgå från läget den 1 december 1945 i vad gäller rörligt tillägg och kristillägg samt provisoriskt lönetillägg (med undantag för barntillägg). Rörligt tillägg och kristillägg ha alltså beräknats efter sammanlagt 31 %.

För beställningshavare tillhörande löneplan Ma har utredningen räknat med naturaförmåner till ett årligt värde av 1 000 kronor. 1942 års underbefälsutredning beräknade dessa förmåner till ett värde av 990 kronor, varvid utredningen utgick från ett värde för fri förplägnad av kronor 1: 90 per dag, för fri beklädnad av kronor 0: 65 per dag och för fri inkvartering av 60 kronor per år. Därest för ifrågavarande beräkningar användas dagskostnaderna för värnpliktiga vid armén och hänsyn härvid toges till s. k. öresanslag, har utredningen kommit till den uppfattningen, att naturaförmånernas värde för år om 365 dagar skulle utgöra kronor 1 029: 20.

För beställnings-(befattnings-)havare tillhörande någon av löneplanerna UO, Ca, MEo och Mb har utredningen räknat med lön enligt näst högsta löneklassen i vederbörlig lönegrad. Lönebeloppet har beräknats efter dyrtidsgrupp F.

För beställningshavare tillhörande någon av löneplanerna UO och Ca har utredningen räknat med årligt ekiperingsbidrag om 180 kronor och för beställningshavare tillhörande löneplan Mb med dylikt bidrag om 120 kronor.

Med tillämpande av angivna grunder har utredningen beräknat, att de årliga avlöningskostnaderna skulle minska med i runt tal 9 870 000 kronor. Utredningen har härvid framhållit, att utredningen vid beräkningen av dessa kostnader ej tagit hänsyn till vissa lönetillägg. Hänsyn hade sålunda icke tagits till utgående mekanikertillägg och flygtillägg, då kostnaderna för dessa tillägg å ena sidan komme att minska på grund av föreslagen reducering av antalet stammanskap inom de tekniska yrkesgrenarna och å andra sidan komme att öka på grund av tillkomsten av en särskild yrkesgren för stamflygförare. Några möjligheter att exakt beräkna utgiftsökningen respektive utgiftsminskningen hade ej förefunnits. Utredningen hade närmast kommit till den uppfattningen, att någon besparing här ej uppkomme men å andra sidan heller ingen utgiftsökning.

Utredningen har framhållit, att den årliga minskningen av avlöningskostnaderna motverkades av uppkommande merkostnader för pensionering av personal i pensionsberättigande beställningar. Dessa merkostnader ha av utredningen uppskattats till i runt tal 4 760 000 kronor. Vidare uppkomme vissa merkostnader för ekiperingshjälp, beräknade till 39 800 kronor per år. Å andra sidan uppkomme avsevärda kostnadsminskningar med avseende å rekryteringskostnaderna. Dessa kostnadsminskningar kunde beräknas till omkring 200 000 kronor per år.

De årliga kostnadsbesparingar, med vilka utredningen räknat, belöpa sig alltså till $(9\,870\,000 - 4\,760\,000 - 39\,800 + 200\,000 =)$ i runt tal 5 300 000 kronor.

Utredningen har framhållit, att kostnadsbesparingarna med all sannolikhet komme att bli avsevärt större, då utredningen icke ansett sig kunna beräkna utbildningskostnaderna för det manskap, som enligt förslaget skulle utgå ur organisationen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har frågan om storleken av försvarets manskapskadrer alltsedan 1942 års försvarsbeslut ägnats särskild uppmärksamhet. Det har nämligen befarats, att den stora manskapsorganisation, som enligt försvarsbeslutet beräknades bli erforderlig, på grund av rekryteringssvårigheter icke skulle kunna vidmakthållas under normala förhållanden. De sålunda yppade farhågorna ha besannats. Medan manskapsrekryteringen under de tidigare krigsåren gav tillfredsställande resultat, har det från och med år 1943 visat sig omöjligt att nyrekrytera tillräckligt antal ynglingar. Den vid 1944 års riksdag beslutade utbyggnaden av manskapskadreerna med ett antal överfurirsbeställningar vid armén och kustartilleriet innebär visserligen, att rekryteringsbehovet på längre sikt kommer att bli något lägre än om försvarsbeslutets manskapsstater bibehållits oförändrade. Emellertid är rekryteringsbehovet, såsom framgår av 1944 års manskapsutrednings betänkande, även med beaktande av 1944 års beslut alltför stort för att en nöjaktig rekrytering skall kunna ernås. Den utredning, som manskapsutredningen framlagt, synes mig ge vid handen, att det årliga rekryteringsbehovet beträffande fast anställt manskap bör ytterligare avsevärt nedbringas.

Departements-
chefen.

De åtgärder, som manskapsutredningen föreslagit i syfte att nedbringa rekryteringsbehovet — en kompensationslös reducering av manskapskadern i viss omfattning samt utbyte av kontraktsanställt manskap mot långtidstjänstgörande personal med pensionsrätt och mot värnpliktiga — ha synt mig i princip godtagbara. Såsom av det följande framgår är jag emellertid nödsakad att föreslå icke oväsentliga jämkningar i utredningens förslag.

Vad först armén beträffar skulle enligt manskapsutredningens förslag tillkomma ett stort antal överfurirsbeställningar och civilmilitära beställningar för tekniker, varjämte vissa jämkningar skulle vidtagas beräffande personalstaterna i övrigt.

De nytillkommande överfurirsbeställningarna skulle avses för trupputbildare, varvid förutsatts, att överfurirerna skulle fullgöra trupptjänst intill 40 års ålder för att därefter utnyttjas i stabs- eller förvaltningstjänst. Antalet trupputbildare blir därför avhängigt av i vilken utsträckning för överfurirer lämpliga befattningar i stabs- och förvaltningstjänst (inretjänstbefattningar) finnas tillgängliga. Manskapsutredningen har vid sina personalberäkningar i stort sett utgått från det antal dylika befattningar, som enligt 1944 års beslut beräknats skola kunna uppehållas av överfurirer. Med hänsyn till det pågående rationaliseringsarbetet inom armén måste emellertid väsentliga jämkningar, åtminstone för närvarande, göras i dessa beräkningar. Till belysning härav torde till mera ingående behandling böra upptagas personalbehovet vid ett av truppslagen, lämpligen infanteriet, där rationaliseringsarbetet, såsom av punkt 1 framgår, fortskridit längst.

Enligt manskapsutredningens på grundval av 1944 års beslut verkställda beräkningar skulle vid ett normalinfanteriregemente finnas 15 för överfurirer avsedda inretjänstbefattningar. Med denna utgångspunkt har utredningen räknat med 19 befattningar i trupptjänst, varför det sammanlagda antalet överfurirer vid ett dylikt förband skulle utgöra 34. Såsom framgår av punkt 1 räknar jag emellertid för närvarande med 7 inretjänstbefattningar vid rationaliserat infanteriregemente. Antalet befattningar för trupputbildare torde med denna utgångspunkt kunna beräknas till 10. I förhållande till manskapsutredningens förslag innebär denna beräkning relativt sett något flera trupputbildare än inretjänstbefattningar. Härvid har jag bland annat beaktat, att vissa vid utbildningsanstalter inrättade inretjänstbefattningar komma att rekryteras bland truppförbandens trupputbildare, varjämte jag ansett sannolikt, att överfurirer skola kunna i viss utsträckning tjänstgöra såsom trupputbildare efter fyllda 40 år. Jag vill erinra om att motsvarande arbetsuppgifter vid kustartilleriet ansetts kunna fullgöras av överfurirer intill 42 års ålder.

Det sammanlagda antalet överfurirsbeställningar vid ett normalinfanteriregemente skulle således utgöra (7 + 10 =) 17, eller samma antal som enligt personalförteckningen för innevarande budgetår. De för sistnämnda budgetår uppförda beställningarna avses emellertid för — förutom trupputbildare och inretjänstbefattningar — jämväl befattningar såsom beställningsmän. I det följande kommer jag att i huvudsak tillstyrka manskapsutredningens förslag om inrättande av särskilda civilmilitära beställningar för beställningsmän. De

överfurirsbeställningar, som för närvarande innehas av beställningsmän, kunna härigenom frigöras för rekrytering bland för trupputbildning lämpliga furirer. Antalet överfurirsbeställningar, som innehas av beställningsmän, varierar för infanteriregementenas del mellan 1 och 4 samt utgör i genomsnitt för hela infanteriet drygt 2 per regemente.

Antalet för trupputbildning avsedda överfurirer skulle enligt det föregående utgöra 10 vid varje infanteriregemente, i förhållande till manskapsutredningens förslag en minskning med 9 beställningar. Denna avsevärda begränsning kommer emellertid att motverkas av att vid den under punkt 1 berörda rationaliseringen av regementena ett antal officerare, underofficerare och underbefäl, som tidigare utnyttjats i stabs- eller förvaltningstjänst, beräknas kunna frigöras för trupptjänst. Den personal, som i samband med rationaliseringsarbetets fortskridande successivt skulle bli disponibel för trupputbildning, utgöres, med reservation för smärre jämkningar beträffande de olika förbanden, av 3 kompaniofficerare, 1 underofficer och 2 furirer vid varje infanteriregemente. Såsom av nämnda punkt framgår måste emellertid den framtida dispositionen av beställningarna för denna personal övervägas i samband med pågående utredning rörande försvarets organisation.

De synpunkter, som i det föregående anförts beträffande sammansättningen av överfurirskadern vid infanteriförbanden, äro i stort sett tillämpliga även beträffande arméns övriga truppdrag. Antalet överfurirer för inre tjänst bör således icke heller här beräknas högre än som kan antagas bli erforderligt efter genomförd rationalisering av stabs- och förvaltningstjänsten. För vissa truppdrag skulle det med dessa utgångspunkter bli nödvändigt att minska överfurirskadern. Med hänsyn till ovissheten rörande den framtida sammansättningen av personalstaterna anser jag mig dock böra i stort sett begränsa minskningen till det antal beställningar, som vid respektive truppdrag enligt erhållna uppgifter motsvarar antalet beställningsmän. Beräkningarna måste uppenbarligen bli tämligen osäkra. I nuvarande läge torde emellertid ingen annan grund för beräkningarna kunna tillämpas.

Med angivna utgångspunkter har jag, efter inhämtande av yttrande under hand från chefen för armén, beräknat antalet för trupputbildning och inre tjänst avsedda överfurirsbeställningar för nästa budgetår på sätt framgår av följande sammanställning (s. 94), jämväl utvisande sammansättningen av överfurirskadern enligt personalförteckningen för innevarande budgetår.

Antalet här avsedda överfurirsbeställningar skulle alltså understiga det för innevarande budgetår fastställda antalet med (925—760 =) 165. Emellertid kommer jag, såsom av det följande framgår, att föreslå inrättande av ytterligare ett antal överfurirsbeställningar — avsedda för hovslagare- och sjukvårdsfurirer — samt av ett flertal civilmilitära beställningar för armétekniker. Dessa överfurirs- och teknikerbeställningar avses skola delvis rekryteras bland de nuvarande överfurirerna. En viss nyrekrytering av överfurirer för inre tjänst eller trupputbildning kommer därför att kunna äga rum även under nästa budgetår.

Vad därefter angår frågan om beställningsmännen inom manskapsgraderna

Truppslag m. m.	Budgetåret 1946/47	Budgetåret 1947/48
Infanteriet.....	330	324
Kavalleriet	58	44
Pansartrupperna.....	83	57
Artilleriet	154	121
Luftvärnet.....	101	84
Ingenjörtrupperna	39	36
Signaltrupperna	28	17
Trången.....	113	56
Fältygkåren	6	3
Intendenturkåren	3	7
Infanteriskjutskolan	3	4
Ridskolan	3	2
Arméns jägarskola	4	1 5
Summa	925	760
¹ Varav 1 vid försvarsområdesstaben.		

framgår av vad manskapsutredningen anfört, att det nuvarande utbildnings- och rekryteringssystemet är behäftat med väsentliga brister. Manskapsutredningen har därför föreslagit dels en omläggning av rekryteringen och utbildningen på beställningsmannalinjerna, dels inrättande av ett stort antal civilmilitära beställningar — för tygverkmästare, tyghantverkare och tekniker — avsedda såsom framtidsplatser för manskapet på beställningsmannalinjerna, och dels vissa jämkningar beträffande de för hovslagare och sjukvårdspersonal avsedda militära beställningarna.

Förslagen ha i sina huvuddrag tillstyrkts av flertalet remissmyndigheter. De lade meningar ha emellertid yppats beträffande teknikerbeställningarna. Medan sålunda samtliga militära myndigheter tillstyrkt förslaget, har detsamma föranlett erinringar av försvarets tjänsteförteckningssakkunniga och försvarsverkens civila personals förbund, vilka förordat, att för fyllande av de arbetsuppgifter, för vilka teknikerna avsetts, skulle anställas personal enligt kollektivavtal. Med anledning av de invändningar, som sålunda riktats mot manskapsutredningens förslag i detta hänseende, har frågan gjorts till föremål för ytterligare utredning genom 1946 års manskapslöneutredning. Sistnämnda utredning har, efter att bland annat ha företagit studiebesök vid olika arbetsställen ävensom inhämtat yttranden av såväl myndigheter och personalsammanslutningar som enskilda befattningshavare, uttalat sig i samma riktning som manskapsutredningen och sålunda förordat inrättande av civilmilitära beställningar för ändamålet. En till manskapslöneutredningens förfogande ställd sakkunnig — representant för försvarsverkens civila personals förbund — har dock anfört avvikande mening och uttalat sig för kollektivavtalsanställning.

För egen del har jag funnit de av manskaps- och manskapslöneutredningarna anförda skälen för inrättande av civilmilitära beställningar för här avsedda personalkategorier bärande. De berörda befattningshavarna önska enligt föreliggande utredning i allmänhet själva en dylik lösning. I anslutning till vad utredningarna anfört vill jag bland annat framhålla, att det ur rekryteringssyn-

punkt är nödvändigt, att ett antal av det för teknisk tjänst avsedda stam-manskapet kan erbjudas tryggad framtidsanställning. Tryggheten i anställningen vinnes tydligen bättre med tjänstemannaanställning än genom anställning enligt kollektivavtal. Givetvis bör i möjligaste mån undvikas, att personal med olika anställningsvillkor erhåller likvärdiga arbetsuppgifter. Av manskapslöneutredningens betänkande synes emellertid framgå, att det icke lär möta svårigheter att göra en avgränsning mellan tjänstemännens och de kollektivavtalsanställda arbetarnas arbetsuppgifter. Jag delar sistnämnda utrednings uppfattning, att frågan om anställningsformen bör prövas utan avseende å yrkesskickligheten hos den ena eller andra kategorien. Uppenbarligen föreligger intet hinder för att den av mig förordade tjänstemannakategorien skall kunna bibringas samma yrkesskicklighet som kollektivavtalsanställda arbetare.

Innehavarna av de nya beställningarna synas i enlighet med utredningarnas förslag böra erhålla civilmilitär ställning och tillhöra tygstaten. För beställningarna bör lämpligen bestämmas samma löneställning som för överfurirerna. Manskapslöneutredningen har med denna utgångspunkt förordat 8 lönegraden. Utan att nu fatta ståndpunkt till frågan om överfurirernas löneställning räknar jag med att här avsedda civilmilitära beställningar upptagas i lönegrad Ca 8. Innehavarna av beställningarna torde böra benämnas armétekniker. Därest för överfurirer skulle beslutas en annan löneställning än den av manskapslöneutredningen föreslagna, bör lönegradsplaceringen för teknikerna anpassas därefter. Frågan om pensionsåldern för teknikerna bör tagas under övervägande i samband med att vissa andra inom försvaret aktuella frågor rörande pensionsåldrar komma under bedömande.

Manskapsutredningens förslag innebär som nämnts även en viss utökning av antalet beställningar för tyghantverkare och tygverkmästare. Enär någon rekrytering av dylika beställningar icke torde kunna ske under nästa budgetår, är det icke erforderligt att nu taga slutlig ställning till förslaget i denna del. Det synes emellertid i princip riktigt, att även på beställningsmannalinjerna skapas möjligheter för därtill kvalificerade att vinna befordran till högre beställningar. För dylik befordran måste, såsom manskapsutredningen anfört, förutsättas särskild utbildning. Det bör ankomma på chefen för armén att föreläsa närmare utredning härutinnan. I samband därmed bör närmare övervägas, huruvida, på sätt civilmilitära tjänstemannaförbundet förordat, möjlighet bör beredas teknikerna att vinna befordran till högre beställningar inom tygstaten.

Manskapsutredningens förslag beträffande utbildning och rekrytering av personal å de tekniska beställningsmannalinjerna synas i huvudsak lämpliga. Jag förordar således, att volontärrekryteringen äger rum vid respektive truppförband. Enligt manskapsutredningens förslag skulle beställningsmännen i furirsgraden sammanföras till en gemensam personalkår. Då jag icke kan helt överblicka de konsekvenser, bland annat i organisatoriskt hänseende, som genomförandet av detta förslag skulle medföra, kan jag icke för närvarande taga ställning därtill. Jag föreslår därför, att furirsbeställningarna fortfarande anknytas till respektive truppförband. Beställningarna torde emellertid böra

i personalförteckningen hållas åtskilda från övriga furirsbeställningar. Med hänsyn härtill och för underlättande av möjligheterna till en omfördelning torde samtliga för beställningsmän avsedda furirsbeställningar böra uppföras gemensamt under särskild rubrik, att fördelas på de olika förbanden m. m. enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av chefen för armén närmare reglera utbildnings- och rekryteringsfrågorna. Därvid bör ställning bland annat tagas till manskapsutredningens förslag om höjning av första anställningstiden för manskap på beställningsmannalinjerna till $5\frac{1}{2}$ år.

I enlighet med manskapsutredningens förslag torde för sjukvårdsbefäl och hovslagare böra avses framtidsplatser av militär karaktär — underofficerare och överfurirer — redovisade å trängens respektive kavalleriets stat. Även de för dessa utbildningslinjer avsedda beställningarna för furirer böra upptagas å trängens och kavalleriets stater, medan däremot den grundläggande rekryteringen till dessa linjer torde böra äga rum vid de särskilda truppförbanden. Till vissa av manskapsutredningen berörda frågor rörande utbildning m. m. torde Kungl. Maj:t framdeles få taga ställning.

Av de på signaltruppernas stat uppförda överfurirsbeställningarna avses 10 för radiofurirer med uppgift att betjäna arméns fasta radionät. Manskapsutredningen har framhållit, att dessa beställningar befunnits svåra att rekrytera, och föreslagit, att beställningarna skulle utbytas mot civila befattningar för radiotelegrafister i MEo 12. Häremot har jag intet att erinra.

Chefen för armén har hemställt, att för nästa budgetår måtte inrättas beställningar för 224 tekniker, 51 överfurirer i hovslagartjänst och 74 sjukvårdsöverfurirer. Till jämförelse må nämnas, att manskapsutredningen för nämnda budgetår räknat med allenast 178 teknikerbeställningar, medan det av utredningen beräknade antalet överfurirsbeställningar för angivna personalkategorier i stort sett överensstämmer med arméchefens förslag. Då en viss försiktighet torde vara motiverad vid organisationens uppbyggande, förordar jag, att antalet beställningar för armétekniker bestämmas till det av manskapsutredningen angivna. Mot arméchefens förslag beträffande beställningar för hovslagar- och sjukvårdsbefäl har jag intet att erinra.

Den osäkerhet beträffande överfurirsgradens fortsatta utbyggnad, som enligt vad i det föregående anförts för närvarande föreligger, försvårar i hög grad beräkningarna av behovet av beställningar i de lägre manskapsgraderna. Beräkningarna måste med hänsyn härtill för närvarande i stort sett grundas på det nuvarande personalläget. Enär arméchefens förslag till manskapsstater enligt vad jag inhämtat uppgjorts med denna utgångspunkt, kan jag, med en mindre jämkning, godtaga detsamma såsom underlag för anslagsberäkningarna.

De i det föregående framlagda förslagen beträffande arméns manskapsorganisation framgå, såvitt avser personalstaternas sammansättning — bortsett från musikmanskap — av följande sammanställning.

	Budgetåret 1946/47	Budgetåret 1947/48
Vicekorpraler, vicekonstaplar och meniga	3 735	2 137
Korpraler och konstaplar	1 941	1 353
Furirer	3 592	3 765
	9 268	7 255
Överfurirer	925	885
Armétekniker	—	178
Radiotelegrafister	—	10
	925*	1 073
	10 193	8 328

Antalet beställningar för kontraktsanställt manskap skulle alltså minskas med (9 268—7 255 =) 2 013, medan antalet pensionsberättigande framtidsplatser skulle ökas med (1 073—925 =) 148.

Vad därefter angår marinen innebär manskapsutredningens förslag i stort sett en fortsatt utbyggnad av den nuvarande långtjänstunderbefälskadern, varjämte värnpliktiga förutsatts kunna i ökad omfattning utnyttjas i befattningar, som tidigare uppehållits av fast anställt manskap.

Uppenbart är, att även inom marinen rekryteringssvårigheterna framtvinga en avsevärd begränsning av det kontraktsanställda manskapet. Den av manskapsutredningen anvisade vägen att söka utnyttja värnpliktiga i befattningar, där tidigare krävts fast anställning, synes därför böra beträdas i så stor utsträckning som möjligt. Enligt vad jag under hand erfarit har man redan med hänsyn till bristen på fast anställt manskap nödgats taga värnpliktiga i anspråk för dylika mera kvalificerade uppgifter. Erfarenheterna härav uppgivas ha varit gynnsamma.

Beträffande den föreslagna utbyggnaden av långtjänstunderbefälskadern kunna i viss mån samma synpunkter anföras som i det föregående framhållits beträffande armén. Inom såväl flottan som kustartilleriet verkställas för närvarande organisationsundersökningar av försvarets centrala organisationskommitté, och det är icke osannolikt, att dessa komma att leda till minskat behov av befattningar, lämpliga för äldre högbåtsmän respektive överfurirer. Det är därför icke möjligt att nu taga ställning till vilket antal beställningar för högbåtsmän och överfurirer som slutligen kan inrymmas i organisationen. Den ökning av antalet dylika beställningar, som föreslagits för nästa budgetår, är emellertid av relativt begränsad räckvidd.

Medan för flottans del slutläget beträffande högbåtsmannabeställningar enligt manskapsutredningens förslag skulle utgöra 511, ha för nästa budgetår föreslagits allenast 340 dylika beställningar, innebärande en ökning med 75 i förhållande till det för innevarande budgetår fastställda antalet. Det torde finnas anledning antaga, att det även vid en eventuell begränsning av antalet för högbåtsmän lämpliga inretjänstbefattningar skall finnas utrymme för de sålunda för nästa budgetår föreslagna beställningarna. Med hänsyn till att hög-

båtsmannakadern utbyggt under en relativt lång tidsperiod föreligger därjämte goda möjligheter att redan under de närmaste åren, om så skulle erfordras, genom vakantsättning av ledigblivande beställningar minska högbåtsmannakadern. Jag tillstyrker alltså, att för nästa budgetår inrättas 75 nya beställningar för högbåtsmän. Manskapsstaterna i övrigt torde jämväl kunna utformas i enlighet med marinchefens förslag.

För kustartilleriets del har föreslagits en ökning av antalet överfurirsbeställningar med 30 till 80. Slutläget enligt manskapsutredningens förslag utgör 131, varav 43 beräknats för trupputbildare. Även vid en avsevärd begränsning av antalet inretjänstbefattningar torde antalet trupputbildare kunna bibehållas oförändrat. Vid bifall till marinchefens förslag för nästa budgetår skulle antalet inretjänstbefattningar — inberäknat vissa därmed likartade befattningar — alltså kunna beräknas till $(80 - 43 =) 37$. Då det kan förutsättas, att antalet inretjänstbefattningar även efter en omorganisation kommer att överstiga detta antal, föreligger intet hinder mot utökning av överfurirskadern på angivet sätt. Marinchefens beräkningar rörande manskapskadern i övrigt synas jämväl kunna godtagas.

Manskapsstaterna vid marinen för nästa budgetår skulle i enlighet med vad här anförts få följande sammansättning.

	Flottan		Kustartilleriet	
	Budgetåret 1946/47	Budgetåret 1947/48	Budgetåret 1946/47	Budgetåret 1947/48
Vicekorpraler och meniga	1 590	1 590	316	316
Korpraler.....	500	425	204	164
Furirer.....	1 700	1 700	422	422
	3 790	3 715	942	902
Högbåtsmän och överfurirer	265	340	50	80
	4 055	4 055	992	982

Härtill skulle liksom för innevarande budgetår komma 5 övergångsvis kvarstående flaggkorpraler vid flottan.

Såsom framgår av sammanställningen innebär förslaget en mycket obetydlig begränsning av det totala antalet manskapsbeställningar. Att begränsningen icke kan göras större sammanhänger med att antalet manskapsbeställningar redan för innevarande budgetår minskats med mer än 2 000.

För flygvapnets del har beslut redan fattats om genomförande av en betydelsefull del av manskapsutredningens förslag, införandet av den nya manskapskategorien stamflygförare. På sätt av försvarets civilförvaltning förutsatts bör den nya organisationen planenligt utbyggas under nästa budgetår.

Vad därefter angår den av manskapsutredningen föreslagna teknikerorganisationen synes denna, åtminstone för närvarande, innebära en god lösning av föreliggande organisations- och utbildningsfrågor. I likhet med vad i det

föregående förordats för motsvarande personalkategori inom armén böra för teknikerna — vilka torde böra benämnas flygtekniker — inrättas civilmilitära beställningar. Manskapslöneutredningen har för denna personalkategori föreslagit samma lönegradsplacering som för armétekniker, varvid emellertid förutsatts, att flygtekniker utöver lön skulle äga uppbära mekanikertillägg. I en del remissutlåtanden har i stället föreslagits, att ifrågavarande personalkategori skulle — utan rätt till mekanikertillägg — placeras i 10 lönegraden. Denna fråga lär komma att närmare övervägas i samband med prövningen av manskapslöneutredningens förslag i övrigt. Tills vidare anser jag mig böra räkna med den av nämnda utredning föreslagna löneställningen, 8 lönegraden. I fråga om pensionsåldern för flygtekniker får jag hänvisa till vad jag anfört beträffande arméteknikerna. Flygteknikerna torde åtminstone tills vidare böra i huvudsak rekryteras — förutom bland de för närvarande kontraktsanställda mekanikerna — från det fast anställda manskapet. Vid vissa flygflottiljer pågående försök med rekrytering av hjälptekniker på den civila arbetsmarknaden synas dock böra fullföljas, varefter säkrare erfarenheter böra kunna föreligga till ledning för rekryteringsfrågornas slutliga lösande. Det lär ankomma på Kungl. Maj:t att besluta såväl härom som beträffande vissa andra av manskapsutredningen och remissmyndigheterna berörda, med den nya organisationen sammanhängande detaljfrågor.

Till övriga av manskapsutredningen föreslagna organisationsförändringar vill jag i avvaktan på resultatet av 1945 års försvarskommittés utredningsarbete taga ställning allenast i den omfattning, som är erforderlig för bedömning av personalbehovet vid flygvapnet för nästa budgetår. Jag anser mig med angivna utgångspunkt icke nu behöva pröva förslaget om ersättande av underofficerare i flygstationstjänst med civilmilitära beställningshavare. Ej heller frågan om inrättande av beställningar för flottiljpoliser torde nu böra upptagas till behandling. Behovet av trupputbildare kan med hänsyn härtill icke för närvarande slutligt bedömas.

Manskapsutredningens förslag, att sjukvårdsfurirerna skola ersättas av civila sjukvårdare, torde böra tagas under övervägande i samband med prövningen av 1944 års militärsjukvårdskommittés den 15 januari 1947 avgivna betänkande (SOU 1947: 5), vari bland annat behandlats frågan om behovet av sjukvårdspersonal vid de olika försvarsgrenarna.

Personalbehovet för nästa budgetår för här behandlade personalkategorier — bortsett från musikmanskap — beräknar jag, i enlighet med försvarets civilförvaltnings på grundval av manskapsutredningens betänkande uppgjorda förslag, på sätt framgår av följande sammanställning (s. 100), jämväl utvisande sammansättningen för innevarande budgetår av de personalkategorier, som beröras av de av mig framlagda förslagen.

Antalet korttidsanställd personal skulle alltså minska med (3 791 — 3 140 =) 651, medan antalet pensionsberättigande beställningar och befattningar skulle öka med (900 — 460 =) 440.

Det lär ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut i de av manskapsutred-

	Budgetåret 1946/47	Budgetåret 1947/48
Vicekorpraler och meniga	932	540
Korpraler	850	750
Furirer	1 750	1 850
Kontraktanställda mekaniker	259	—
	3 791	3 140
Överfurirer	460	—
Flygtekniker	—	900
	460	900
	4 251	4 040

ningen särskilt behandlade frågorna rörande rekryteringsperioder och antagningsålder. Det torde därför icke vara erforderligt att här närmare ingå på dessa spörsmål.

Även de med övergången till den nya manskapsorganisationen sammanhängande frågorna torde få närmare övervägas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t skall äga besluta om de jämkningar i personalorganisationen, som må befinnas erforderliga, dock utan överskridande av antalet beställningar för överfurirer, högbåtsmän och tekniker. Vad angår de lägre manskapsbeställningarna torde däremot med hänsyn till den avsevärda brist på utbildningsbefäl, som för närvarande föreligger, ett överskridande av staterna få äga rum, därest rekryteringen under nästa budgetår skulle utfalla gynnsammare än som av militärmyndigheterna förutsatts.

I det föregående har föreslagits utbyte av ett stort antal överfurirsbeställningar mot civilmilitära teknikerbeställningar. Det förutsättes härvid, att överfurirerna som regel skola överföras till de nya teknikerbeställningarna. Då det icke för närvarande kan med säkerhet bedömas i vilken takt denna övergång kan äga rum, torde i vederbörliga personalförteckningar böra inflyta bestämmelser om att, därest ledig teknikerbeställning icke kan besättas med därtill kompetent beställningshavare, beställningen må tills vidare ersättas med för budgetåret 1946/47 uppförd överfurirsbeställning.

Till de av utredningen berörda lönefrågorna kan jag icke här taga ställning. Frågan om överfurirernas och högbåtsmännens löneställning torde, såsom av det föregående framgår, komma att framdeles anmälas för Kungl. Maj:t. I avvaktan på prövningen av försvarets tjänsteförteckningsakkunnigas betänkande kan jag heller icke nu upptaga frågan om förrådspersonalens lönegradsplacering till behandling.

Enligt manskapsutredningens kostnadsberäkningar skulle den årliga kostnadsbesparingen efter genomförande av utredningens förslag uppgå till minst 5 300 000 kronor. Med hänsyn till den begränsade utbyggnad av överfurirskadern, som i nuvarande läge kunnat tillstyrkas, torde besparingen komma att bli mindre. I brist på utredning rörande manskapsstaternas slutliga sammansättning vid en organisation med på detta sätt begränsad över-

furirskader kunna emellertid inga beräkningar framläggas rörande besparingens storlek.

Det fast anställda manskapet har hittills redovisats å personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och avlönats av medel under vederbörliga anslagsposter till avlöningar till ordinarie tjänstemän. Enär manskapet — med undantag av överfurirer och högbåtsmän — såsom kontraktsanställt är att hänföra till kategorien icke-ordinarie personal, borde avlöningskostnaderna rätteligen bestridas från vederbörlig anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. En ändring i denna riktning bör lämpligen genomföras i samband med den omläggning av fjärde huvudtitelns uppställning, som enligt förslag i årets statsverksproposition avses skola äga rum från och med budgetåret 1947/48. Jag vill framhålla, att genomförande av ett av 1946 års manskapslöneutredning framlagt förslag om extra ordinarie anställning för vissa furirer måste föranleda, att åtminstone furirernas avlöningar bestridas från icke-ordinarieposterna. Överfurirer och högbåtsmän böra givetvis såsom ordinarie tjänstemän fortfarande upptagas på personalförteckning för ordinarie tjänstemän och avlönas från vederbörliga anslagsposter till avlöningar till dylika tjänstemän.

Åberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att försvarets personalorganisation, såvitt avser i det föregående berörda personalkategorier, skall utformas efter i huvudsak de riktlinjer, som här angivits.

[4.] **Reglering av vissa läkararvoden m. m.** I försvarets personalorganisation ingår viss fast anställd icke-ordinarie läkar-, tandläkar- och veterinärpersonal, vilken avlönas medelst arvode och är skyldig fullgöra begränsad årlig tjänstgöringsskyldighet. Här avsedda personalkategorier äro vid armén bataljonsläkare vid fältläkarkåren, fältläkarstipendiater samt bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren, vid marinen marinläkare av 2. graden och marinläkarstipendiater, vid flygvapnet flygläkare av 2. graden ävensom vid försvarets tandvård extra tandläkare.

De vid olika tillfällen meddelade bestämmelserna rörande tjänstgöringsskyldighet och ekonomiska förmåner till berörda personalkategorier ha, såsom framgår av följande sammanställning (s. 102), utformats efter i viss mån olikartade grunder.

Beträffande de berörda läkarkategorierna har Sveriges läkarförbund, under åberopande av vissa mellan försvarets civilförvaltning och förbundet förda förhandlingar, i skrivelse den 20 december 1946 gjort framställning om *dels* nedsättning av den föreskrivna årliga tjänstgöringsskyldigheten till 60 dagar för samtliga kategorier, *dels ock* förbättrade ekonomiska förmåner.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har civilförvaltningen sedermera, efter hörande av försvarsgrenscheferna, i skrivelse den 24 januari 1947 avgivit förslag till ändrade bestämmelser rörande ekonomiska förmåner för samtliga före-

Kategori	Årlig tjänstgörings-skyldighet	Årsarvode m. m.	Dagarvode under tjänstgöring	Övriga förmåner
Läkare (veterinärer) med legitimation.				
Bataljonsläkare vid fältläkarkåren o. bataljonsveterinär vid fältveterinärkåren	75 dagar	2 400 kr. + 2 ålders-tillägg å 300 kr. + dyrtidstillägg	6 kr. inom och 12 kr. utom egen bostadsort	Ekiperingshjälp
Marinläkare av 2. graden	90 dagar	2 700 kr. + 1 ålders-tillägg å 300 kr. + dyrtidstillägg	12 kr. i land	Ekiperingshjälp. Vid tjänstgöring till sjöss sjötillägg med 17 kr. 50 öre för dag + mässpenningar
Flygläkare av 2. graden	90 dagar	2 700 kr. + 1 ålders-tillägg å 300 kr. + dyrtidstillägg	6 kr. inom och 12 kr. utom egen bostadsort	Ekiperingshjälp.
Läkare utan legitimation.				
Fältläkarstipendiat	75 dagar	1 800 kr.	12 kr.	Erforderlig uniformsbeklädnad tillhandahålles kostnadsfritt såsom lån
Marinläkarstipendiat	90 dagar	1 410 kr. + dyrtidstillägg	12 kr. i land	Ekiperingshjälp. Vid tjänstgöring till sjöss sjötillägg med 17 kr. 50 öre för dag + mässpenningar
Tandläkare.				
Extra tandläkare	1 månad	1 200 kr.	6 kr. inom och 12 kr. utom egen bostadsort	—

nämnda personalkategorier, därvid ämbetsverket utgått från att den årliga tjänstgöringsskyldigheten för samtliga läkarkategorier skulle minskas till 60 dagar samt att tjänstgöringsskyldigheten för bataljonsveterinär i fältveterinärkåren och extra tandläkare skulle bibehållas oförändrad. Civilförvaltningen har föreslagit, att årsarvodena, varå skulle utgå rörligt tillägg såsom för löneklassplacerad personal, fastställas till 3 900 kronor för bataljonsläkare vid fältläkarkåren, bataljonsveterinär vid fältveterinärkåren, marinläkare av 2. graden och flygläkare av 2. graden, till 2 340 kronor för fält- och marinläkarstipendiater och till 1 950 kronor för extra tandläkare. Dagarvudet har föreslagits för samtliga kategorier skola utgå med 17 kronor vid all tjänstgöring. Utöver nämnda förmåner skulle enligt civilförvaltningens förslag till marinläkare av 2. graden och marinläkarstipendiater utgå sjötillägg och mässpenningar enligt de grunder, som gälla för officerare av motsvarande tjänste-

klass, samt till samtlig berörd personal, utom fältläkarstipendiater och extra tandläkare, därjämte ekiperingshjälp.

Civilförvaltningens nyss i huvudsak återgivna förslag är för närvarande föremål för remissbehandling.

För egen del finner jag det angeläget, att nu gällande bestämmelser angående tjänstgöringsskyldighet och förmåner för här avsedda personalkategorier ersättas med bestämmelser av mera enhetlig karaktär. Beträffande tjänstgöringsskyldigheten synes böra övervägas, huruvida icke densamma bör något minskas och erhålla enahanda omfattning för samtliga här avsedda kategorier med undantag av extra tandläkare. En minskning av tjänstgöringsskyldigheten framkallar behov av en häremot svarande ökning av antalet befattningshavare. Nu utgående arvoden och övriga ekonomiska förmåner synas vidare böra regleras i syfte att åstadkomma största möjliga enhetlighet. Det synes härvid berättigat att vidtaga viss förhöjning av de ekonomiska förmånerna inom ramen för civilförvaltningens förslag. Erinras må, att berörda förmåner i huvudsak fastställdes år 1921 och att de därefter icke varit föremål för reglering. Till berörda spörsmål är jag emellertid i avbidan på slutförandet av remissbehandlingen av civilförvaltningens förslag icke beredd att nu ta ställning. Då det emellertid är önskvärt, att reglerande bestämmelser i ämnet meddelas redan till nästkommande budgetår, torde Kungl. Maj:t böra äga att härutinnan träffa avgörande på grundval av den efter remissbehandlingen slutförande föreliggande utredningen. Riksdagens bemyndigande härtill bör inhämtas.

Ett genomförande av civilförvaltningens förslag skulle medföra en ökad belastning på försvarsgrenarnas avlöningsanslag med, i avrundade tal, 250 000 kronor för armén, 185 000 kronor för marinen och 22 000 kronor för flygvapnet. I avvaktan på slutligt ställningstagande till nämnda förslag och med beaktande av förefintliga vakanser anser jag mig emellertid icke böra föreslå någon uppräknig av respektive anslagsposter.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bekyndiga Kungl. Maj:t att utfärda reglerande bestämmelser angående tjänstgöringsskyldighet och ekonomiska förmåner för här avsedda befattningshavare samt att fastställa det antal dylika befattningshavare som under nästa budgetår må finnas anställda.

[5.] **Löneställningen för viss sjukvårds- och ekonomipersonal vid försvaret m. m.** 1944 års lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal, har den 30 september 1946 avgivit betänkande angående löneställningen för viss statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. (SOU 1946: 67). All den personal, avlönad från försvarsgrenarnas avlöningsanslag, som beröres i betänkandet, innehar icke-ordinarie anställning. Frågan om personalens löne-

ställning är sålunda icke i och för sig av beskaffenhet att behöva underställas riksdagens prövning. Jag har emellertid ansett mig böra här lämna en kortfattad redogörelse för innebörden av kommitténs förslag. Förslaget innefattar de förändringar beträffande löneställning och tjänstebenenämning för här avsedd personal, som framgår av följande sammanställning. I sammanställningen upptagen befattning finnes, därest annat icke anges, vid samtliga försvarsgrenar.

För närvarande		Kommitténs förslag	
Benämning	Lönegrad	Benämning	Lönegrad
Husmoder av 1. klass.....	MEo 10	Köksföreståndare	MEo 10
» » 2. »	MEo 8	»	MEo 8
Sjuksköterska	MEo 7	Instruktionssköterska (5 st. vid trängen)	MEo 11
Biträdande husmoder	MEo 5		Översköterska .....
Sjukbesökare (vid marinen) ..	MEo 4	Biträdande köksföreståndare..	MEo 5
Kokerska (vid armén och marinen)	MV 3	Sjukbesökare	MEo 8
Första biträde (för kök och servering)	MVc	Ekonomibiträde	MV 2
Biträde (för kök och servering)	MVd	»	MVb
Sjukvårdsbiträde (vid armén och marinen)	MVd	»	MVc
Sjukvårdsbiträde (vid flygvapnet).....	MEo 3	Sjukvårdsbiträde	MVb
		»	MVb

Ehuru jag utgår från att för berörda befattningar en reglering genomföres i huvudsaklig anslutning till kommitténs förslag, är jag icke beredd att redan nu taga slutlig ställning till detsamma, bland annat med hänsyn till att jämväl försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1946:94) upptagit vissa frågor angående löneställning och tjänstebenenämning för ifrågavarande personal och därvid förordat vissa avvikelser från kommittéförslaget. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare överväganden meddela beslut i dessa frågor. Anslagsberäkningarna synas böra, i avbidan på frågans slutliga prövning, baseras på nu gällande löner.

I detta sammanhang anser jag mig vidare böra upptaga vissa spörsmål, som sammanhånga med den i årets statsverksproposition berörda frågan rörande reglerad befordringsgång för personal i skrivbiträdes- och kontorsbiträdesgraderna.

Ett genomförande helt av den av riksdagen numera godkända befordringsgången skulle vad beträffar försvarsgrenarna, där för närvarande ordinarie kontorspersonal finnes endast vid försvarsgrensstaberna, förutsätta inrättande även vid lägre staber, truppförband m. m. av ett stort antal nya ordinarie kontorsbiträdesbefattningar i 4 lönegraden. Såsom chefen för finansdepartementet framhållit vid anmälan till årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar

gemensamma frågor (s. 21) bör biträdespersonalen vid försvarsväsendet i princip icke undantagas från beföringsgången. Ett antal ordinarie kontorsbiträdesbefattningar bör alltså såsom ett led i beföringsgången inrättas även vid lägre staber och truppförband. Jag anser det emellertid försiktigast att härmed får anstå i avbidan på resultatet av den pågående utredningen rörande försvarets framtida organisation. I anslutning härtill vill jag framhålla, att det synes riktigt att i viss utsträckning bereda även annan extra ordinarie personal vid försvaret, exempelvis husmödrarna vid truppförbanden, ordinarie ställning.

En följd av beföringsgången blir, att antalet extra ordinarie befattningar i 2 och 4 lönegraderna för avsedd personal icke kan preciseras i personalförteckningarna. Vid anslagsberäkningarna i det följande räknar jag därför med medellönekostnader enligt nämnda lönegrader för denna personal. Då beföringsgången innefattar jämväl extra befattningar, uppkomma förskjutningar mellan de beräknade kostnaderna för extra ordinarie och för extra personal.

[6.] **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 75)	kronor 1 500 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	» 2 260 000

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (bil. 6, punkt 4) har Kungl. Maj:tt föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 med beräknat belopp upptaga förevarande anslog. Anslaget föreslogs därvid med utgångspunkt i anslagsbeloppet för innevarande budgetår och med beaktande av de avlöningsförhöjningar, som förordas av den allmänna löneredningen, till 2 185 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 31 augusti 1946 angående medelsbehovet för förvaltningens verksamhet under budgetåret 1947/48 föreslagit vissa ändringar i ämbetsverkets personalstat men räknat med oförändrat anslagsbehov för nämnda budgetår.

Civilförvaltningen har ånyo hemställt, att krigsråden, nu i A 30, måtte placeras i C 8.

För kamerälbyrån har civilförvaltningen föreslagit inrättande av två befattningar såsom byråinspektör samt en befattning för pensionerad officer i löneklass Oa 10 i utbyte mot en kontoristbefattning i A 9. Såsom motivering för dessa förslag har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Jämlikt ett nytt, från och med den 1 juli 1946 gällande kassareglemente för försvaret åläge det civilförvaltningen att om möjligt årligen låta inspektera försvarets samtliga kassor. Statens organisationsnämnd hade i sitt förslag angående kassaorganisationens vid Älvsborgs regemente omorganisation som ett viktigt led i kontrollsystemet förutsatt dylika inventeringar minst en gång varje år. Dessa inventeringar skulle enligt såväl organisationsnämndens som civilförvaltningens mening erhålla icke blott kontrollerande utan jämväl och måhända i första rummet rådgivande karaktär. Inspektionsverksamheten måste för att fylla sitt ändamål anförtros åt särskilda,

därför specialutbildade befattningshavare med ingående kunskaper i fråga om såväl kassaväsendets samtliga grenar som den militära organisationen över huvud taget. De måste behärska gången av den centrala hålkortsbokföringen samt civilförvaltningens uppgifter i övrigt i egenskap av central kassamyndighet. Ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter kunde av olika skäl icke begränsas till enbart inspektionsförrättningar, enär det bland annat kunde visa sig lämpligt att taga deras sakkunskap i anspråk för med kassaväsendet sammanhängande utrednings- med flera uppdrag. Vidare syntes befattningshavarna i fråga komma att anlitas för den undervisning i kassatjänst vid militära skolor och kurser, som plögade bestridas av tjänstemän hos civilförvaltningen. För ifrågavarande uppgifter erfordrades minst två befattningshavare. Med hänsyn till arbetets natur och de krav — icke minst i personligt hänseende — som måste ställas på vederbörande, finge en placering i 22 lönegraden anses motiverad. Tjänsterna syntes tills vidare böra uppföras såsom extra ordinarie med tjänstebenenämningen byråinspektör. Vid inrättande av dessa två befattningar kunde två amanuensbefattningar indragas.

I enlighet med förslag i propositionen 1946:120 hade från och med innevarande budgetår inrättats en kontoristbefattning i A 9, vars innehavare avsåges handha de med mobiliseringsärendena sammanhängande registreringsuppgifterna m. m. De uppgifter, som vore förenade med mobiliseringsärendenas handhavande, vore emellertid av den beskaffenhet, att de omöjligt kunde medföra tjänstens inordnande i 9 lönegraden. Civilförvaltningen ville tillägga, att vissa verkställda undersökningar givit underlag för den bestämda uppfattningen, att det överhuvudtaget icke vore möjligt att med dylik löneställning förvärva person med erforderlig kompetens. Det låte sig nämligen med hänsyn till övrig arbetsbelastning icke göra att — såsom förutsatts vid inrättandet av kontoristbefattningen — lägga ut de mera kvalificerade delarna av dithörande uppgifter å annan eller andra befattningshavare i högre löneställning å katedralbyrån. Den bästa lösningen av dessa svårigheter syntes vara att tjänsten omändrades till en arvodesbefattning för pensionerad militär beställningshavare. Detta skulle även i kostnadshänseende vara förmånligt för statsverket, då kostnaderna utöver till vederbörande utgående pensionsförmåner även för beställningshavare i lönegrad Oa 3 vore mindre än avlöningen till en kontorist i A 9. Med hänsyn till bland annat gällande föreskrifter angående handhavande av hemliga handlingar borde officer avses för ändamålet.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har civilförvaltningen räknat med inrättande av en ny extra ordinarie befattning i 9 lönegraden för en specialutbildad kontorist för handhavande av den s. k. saldokontrollen vid bokföringskontoret, vilken borde ske fortlöpande i stället för såsom hittills i efterhand.

De ökade kostnader å avlöningsanslaget, som föranledas av civilförvaltningens förslag, har ämbetsverket beräknat kunna inrymmas i ramen för nuvarande anslagsbelopp under förutsättning att i anslaget för innevarande budgetår inräknat belopp om 15 000 kronor, som avsetts för tillfällig personalförstärkning i anledning av övergången till ny bokföringsmetod, icke indroges.

Allmänna lönenämnden har erinrat, att nämnden i utlåtande över 1941 års militära förvaltningsutrednings betänkande förordat, att krigsråden i civilförvaltningen placerades i lönegrad A 32. — Med hänsyn till angelägenheten

av att kvalificerade revisorer kunde disponeras för de av civilförvaltningen omnämnda inspektionerna av försvarets kassaförvaltningar har lönenämnden ansett sig icke böra framställa erinran mot den för byråinspektörerna föreslagna placeringen i Eo 22.

Statskontoret har, med hänsyn till att civilförvaltningens anslagsäskanden för innevarande budgetår blivit föremål för översyn av särskilt tillkallad utredningsman och under beaktande av att en omprövning av försvarets centrala förvaltningsorganisation skall komma till stånd, ansett en jämkning i civilförvaltningens av 1946 års riksdag fastställda personalorganisation icke kunna förordas utan synnerligen vägande skäl. Av de i framställningen väckta förslagen hade statskontoret funnit sådana skäl föreligga allenast beträffande ifrågasatt utbyte av två amanuensbefattningar mot tjänster i högre lönegrad. Vidkommande löneställningen för befattningshavarna i fråga hade vad i ärendet anförts icke övertygat statskontoret, att de borde hänföras till högre lönegrad än revisorer i allmänhet eller 21 lönegraden. Erinras kunde särskilt, att i denna lönegrad numera vore placerade även revisorerna i riksräkenskapsverket, vilka tidigare tillhört 22 lönegraden. Även nu föreslagna befattningar syntes böra erhålla tjänstebenämningen revisorer.

Vad beträffade krigsrådens löneställning ville statskontoret allenast framhålla, att en omprövning icke borde ske isolerat utan hänsynstagande till statsförvaltningen i övrigt. Härutöver ansåge sig statskontoret böra understryka, att en placering av krigsråden å C-löneplan enligt ämbetsverkets mening med hänsyn till tjänsternas karaktär vore olämplig och måste möta bestämda invändningar.

En omläggning av arbetet å bokföringskontoret för åstadkommande av fortlöpande kontroll i stället för efterhandskontroll syntes av framställningen att döma kunna ske inom ramen för nu gällande personalorganisation.

Riksräkenskapsverket har i likhet med statskontoret ansett, att de för den särskilda inspektionsverksamheten avsedda befattningshavarna borde vara placerade i 21 lönegraden och benämnas revisorer. För möjliggörande av en god rekrytering av befattningarna och för vinnande av kontinuitet i arbetet borde befattningarna uppföras såsom ordinarie, vilket syntes befogat jämväl med hänsyn till det stora antalet amanuensbefattningar. Riksräkenskapsverket hade intet att erinra mot förslagen om utbyte av en kontoristbefattning mot en befattning för pensionerad officer i Oa 10 och inrättande av en ny kontoristtjänst i Eo 9 för den s. k. saldokontrollen.

I skrivelse den 27 november 1946 har *civilförvaltningen* gjort framställning om förstärkning av personalen vid advokatfiskalskontoret.

Av civilförvaltningens avlöningsanslag avlönas för närvarande följande juristpersonal vid advokatfiskalskontoret, nämligen 1 advokatfiskal, A 28, 1 biträdande advokatfiskal, Eo 24, 2 byråsekreterare, Eo 21, samt 4 amanuenser, Eo 18. Av avvecklingsanslag uppbära två av amanuenserna arvoden med belopp motsvarande lönen i 21 löneklassen samt avlönas ett antal extra tjänstemän, vid tiden för framställningens avgivande 6 befattningshavare, i Eo 17 samt 4 tillfälliga befattningshavare mot arvoden.

Av civilförvaltningens skrivelse inhämtas, att Sveriges yngre juristers förening vid förhandlingar med ämbetsverket yrkat väsentligt förbättrade löneförhållanden för juristpersonalen vid advokatfiskalskontoret. För att erhålla en allsidig belysning av de spörsmål som sammanhänge med en löneroglering för denna personal hade civilförvaltningen uppdragit åt en särskild utredningsman, advokaten A. Skiöld, att verkställa utredning rörande advokatfiskalskontorets personalorganisation. Efter fullgjort uppdrag hade utredningsmannen avgivit förslag rörande organisation av kontoret och löneställningen för personalen därstädes.

Utredningsmannen har kommit till den uppfattningen, att advokatfiskalsbefattningen med hänsyn till med densamma förenat ansvar och för densamma erforderlig kompetens borde vara likvärdig med ett byråchefsämbete hos en central myndighet. Kontoret vore i behov av minst två kvalificerade jurister vid sidan av advokatfiskalen, vilkas arbete syntes vara av den beskaffenhet att de måste placeras, den ene i Eo 26 och den andre i Eo 24. Vidare erfordrades en kamrerare med juridisk utbildning men framför allt kamerala kvalifikationer, vilken borde placeras i Eo 21 eller möjligen i Eo 24. De vid advokatfiskalskontoret förekommande uppdrag av juridisk art, som icke skulle utföras av kontorets chef och de föreslagna två förste byråsekreterarna, vore i en betydande mängd av den beskaffenhet att de motiverade inrättande av ett antal extra ordinarie tjänster i Eo 21, till en början förslagsvis ytterligare två. Denna lönegradsplacering motiverades, förutom av göromålnens art, även av en jämförelse mellan amanuensernas nuvarande löner och det rådande löneläget för andra jurister i viss enskild eller kommunal tjänst. Sammanfattningsvis har utredningsmannen sålunda ifrågasatt följande tjänstereglering vid advokatfiskalskontoret redan under nuvarande förhållanden, nämligen ombildning av den nuvarande advokatfiskalsbefattningen i A 28 till en chefsbefattning i A 30 samt av den nuvarande befattningen som biträdande advokatfiskal i Eo 24 till befattning som biträdande chef i Eo 26, inrättande av befattningar för 1 förste byråsekreterare i Eo 24 och 1 kamrerare i Eo 21, eventuellt Eo 24, samt utökning av antalet befattningar för byråsekreterare i Eo 21 från 2 till 4. Därest tidpunkten med hänsyn till budgetarbetet icke lämpade sig för en så omfattande tjänstereglering, syntes det utredningsmannen som om i avvaktan på tillfälle för denna reglering de mest trängande av de föreslagna åtgärderna skulle vara inrättandet av 1 förste byråsekreterartjänst i Eo 24 och 2 byråsekreterartjänster i Eo 21. Vad beträffar rekryteringspersonalen borde enligt utredningsmannens mening 1944 års personalutrednings förslag kunna tillämpas även beträffande rekryteringspersonal å advokatfiskalskontoret och underlätta rekryteringen till detsamma.

Utredningsmannen har även framhållit nödvändigheten av att uppmärksamheten utan dröjsmål riktas på de särskilda frågor rörande juristpersonalens lämplighet, som uppställa sig vid genomförandet av rättegångsreformen och att åtgärder vidtagas, så att kronan vore rustad för den nya rättegångsordningen, då densamma skall tillämpas. Det vore möjligt att i samband därmed hela löneproblemet för advokatfiskalskontorets jurister måste tagas under förnyad omprövning med hänsyn till vikten för kronan att försäkra sig om kompetenta domstolsadvokater.

Civilförvaltningen har i skrivelsen vidare anfört i huvudsak följande.

Civilförvaltningen hade för egen del funnit, att i det uppkomna läget här ifrågavarande lönespörsmål redan nu borde tagas under omprövning. De av

utredningsmannen framförda synpunkterna funne civilförvaltningen beaktansvärda och beräkningarna av personalbehov och löneställningen — såvitt nu kunde bedömas — i huvudsak väl avvägda.

Civilförvaltningen ansåge sig emellertid böra intaga en avvaktande hållning vid bedömandet av frågan om inrättandet av nya fredsmässiga befattningar för advokatfiskalskontoret. Kontorets personalbehov hade så sent som i början av år 1946 varit föremål för utredning av särskilt tillkallad sakkunnig. Arbetet inom kontoret påverkades fortfarande i måhända större utsträckning än någon annan organisation inom försvaret av beredskapstidens följdverkningar, vilket jämväl måste beräknas bli förhållandet under icke ringa tid framåt. Den arbetsanhopning, som härav följt, försvårade i särskilt hög grad ett bedömande av det slutliga fredsmässiga personalbehovet. Detta bedömande komplicerades i nuvarande läge ytterligare genom ikraftträdandet av den nya rättegångsordningen, vilket emellertid otvivelaktigt komme att medföra ytterligare krav på kvalificerade jurister. Ehuru icke oväsentliga skäl till tveksamhet föreläge, hade det likväl stått klart för civilförvaltningen, att ökade krav på den personal, som hade att uppträda inför rätta, redan gjort sig gällande i och med att den muntliga förhandlingsformen börjat tillämpas vid vissa domstolar. Från och med den 1 januari 1948 komme den nya rättegångsordningen i sin helhet att genomföras. Civilförvaltningen funne därför uppenbart, att åtminstone den av utredningsmannen föreslagna utökningen med en befattning i lönegrad Eo 24 och två i Eo 21 borde komma till stånd redan från och med den 1 juli 1947. Därutöver syntes civilförvaltningen böra få räkna med att under nästa budgetår av tillgängliga medel få den förstärkning, som på grund av eventuellt vunna ytterligare erfarenheter kunde visa sig nödvändig med hänsyn till såväl löneställningar som personalantal.

Det finge slutligen erinras, att civilförvaltningen, därest kvalificerad personal för ändamålet icke stode till förfogande inom ämbetsverket, syntes bli tvingad att såsom rättegångsombud anlita praktiserande advokater, varvid kostnaderna syntes bli betydande.

I skrivelse den 29 november 1946 anmälde civilförvaltningen, att tolv befattningshavare å advokatfiskalskontoret uppsagt sina anställningar från och med den 16 januari 1947. Med förmälan, att åtgärden uppenbarligen vore avsedd att giva uttryck för missnöje med ämbetsverkets inställning till de aktuella anställnings- och lönefrågorna, har civilförvaltningen vidare anfört i huvudsak följande.

Civilförvaltningen funne anledning understryka, att ämbetsverket hölle för möjligt att vad från personalhåll begärts kunde komma att visa sig befogat, men med hänsyn till att tillräckligt säkra bedömningsgrunder ännu ej föreläge, hade civilförvaltningen icke ansett sig kunna för det dåvarande framlägga förslag av större omfattning än som skett. Därest Kungl. Maj:t emellertid skulle finna, att förutsebara verkningar av rättegångsreformen och omständigheterna i övrigt gäve anledning att i vidsträcktare omfattning än civilförvaltningen ifrågasatt tillmötesgå de framställda önskemålen, vore självfallet häremot för ämbetsverkets del intet att erinra.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av justitiekanslersämbetet, allmänna lönenämnden och statskontoret.

Justitiekanslersämbetet har anfört i huvudsak följande.

Det vore tydligt, att ökade ekonomiska förmåner och tryggare anställningsformer för advokatfiskalskontorets juristpersonal vore av stor betydelse för

att kontoret skulle kunna förvärva och behålla arbetskrafter med sådana kvalifikationer, som vore erforderliga, därest kontoret skulle kunna med framgång fylla sina uppgifter. Med hänsyn till de ökade krav processreformen ställde å rättegångsombuden och till den allmänna konkurrensen syntes utredningsmannens förslag måttfullt. Justitiekanslersämbetet hade för sin del av de i utredningen anförda uppgifterna om arten och mängden av de arbetsuppgifter, som ankomme å advokatfiskalskontorets ledning, samt det ekonomiska värdet av de angelägenheter, varmed kontoret hade att syssla, bibragts den uppfattningen, att en höjning av tjänsteställningen för kontorets chef och hans närmaste man vore befogad. Med hänsyn till det ovissa läge, vari frågan om kontorets organisation befunde sig på grund av olika omständigheter kunde möjligen ifrågasättas att inrätta en extra ordinarie byråchefstjänst. Oavsett nämnda ovisshet syntes däremot höjningen av den biträdande advokatfiskalstjänsten till Eo 26 kunna tillstyrkas. För den föreslagna kamreraren syntes den i och för sig icke så höga lönegradsplacering, Eo 21, som utredningsmannen föreslagit, böra godtagas. Vad rekryteringspersonalen beträffade syntes det förslag som avgivits av 1944 års personalutredning innebära en tillfredsställande lösning. Sedan erfarenhet om det nya rättegångsförfarandet vunnits, kunde det bliva nödvändigt att på nytt upptaga till övervägande, huru advokatfiskalskontorets organisation borde vara beskaffad.

Allmänna lönenämnden har med hänsyn till angelägenheten av att behovet av kvalificerade arbetskrafter för ifrågavarande verksamhet bleve väl tillgodosett icke funnit anledning motsätta sig, att det av utredningsmannen framlagda mera omfattande förslaget till inrättande av nya tjänster vid advokatfiskalskontoret lades till grund för en omorganisation av kontoret. Lönenämnden ville emellertid framhålla, att i samband därmed verksamheten vid kontoret borde göras till föremål för organisationsundersökning särskilt beträffande den av utredningsmannen föga beaktade frågan om kontorets behov av arbetskrafter av biträdeskaraktär.

Frågan om löneställning för advokatfiskalen borde enligt lönenämndens mening upptagas till behandling i ett vidare sammanhang, eventuellt i samband med en allmän översyn av det statliga ombudsmannaväsendet.

Mot förslagen om uppflyttning av kontorets biträdande chef från Eo 24 till Eo 26 samt om inrättande av en ny förste byråsekreterarbefattning i Eo 24 och ytterligare två byråsekreterarbefattningar i Eo 21 har lönenämnden ej funnit skäl till erinran. Den föreslagna kamreraren borde enligt lönenämndens förmenande placeras såsom byråsekreterare i Eo 21. Lönenämnden har även ifrågasatt, huruvida icke ledningen av kontorets indrivningsavdelning, som det enligt utredningsmannens förslag skulle ankomma på kamreraren att handhava, i stället kunde med fördel anförtros en befattningshavare i något lägre löneställning, förslagsvis en kontorsskrivare i 15 lönegraden.

Statskontoret har funnit den nuvarande personalorganisationen för advokatfiskalskontoret med hänsyn till de kvalifikationer, som krävdes av personalen, inrymma ett för stort antal tjänster i lägre lönegrader. Av flera skäl syntes emellertid tidpunkten för en mera omfattande reglering av löneställningen för personalen icke vara lämplig. Vid bifall till 1944 års personalutrednings förslag syntes särskilda åtgärder i anledning av föreliggande

framställning icke vara påkallade för inrättande av befattningar i 21 lönegraden. Då ändringar icke borde vidtagas i löneställningen för advokatfiskalen och biträdande advokatfiskalen, innan civilförvaltningens organisation underkastats ytterligare granskning, syntes det föreliggande spørsmålet närmast avse, om och i vilken utsträckning utbyte borde ske av befattningar i 21 eller lägre lönegrader mot högre tjänster. I sådant hänseende har statskontoret för sin del ansett civilförvaltningens förslag om inrättande av ytterligare en tjänst i 24 lönegraden i nuvarande läge väl avvägt.

Vid anmälan av frågan om anslag till civilförvaltningen för innevarande budgetår (propositionen 1946: 120) anförde jag, att jag ansågo spørsmålet om löneställningen för krigsråden vid civilförvaltningen vara väl värt övervägande. I detta uttalande instämde riksdagen (skrivelse nr 365). Riksdagen förutsatte också, att det skulle bli möjligt för Kungl. Maj:t att utan större tidsutdräkt för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Den pågående översynen av försvarets centrala förvaltningsorganisation synes mig emellertid omöjliggöra, att denna lönefråga nu upptages till slutlig prövning. Jag förutsätter, att frågan uppmärksammas i samband med denna översyn.

Med hänsyn till vikten av den inspektion av kassaförvaltningarna, som det numera åligger civilförvaltningen att utföra, är det angeläget, att civilförvaltningen för denna verksamhet kan disponera kvalificerad personal. Då uppgiften kräver förtrogenhet jämväl med det centrala arbetet inom civilförvaltningen, torde man böra räkna med att befattningshavare inom verket kommer att anförtros densamma. Arbetsuppgifterna i fråga synas mig icke böra bindas till vissa befattningar, utan civilförvaltningen bör äga möjlighet att för ändamålet utvälja de lämpligaste personerna, oberoende av löneställning. Det synes mig skäligt med hänsyn till de förhållanden, under vilka arbetet skall utföras, att särskild ersättning utgår för detsamma. Jag föreslår därför, att arvoden må utgå till de två befattningshavare inom verket, åt vilka uppdrages att utföra ifrågavarande inspektionsverksamhet. Arvodet bör skäligen bestämmas till för var och en 1 800 kronor för år. Jag förutsätter, att den ifrågavarande inspektionsverksamheten kommer att bedrivas så, att den kan leda till en minskning av behovet av revisionsarbete inom civilförvaltningen.

Mot utbyte av en kontoristbefattning i A 9 mot en befattning för pensionerad officer i Oa 10 har jag intet att erinra. Likaledes tillstyrker jag, att en ny befattning för kontorist i Eo 9 inrättas å bokföringskontoret för den s. k. saldokontrollen.

Vad advokatfiskalskontoret beträffar har från vederbörande personalförbunds sida önskemål framställts om en väsentlig utökning av personalorganisationen. Den av civilförvaltningen anlitade utredningsmannen har också funnit, att arbetets omfattning vid kontoret och arbetsuppgifternas kvalitet motiverade inrättande av ett antal högre tjänster för juristpersonalen vid kontoret. Civilförvaltningen har med hänsyn till de många ovissa faktorer, som påverkade bedömandet av förevarande personalfrågor, föreslagit inrättande av endast ett mindre antal nya befattningar från och med nästa

Departements
chefen.

budgetår. Statskontoret har i sak intagit samma ståndpunkt som civilförvaltningen. Däremot ha justitiekanslersämbetet och allmänna lönenämnden i sina utlåtanden gått utöver civilförvaltningens förslag och i huvudsak anslutit sig till utredningsförslaget.

För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att kontorets nuvarande personalorganisation icke är tillfredsställande vare sig ur statsintressets eller personalens synpunkt. På grund av arbetsmängden vid kontoret måste lägre sekreterar- och amanuenspersonal anlitas för i stor utsträckning självständig handläggning av viktiga mål, där mången gång stora ekonomiska värden stå på spel. Den nuvarande löneställningen för denna personal får anses väl låg för de kvalificerade arbetsuppgifter, som på detta speciella område komma i fråga. Löneläget är heller icke ägnat att i längden trygga en god rekrytering till juristbefattningarna vid kontoret. En ökning av antalet tjänster i mellangraden synes därför enligt vad utredningen i ärendet ger vid handen motiverad. Med hänsyn till arbetsuppgifternas art synes en högre löneställning för advokattiskalen vara berättigad. Den nya rättegångsordningen kommer att ställa än högre krav på juristpersonalen vid kontoret. Då rättegångsreformen träder i kraft den 1 januari 1948 och redan nu i viss utsträckning tillämpas, torde det icke vara möjligt att, såsom eljest varit önskvärt, låta helt anstå med prövningen av här förevarande spörsmål till dess resultatet av pågående utredning rörande försvarets centrala förvaltningsorganisation föreligger.

Under ärendets behandling inom försvarsdepartementet ha från civilförvaltningens sida under hand anförts ytterligare synpunkter på förevarande fråga, varvid angivits de löneställningar för personalen, som med hänsyn till advokattiskalskontorets motsedda omfattning och arbetsuppgifter i anledning av rättegångsreformen kunde anses befogade. Därjämte ha närmare upplysningar i ärendet inhämtats av representanter för den berörda personalen. Med beaktande av i det föregående anförda synpunkter har jag ansett mig nu böra föreslå följande personalorganisation för advokattiskalskontoret.

För advokattiskalen föreslår jag höjning av löneställningen till 30 lönegraden. För mera kvalificerade arbetsuppgifter vid kontoret torde, såvitt nu kan bedömas, erfordras — utöver advokattiskalen — ytterligare sex befattningshavare. Av dessa bör en, biträdande advokattiskal, placeras i 26 lönegraden och de övriga fem i 24 lönegraden. Med avseende å anställningsformen föreslår jag extra ordinarie befattningar för advokattiskalen, för biträdande advokattiskalen samt för tre av 24-gradstjänsterna. För de återstående två befattningarna bör, i avbidan på ytterligare erfarenheter rörande behovet av dessa befattningar på längre sikt, avses arvoden, motsvarande lön och övriga förmåner i 24 lönegraden. I förhållande till personalförteckningen för innevarande budgetår innebär detta förslag, att följande befattningar inrättas, nämligen 1 i Eo 30, varvid befattningen för advokattiskal i A 28 bör föras på övergångsstat, 1 i Eo 26 samt 2 i Eo 24. Utöver här angivna sju befattningar räknar jag med de nuvarande fyra amanuensbefattningarna för rekryteringspersonal. Löneställningen för denna personal bör bestämmas med tillämpning av reglerna

om reglerad befordringsgång. Därest med hänsyn till arbetets omfattning mera kvalificerade uppgifter måste anförtros även rekryteringspersonalen, bör civilförvaltningen emellertid äga möjlighet att bereda dylik personal den särskilda ersättning, som med hänsyn till arbetets art och vederbörandes kvalifikationer kan finnas skälig, dock högst med belopp, som svarar mot lönefyllnad till 20 lönegraden.

Jag vill understryka, att de av mig föreslagna befattningarna i 26 och 24 lönegraderna icke i och för sig äro avsedda för en förhöjning av de nuvarande befattningshavarnas löneställning. Befattningarna böra i vanlig ordning utlysas till ansökan lediga, och största avseende bör självfallet fästas vid sökandenas lämplighet såsom partsombud i det rättegångsförfarande, som kommer att tillämpas enligt den nya rättegångsordningen.

Vid bifall till förslaget om reglerad befordringsgång för biträdespersonalen skulle på civilförvaltningens personalförteckning tillkomma 6 befattningar för ordinarie kontorsbiträden. Av dessa befattningar skulle 1 erfordras för befattningshavare, som nu innehar extra ordinarie befattning i högre lönegrad. Vikariatsförordnande å sistnämnda befattning förutsättes icke skola meddelas.

I enlighet med vad jag sålunda föreslagit och med beaktande av uppkommande merkostnader i anledning av löneklassuppflyttningar samt de ändringar i beräkningarna, som föranledas av förslaget till reglerad befordringsgång för biträdes- och amanuenspersonal samt avlöningsregleringen för befattningshavare i statens tjänst, beräknar jag under civilförvaltningens avlöningsanslag för nästa budgetår anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu 545 000 kronor, till 800 000 kronor och utgifterna för arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar till 35 000 kronor (nu 14 764 kronor). Utgifter för övriga arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ingå med 1 236 kronor i arvodesposten för innevarande budgetår. Härtill bör läggas dels det arvode om 1 200 kronor, som i anledning av riksdagens beslut utgår till generaldirektörens ställföreträdare från och med budgetåret 1946/47, dels ock de av mig i det föregående föreslagna två arvodena om tillhoppa 3 600 kronor. Den nya anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör därför upptagas med $(1\,236 + 1\,200 + 3\,600 =)$ 6 036 kronor. Anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal (nu 750 000 kronor) och till rörligt tillägg (nu 200 000 kronor) böra upptagas med 1 310 000 kronor respektive 128 964 kronor. I uppborädsmedel (nu 11 000 kronor) beräknar jag 20 000 kronor. Anslagsbeloppet skulle således uppgå till $(800\,000 + 35\,000 + 6\,036 + 1\,310\,000 + 128\,964 - 20\,000 =)$ 2 260 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 760 000 kronor, varav belöpa på reglerad befordringsgång för viss personal 80 000 kronor och på löneregleringen 639 000 kronor.

Aberopande det anförda och vad av chefen för finansdepartementet anförts vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva följande förändringar i personalförteckningen för försvarets civilförvaltning, nämligen uppförande under rubriken Tjänstemän å ordinarie stat av ytterligare 10 befattningar för kontorsbiträden i lönegraden A 4, minskning med en befattning för kontorist i lönegraden A 9 under samma rubrik samt överförande från nämnda rubrik av befattningen för advokatfiskal i lönegraden A 28 till rubriken Tjänstemän å övergångsstat, ävensom uppförande bland befattningar för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 21 av nya befattningar för 1 advokatfiskal i lönegraden Eo 30, 1 biträdande advokatfiskal i lönegraden Eo 26 och 3 förste byråsekreterare i lönegraden Eo 24 samt uteslutande ur förteckningen i sist angivna del av 1 befattning för biträdande advokatfiskal i lönegraden Eo 24;

dels fastställa följande avlöningsstat för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	800 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	»	35 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	6 036
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	1 310 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	128 964
	<u>Summa kronor</u>	<u>2 280 000</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	20 000
	<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>2 260 000</u>

dels ock till Försvarets civilförvaltning: *Avlöningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 2 260 000 kronor.

[7.] Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*.

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 92)	kronor	74 200 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	»	110 000 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 24) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 beräkna ett *förslagsanslag* av 118 000 000 kronor. Denna *anslagsfråga* upptager jag nu till behandling.

Försvarets civilförvaltning har på grundval av försvarsgrenschefernas anvisningar avgivit förslag till medelsäskanden för budgetåret 1947/48 under respektive försvarsgrens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Civilförvaltningen har därvid anfört, att överbefälhavaren hos ämbetsverket anmält, att han icke hade något att erinra mot de anvisningar, som lämnats av cheferna för marinen och flygvapnet. I fråga om arméchefens anvisningar hade överbefälhavaren anmält, att han anmodat arméchefen att i anslagsunderlaget räkna med att indragning av Skånska kavalleriregementet och sammanslagning av Norrbottens artillerikår och Bodens artilleriregemente verkställdes under budgetåret 1947/48 och att minskning av Livregementet till häst påbörjades. Överbefälhavaren hade vidare meddelat, att arméchefens yrkanden beträffande bland annat fältläkarkåren, arméhundväsendet och försvarsområdesmobiliseringslottor icke borde upptagas i anslagsunderlaget för budgetåret 1947/48. I anledning av vad överbefälhavaren anfört hade arméchefen erinrat, att av de år 1942 och senare beslutade organisatoriska förändringarna ännu återstode uppsättandet av Signalregementets kompani i Kristianstad och Tredje tygkompaniet samt det fullständiga utbyggandet av Skånska kavalleriregementet. Åtgärder för uppsättning och fortsatt utbyggnad av dessa förband kunde dock vidtagas i huvudsak inom ramen för gällande personalstater. Med hänsyn till tjänstens krav hade arméchefen funnit det nödvändigt föreslå, att vissa personalökningar genomfördes vid bland annat fältläkarkåren och arméhundväsendet. Civilförvaltningen hade ansett sig böra i viss begränsad omfattning biträda av arméchefen i nämnda hänseenden framförda förslag.

I anledning av vad överbefälhavaren anfört vill jag framhålla angelägenheten av att i försvarsorganisationen redan nu vidtagas sådana förenklningar och rationaliseringar, som kunna genomföras utan att avvakta 1945 års försvarskommittés förslag. I det föregående har i detta syfte av mig förordats en serie åtgärder som leda till ej obetydliga kostnadsminskningar. Såsom av det följande närmare framgår har jag dock ej ansett mig kunna ansluta mig till överbefälhavarens uppfattning, att Skånska kavalleriregementet nu bör indragas. Den av överbefälhavaren förordade sammanslagningen av vissa artilleriförband och minskningen av Livregementet till häst torde böra övervägas i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1948/49, varför det bör ankomma på chefen för armén att närmare undersöka de konsekvenser i ekonomiskt hänseende och i övrigt, som bli en följd av åtgärder i sådant hänseende. Av det följande kommer att framgå den ståndpunkt jag ansett mig böra intaga i de av överbefälhavaren i övrigt berörda frågorna.

Under de senaste åren ha förelegat vissa svårigheter att besätta samtliga de å personalförteckning uppförda kaptensbeställningarna. Med hänsyn härtill har inhämtats riksdagens medgivande att, därest ledig kaptensbeställning icke kunnat besättas med därtill kompetent beställningshavare, ett mot uppkommande vakanser svarande antal löjtnantsbeställningar i stället får till sättas. Samma anordning torde erfordras jämväl för nästa budgetår. Medgivande av denna innebörd synes böra intagas i form av anmärkning i vederbörlig personalförteckning.

Under hänvisning till vad jag tidigare anfört i vissa frågor, som beröra flera försvarsgrenar, övergår jag härefter till behandlingen av de olika anslagsposterna samt lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som bära vidtagas.

I. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Såsom under punkt 3 anförts bära kostnaderna för avlöningar till manskap av lägre grad än överfurir från och med nästa budgetår bestridas från anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Förändringar beträffande dylik personal komma därför att beröras först vid behandlingen av nämnda anslagspost.

Generalitetet.

Generalmajoren A. Bredberg, född den 24 februari 1884, utnämndes den 15 november 1945 till militärbefälhavare för V. militärområdet (lönegrad Ob 4). Bredberg har emellertid på grund av honom beviljad tjänstledighet för fullgörande av uppdrag som vice ordförande i statens organisationsnämnd och ordförande i försvarets centrala organisationskommitté icke tillträtt befattningen som militärbefälhavare. Det är att antaga att Bredberg icke kommer att återinträda i aktiv militär tjänst utan tagas i anspråk för fortsatt uppdrag i organisationsnämnden. Beställningen som militärbefälhavare och flera lägre beställningar måste på grund av detta förhållande uppehållas allenast på förordnande, vilket medför avsevärda olägenheter för den berörda personalen. För att undanröja dessa olägenheter föreslår jag att för Bredberg inrättas en särskild beställning såsom generalmajor i lönegrad Ob 4 på generalitetets stat, vilken beställning vid Bredbergs avgång bör indragas. Vid fortsatt tjänstledighet för fullgörande av uppdraget i organisationsnämnden har Bredberg givetvis att avstå samtliga löneförmåner i den militära beställningen.

Generalstabskåren.

I enlighet med förslag av chefen för armén synes antalet kaptener vid generalstabskåren kunna minskas med 3 till 41.

Arméstaben.

Antalet beställningar för kaptener eller löjtnanter med arvoden enligt Oa 3 eller Oa 2, synes i enlighet med förslag av chefen för armén kunna minskas med 3 till 6.

En av de i gällande personalförteckning för arméstaben upptagna kontorsbiträdesbefattningarna i A 4 är avsedd för hemvärnsstaben. Vid anmälan av årets statsverksproposition föreslog jag, att kostnaderna för avlöningar m. m. till fast anställd personal vid hemvärnsstaben och hemvärnets stridsskola skola redovisas under hemvärnets anslag. Den ifrågakvarande kontorsbiträdes-

befattningen bör i enlighet härmed överflyttas till personalförteckning för hemvärdet. Förslag härom torde i detta sammanhang böra föreläggas riksdagen.

Centrala värnpliktsbyrån.

Enär jag vid anmälan av årets statsverksproposition föreslagit, att kostnaderna för centrala värnpliktsbyråns verksamhet från och med nästa budgetår skola bestridas från särskilda för byrån avsedda anslag, böra de för närvarande under förevarande rubrik upptagna beställningarna utgå ur arméns personalförteckning.

Arméinspektionen.

Under denna rubrik äro för innevarande budgetår upptagna 14 beställningar för kaptener med arvoden enligt Oa 3. Då det visat sig svårt att med nuvarande befälsstillgång besätta dessa beställningar med enbart kaptener, har chefen för armén hemställt, att beställningarna för möjliggörande av ökad frihet vid personvalet måtte utbytas mot samma antal beställningar för kaptener eller löjtnanter med arvoden i Oa 3 eller Oa 2.

För egen del har jag, i likhet med civilförvaltningen, icke funnit något att erinra mot vad arméchefen sålunda hemställt.

Hemvärnsstaberna.

I anslutning till vad jag i det föregående under rubriken Arméstaben anfört böra de för närvarande under förevarande rubrik upptagna beställningarna utgå ur arméns personalförteckning.

Militärområdena m. m.

I personalförteckningen för innevarande budgetår är under rubriken Militärbefälhavare jämte militärbefälsstaberna i I.—VI. militärområdena uppförd en befattning för maskinist i Ca 12, avsedd för förutvarande fästningsbataljonens kasern i Vaxholm. Enligt en till personalförteckningen fogad not skall befattningen indragas vid nuvarande innehavarens avgång. Denne tjänstgör numera vid Svea livgardes förutvarande kasern i Stockholm och torde komma att, när beslutad militär högskolebyggnad uppförts å kasernområdet, anställas såsom maskinist för denna. Det ändrade förhållandet bör komma till uttryck i personalförteckningen.

Enligt vad jag under punkt 2 i det föregående anfört bör staten för Kiruna-Jokkmokks försvarsområdesstab utökas med 1 kapten, 1 sergeant, 1 överfurir och, efter hand, 3 förrådsvaktmästare.

Antalet ordinarie förrådsvaktmästare vid de övriga lantmilitära försvarsområdesstaberna uppgår enligt personalförteckningen för innevarande budgetår till sammanlagt 53. På sätt angivits under punkt 2 i det föregående bör i anslutning till statens organisationsnämnds förslag rörande försvarsområdesstaberna detta antal minskas till 38 genom överflyttning av 3 befattningar till Kiruna-Jokkmokks försvarsområdesstab samt genom successiv indragning av ytterligare 12 befattningar.

Truppförbanden.

I gällande personalförteckning äro för Kronobergs regementes förutvarande detachment och Göta ingenjörkårs kustingenjörstablissemment i Karlskrona upptagna befattningar för 1 maskinist (Ca 12) och 1 eldare av 1. klass (Ca 7) respektive 1 eldare av 1. klass (Ca 7), vilka befattningar vid nuvarande innehavares avgång icke må återbesättas med ordinarie innehavare utan därefter skola tills vidare uppehållas med vikarie. Ifrågavarande befattningar disponeras numera, efter etablissemmentens överförande till förvaltning av marinens myndigheter, av Karlskrona kustartilleriregemente respektive Blekinge kustartilleriförsvaret. Vid angivna förhållande böra befattningarna i enlighet med förslag av chefen för armén, vilket tillstyrkts av civilförvaltningen, utgå ur arméns personalförteckning och i stället redovisas under marinens motsvarande förteckning.

I enlighet med vad jag förordat i det föregående under punkt 1 böra följande ändringar och tillägg vidtagas beträffande personalförteckningen för ordinarie militär personal såvitt avser infanteriet. Vid varje infanteriregemente tillkomma 3 förvaltarbeställningar, vilka må finnas inrättade först sedan rationaliseringen genomförts vid vederbörligt regemente, och därefter, intill dess de kunna besättas med personal särskilt utbildad för de avsedda befattningarna — regementsexpeditionsföreståndare, personalregistrator och kasernförvaltare — må uppehållas endast på förordnande. Beträffande fanjunkarbeställningarna vid infanteriregementena bör, med giltighet från det den beslutade omorganisationen genomförts vid vederbörligt regemente, föreskrivas, att vid närmast inträffande sådan ledighet å två dylika beställningar vid varje regemente, som uppkommit i samband med innehavarnas befordran till någon av nyssnämnda tre förvaltarbeställningar eller nyinrättad beställning för tygförrådsförvaltare å tygstaten, avsedd för infanteriets truppförband, beställningarna icke må återbesättas eller uppehållas på förordnande.

På sätt framgår av punkt 3 bör antalet överfurirsbeställningar vid infanteriet minskas från 330 till 324. För samtliga infanteriregementen utom två böra upptagas 17 beställningar. Med hänsyn till Södra Skånska infanteriregementets dubbelförläggning beräknas för detta regemente 19 beställningar, medan antalet beställningar vid Älvsborgs regemente, där en civil befattningshavare övergångsvis finnes anställd för tillsynen av regementets skjutbanor, bör tills vidare upptagas till 16.

För varje infanteriregemente bör vidare i enlighet med förslag under punkt 1 tillkomma en befattning för förrådsvakmästare (Ca 7). Enär här är fråga om överförande till ordinarie anställning av redan befintliga extra ordinarie befattningar, äro övergångsbestämmelser icke erforderliga.

Enligt en i not till personalförteckningen meddelad föreskrift skola vid uppkommande ledighet å majorsbeställningar vid kavalleriet två sådana beställningar vakantsättas. Denna föreskrift är meddelad för att möjliggöra indragande successivt av ifrågavarande två beställningar (prop. 1945: 170, s. 283). Då en majorsbeställning vid kavalleriet blivit ledig under innevarande

budgetår, bör antalet dylika beställningar för nästa budgetår minskas med 1.

Såsom framgår av punkt 3 böra vid kavalleriet upptagas 51 överfurirsbeställningar för hovslagarebeställningsmän. Antalet överfurirsbeställningar i övrigt vid kavalleriet bör upptagas till 44, eller 11 vid varje regemente. Det sammanlagda antalet överfurirsbeställningar vid kavalleriet skulle alltså utgöra (51 + 44 =) 95. För innevarande budgetår finnas 58 överfurirsbeställningar.

Enligt 1942 års försvarsbeslut har vid Skånska pansarregementet organiserats musikkår av typ II. Regementet är för närvarande förlagt till Hälsingborg men beräknas under nästa budgetår komma att överflyttas till den beslutade nya förläggningssorten Hässleholm. Enligt beslut av 1945 års riksdag har vidare för Skånska kavalleriregementet, Hälsingborg, avsetts musikkår av typ III, i samband varmed beslutats att musikkåren vid Skånska trängkåren, Hässleholm, skulle indragas. Det förutsattes emellertid att, intill dess musikkår kunde uppsättas vid kavalleriregementet, personalförteckningen för budgetåret 1944/45 fortfarande skulle gälla beträffande trängkårens musikpersonal. I enlighet härmed tjänstgör fortfarande hela den för kavalleriregementet enligt 1945 års beslut avsedda musikpersonalen vid trängkåren.

Chefen för armén har med hänsyn till av honom föreslagen organisation efter utgången av femårsperioden 1942/47 föreslagit, att den för pansarregementet nu avsedda musikkåren av typ II överflyttas till trängkåren. Arméchefen har därvid avsett, att den vid trängkåren alltjämt förlagda musikkåren av typ III skulle bibehållas därstädes samt utbyggas till musikkår av typ II genom överflyttande dit av härför erforderlig personal från pansarregementets musikkår i Hälsingborg. Sistnämnda musikkår, som härigenom komme att reduceras till musikkår av typ III, skulle i samband därmed överflyttas till kavalleriregementet.

Frågan angående armémusikens framtida organisation torde komma att bli föremål för omprövning inom 1945 års försvarskommitté. Med hänsyn härtill synes det mig önskvärt, att kostnadskrävande omflyttningar av musikpersonal mellan Hälsingborg och Hässleholm nu undvikas. Enligt min mening är det i nuvarande läge mest rationellt, att — i avbidan på försvarskommitténs förslag — den vid trängkåren alltjämt förlagda musikkåren av typ III bibehålles därstädes samt att den för pansarregementet nu avsedda musikkåren av typ II övertages av kavalleriregementet. I enlighet med vad sålunda föreslagits bör kavalleriets personalstat ökas med 1 musiksergeant (UO 1).

För att underlätta övergång till ny arméorganisation böra i enlighet med förslag av arméchefen 2 majorsbeställningar vid pansartrupperna utbytas mot 2 beställningar för alternativt majorer eller kaptener.

Antalet överfurirsbeställningar vid pansartrupperna bör, såsom anförts under punkt 3, minskas från 83 till 57, fördelade på de fyra pansarregementena efter nummerordning med 11, 17, 15 och 14.

I anslutning till vad jag i det föregående anfört bör pansartruppernas per-

sonalstat minskas med 1 musikdirektör av 1. eller 2. graden (Oa 3 eller Oa 2), 2 musikfanjunkare (UO 2) och 4 musiksergeanter (UO 1).

Vad angår artilleriets truppförband bör för underlättande av övergång till ny arméorganisation i enlighet med förslag av arméchefen 1 majorsbeställning vid ettvarvt av följande förband, nämligen Svea, Göta, Wendes, Norrlands, Smålands, Bodens och Bergslagens artilleriregementen samt Norrbottens artillerikår, utbytas mot 1 beställning för alternativt major eller kapten. Vidare torde i enlighet med arméchefens förslag kunna indragas följande beställningar, nämligen 1 kaptensbeställning vid vartdera av Svea och Wendes artilleriregementen, 1 kaptensbeställning vid vardera av Norrbottens och Gotlands artillerikårer, 1 löjtnantsbeställning vid vartdera av Svea och Wendes artilleriregementen ävensom 1 löjtnantsbeställning vid Gotlands artillerikår.

Härjämte bör, såsom anförts under punkt 3, antalet överfurirsbeställningar vid artilleriet minskas från 154 till 121. Dessa torde böra fördelas sålunda, att vartdera av Svea och Wendes artilleriregementen erhåller 15 beställningar, Göta artilleriregemente 16 beställningar, Norrlands artilleriregemente 18 beställningar, Norrbottens artillerikår — med beaktande av ifrågasatt sammanslagning med Bodens artilleriregemente — 9 beställningar samt Smålands artilleriregemente, Gotlands artillerikår ävensom Bodens och Bergslagens artilleriregementen vartdera 12 beställningar.

Luftvärnet. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 upptog chefen för armén frågan angående lönegradsplaceringen för, bland andra, träng- och luftvärnsskärcheferna (nu i lönegraderna Oa 6 respektive Oa 5) samt föreslog därvid, att frågan om truppförbandschefernas lönegradsplacering skulle göras till föremål för utredning. Arméchefen anförde därvid bland annat följande.

Den skillnad i fråga om löneställning, som för närvarande tillämpades beträffande truppförbandschefer vid olika truppslag, syntes icke tillräckligt motiverad av motsvarande olikheter i fråga om arbetsbörda och representationsplikter. Starka skäl talade därför för en reglering av truppförbandschefernas löneställning.

Beträffande trängkårerna finge framhållas, att dessa till sin personalstyrka närmast motsvarade ett infanteriregemente. Vid en trängkår uppginge sålunda värnpliktsstyrkan under 4 månader av året till cirka 1 400 man och under 3 månader till cirka 1 250 man samt understeg aldrig 1 000 man. Som jämförelse finge anföras, att personalstyrkan vid ett normalinfanteriregemente i medeltal under året uppginge till cirka 1 150 man. Därtill komme, att utbildningsorganisationen vid trängkårerna vore mera komplicerad än vid infanteriregementena på grund av flera artskilda utbildningslinjer samt att kårerna i olika omgångar mottog personal från flertalet övriga truppförband i och för omskolning.

Vad luftvärnsskärerna anginge kunde en jämförelse göras med flygflottiljerna. En jaktflottilj exempelvis, vars chef uppbytte lön enligt lönegrad Oa 6, utbildade en värnpliktskontingent på cirka 260 man, under det att antalet stamanställt manskap uppginge till cirka 250. Motsvarande siffror för en luftvärnsskår vore 240 värnpliktiga (jänte ytterligare 400 man årligen för omskolning) samt 135 stamanställda. Därtill komme, att vid luftvärnstrupp-

förbanden truppregistrering skedde för samtliga de luftvärnsförband, som skulle organiseras inom vederbörligt militärområde. Motsvarande arbetsbelastning förekomme icke vid flygflottiljerna. Slutligen finge framhållas, att kårcheferna vid luftvärnet i flera fall vore ensamma truppförbandschefer inom vederbörliga garnisonsorter (Malmö, Sundsvall och Luleå) med därav följande stora representationsplikter.

I anledning av arméchefens förslag anförde min företrädare i ämbetet vid anmälan av propositionen 1945: 170 (s. 282), att han, då frågan om förbandschefernas löneställning syntes komma under bedömande i samband med den blivande försvarsutredningen, icke funne skäl att föreslå särskild utredning av denna fråga.

I skrivelse den 27 september 1946 har chefen för armén återkommit till frågan angående löneställningen för berörda kårchefer och hemställt, att i avvaktan på beslut därom dessa chefer måtte erhålla ekonomisk gottgörelse, motsvarande, för trängkårcheferna, skillnaden mellan lönen i lönegraderna Ob 1 och Oa 6 samt, för luftvärnskårcheferna, skillnaden mellan lönen i lönegraderna Oa 6 och Oa 5.

Försvarets civilförvaltning har anført, att, även om det finge anses behjärtansvärt att i avvaktan på resultatet av blivande utredning rörande förbandschefernas löneställning bereda gottgörelse på i framställningen föreslaget sätt åt träng- och luftvärnskårcheferna, en åtgärd av sådan innebörd komme att utgöra ett föregripande av det slutliga ställningstagandet till ifrågasvarande lönefrågor. Under sådana omständigheter syntes, såvitt civilförvaltningen kunde finna, framställningen knappast böra vinna tillmötesgående.

Försvarsväsendets lönenämnd har i denna fråga anført följande.

På sätt chefen för armén närmare utvecklade, synas cheferna för trängkårerna i fråga om ansvar och arbetsuppgifter väsentligen vara att jämställa med de i lönegrad Ob 1 placerade förbandscheferna. Lönenämnden vill fördenskull ej motsätta sig en provisorisk reglering av trängkårchefernas löneställning, särskilt som en dylik åtgärd, såvitt lönenämnden kan finna, icke skulle behöva få konsekvenser i fråga om löneförmånerna för andra förbandschefer.

Beträffande luftvärnskårcheferna är lönenämnden icke övertygad om det befogade i kravet på en omedelbar reglering av löneförmånerna. Lönenämnden, som bland annat finner tveksamt, om luftvärnskårcheferna böra i lönehänseende jämnställas med flottiljcheferna vid flygvapnet, kan därför icke biträda framställningen i denna del.

För egen del har jag blivit övertygad om att trängkårcheferna icke böra inneha lägre löneställning än infanteriregementecheferna, med vilka de såväl beträffande ansvar som arbetsbörda närmast kunna jämnställas. Jag finner ej heller tillräcklig anledning föreligga att bibehålla luftvärnskårcheferna vid lägre löneställning än exempelvis artillerikårcheferna. Trängkårcheferna böra alltså uppflyttas till lönegrad Ob 1 och luftvärnskårcheferna till lönegrad Oa 6. En sådan uppflyttning synes mig kunna genomföras redan från och med budgetåret 1947/48, utan att det av 1945 års försvarskommitté bedrivna utredningsarbetet härigenom föregripes. Jag förordar alltså i detta sammanhang, att å luftvärnets stat från och med nästa budgetår uppföras 4 beställ-

ningar för kårchefer i Oa 6 i utbyte mot samma antal beställningar för överste-löjtnanter i Oa 5.

För luftvärnet är i gällande personalförteckning upptagen en beställning för överste, chef för luftvärnsskjutskolan, i lönegrad Oa 6. Denna beställning bör enligt förslag av arméchefen utbytas mot en beställning för chef för luftvärnsskjutskolan i alternativt Oa 6 eller Oa 5. Såsom arméchefen vidare föreslagit bör luftvärnets personalstat minskas med 1 majorsbeställning och 6 löjtnantsbeställningar, medan å andra sidan bör tillkomma 1 beställning för alternativt major eller kapten.

Antalet överfurirsbeställningar vid luftvärnet bör, såsom anförts under punkt 3, minskas från 101 till 84, eller 12 vid varje förband.

I skrivelse den 4 februari 1947 har överbefälhavaren, efter hörande av cheferna för armén och marinen, gjort framställning om överförande till luftvärnet av ett luftvärnsbatteri ur Gotlands kustartillerikår, vilken framställning alltjämt är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Därest ett sådant överförande skulle komma till stånd, vilket torde kunna ske utan att frågan angående kustartilleriets framtida ställning föregripes, kan det bliva erforderligt att viss stampersonal, avsedd för bemanning av berörda batteri, överföres från kustartilleriets till arméns personalstater. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut härom.

Vid ingenjörtrupperna böra, såsom anförts under punkt 3, upptagas 36 överfurirsbeställningar, 12 vid varje kår, innebärande en minskning för hela truppelaget med 3 beställningar.

Beträffande signaltrupperna har arméchefen föreslagit ökning av antalet fanjunkarbeställningar med 1 till 23, vilket antal enligt 1942 års försvarsbeslut fastställts för fullt utbyggd organisation. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen. För egen del anser jag mig emellertid med hänsyn till pågående undersökningar rörande försvarsorganisationen icke för närvarande böra förorda någon ökning av antalet fanjunkarbeställningar vid signaltrupperna.

Vid signaltrupperna finnas enligt personalförteckningen för innevarande budgetår 28 beställningar för överfurirer. Av dessa ha 10 avsetts för radiofurirer. Såsom anförts under punkt 3 böra för denna personal avses civila radiotelegrafistbefattningar i MEo 12. Överfurirsbeställningar, som redan blivit tillsatta med radiofurirer, böra därvid uppföras på övergångsstat. Antalet överfurirsbeställningar i övrigt vid signaltrupperna bör minskas från 18 till 17.

I anslutning till vad jag i det föregående anført böra för trängens uppföras beställningar för 4 kårchefer i Ob 1 i utbyte mot samma antal beställningar för kårchefer i Oa 6.

För trängens finnes i gällande personalförteckning bland annat en beställning för överste (avdelningschef vid arméinspektionens trängavdelning, tillika chef för trängens personalkår) i lönegrad Oa 6. Emellertid har Kungl. Maj:t i anledning av framställning av chefen för armén genom brev den 6 september 1946 förordnat, att inspektören för underhållstrupperna utan hin-

der av i ämnet gällande bestämmelser från och med den 1 oktober 1946 tills vidare jämväl skall vara chef för trängens personalkår. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t föreskrivit, att nämnda överstebeställning, som genom förutvarande innehavarens utnämning till inspektör blivit ledig från och med samma den 1 oktober, tills vidare icke finge återbesättas, ävensom medgivit att erforderligt belopp av därigenom uppkommande medelsbesparing finge tagas i anspråk för beredande av vikariatslön åt beställningshavare som förordnades att bestrida göromål, som ankomma på beställningshavare i lönegrad Oa 5 eller Oa 4. I anledning härav har arméchefen föreslagit, att den för trängen nu upptagna överstebeställningen i Oa 6 utbytes mot en beställning för överstelöjtnant eller major i Oa 5 eller Oa 4. För egen del har jag, i likhet med civilförvaltningen, intet att erinra mot att detta utbyte kommer till stånd.

Enligt nuvarande organisation avses 49 underofficersbeställningar, varav 20 fanjunkare- och 29 sergeantbeställningar, för sjukvårdsunderofficerare vid arméns olika truppförband och skolor. 1944 års manskapsutredning har förutsett, att — i samband med genomförande av det under punkt 3 berörda förslaget om inrättande av beställningar för sjukvårdsöverfurirer — antalet beställningar för sjukvårdsunderofficerare skulle kunna nedbringas till 39, varav 15 fanjunkare och 24 sergenter. Häremot synes intet annat vara att erinra än att för bibehållande av nuvarande proportion mellan de olika underofficersgraderna antalet fanjunkare torde böra bestämmas till 16 och antalet sergenter till 23. Chefen för armén har för nästa budgetår räknat med indragning av 1 fanjunkare- och 9 sergeantbeställningar. Med beaktande av det nuvarande personalläget biträder jag arméchefens förslag. Jag förutsätter emellertid, att antalet fanjunkare i fortsättningen successivt nedbringas med ytterligare 3 med en motsvarande ökning av antalet sergeantbeställningar.

Vid trängen böra vidare, såsom framgår av punkt 3, finnas 74 beställningar för sjukvårdsöverfurirer. Antalet överfurirsbeställningar i övrigt vid trängen bör upptagas till 56, eller 14 vid varje trängkår. Det sammanlagda antalet överfurirsbeställningar vid trängen skulle alltså utgöra (74 + 56 =) 130. För innevarande budgetår finnas 113 dylika beställningar.

I enlighet med vad jag i det föregående anført bör för trängen tillkomma följande för Skånska trängkåren avsedda musikpersonal, nämligen 1 musikdirektör av 1. eller 2. graden (Oa 3 eller Oa 2), 2 musikfanjunkare (UO 2) och 3 musiksergenter (UO 1).

Fälttygkåren.

Chefen för armén har i skrivelse den 5 februari 1947, med hänsyn till de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvilade de såsom byråchefer inom arméförvaltningens tygavdelning placerade regementsofficerarna, och i syfte att åstadkomma en önskvärd överensstämmelse i fråga om antalet regementsofficersbeställningar mellan fälttygkåren respektive intendenturkåren och arméns övriga truppslag (personalkårer), hemställt, att en överstelöjtnantsbeställning vid fälttygkåren och två dylika beställningar vid intendenturkåren

måtte utbytas mot samma antal beställningar för alternativt överste eller överstelöjtnant. I avvaktan på en slutlig lösning av personalfrågorna vid fälttygkåren och intendenturkåren och för att icke föregripa nu pågående utredning om den centrala förvaltningens organisation syntes emellertid berörda beställningar under budgetåret 1947/48 böra tillsättas endast genom förordnande.

Med hänsyn till såväl den av arméchefen berörda förvaltningsutredningen som den pågående utredningen rörande försvarets framtida organisation anser jag mig icke böra för närvarande biträda arméchefens förevarande förslag.

I personalförteckningen för innevarande budgetår har föreskrivits, att vid uppkommande ledighet å fyra av de 27 förvaltarbeställningarna vid fälttygkåren frågan om deras återbesättande skulle, i anledning av beslutet om ändrad försvarsområdesindelning, underställas Kungl. Maj:ts prövning. Såsom framgår av punkt 1 har Kungl. Maj:t numera medgivit, att dessa fyra beställningar må placeras vid infanteriet från och med den 1 juli 1947. De återstående (19 — 4 =) 15 beställningar för förvaltare, som vid bifall till vad jag under samma punkt föreslagit, skola avses för tygförrådsförvaltare vid infanteriet, böra nyinrättas på fälttygkårens stat. Beträffande dessa beställningar böra meddelas övergångsbestämmelser motsvarande dem, som i det föregående föreslagits för förvaltare å infanteriregementenas stater.

Vid fälttygkåren finnas för innevarande budgetår upptagna 6 beställningar för överfurirer, avsedda för tjänstgöring vid tygkompanierna. Antalet dylika beställningar bör för nästa budgetår, såsom av punkt 3 framgår, nedbringas till 3.

Tygstaten.

Enligt 1942 års försvarsbeslut redovisas under tygstaten inom tygförvaltningstjänsten verksam civilmilitär personal utom ingenjörpersonalen. Undantag ha vidare gjorts för ingenjör- och signalförrådsförvaltare samt fortmaskinisterna i Boden. Under särskild rubrik upptagas därvid de tygförvaltare och tygverkmästare, som tjänstgöra vid fabriker, som numera ingå i försvarets fabriksverk. Från och med budgetåret 1944/45 har vidare under särskild rubrik sammanförts den vid krigsmaterielverkets förråd tjänstgörande personal, som tillhör tygstaten. Den för krigsmaterielverket och fabriksverket sålunda redovisade personalen skall efter hand avvecklas. Från och med budgetåret 1945/46 är vidare under tygstaten redovisad en dessförinnan å staten för förutvarande kemiska anstalten upptagen beställning för tygförvaltare av 1. klassen, vilken beställning är avsedd att indragas vid nuvarande innehavarens avgång. Frånräknas berörda övergångsvis redovisade personal, upptager den för innevarande budgetår gällande personalförteckningen följande beställningar, nämligen 10 tygförvaltare av 1. klassen (Ca 18), 34 tygverkmästare av 1. klassen (Ca 17), 29 tygförvaltare av 2. klassen (Ca 15), 36 tygverkmästare av 2. klassen (Ca 14), 29 tyghantverkare av 1. klassen (Ca 14), 12 tygskrivare (Ca 12) och 178 tyghantverkare av 2. klassen (Ca 12).

I skrivelse den 12 september 1946 har civilmilitära tjänstemannaförbundet

hemställt om viss förskjutning i proportionen mellan tygförvaltare av 1. och 2. klassen, innebärande att antalet tygförvaltare av 1. klassen skulle ökas med 3 samt att motsvarande minskning skulle ske av antalet tygförvaltare av 2. klassen. Förslaget, som biträts av chefen för armén och civilförvaltningen, har motiverats med bland annat de ändringar i proportionen mellan berörda beställningar, som föranletts av vakantsättandet av nämnda för krigsmaterielverket avsedda beställningar.

För egen del får jag erinra att min företrädare i ämbetet (propositionerna 1944: 185, s. 153, och 1945: 170, s. 289) varit inne på tanken, att de förändringar i tygstatens struktur, som föranledas av ett vakantsättande av de för krigsmaterielverket avsedda beställningarna, skulle kunna medföra behov av jämkning av de i försvarsbeslutet fastställda grunderna för beställningarnas fördelning mellan olika lönegrader. Något förslag härutinnan har emellertid icke ännu förelagts riksdagen. Då jag anser en för personalens befordringsmöjligheter gynnsammare proportion mellan antalet tygförvaltare av 1. klassen och antalet lägre beställningar vid tygstaten böra komma till stånd redan från och med nästa budgetår, finner jag mig kunna godtaga det av civilmilitära tjänstemannaförbundet framlagda förslaget. Jag räknar alltså med att ytterligare 3 beställningar för tygförvaltare av 1. klassen tillkomma från och med budgetåret 1947/48 och att samtidigt därmed antalet beställningar för tygförvaltare av 2. klassen minskas med 3.

Såsom jag föreslagit i det föregående under punkt 2 bör i anledning av den ändrade försvarsområdesindelningen antalet beställningar för tyghantverkare minskas med 4. I anledning härav föreslår jag, att antalet tyghantverkare av 2. klassen successivt minskas från 178 till 174. Anmärkning härom bör intagas i personalförteckningen.

I enlighet med vad jag i det föregående under punkt 3 anfört böra å tygstaten tillkomma 178 beställningar för armétekniker. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av chefen för armén fastställa beställningarnas fördelning på de olika beställningsmannalinjerna.

På grund av avgång bland den personal vid krigsmaterielverket och försvarets fabriksverk, som för innevarande budgetår redovisas å tygstaten, kunna dessa beställningar minskas, såvitt avser krigsmaterielverket, med 1 tygskrivare och, såvitt avser fabriksverket, med 1 tygverkmästare av 1. klassen.

Fortifikationskåren.

Chefen för armén har i sina förslag till medelsäskanden för budgetåret 1947/48 erinrat, att han senast i sina äskanden för budgetåret 1944/45 för förbättring av befordringsläget inom fortifikationskåren föreslagit införande av vissa alternativa regementsofficersbeställningar vid kåren samt utbyte av 2 sergeantsbeställningar vid kåren mot fanjunkarbeställningar samt uttalat att, under förutsättning att fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningens förslag (SOU 1945: 65) icke komme att leda till resultat från och med nästa budgetår, berörda önskemål nu borde tillgodoses. Civilförvaltningen har i avvaktan på resultatet av nämnda utrednings arbete icke ansett sig böra räkna med de av arméchefen ifrågasatta personalförändringarna.

Sedermera har 1946 års militära förvaltningsutredning i anledning av remiss av en framställning i ämnet av chefen för fortifikationskåren anfört att, utan föregripande av frågan om fortifikationskårens framtida sammansättning, arméchefens förslag syntes kunna bifallas på det sätt, att en regementsofficersbeställning i Oa 4 utbyttes mot en beställning i Oa 5 eller Oa 4 och att två underofficersbeställningar i UO 1 utbyttes mot samma antal beställningar i UO 2 eller UO 1. Utredningen har tillika framhållit, att en jämn befordringsgång alltid måste vara svår att ernå inom en så begränsad kår som fortifikationskåren vore och även syntes komma att förbli i framtiden. Utredningen ifrågasatte därför, att utredning borde ske rörande lämpligheten av en återgång till förhållanden före år 1936, då de nuvarande ingenjörtruppernas och fortifikationskårens officerare tillhörde samma personalkår. För en sådan åtgärd talade även det förhållandet, att fortifikationsofficerarnas uppgifter med all sannolikhet komme att väsentligen begränsas till det rent fortifikatoriska området. Nödvändigheten av en för denna officerskategori speciell, så omfattande och dyrbar rent »civil» utbildning, som föreslagits av 1944 års fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredning, syntes därför böra omprövas.

Jag biträder 1946 års förvaltningsutrednings förslag beträffande fortifikationskårens sammansättning för nästa budgetår och förordar alltså, att 1 beställning i Oa 4 utbytes mot 1 beställning i Oa 5 eller Oa 4 och att 2 beställningar i UO 1 utbytas mot samma antal beställningar i UO 2 eller UO 1. Den av utredningen berörda frågan om en sammanslagning av fortifikationskåren med ingenjörtruppernas personalkår torde böra närmare övervägas inom 1945 års försvarskommitté.

Intendenturkåren.

I enlighet med förslag av chefen för armén bör antalet kaptensbeställningar från och med nästa budgetår minskas med 1.

Antalet överfurirsbeställningar bör, såsom av punkt 3 framgår, ökas från 3 till 7.

Fältläkarkåren.

I sina äskanden för innevarande budgetår föreslog arméöverläkaren på anförda skäl inrättande av särskilda bataljonsläkarbeställningar, avsedda för arméns jägarskola, Göta trängkårs kompani i Nora samt arméns intendenturförråd i Stockholm och Första intendenturkompaniet. Förslaget tillstyrktes av chefen för armén, sjukvårdsförvaltningen och civilförvaltningen. För egen del uttalade jag vid anmälan av propositionen 1946: 120, s. 148, att jag icke vore beredd att, innan ställning tagits till det förslag angående militärsjukvårdens framtida organisation, som 1944 års militärsjukvårdskommitté hade att avgiva, förorda att ordinarie bataljonsläkarbeställning inrättades vid annat förband än Göta trängkårs kompani i Nora. Det syntes mig böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida den nya beställningen skulle uppehållas på förordnande eller tillsättas med ordinarie innehavare. Riksdagen (skrivelse nr 365) beslöt i enlighet med vad jag sålunda förordat. Kungl. Maj:t har

sedermera bemyndigat arméöverläkaren att ledigförklara den nyinrättade bataljonsläkarbeställningen för tillsättande med ordinarie innehavare.

Arméöverläkaren har i äskandena för nästa budgetår till förnyad behandling upptagit frågan rörande läkarvården vid arméns jägarskola samt arméns intendenturförråd i Stockholm och Första intendenturkompaniet, därvid arméöverläkaren ånyo föreslagit inrättande av ordinarie bataljonsläkarbefattningar för ändamålet. Förslaget har tillstyrkts av arméchefen och civilförvaltningen. Beträffande överbefälhavarens uppfattning hänvisas till det föregående.

Militärsjukvårdskommittén har den 15 januari 1947 avgivit betänkande med förslag rörande militärsjukvårdens organisation m. m. (SOU 1947:5). Då jag emellertid icke är beredd att redan nu taga ställning i de av kommittén behandlade organisationsfrågorna, kan jag icke biträda förevarande förslag i vidare mån än att jag tillstyrker inrättande från och med nästa budgetår av ytterligare en beställning för bataljonsläkare (Ca 22), avsedd för arméns jägarskola.

Vissa utbildningsanstalter.

I enlighet med förslag av chefen för armén förordar jag, att de nu i Oa 6 upptagna beställningarna såsom chefer för arméns underofficersskola, krigsskolan, infanteriskjutskolan och artilleriskjutskolan för underlättande av övergång till ny arméorganisation utbytas mot beställningar i alternativt Oa 6 eller Oa 5.

Enligt 1942 års försvarsbeslut lyder under chefen för infanteriskjutskolan bland annat viss försöksverksamhet av infanteriteknisk natur. Såsom chef för försöksavdelningen är enligt gällande personalförteckning avsedd en major eller kapten (Oa 4 eller Oa 3) på skolans stat. Chefen för armén har i skriftelse den 23 november 1946 beträffande personalbehovet vid försöksavdelningen anfört i huvudsak följande.

För försöksavdelningens verksamhet hade viss tillfälligt kommenderad handräkningspersonal biträtt chefen för försöksavdelningen. Någon annan personal hade icke stått till avdelningens förfogande. Enär den tekniska försöksverksamheten vid infanteriskjutskolan under de senaste åren ökat högst väsentligt och i fortsättningen — i samverkan med försvarets forskningsanstalt och arméförvaltningen — komme att få en än större omfattning, vore nuvarande organisation icke tillräcklig för att lösa de uppgifter, som åvilade försöksavdelningen. Chefen för armén hade i sitt förslag till arméns fredsorganisation efter utgången av innevarande femårsperiod föreslagit följande personal för avdelningen, nämligen, med lön på skolans stat, 1 major, kapten eller ryttmästare (Oa 4 eller Oa 3) såsom chef för avdelningen, 1 överfurir (Mb 1) och 1 kansliskrivare, ritare, (MEo 11) samt, kommenderad, 1 officer till förfogande (kapten, ryttmästare eller löjtnant). Kansliskrivaren erfordrades för att biträda chefen för försöksavdelningen bland annat vid uppgörande av försöksprotokoll och ritningar samt för tabellberäkningar m. m. Han avsåges dessutom för fotograferings- och filmverksamhet vid avdelningen. Överfuriren erfordrades för försöksverksamheten på fältet. Enär emellertid redan nu stort behov föreläge av att försöksavdelningen utvidgades, hade chefen för armén i sitt förslag till manskapsstater för budgetåret 1947/48

upptagit en överfurir i befattning materielfurir, avsedd för försöksavdelningen. Från och med den 1 juli 1947 borde dessutom en officer ställas till chefens för försöksavdelningen förfogande. Chefen för armén komme slutligen att i äskandena för budgetåret 1948/49 upptaga en kansliskrivare, ritare, i MEO 11. För att intill den 1 juli 1948 tillgodose behovet av sådan befattningshavare, komme chefen för armén att hos försvarets civilförvaltning begära att intill sistnämnda tidpunkt en ritare finge anställas i lönegrad MEx 11.

Den försöksverksamhet som bedrivs vid infanteriskjutskolan är av sådan betydelse, att jag finner mig kunna förorda, att de av arméchefen berörda personalfrågorna lösas på föreslaget sätt. Å skolans stat bör således från och med nästa budgetår uppföras ytterligare 1 överfurirsbeställning. Jag har vidare övervägt, huruvida icke den föreslagna civila biträdesbefattningen lämpligen bör inrättas såsom extra ordinarie redan från och med nästa budgetår. Denna fråga synes böra prövas av Kungl. Maj:t. Det förhållandet att innehavaren av befattningen är avsedd att fullgöra huvudsakligen tekniska arbetsuppgifter torde böra föranleda, att befattningen erhåller en annan benämning än kansliskrivare, förslagsvis tekniskt biträde eller tekniker. Huruvida placering i 11 lönegraden bör ifrågakomma synes tveksamt och bör närmare övervägas av Kungl. Maj:t.

Antalet överfurirsbeställningar vid ridskolan bör, såsom av punkt 3 framgår, minskas från 3 till 2.

Centrala sjukvårdsförråd.

Under rubriken Sjukvårdsväsendet äro i gällande personalförteckning uppförda 4 förrådsvaktmästarbefattningar i Ca 7, avsedda för centrala sjukvårdsförråd. I enlighet med civilförvaltningens förslag böra dessa befattningar uppföras under den nya rubriken Centrala sjukvårdsförråd.

Arméhundväsendet.

Chefen för armén framlade i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 förslag till omorganisation av arméhundväsendets ledning, innebärande, bland annat, att arméhundchefen skulle erhålla ställning såsom tjänstegrensinspektör, att arméhundgården med arméhundskolan skulle utgöra självständig förvaltande myndighet samt att befattningen såsom chef för arméhundväsendet skulle från arvodesbefattning (löneklass Oa 11) ändras till beställning för aktiv officer med placering i Oa 5 eller Oa 4. Arméchefen föreslog vidare, att chefen för arméhundskolan skulle upptagas i alternativt Oa 4 eller Oa 3 i stället för, såsom för närvarande, i Oa 3. Överbefälhavaren, civilförvaltningen och försvarsväsendets lönenämnd, som yttrat sig över berörda förslag, hade icke funnit anledning till erinran mot desamma. Min företrädare i ämbetet uttalade emellertid vid anmälan av propositionen 1945: 170 (s. 295), att han i avbidan på en närmare omprövning av arméhundväsendets ställning och arbetsuppgifter i samband med en blivande översyn av försvarsorganisationen icke fann sig kunna förorda berörda förslag.

Arméchefen har i sina äskanden för budgetåret 1947/48 upprepat sina tidigare framförda förslag samt till stöd härför anfört bland annat följande.

Cheferna för arméhundväsendet och arméhundskolan avgå — den senare efter ett års anstånd — 1 april 1947. Avsikten är att från sagda datum (eventuellt från 1 juli 1947) föreslå den nuvarande skolchefen till chef för arméhundväsendet. Frågan om skolchefsbefattningen blir då aktuell.

Arméhundtjänsten är en speciell verksamhetsgren inom armén. Urvalet vid tillsättande av arméhundchef och skolchef är för närvarande begränsat, beroende av de framtidsmöjligheter, som kunna erbjudas vederbörande inom arméhundväsendet. För att lämplig personal skall kunna erhållas efter 1 april (1 juli) 1947 är det av vikt, att den länge uppskjutna frågan om organisationen av arméhundväsendets ledning ordnas. Jag finner det därför nödvändigt, att framlagt förslag genomföres från och med budgetåret 1947/48.

Beträffande överbefälhavarens uppfattning hänvisas till det föregående.

Civilförvaltningen har anfört, att det med hänsyn till det åldersläge, i vilket de nuvarande cheferna för arméhundväsendet och arméhundskolan befunne sig, givetvis vore av värde att frågan om arméhundväsendets framtida organisation och personaluppsättning snarast vunne sin lösning. Då emellertid dessa spörsmål icke syntes böra lösas för sig utan först i samband med den allmänna omprövningen av försvarets framtida organisation, hade civilförvaltningen, ehuru goda skäl syntes tala för arméchefens förslag, ansett sig i avbidan på resultatet av försvarskommitténs arbete icke böra räkna med annan förändring i den nuvarande personalorganisationen än att ett vid arméhundväsendets expedition anställt extra kanslibitråde i MEx 7 upptoges såsom extra ordinarie. Frågan om chefskapet för arméhundväsendet och arméhundskolan syntes civilförvaltningen kunna lösas på det sätt att, i enlighet med vad redan för innevarande budgetår tillämpats beträffande skolchefbefattningen, de nuvarande innehavarna av befattningarna medgäves tills vidare kvarstå i tjänst.

Till frågan om berörda kanslibiträdestjänst återkommer jag i det följande. Beträffande arméchefens förslag till omorganisation av arméhundväsendets ledning får jag anföra följande. Till den av min företrädare år 1945 intagna ståndpunkten i denna fråga kan jag i princip ansluta mig. Emellertid har jag övervägt, huruvida det icke med hänsyn till vikten av att för framtiden tillförsäkra arméhundväsendet en för denna synnerligen speciella verksamhetsgren lämplig ledning är befogat att redan nu tillmötesgå de av arméchefen framförda önskemålen beträffande cheferna för arméhundväsendet och arméhundskolan. Detta synes kunna ske utan att försvarskommitténs arbete härigenom föregripes. Med beaktande jämväl av de fördelar som härigenom skulle stå att vinna med hänsyn till det åldersläge, vari de nuvarande cheferna befinna sig, anser jag mig således icke böra motsätta mig, att den nuvarande arvodesbefattningen (Oa 11) för chefen för arméhundväsendet från och med budgetåret 1947/48 utbytes mot en beställning såsom chef för arméhundväsendet i alternativt Oa 5 eller Oa 4 samt att den nuvarande beställningen såsom chef för arméhundskolan med arvode i Oa 3 från och med samma budgetår utbytes mot en beställning såsom chef för arméhundskolan i alternativt Oa 4 eller Oa 3.

Till löner för den personal som bör uppföras å personalförteckningen för ordinarie tjänstemän — med undantag av den personal vid försvarets fabriksverk, som redovisas under tygstaten — skulle för nästkommande budgetår med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser erfordras ett belopp av i runt tal 35 700 000 kronor. Denna beräkning förutsätter, att samtliga beställningar komma att vara besatta under hela budgetåret. Man torde emellertid kunna räkna med att vissa beställningar med hänsyn till rekryteringssvårigheter komma att under hela eller någon del av året vara vakanta. Med hänsyn härtill kan anslagsbelastningen för löner till ordinarie tjänstemän beräknas komma att icke oväsentligt understiga det enligt förutnämnda grunder beräknade beloppet. Jag uppskattar de verkliga lönekostnaderna enligt nuvarande löneläge till ett belopp av 34 800 000 kronor.

Kostnaderna för avlöningar till personal å avgångsstat ha för innevarande budgetår beräknats till 39 000 kronor. Med tillämpande av samma beräkningsgrunder som för innevarande budgetår har civilförvaltningen uppskattat kostnaderna för nästa budgetår till i runt tal 37 000 kronor. Denna beräkning synes böra godtagas.

För personal å disponibilitetsstat torde enligt motsvarande grunder som beträffande personal å avgångsstat böra beräknas i runt tal 20 000 kronor (nu 10 000 kronor).

Med hänsyn till minskat antal kvarstående indelta kan medelsbehovet för avlöning och dagavlöningstillägg åt indelt manskap, för innevarande budgetår beräknat till 73 000 kronor, för budgetåret 1947/48 i enlighet med civilförvaltningens kalkyler uppskattas till omkring 70 000 kronor enligt nuvarande löneläge. Jag får emellertid erinra, att försvarets civilförvaltning avgivit förslag till förbättrade förmåner för indelt manskap. Denna fråga torde i annat sammanhang komma att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgå, förutom lön enligt löneplan, vissa i avlöningsreglementena angivna fasta lönetillägg och flygtillägg. Dessa förmåner kunna liksom för innevarande budgetår beräknas draga en kostnad av omkring 950 000 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kan alltså förevarande anslagspost för budgetåret 1947/48 enligt nuvarande löneläge beräknas till (34 800 000 + 37 000 + 20 000 + 70 000 + 950 000 =) i runt tal 35 800 000 kronor. Den allmänna lönereglerningen medför, att anslagsposten bör uppräknas med omkring 20 200 000 kronor till 56 000 000 kronor (nu 48 000 000 kronor).

2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar.

Arméstaben.

Till följd av omorganisation inom arméledningen bör i enlighet med förslag av chefen för armén 1 befattning såsom expeditionsunderofficer (löneklass UO 7) utgå ur personalförteckningen.

Militärområdena m. m.

Med hänsyn till att förvaltningen av Järvafältet överflyttats från kommandantsstaben i Stockholm till fjärde militärbefälsstaben böra befatt-

ningarna såsom domänofficer för Järvafältet, förvaltningsunderofficer vid Järvafältet samt tillsynsman och kyrkogårdsfogde på Järvafältet i personalförteckningen överföras från kommandantstaben till redovisning under I.—VI. militärbefälen.

Vidare bör med hänsyn till personalavgång antalet befattningar för inspektörer för lokalförsvaret (löneklass Ob 1) minskas med 3, varav 1 från och med den 1 oktober 1947.

Vad angår VII. militärbefälet har militärbefälhavaren hemställt om inrättande av befattningar för en försvarsområdesofficer i löneklass Oa 10 och en hemvärnsunderofficer i löneklass UO 7. Till stöd härför har militärbefälhavaren anfört, att militärbefälsstaben hade att handlägga jämväl de ärenden, som eljest tillkomme försvarsområdesstab. För dessa ärenden disponerades endast hemvärnsofficeren (utan hemvärnsunderofficer). Denna organisation vore ohållbar, särskilt i betraktande av de omfattande åtgärder, som just inom här berörda arbetsområden åvilade ledningen av Gotlands försvar.

Chefen för armén har biträtt förslaget med den jämkningen att han föreslagit, att befattningen såsom försvarsområdesofficer för erhållande av kompetent innehavare skulle placeras i löneklass Oa 11.

Civilförvaltningen har i nuvarande läge och i avvaktan på resultatet av 1945 års hemvärnskommittés utredning ansett sig allenast kunna tillstyrka inrättandet av den föreslagna befattningen såsom försvarsområdesofficer med placering i löneklass Oa 10. Befattningen såsom hemvärnsunderofficer (expeditionsunderofficer) syntes tills vidare få, på sätt hittills skett, uppehållas genom kommendering av lämplig beställningshavare på aktiv stat ur truppförband på Gotland.

För egen del är jag, i avvaktan på resultatet av försvarskommitténs arbete, icke beredd tillstyrka, att någon av de ifrågasatta befattningarna nu inrättas.

Kommandant samt försvarsområdesbefälhavare. Försvarsområdesstab. Genom kungörelse 1946:555 har bland annat i besparingssyfte den militärterritoriella indelningen ändrats. Genom sammanslagning av vissa försvarsområden har, såsom jag i det föregående anfört under punkt 2, antalet försvarsområdesstab i fred minskats med 4. Då sammanslagningen ansetts böra genomföras med beaktande i skälig utsträckning av den redan anställda personalens intressen, har Kungl. Maj:t förordnat, bland annat, att arvodesanställd personal, vars befattningar i samband med omorganisationen skulle indragas och som icke kunde beredas annan anställning vid försvarsväsendet, finge kvarstå i tjänst med bibehållna avlöningsförmåner högst intill den 1 oktober 1947 samt utnyttjas enligt vederbörande militärbefälhavares bestämmande.

Chefen för armén har i sina äskanden för budgetåret 1947/48 räknat med den sålunda förutsatta personalminskningen utom vad angår antalet hemvärnsofficerare (biträdande hemvärnsofficerare) och hemvärnsunderofficerare, vilket antal arméchefen i avvaktan på resultatet av försvarskommitténs arbete föreslagit skola bibehållas oförändrat. I skrivelse den 25 oktober 1946 har arméchefen emellertid föreslagit, att för Sundsvalls försvarsområde skola till-

komma en hemvärnsofficers- och en hemvärnsunderofficersbefattning. Arméchefen har därjämte föreslagit, att för Kalmar—Växjö försvarsområdesstab skulle inrättas ytterligare en befattning för förrådsunderofficer (löneklass UO 8), avsedd såsom uppbördsman för sjukvårdsmateriel. Vidare har arméchefen förutsatt, att med indragning av 2 befattningar för försvarsområdesbefälhavare skulle anstå till den 1 april 1948. Arméchefens berörda förslag ha biträtts av civilförvaltningen.

För egen del måste jag vidhålla, att den personalminskning, som av statsmakterna i fjol förutsattes kunna ske i samband med den beslutade ändringen av försvarsområdesindelningen, i sin helhet genomföres under nästa budgetår. Jag kan alltså icke tillstyrka, att undantag sker beträffande hemvärnsofficerare och hemvärnsunderofficerare. Visserligen har 1945 års hemvärnskommitté i sitt den 3 september 1946 avgivna betänkande (SOU 1946:59) föreslagit viss ökning av antalet hemvärnsofficerare och hemvärnsunderofficerare. Detta förslag bör emellertid bedömas i samband med beslut rörande den framtida försvarsområdesorganisationen. Arméchefens förslag om inrättande av ytterligare en förrådsunderofficersbefattning för Kalmar—Växjö försvarsområdesstab är jag icke nu beredd att förorda. I anslutning till det anförda föreslår jag, att av de i gällande personalförteckning för försvarsområdesbefälhavare och personal vid försvarsområdesstaberna uppförda arvodesbefattningarna följande indragas från och med nästa budgetår, nämligen 4 försvarsområdesbefälhavare (löneklass Oa 14), 4 hemvärnsofficerare (löneklass Oa 10), 4 tygofficerare (löneklass Oa 10), 4 intendent (löneklass Oa 10), 4 expeditionsunderofficerare (löneklass UO 7), 4 hemvärnsunderofficerare (löneklass UO 7), 4 ammunitionsförvaltare (löneklass UO 7) och 4 förrådsunderofficerare (löneklass UO 8). De ifrågakvarande befattningarna böra dock, med hänsyn till de förut berörda bestämmelserna rörande omorganisationens genomförande och med bifall härutinnan till arméchefens förslag, få disponeras, två försvarsområdesbefälhavare längst till och med utgången av mars 1948 och övriga befattningar längst intill den 1 oktober 1947.

Såsom framgår av punkt 2 i det föregående skall frågan om begränsning av antalet befattningar för pensionerad personal i arvodesbefattningar jämväl vid de kvarvarande försvarsområdesstaberna i anledning av ett av statens organisationsnämnd avgivet förslag rörande dessa stabers organisation göras till föremål för ytterligare utredning.

Truppförbanden m. m.

I anslutning till vad jag anfört under punkt 1 i det föregående angående utformningen av personalstaterna för infanteriets truppförband föreslår jag, att för Älvsborgs regemente, såsom typregemente för rationaliserat infanteriregemente, från och med nästa budgetår upptagas följande befattningar för pensionerad personal i arvodesbefattningar, nämligen 1 biträdande mobiliseringsofficer (Oa 10), 1 kompanichef (Oa 10), 3 expeditionsunderofficerare, varav 1 å inskrivningsexpeditionen, (UO 7), 1 stabsunderofficer (UO 7) samt övergångsvis — intill dess centraliseringen av tvätt- och repara-

tionstjänsten genomförs — 1 verkstadsunderofficer (UO 7). Denna personalstat bör, efterhand som rationaliseringarna genomföras, fastställas att gälla även för övriga infanteriregementen, dock med den ändringen, att ytterligare 1 befattning för pensionerad underofficer (UO 7) upptages för dessa regementen för föreståndaren för förrådsbokföringskontoret, vilken befattning vid Älvsborgs regemente bör övergångsvis bestridas av civil befattningshavare, samt med de jämkningar inom ramen för nuvarande personaluppsättning, som kunna föränledas av förhållandena vid olika förband. I avvaktan på omorganisation och för att bereda övertalig personal skälig uppsägningstid bör den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen i förevarande del gälla för här avsedda övriga infanteriregementen.

I gällande personalförteckning äro upptagna 2 befattningar för tillsynsmän vid stabsmobiliseringscentraler vid Jämtlands fältjägarregemente och Norrbottens regemente. Då begreppet stabsmobiliseringscentral numera slopats, böra de ifrågavarande befattningarna i stället benämnas tillsynsmän vid förråd.

I gällande förteckning å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar är upptaget ett arvode å 1 410 kronor för tillsynsman vid övningsfältet vid Rommehed. Å arvodet utgå rörliga tilläggsförmåner. Vidare åtnjuter tillsynsmannen vissa naturaförmåner, värderade till 720 kronor för år. Chefen för Dalregementet har i samband med den i det följande berörda frågan angående reglering av vissa med dyrtidstillägg förenade arvoden ifrågasatt, om det icke ur skilda synpunkter vore lämpligare, att befattningen utbyttes mot en arvodesbefattning för pensionerad underofficer i löneklass UO 7 eller UO 8.

Civildförvaltningen har, då ifrågavarande tillsynsmannabefattning syntes representera ett stadigvarande behov och de med densamma förenade arbetsuppgifterna syntes vara av den omfattning, att skäl föreläge för befattningens inrättande som heltidstjänst, ansett sig böra biträda förslaget om tillsynsmannabefattningens utbytande mot en arvodesbefattning för pensionerad underofficer. Befattningen syntes civilförvaltningen böra hänföras till löneklass UO 7.

För egen del har jag intet att erinra mot att detta utbyte kommer till stånd. Befattningen i fråga bör hänföras till löneklass UO 7 och benämnas tillsynsman.

Under rubriken artilleriets truppförband äro i gällande personalförteckning uppförda bland annat 8 befattningar för skjutfältsunderofficerare i löneklass UO 7, varav en är avsedd för Svea artilleriregementes skjutfält å Marma. För detta skjutfält äro därjämte å förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar uppförda arvoden å dels 1 050 kronor för en vaktare, dels 1 410 kronor för en förrådsförvaltare, dels ock 250 kronor för en skogvaktare. Vaktaren och förrådsförvaltaren, vilka förutom arvodet jämväl åtnjuta förmånen av fri bostad, ha under de senare åren genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t tillerkänts särskilda arvodestillägg, för innevarande budgetår å 100 respektive 125 kronor för månad. Förrådsförvaltaren är uppbördsmän för all vid skjutfältet befintlig intendenturmateriel samt tyg- och målmateriel samt

svarar för skötsel och underhåll av byggnader m. m. Vaktaren tjänstgör som biträde åt förvaltaren och utövar den närmaste tillsynen över skjutfältet.

Chefen för Svea artilleriregemente har framhållit, att förvaltaren och vaktaren efter verkställda utvidgningar av skjutfältet erfordrades för full daglig tjänstgöring, samt föreslagit, att förvaltarbefattningen skulle sammanslås med skjutfältsunderofficersbefattningen och ombildas till arvodesbefattning i löneklass UO 8 samt att de med vaktarbefattningen förenade göromålen skulle anförtros en arbetare med lön enligt kollektivavtal.

Chefen för armén har, då den föreslagna ändringen av befattningshavarnas anställnings- och avlöningsförhållanden syntes lämplig och avlöningskostnaderna vid förslaget genomförande minskades, tillstyrkt förslaget. Arméns fortifikationsförvaltning har uttalat, att vaktaren borde erhålla tjänstemannaanställning.

Civilförvaltningen har i dessa frågor anfört i huvudsak följande.

Då befattningarna såsom förrådsförvaltare och vaktare vid Marma skjutfält vore heltidstjänster, av vilka stadigvarande behov föreläge, borde befattningshavarnas löneförmåner avvägas enligt eljest för heltidstjänstgörande befattningshavare gällande avlöningsgrunder och befattningarna avföras från förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar. Det syntes lämpligt att, på sätt chefen för Svea artilleriregemente föreslagit, förrådsförvaltarbefattningen sammansloges med befattningen såsom skjutfältsunderofficer och att den sålunda sammanslagna befattningen upptoges såsom arvodesbefattning, avsedd för pensionerad underofficer. Tjänstebenenämningen syntes därvid böra vara förvaltningsunderofficer. I betraktande av de förhållandevis kvalificerade arbetsuppgifterna syntes befattningen böra hänföras till löneklass UO 8. Vad vaktaren angående syntes övervägande skäl tala för att denne i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag bereddes tjänstemannaställning. Med hänsyn till arbetsgöromålen borde vederbörande såsom tillsynsman inplaceras i lönegrad MEo 6.

Jag biträder civilförvaltningens förslag och räknar i detta sammanhang med att en arvodesbefattning för förvaltningsunderofficer vid Marma skjutfält i löneklass UO 8 tillkommer samt att en arvodesbefattning såsom skjutfältsunderofficer i löneklass UO 7 utgår ur personalförteckningen.

Vissa utbildningsanstalter.

Chefen för arméns underofficersskola har anfört, att avdelningschefen ur intendenturkåren vid skolan icke vore helt upptagen av sin tjänst utan jämväl syntes kunna medhinna de med arvodesbefattningen såsom intendent och redogörare, tillika kasernofficer, i löneklass Oa 10 förenade göromålen. Berörda arvodesbefattning borde därför indragas, vilket emellertid borde ske först vid den nuvarande innehavarens avgång. Häremot ha chefen för armén och civilförvaltningen icke haft något att erinra. För egen del anser jag, att befattningen bör indragas från och med nästa budgetår.

För ridskolan äro i gällande personalförteckning uppförda, bland andra, befattningar för 1 förrådsunderofficer i löneklass UO 8 samt 1 köksföreståndare och furageuppbördsman i löneklass UO 7. I enlighet med förslag av chefen för armén böra dessa befattningar sammanslås till 1 befattning för förvaltningsunderofficer i löneklass UO 8.

Centrala sjukvårdsförråd.

I gällande personalförteckning äro under rubriken Sjukvårdsväsendet upptagna 4 befattningar för förrådsunderofficerare i löneklass UO 7, avsedda för centrala sjukvårdsförråd. Arméchefen har hemställt, att i enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsförvaltning en av dessa befattningar måtte uppflyttas till löneklass UO 8. Som motivering har anförts, att med den ifrågasvarande befattningen vore förenat ett betydligt större ansvar än med återstående förrådsunderofficersbefattningar. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen.

Aven jag anser mig böra biträda arméchefens förslag och räknar alltså med att en av förrådsunderofficersbefattningarna i löneklass UO 7 utbytes mot en motsvarande befattning i löneklass UO 8. I anslutning till vad arméchefen enligt handlingarna i ärendet anført synes i personalförteckningen böra anmärkas, att en av de återstående befattningarna i löneklass UO 7 skall indragas i samband med att viss centralisering av förrådsorganisationen sker. I enlighet med civilförvaltningens förslag böra vidare här avsedda befattningar för nästa budgetår uppföras under den nya rubriken Centrala sjukvårdsförråd.

Remonteringsväsendet.

I gällande personalförteckning äro för Herrevadsklosters remontdepå uppförda två arvodesbefattningar för pensionerad personal, den ena, för depåchefen, i Oa 11 och den andra, för expeditionsunderofficer, i UO 7. Jag vill erinra om att jämlikt en av Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 meddelad föreskrift (jfr proposition 1945: 170, s. 271) personalförteckningen för budgetåret 1944/45 i tillämpliga delar skall fortfarande gälla intill dess Skånska kavalleriregementet organiserats och de därmed sammanhängande personalförändringarna kunnat genomföras. På grund härav och med hänsyn till den begränsade uppsättning av regementet, som, enligt vad som anföres vid behandlingen av anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förutsattes för nästa budgetår, kommer depåchefsbefattningen att under budgetåret bibehållas i Oa 12, varjämte två underofficersbefattningar i UO 7, den ena för expeditionsunderofficer och den andra för underofficer vid Herrevadsklosters dressyranstalt, komma att finnas kvar vid depån.

Arméhundväsendet.

I anslutning till vad jag i det föregående anført under ordinarieposten bör den för närvarande i personalförteckningen upptagna befattningen såsom chef för arméhundväsendet i löneklass Oa 11 utgå ur förteckningen.

Avlöningskostnaderna för den personal i arvodesbefattningar, som för nästa budgetår bör uppföras å personalförteckningen, beräknar jag med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser till i runt tal 5 600 000 kronor. Emellertid torde beloppet med hänsyn till den allmänna löneregleringen böra höjas med 3 200 000 kronor till 8 800 000 kronor.

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas såsom särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, kunna, under för-

utsättning att alla arvodesbefattningarna vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal, uppskattas till omkring 5 300 000 kronor. Emellertid skola befattningarna i första hand uppehållas av personal, som tvångsvis överförts på övergångsstat, varjämte i åtskilliga fall, då det visat sig omöjligt att besätta befattningarna med dylik personal eller från aktiv stat pensionsavgången, Kungl. Maj:t medgivit, att jämväl andra personalkategorier — såsom personal å frivillig övergångsstat eller på reservstat eller i reserven utnämnd personal eller ock från nämnda stater pensionsavgångna beställningshavare ävensom värnpliktiga officerare och underofficerare och i vissa fall civil personal — finge förordnas att uppehålla befattningarna. Detta förhållande medför, att pensionsmedlen minskas. Minskningen för nästa budgetår synes kunna uppskattas till i runt tal 500 000 kronor. De pensionsmedel, vilka såsom särskilda uppbördsmedel böra upptagas i avlöningsstaten för nästa budgetår, kunna alltså beräknas till (5 300 000—500 000 =) 4 800 000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Från ifrågavarande anslagspost bestridas kostnaderna för dels arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän, dels ock vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

De arvoden, som för innevarande budgetår må utgå till ordinarie tjänstemän, äro uppförda i en av Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1946 fastställd förteckning. Härjämte må enligt i brevet meddelade föreskrifter övergångsvis utgå vissa arvoden. För innevarande budgetår har i propositionen 1946: 120, i vad avser armén, för ändamålet beräknats ett belopp av 275 000 kronor.

Under rubriken Övriga arvoden har i förteckningen upptagits ett arvode å 1 895 kronor till chefen för arméstaben, motsvarande skillnaden mellan nettoavlöningarna i Ob 4 och Ob 2. I anslutning till den allmänna löneregleringen bör detta arvode uppräknas med 205 kronor till 2 100 kronor.

I anledning av riksdagens uttalande i skrivelse 1945: 353 (s. 22) får jag anmäla, att några ändringar hittills icke vidtagits beträffande de arvodesbelopp, som finnas upptagna i det förslag till arvodesförteckningar, som i samband med avlämnandet av propositionen 1946: 120 tillställts riksdagens vederbörande utskott.

Medelsbehovet för ifrågavarande arvoden beräknar jag — med beaktande av att de övergångsvis utgående arvodena successivt bortfalla — för nästa budgetår till 270 000 kronor.

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Arméstaben.

Under rubriken Arméstaben är i gällande arvodesförteckning upptaget ett arvode å 6 760 kronor till majoren å reservstat N. O. Malmström. Arvodet till den del det icke motsvarar provisoriskt lönetillägg, 55 kronor för månad,

motsvarar skillnaden mellan nettoavlöningen i löneklass Oa 11 och reservstatslönen (jfr proposition 1945:170, s. 300, 301 och 308). Jag föreslår, att ifrågakarande arvode i anslutning till den allmänna löneregleringen från och med nästa budgetår höjes till 8 100 kronor.

Centrala värnpliktsbyrån.

Enär jag vid anmälan av årets statsverksproposition föreslagit, att kostnaderna för centrala värnpliktsbyråns verksamhet från och med nästa budgetår skola bestridas från särskilda för byrån avsedda anslag, bör det för närvarande under förevarande rubrik upptagna beloppet å 16 800 kronor till sakkunniga m. fl. vid personalprövningsdetaljen utgå ur arvodesförteckningen.

Militärområdena m. m.

Åtskilliga av de under förevarande rubrik liksom under rubrikerna Arméförvaltningens tygavdelnings anstalter och Väg- och vattenbyggnadskårens chefsexpedition i arméns arvodesförteckning för innevarande budgetår upptagna arvoden äro förenade med dyrtidstillägg. Samma är förhållandet med vissa av de under marinens och flygvapnets motsvarande förteckningar upptagna arvoden. Då det ansetts angeläget, att här avsedda arvoden från och med nästa budgetår bli så reglerade, att dyrtidstillägg icke längre utgår å desamma, har civilförvaltningen, efter uppdrag av Kungl. Maj:t, med skrivelse den 22 november 1946 framlagt förslag till sådan reglering, vilket lämnats utan erinran av statskontoret i utlåtande den 9 januari 1947. Förslaget innefattar i huvudsak icke andra jämkningar i för närvarande utgående arvoden än att desamma höjas med belopp, motsvarande å dem belöpande dyrtidstillägg. Civilförvaltningen har framhållit, att det för åvägabringande av enhetliga grunder för arvodenas bestämmande hade varit önskvärt, att i förevarande sammanhang jämväl värdet av utgående naturaförmåner kunnat inarbetas i arvoden. Med hänsyn till beslutad ändrad dyrortsgruppering och de återverkningar å de till grund för bostadsförmånernas bestämmande liggande hyresvärdena, som härav syntes följa, hade civilförvaltningen, fränsett de för vissa vaktkarlar m. fl. vid kustartilleriförsvaren avsedda arvoden, likväl ansett, att med en sådan åtgärd tills vidare borde anstå.

Vad civilförvaltningen sålunda föreslagit har jag ansett mig kunna i huvudsak biträda.

Beträffande de under rubriken Militärområdena m. m. upptagna arvoden påkallas för nästa budgetår jämkningar endast i vad avser arvoden, som utbetalas vid truppförband eller försvarsområdesstaber (nu tillhopa 186 913 kronor). Oaktat vissa av dessa arvoden med hänsyn till den nyssnämnda regleringen av nu med dyrtidstillägg förenade arvoden böra uppräknas, medför den i det föregående under punkt 2 berörda ändrade organisationen av förrådstjänsten inom försvarsområdena, att arvodesbeloppet kan avsevärt nedräknas. Jag beräknar för nästa budgetår här avsedda arvoden till sammanlagt 85 000 kronor.

Beträffande vissa andra ändringar i fråga om nu utgående arvoden får jag hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av medelsbehovet för arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar.

I detta sammanhang får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 22 november 1946 bemyndigat chefen för armén att tillkalla högst fyra sakkunniga för att biträda med utredning rörande bevakning av vissa militära skydds-föremål vid armén, vilken utredning ännu icke är avslutad. Därest utredningen skulle leda till ändringar i den nuvarande eller, vad beträffar försvarsområdena, den för nästa budgetår beräknade bevakningsorganisa-tionen, kan detta påverka behovet av medel för bevakningsarvoden. Intill dess förrädsplaneringen vid försvarsområdena genomförts, kan vidare behov föreligga att jämväl under nästa budgetår bibehålla vissa nu utgående arvoden. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga att för här antydda ökade medelsbehov medgiva överskridande av förevarande anslagspost.

Arméförvaltningens tygavdelnings anstalter.

Under förevarande rubrik upptager jag för nästa budgetår allenast ett arvode å 438 kronor (nu 348 kronor jämte dyrtidstillägg) för en portvakt vid Stockholms tygstation. För innevarande budgetår utgör det sammanlagda arvodesbeloppet under denna rubrik 3 534 kronor.

Veterinärväsendet.

Under denna rubrik är för innevarande budgetår upptaget, bland annat, ett belopp av 14 000 kronor för veterinärvården vid de truppförband m. m., där dylik vård icke bestrides av militärveterinär. Då detta belopp visat sig vara för knappt tillmätt, föreslår jag att beloppet för nästa budgetår höjes med 1 000 kronor till 15 000 kronor.

Läkemedelscentralerna.

För innevarande budgetår är under denna rubrik upptaget ett belopp av 19 200 kronor till arvoden åt föreståndarna för vissa läkemedelscentraler. Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 8) av anslaget Försvarets sjukvårdsförvaltning: Förrädsorganisa-tionen ha motsvarande kostnader för nästa budgetår beräknats under nämnda anslag. Berörda belopp å 19 200 kronor bör därför utgå ur förevarande för-teckning.

Väg- och vattenbyggnadskårens chefsexpedition.

Under denna rubrik äro i arvodesförteckningen för innevarande budgetår upptagna dels ett belopp å 3 000 kronor till arvode åt kårchefen och dels ett belopp å 1 500 kronor till arvode åt adjutant ur väg- och vattenbyggnads-kåren. Då dessa arvoden äro förenade med dyrtidstillägg, förordar jag, under hänvisning till vad jag i det föregående under rubriken Militärrområdena m. m. anfört, att desamma för nästa budgetår upptas med 3 780 respektive 1 890 kronor.

Civila timplärare vid truppförbanden.

Till detta ändamål är i arvodesförteckningen för närvarande upptaget ett belopp å 525 000 kronor. Då jag anser motsvarande kostnader för nästa bud-

getår böra redovisas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, bör berörda belopp utgå ur arvodesförteckningen.

Hemvärdnet.

För innevarande budgetår är å arvodesförteckningen för hemvärdnet upptaget ett belopp av 12 700 kronor, avsett för avlöande av erforderligt antal biträden i kök och servering vid hemvärdnets stridsskola. Vid behandlingen i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 58) av anslaget till Armén: Hemvärdnets avlöningar har jag för nästa budgetår beräknat motsvarande kostnader under nämnda anslag. I anslutning härtill bör förenämnda belopp utgå ur arvodesförteckningen.

Summan av de för innevarande budgetår å förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar uppförda beloppen utgör 981 443 kronor. Med beaktande av i det föregående föreslagna ändringar kan beloppet för nästa budgetår beräknas till i runt tal 306 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör enligt vad sålunda anförts för budgetåret 1947/48 uppföras med ett belopp av (270 000 + 306 000 =) i runt tal 575 000 kronor (nu 1 250 000 kronor). Vederbörliga arvodesförteckningar böra i vanlig ordning fastställas av Kungl. Maj:t. Det lär vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att, i anslutning till vad i det föregående anförts, meddela närmare bestämmelser rörande fördelningen av den del av anslagsposten, som belöper på vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Såsom under punkt 3 anförts böra kostnaderna för avlöningar till manskap av lägre grad än överfurir från och med nästa budgetår bestridas från förevärande anslagspost. Antalet beställningar för dylikt manskap, med undantag av musikmanskap, har i berörda sammanhang beräknats till 7 255, varav 3 765 för furirer, 1 353 för korpraler (konstaplar) och 2 137 för vicekorpraler (vicekonstaplar) och meniga. Beträffande beställningarnas fördelning på olika truppförband m. m. torde jag få hänvisa till en vid detta protokoll fogad förteckning (*bilaga 3*), vari jämväl redovisats beställningarna för musikmanskap. I fråga om sistnämnda personalgrupp ha förutsatts de jämkningar i den nuvarande organisationen, som följa av vad jag i det föregående vid behandlingen av anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslagit beträffande musikorganisationen vid Skånska kavalleriregementet, Skånska pansarregementet och Skånska trängkåren. Medelsbehovet för här avsedda avlöningar — inklusive avlöningar till volontärer över stat — kan med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser uppskattas till 10 600 000 kronor.

I personalförteckning redovisade extra ordinarie tjänstemän.

Personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän vid armén för budgetåret 1946/47 har av Kungl. Maj:t fastställts den 28 juni 1946.

Kostnaderna för avlöningar till den extra ordinarie personal, som uppförts å personalförteckning för innevarande budgetår, ha beräknats till förslagsvis 9 210 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag motsvarande kostnader med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser till förslagsvis 10 500 000 kronor.

Arméstaben.

I anslutning till vad jag anfört vid behandlingen i årets statsverksproposition av hemvärnets avlöningsanslag (bil. 6, punkt 58) bör en för hemvärnsstaben avsedd befattning för kontorsbiträde i MEo 4 utgå ur förevarande personalförteckning.

Centrala värnpliktsbyrån.

Vid anmälan av årets statsverksproposition har jag föreslagit, att kostnaderna för centrala värnpliktsbyråns verksamhet från och med nästa budgetår skola bestridas från särskilda för byrån avsedda anslag. I anledning härav böra de för närvarande under förevarande rubrik uppförda befattningarna utgå ur arméns personalförteckning.

Militärområdena m. m.

För närvarande är för varje militärbefälsstab upptagen en vaktmästare i MEo 5, avsedd att jämväl tagas i anspråk såsom förare av militärbefälhavarens bil. Chefen för armén har nu upprepat ett av honom redan för innevarande budgetår (prop. 1946:120, s. 174) framställt förslag, att för varje militärbefälsstab skulle inrättas en överfurirsbeställning, avsedd för bilförare. Arméchefen har därvid framhållit, att särskilda bilförare vore erforderliga, då berörda vaktmästare så gott som helt komme att vara upptagna av portvakts-, eldnings- och andra göromål och endast undantagsvis kunde anlitas såsom bilförare. Med hänsyn till de förhållanden och förutsättningar, under vilka körningar ägde rum, samt ur disciplinär synpunkt borde befattningarna såsom bilförare uppehållas av militär personal.

Civiltjänstningen har förordat, att för ändamålet inrättas befattningar för bilförare i lönegrad MEo 5.

För egen del får jag erinra, att vaktmästarbefattningarna vid I., III., IV., VI. och VII. militärbefälsstaberna inrättades från och med innevarande budgetår just för att tillgodose behovet av bilförare vid dessa staber. Motsvarande behov vid II. och V. militärbefälsstaberna hade redan tidigare tillgodosetts genom inrättande därstädes av motsvarande befattningar. Under sådana förhållanden anser jag mig icke kunna tillstyrka, att därutöver vid militärbefälsstaberna nu inrättas särskilda befattningar, avsedda för bilförare.

Arméchefen har vidare föreslagit, att vid varje militärbefälsstab skulle inrättas en befattning för kanslibiträde i A 7 samt till stöd härför anfört i huvudsak följande.

Föregående år har kontorspersonalen vid arméledningen något utökats och tillerkänts högre löneförmåner. De skäl, som föranlett denna utökning, föreligga även beträffande militärbefälsstaberna. En utökning av den nuvarande kontorspersonalen är nödvändig och förordas i chefens för armén förslag till arméns organisation efter innevarande 5-årsperiod (ytterligare 3—5 befattningshavare per militärbefälsstab). För att — i konkurrens med civila företag m. m. — erhålla och behålla personal måste efter verksamheten avpassade löner eftersträvas. I avvaktan på slutligt ställningstagande till chefens för armén ovannämnda förslag bör utöver nuvarande personal tills vidare endast ett kanslibitråde i lönegrad A 7 anställas vid varje militärbefälsstab.

Civilförvaltningen har beträffande förevarande förslag anfört följande.

För egen del anser civilförvaltningen det nödvändigt att, för erhållande av kvalificerad kontorspersonal för handhavande av mera självständiga och ansvarsfulla arbetsuppgifter vid staber och truppförband, bättre löneförmåner än vad för närvarande är fallet kunna erbjudas personalen. I likhet med vad som redan skett vid försvarsgrensstaberna torde därför vid staber och truppförband böra inrättas vissa befattningar i 7 lönegraden för befattningshavare med sådana arbetsuppgifter, som nyss sagts. Med hänsyn till pågående utredningar synes dock försiktigheten bjuda, att befattningarna uppföras allenast såsom extra ordinarie. Vad militärbefälsstaberna angår synas goda skäl tala för att dessa tillföres en kanslibitrådesbefattning.

Såsom av det föregående framgår har jag förutsatt inrättande vid truppförbanden av ett antal kanslibitrådesbefattningar i MEo 7. Då behov av dylika befattningar får anses föreligga jämväl vid militärbefälsstaberna, har jag ansett mig böra biträda civilförvaltningens förevarande förslag. Jag räknar alltså för nästa budgetår med tillkomsten av 7 befattningar för kanslibiträden i MEo 7.

I enlighet med förslag av arméchefen, som tillstyrkts av civilförvaltningen, böra vidare vid VII. militärbefälsstaben tillkomma 5 befattningar för förrådsmän i MEo 5, avsedda för vissa ammunitions- och intendenturförråd.

Ett i 1942 års statsverksproposition framlagt förslag om anvisande av medel till modernisering av arméns telefonanläggningar bifölls av riksdagen, därvid förutsattes att för hela armén erfordrades högst nio telefonister, huvudsakligen för betjänande av anläggningar, gemensamma för flera truppförband m. m. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde civilförvaltningen om inrättande vid militärbefälsstaber och truppförband av särskilda extra ordinarie befattningar för växeltelefonister, innebärande att telefonister skulle beräknas även för övriga staber och förband m. m. Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1946: 120 (s. 171 f.) anförde jag, att, ehuru jag väl insåge, att telefonanläggningarna skulle komma att i allmänhet bättre betjäna av för ändamålet särskilt anställd personal, jag icke för det dåvarande kunde biträda en dylik avsevärd utökning av den icke-ordinarie personalen. Jag förutsatte därvid, att växlarna i viss utsträckning kunde betjäna av kvinnlig personal, som anställts för skrivgöromål eller liknande uppgifter. I enlighet härmed räknade jag för innevarande budgetår allenast med att förenämnda 9 telefonister överfördes till extra ordinarie anställning. I gällande personalförteckning ha i överensstämmelse härmed upptagits 1

telefonvakt av 1. klass och 1 telefonvakt av 2. klass för VI. militärbefälsstaben samt 1 telefonvakt av 2. klass för vardera av I. och III. militärbefälsstaberna.

Arméchefen har nu återkommit till frågan om telefonistpersonalen vid staber och truppförband och därvid föreslagit, att vid envar av II., IV., V. och VII. militärbefälsstaberna inrättas en befattning för telefonvakt av 2. klass. För truppförbandens vidkommande hade personal för telefonisttjänstgöring inräknats i föreslaget antal skrivbiträden.

Civilförvaltningen har anfört, att erfarenheterna givit vid handen, att särskild person erfordrades för betjänande av telefonväxeln jämväl vid de militärbefälsstaber, som hittills icke tilldelats växeltelefonist, samt att personalen i övrigt vore så knappt beräknad, att annan befattningshavare icke, utan att andra arbetsuppgifter eftersattes, kunde avses för växelns betjänande. Ämbetsverket ansåge sig därför böra tillstyrka arméchefens förslag.

För egen del har jag på grund av vad civilförvaltningen anfört ansett mig kunna nu biträda förevarande förslag och räknar därför med tillkomsten från och med nästa budgetår av 4 nya befattningar för telefonvakter vid militärbefälsstaberna.

Civilförvaltningen har i anledning av framställning från militärbefälhavaren för IV. militärområdet föreslagit inrättande av 2 extra ordinarie och 1 extra befattning för kontors- och skrivbiträden vid domänofficerens å Järvafältet expedition. Med biträdande av förslaget räknar jag med 3 kontors- eller skrivbiträden för nämnda expedition.

Under rubriken Kommendantsstaben i Boden är uppförd en befattning för förrådsvaktmästare i MEo 7, avsedd för fortifikationsförvaltningen i Boden. Civilförvaltningen har anfört, att innehavaren av befattningen icke fullgjorde arbetsuppgifter, som ankomme på förrådsvaktmästare, utan vore anförtrodd mera kvalificerade kontorsgöromål såsom biträde å fortifikationsförvaltningens kassaförvaltning, och i anledning härav föreslagit, att befattningen ombildades till kontoristbefattning i MEo 8 samt, i likhet med den för fortifikationsförvaltningen avsedda kanslibiträdesbefattningen, redovisades under rubriken I.—VI. militärbefälsstaberna.

Denna personalfråga torde få närmare prövas i samband med den fortsatta översyn av försvarets kassaförvaltningar, som förutsättes skola ske. Jag är därför icke beredd att nu taga ställning till densamma.

Å vederbörlig personalförteckning för garnisonssjukhuset i Boden (statsliggaren, s. 175) finnes upptagen en befattning för automobilförare i MEo 6, vars innehavare är avsedd att tjänstgöra såsom förare av sjukhusets ambulansbil. Enligt bestämmelse i den för sjukhuset gällande instruktionen ankommer det på eldarna vid sjukhuset att även tjänstgöra såsom biträdande automobilförare. Denna ordning för handhavande av ambulansförartjänsten har medfört, att eldarna vid sjukhuset icke kunnat tagas i anspråk för reparation och underhåll av de maskinella anläggningarna i önskvärd omfattning. Kungl. Maj:t har därför den 6 december 1946, i enlighet med förslag av civilförvaltningen, förordnat, att det skall ankomma på personalen vid militära brandstationen i Boden att tjänstgöra såsom biträdande förare av garnisons-

sjukhusets ambulansbil. I anslutning härtill föreslår jag, att förenämnda befattning för automobilförare i MEO 6 från och med nästa budgetår uppföres på arméns personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän under rubriken Kommendantsstaben i Boden.

För försvarsområdesstaberna med undantag av staben för Kiruna—Jokkmokks försvarsområden böra i enlighet med vad jag anfört under punkt 2 tillkomma 2 befattningar för uppbördsmän för byggnader m. m. i MEO 12 för Kalix försvarsområde och sammanlagt 114 befattningar för förrådsmän i MEO 5. Av sistnämnda befattningar må dock 16 icke besättas, så länge de övertaliga 4 tyghantverkarna och 12 förrådsvaktmästarna kvarstå i tjänst vid försvarsområdesstaberna. Till frågan om medelsbehov för övergångsvis erforderlig reservpersonal för förrådsändamål återkommer jag i det följande under anslaget till avlöningar till viss arbetarpersonal. Vidare böra i enlighet med organisationsnämndens förslag tillkomma sammanlagt 19 kanslibiträden i MEO 7. Antalet extra ordinarie befattningar för kontors- och skrivbiträden uppgår nu till 46, vari ingår jämväl viss personal avsedd enbart för kommandantsstaberna. Organisationsnämndens förslag upptager sammanlagt 47 extra ordinarie och extra kontors- och skrivbiträdesbefattningar. Med hänsyn till behovet av dylik personal jämväl vid kommandantsstaberna och med beaktande av förslaget om reglerad befordringsgång för biträdespersonal räknar jag här tills vidare med 50 befattningar för kontors- eller skrivbiträden (MEO 4 eller 2), d. v. s. en ökning med 4 befattningar. Även beträffande biträdespersonalen är en reserv övergångsvis erforderlig. Medel härför beräknar jag i det följande vid behandlingen av frågan om behovet av extra personal.

För försvarsområdesstaben i Kiruna—Jokkmokks försvarsområden böra i anslutning till vad jag förordat under punkt 2 tillkomma följande extra ordinarie befattningar, nämligen 1 uppbördsman för byggnader m. m. (MEO 12), 1 kansliskrivare (MEO 11), 1 kontorist (MEO 9), 2 kanslibiträden (MEO 7), 13 förrådsmän (MEO 5) samt 4 kontors- eller skrivbiträden (MEO 4 eller 2).

Truppförbanden m. m.

Chefen för armén har för nästa budgetår föreslagit viss utökning av antalet extra ordinarie befattningar för förråds- och kontorspersonal vid truppförbanden.

Beträffande *förrådspersonalen* avgav arméchefen, såsom framgår av redogörelsen för ärendet i propositionen 1946: 120, för innevarande budgetår förslag om en utökning — i förhållande till under budgetåret 1945/46 befintligt antal befattningar—med 90 förrådsvaktmästare och 353 förrådsmän. Framställningen bifölls på det sätt att från och med innevarande budgetår nyinrättades 76 befattningar för förrådsvaktmästare och 219 befattningar för förrådsmän, varjämte medel anvisades för anställande i övrigt av extra förrådsmän. Arméchefen har nu yrkat, att även återstående av honom tidigare föreslagna befattningar skulle inrättas, vilket alltså, med extra ordinarie anställningsform, skulle innebära en utökning med 14 förrådsvaktmästare i MEO 7 och 134 förrådsmän i

MEo 5. Civilförvaltningen har emellertid icke ansett sig böra i förevarande sammanhang räkna med någon utökning av den befintliga extra ordinarie förrådspersonalen vid truppförbanden. Personalbehovet därutöver syntes civilförvaltningen liksom för innevarande budgetår få tillgodoses genom anställande av extra befattningshavare. Då emellertid det för detta budgetår för ändamålet anvisade beloppet, 290 000 kronor, varit väl lågt beräknat, syntes för budgetåret 1947/48 viss ökad medelsanvisning vara erforderlig. Ämbetsverket räknade för sin del med att ett belopp av 350 000 kronor skulle vara tillfyllest.

I det föregående vid behandlingen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har jag föreslagit överförande till ordinarie anställning av 1 extra ordinarie förrådsvaktmästare vid varje infanteriregemente. Motsvarande minskning bör därför ske under icke-ordinarieposten, varför jag räknar med att 19 extra ordinarie befattningar för förrådsvaktmästare (MEo 7) utgå ur förteckningen. Den för Älvsborgs regemente enligt punkt 1 i det föregående föreslagna organisationen innebär beträffande icke-ordinarie förrådspersonal utökning med 2 förrådsmän i förhållande till personalförteckningen för innevarande budgetår, av vilka 1 framdeles avses skola ersättas med överfurir. En tillämpning av normalorganisationen inom infanteriet i övrigt skulle medföra en ökning med sammanlagt 18 förrådsmän, 1 för varje regemente. Förhållandena inom olika förband kunna föranleda jämkningar i antalet. Tills vidare räknar jag dock med detta antal.

Vad beträffar övriga truppförband kan jag på grundval av personalberäkningarna för rationaliserat infanteriregemente icke tillstyrka annan utökning av antalet förrådsvaktmästare än med 1 dylik befattning för Skånska kavalleriregementet, vilket med hänsyn till beslutet om regementets fortsatta uppsättande, till vilket jag återkommer i det följande, bör i detta hänseende likställas med de övriga kavalleriregementena. Av samma skäl räknar jag med ytterligare 3 befattningar för förrådsmän vid Skånska kavalleriregementet. Såsom under punkt 1 anförts, har statens organisationsnämnd numera framlagt rapport rörande organisationsundersökningarna vid Göta trängkår. Med hänsyn till resultatet av dessa undersökningar finner jag mig kunna tillmötesgå arméchefens förslag om utökning av antalet förrådsmän vid envar av trängkåreerna med 3 eller sammanlagt 12 befattningar. Ytterligare utökningar av den extra ordinarie förrådspersonalen anser jag mig icke kunna nu föreslå.

Jag räknar således med en sammanlagd ökning av antalet befattningar för extra ordinarie förrådspersonal vid armén från och med nästa budgetår med 1 förrådsvaktmästare (MEo 7) och $(2 + 18 + 3 + 12 =)$ 35 förrådsmän (MEo 5). Övrig erforderlig förrådspersonal bör anställas enligt kollektivavtal. Till beräkningen av medel härför återkommer jag i det följande.

Beträffande *kontorspersonalen* vid truppförbanden har arméchefen, med utgångspunkt från det av statens organisationsnämnd beträffande Älvsborgs regemente framlagda förslaget, föreslagit inrättande av sammanlagt 182 kanslibiträdesbefattningar i MEo 7. I samband härmed förutsätter arméchefen minskning av antalet kontorsbiträden i MEo 4 med 14 och av antalet skriv-

biträden i MEo 2 med 90. Civilförvaltningen, som ansett sig icke kunna för närvarande tillstyrka inrättande av extra ordinarie befattningar i MEo 7 i den omfattning arméchefen förordat, har för sin del föreslagit, att antalet kanslibiträdesbefattningar i MEo 7 för nästa budgetår begränsas till 110. Samtidigt borde enligt ämbetsverket antalet kontorsbiträden i MEo 4 ökas med 9 till 223 och antalet skrivbiträden i MEo 2 minskas med 42 till 300.

Normalorganisationen för infanteritruppförbanden innebär i fråga om kontorspersonalen i förhållande till antalet extra ordinarie dylik personal vid typregementet för innevarande budgetår en utökning med 1 kontorist (MEo 9), 5 kanslibitträden (MEo 7) och 3 kontors- eller skrivbiträden (MEo 4 eller 2). Av skäl som framgå av punkt 1 i det föregående tillkommer därjämte för Älvsborgs regemente tills vidare 1 kansliskrivare (MEo 11). Tillämpad inom hela infanteriet skulle denna organisation alltså innebära utökning med 19 befattningar i MEo 9, 95 i MEo 7 och 57 i MEo 4 eller 2. I medelsberäkningen utgår jag från detta antal. Jag vill dock framhålla, att befattningarna över kontorsbiträdesgraden, vilka avsetts för speciella uppgifter i den rationaliserade organisationen, icke böra inrättas, förrän rationaliseringen i den del, som berör befattningen i fråga, är genomförd. Som jag tidigare anfört, kunna jämkningar i personalantalet föranledas av skiftande förhållanden vid olika förband.

Även vid övriga truppförband bör såsom arméchefen föreslagit en utökning av den extra ordinarie kontorspersonalen kunna komma till stånd med normalorganisationen vid infanteriet som beräkningsgrund. Omorganisationen av kassaförvaltningarna beräknas kunna ske inom hela armén i stort sett från och med den 1 juli 1947. Normalorganisationen för en kassaavdelning innefattar 1 kontorist, 1 kanslibiträde och 1 kontors- eller skrivbiträde. Jag beräknar med hänsyn härtill nu medel för nya befattningar för 30 kontorister (MEo 9) och 30 kanslibitträden (MEo 7) vid armén i övrigt. Något ställningstagande till personalens lönegradsplacering innebär icke detta. Denna fråga bör närmare prövas — förutom på grundval av försvarets tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag — vid den detaljutredning rörande kassaförvaltningarnas organisation, som nu pågår. Beträffande tidpunkten för tjänsternas inrättande bör gälla vad nyss anförts i fråga om infanteriet.

I förhållande till arméchefens och civilförvaltningens förslag innebära de av mig här gjorda beräkningarna av antalet extra ordinarie befattningar en ytterligare ökning med omkring 150 befattningar. Någon ökning härutöver av antalet extra ordinarie befattningar för kontorspersonal vid truppförbanden räknar jag icke med nu. Chefen för armén har i sitt förslag jämväl upptagit viss reservpersonal, som angivits erforderlig innan rationaliseringen genomförts och under pågående rationalisering. I likhet med arméchefen och civilförvaltningen anser jag, att dylik personal bör upptagas såsom extra tjänstemän. Till beräkningen av medelsbehovet för detta ändamål återkommer jag i det följande.

Beträffande *övrig extra ordinarie personal* vid truppförbanden får jag anföra följande.

Vid anmälan av propositionen 1945:170 (s. 271) uttalade min företrädare i ämbetet, att han förutsatte, att den minskning av stamhäftantalet, som föreslogs i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 44), skulle föranleda en minskning i det av 1942 års underbefälsutredning beräknade totala antalet remontryttare (MEo 6). Såsom framgår av propositionen 1946:120 (s. 181) ansågs emellertid någon minskning av antalet remontryttare icke kunna genomföras redan från och med innevarande budgetår. Arméchefen har nu för nästa budgetår föreslagit viss minskning av antalet remontryttare ävensom viss ändring i fördelningsgrunden beträffande dessa och härutinnan anført bland annat följande.

Antalet remontryttare vid kavalleriet kan minskas med 4, medan antalet däremot icke kan nedbringas vid artilleriet, då en eventuell nedskärning av stamhäftbeståndet återverkar på remontantalet först från och med våren 1949. Viss omplacering av remonter kan dock bli nödvändig under budgetåret 1947/48, bland annat genom planlagd motorisering vid Svea artilleriregemente. Remonterna kunna bli fördelade även på andra än artilleriförband. De för artilleriförbanden nu uppförda 34 remontryttarna böra därför icke upptagas för visst truppförband utan fördelas enligt arméchefens bestämmande.

Vad sålunda föreslagits har biträtts av civilförvaltningen.

Även jag biträder arméchefens förevarande förslag och räknar därför för kavalleriets del med en minskning av antalet remontryttare med 4 till 86.

I propositionen 1945:170 (s. 266 o. f.) behandlade min företrädare i ämbetet frågan om personalbehovet för Skånska kavalleriregementet, vilket jämlikt beslut av 1943 års riksdag skulle uppsättas i samband med att Skånska pansarregementet överflyttades till Hässleholm. Det i propositionen framlagda förslaget till personalförändringar, vilket riksdagen bifallit (skrivelse 1945:353), innebar i huvudsak endast en omfördelning av redan befintliga beställningar och befattningar; dock skulle för det nya regementet inrättas — förutom en regementschefsbeställning — vissa beställningar och befattningar för förvaltningspersonal.

Genom beslut den 27 september 1945 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser rörande organiserandet av regementet, innebärande bland annat att uppsättandet skulle ske i tre omgångar, av vilka den första skulle börja den 1 oktober 1945, den andra den 1 april 1946 och den tredje vid tidpunkten för pansarregementets slutliga överflyttande till Hässleholm. Under första omgången skulle organiseras en ryttarskvadron genom överflyttning av den skvadron ur Livregementets husarer som dittills varit förlagd till Ljungbyhed. Under andra omgången skulle organiseras reducerad regementsstab och ytterligare en ryttarskvadron samt under hösten 1946 en remontdressyrskvadron, i samband varmed dressyranstalten vid Herrevadsklosters remontdepå skulle nedläggas. Under tredje omgången skulle uppsättningen av regementet i övrigt slutföras. Vad personalen angår skulle från och med den 1 oktober 1945 vid regementet från andra förband placeras omkring fem kompaniofficerare och omkring fem underofficerare, och från och med den 1 april

1946 skulle tillkomma — förutom viss annan personal — ytterligare omkring fem kompaniofficerare och omkring fem underofficerare, likaledes från andra förband. Enligt chefens för armén bestämmande skulle vidare erforderlig personal för handläggning av personalredovisnings- och förvaltningsärenden samt för bestridande av materiel- och kasernvård få placeras och tillträda tjänstgöring vid regementet före dess slutliga organiserande.

I skrivelse den 8 februari 1946 hemställde överbefälhavaren med hänsyn till pågående utredningar rörande försvarets framtida organisation, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att tills vidare inhibera organiserandet av Skånska kavalleriregementet. Genom beslut den 8 mars 1946 och den 24 januari 1947 meddelade härefter Kungl. Maj:t bestämmelser rörande omorganisationens genomförande, innebärande bland annat vissa inskränkningar i den genom beslutet den 27 september 1945 fastställda planen. Sålunda föreskrevs, att den planerade remonddressyrskvadronen vid regementet tills vidare icke skulle uppsättas och att följaktligen remonddressyranstalten vid Herrevadsklosters remontdepå tills vidare skulle bibehållas.

Från Kungl. Maj:ts sida föreligger sålunda beslut om att uppsättningen av Skånska kavalleriregementet skall fullföljas på sätt riksdagen redan beslutat, dock med viss begränsning. Jag får erinra, att uppsättandet av Skånska kavalleriregementet ej innebär någon egentlig utvidgning av kavalleriet, då det nya regementets organiserande förutsatts skola i huvudsak ske inom ramen för kavalleriets nuvarande kader av personal och hästar. Ett fullföljande av det av statsmakterna redan fattade beslutet om regementets uppsättande har med hänsyn härtill icke ansetts behöva föregripa arbetet inom 1945 års försvarskommitté, där frågan om kavalleriets organisation självfallet bör bli föremål för grundlig omprövning. Vid mitt ställningstagande i denna fråga har jag särskilt beaktat de synnerligen otillfredsställande förläggningsförhållandena för de till Ljungbyhed förlagda ryttarskvadronerna och ansett ofrånkomligt, att denna förläggning så snart ske kan utbytes mot en ur personalens och de värnpliktigas synpunkt lämpligare. Därvid har det synt mig vara mest rationellt att de genom Skånska pansarregementets överflyttande till Hässleholm i höst ledigblivande kasernbyggnaderna i Hälsingborg utnyttjas, särskilt som detta kan ske utan att större kostnader behöva nedläggas på byggnadsarbeten. Att nu överföra personal och hästar ur berörda skvadroner till de äldre kavalleriregementena torde av utrymmesskäl icke kunna ifrågakomma.

I anslutning till vad sålunda anförts och då Skånska kavalleriregementet beräknas kunna slutligt organiseras under budgetåret 1947/48 bör i personalförteckningen ytterligare upptagas följande för regementet avsedd extra ordinarie personal, nämligen 1 husmoder av 2. klass i MEo 8, 1 biträdande husmoder i MEo 5, 2 första biträden (för kök och servering) i MVc samt 11 köks- och servisbiträden i MVd. Till behovet av förråds- och kontorspersonal vid regementet har jag tagit hänsyn i det föregående vid beräkningen av dylik personal vid truppförbanden.

Chefen för armén har föreslagit, att för ettvarvt av pansartruppförban-

den samt två av artilleriets truppförband, nämligen Smålands och Bergslagens artilleriregementen, inrättas en befattning för vägmästare i MEo 13. Till stöd för förslaget har anförts, att särskild personal erfordrades vid pansartruppförbanden och de motoriserade artilleriregementena för att övervaka och leda arbetet med att reparera de ofta omfattande skador, som uppstode å förbanden tillhöriga vägar och övningsfält ävensom å enskilda vägar vid framförande av stridsvagnar och andra banddrivna fordon.

Civilförvaltningen, som tillstyrkt arméchefens förevarande förslag, har framhållit, att de föreslagna befattningshavarnas verksamhetsområde visserligen syntes bliva något mindre än vägmästares vid vägförvaltningarna — lönegrad A 13 — men att arbetsuppgifterna ofta komme att bliva mycket kvalificerade med hänsyn till de svåra och omfattande skador, som de tunga motorfordonen förorsakade på vägar och övningsfält. Det syntes därför motiverat, att vederbörande placerades i 13 lönegraden.

Statens sakrevision har den 3 februari 1947 avgivit utlåtande över ett av civilförvaltningen i skrivelse den 2 augusti 1946, på framställning av arméchefen, avgivet förslag om anställande under innevarande budgetår av extra vägmästare i MEx 13 vid förenämnda förband. Sakrevisionen har därvid på anförda skäl förordat, att erforderligt antal vägmästare skulle för ändamålet ställas till förfogande av vägväsendet. Detta läte sig emellertid icke göra utan ökning av vägväsendets personalstat.

Sakrevisionens ordförande, generaldirektören E. R. Stridsberg, har i denna fråga anmält avvikande mening och uttalat, att erforderliga befattningshavare borde anställas vid vederbörligt regemente, förslagsvis som arbetsförmän av 1. klass (MEo 12).

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i utlåtande den 15 februari 1947 biträtt det av sakrevisionens ordförande framlagda förslaget.

För egen del har jag blivit övertygad om behovet av sakkunnig personal för ledning av arbetena med reparation av de skador å vägar och övningsfält, som uppkomma vid pansarregementena och de motoriserade artilleriregementena. Jag är emellertid icke beredd att för närvarande taga ställning till frågan, huruvida särskilda befattningar böra inrättas för ändamålet vid de olika regementena eller, såsom av sakrevisionens majoritet föreslagits, personal å vägväsendets stat bör disponeras för ändamålet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

De för artilleriets truppförband upptagna 34 remontryttarbefattningarna, enligt gällande personalförteckning fördelade med 10 vid ettvarrt av Svea, Göta och Norrlands artilleriregementen samt 4 vid Norrbottens artillerikår, synas i enlighet med vad förut anförts för nästa budgetår böra få fördelas enligt chefens för armén bestämmande.

I enlighet med vad jag i det föregående anført under anslagsposten till arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar räknar jag vidare för artilleriets truppförband med tillkomsten av 1 befattning för tillsynsman i MEo 6, avsedd för Marma skjutfält.

Såsom under punkt 3 anförts räknar jag för signaltrupperna med in-

rättande av 10 befattningar för radiotelegrafister i MEO 12 såsom ersättning för motsvarande antal för radiofurirer avsedda överfurirsbeställningar. Vid behandlingen av anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän har jag anfört, att överfurirsbeställningar, som redan blivit tillsatta med radiofurirer, borde uppföras på övergångsstat. Föreskrift bör meddelas i syfte att säkerställa, att de nya civila befattningarna i första hand förbehållas de på övergångsstat uppförda överfurirerna.

Ett av arméchefen i skrivelse den 29 juni 1946 framlagt förslag rörande omförläggning av tygkompanierna förelades 1946 års riksdag (propositionen nr 311) såvitt rörde frågan om medel till ordnande av tygkompaniernas förläggningar. Sedan riksdagen (skr. nr 516) anvisat erforderliga investeringsmedel för ändamålet, har Kungl. Maj:t genom beslut denna dag förordnat, att tygkompanierna skola provisoriskt förläggas, Första tygkompaniet vid Svea trängkår, Andra tygkompaniet vid Skaraborgs pansarregemente och Göta trängkår samt Tredje tygkompaniet vid Skånska trängkåren. Åtgärderna, vilka beräknas komma att genomföras under budgetåret 1947/48, leda till en minskning av behovet av förvaltningspersonal vid tygkompanierna. Å förteckning över pensionerad personal i arvodesbefattningar upptagna befattningar för mobiliseringsofficerare och expeditionsunderofficerare ävensom befintlig förråds- och kontorspersonal ha dock ansetts böra bibehållas tills vidare. Däremot erfordras icke kökspersonalen efter åtgärdernas genomförande. I anledning härav böra för Första tygkompaniet avsedda husmodersbefattningar utgå ur förteckningen och befattningshavarna endast övergångsvis bibehållas i avvaktan på omförläggningen.

Såsom framgår av propositionen 1946: 120 (s. 175 o. f.) gjorde chefen för armén för innevarande budgetår framställning om reglering av anställningsförhållandena för viss förråds- och kontorspersonal m. m. vid anstalter under arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar. Förslaget, som jämväl innebar överförande av personalkostnader från sakanslag till avlöningsanslag, föranledde, i avvaktan på remissbehandling, intet förslag från min sida.

I sedermera avgivna utlåtanden i ärendet har civilförvaltningen tillstyrkt överförande i viss omfattning av kostnader för ifrågavarande personal till avlöningsanslag, under det att försvarets sakanslagsutredning ansett sig i avvaktan på organisationsundersökningar vid ifrågavarande anstalter icke kunna taga ställning till förslaget. Arméchefen har ifrågasatt, att förslaget skulle på nytt upptagas för nästa budgetår. För egen del är jag icke heller nu beredd att taga ställning till här ifrågavarande personalfrågor. Vid ärendets behandling i propositionen 1946: 120 förutsatte jag, att Kungl. Maj:t skulle äga att beträffande bland annat denna personal förordna om överförande av avlöningskostnader till avlöningsanslag med överskridande av icke-ordinarieposten under arméns avlöningsanslag och med motsvarande begränsning av dispositionsrätten till vederbörligt sakanslag. Mot en sådan anordning har riksdagen (skr. nr 365) icke uttalat någon erinran. Därest under nästa budgetår en säkrare grund för bedömandet av det stadigvarande per-

sonalbehovet vid ifrågavarande anstalter kan erhållas, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med vad nyss anförts närmare reglera avlönings- och anställningsförhållandena för personalen. Intill dess så kan ske, bör sakanslag enligt hittills tillämpade grunder få anlitas för att bestrida löne-kostnaderna för personalen i fråga.

Vissa utbildningsanstalter.

Chefen för armén har föreslagit, att vid infanteriskjutskolan inrättas 1 kanslibiträdesbefattning i MEO 7 samt att antalet skrivbiträdesbefattningar i MEO 2 ökas med 1 vid envar av, bland andra, arméns underofficersskola jämte försvarets läroverks internat, krigshögskolan, infanteriskjutskolan och artilleriskjutskolan. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen och kan även av mig biträdas med den jämkningen, att befattningarna böra upptagas alternativt i MEO 4 eller MEO 2.

Personalbehovet vid infanteriets och kavalleriets kadettskola och vid krigsskolan har i enlighet med vad jag anmälde i propositionen 1946: 120 varit föremål för utredning av statens organisationsnämnd. Såsom tidigare förutsatts torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörlig prövning meddela beslut i denna fråga.

Sjukvårdsväsendet.

En av de i gällande personalförteckning upptagna sjuksköterskebefattningarna är avsedd för artilleriskjutskolan. I anledning av ett av försvarets sjukvårdsförvaltning framlagt förslag, vilket biträts av civilförvaltningen, bör denna befattning i stället avses för Gotlands infanteriregemente, därvid befattningens innehavare bör vara tjänstgöringsskyldig vid militärsjukhusen i Visby och Fårösund.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning böra under rubriken Sjukvårdsväsendet upptagas allenast befattningar för sjuksköterskor (över-sköterskor) och sjukvårdsbiträden, medan övriga under denna rubrik nu redovisade befattningar — förste kontorist, kontorister och förrådsmän — tillika med de nu under rubriken Läkemedelscentralerna upptagna förrådsmännen böra redovisas under den nya rubriken Centrala sjukvårdsförråd och läkemedelscentraler (jfr 1947 års statsverksproposition, bil. 6, s. 25).

I anslutning till det anförda upptager jag under rubriken Sjukvårdsväsendet befattningar för 96 sköterskor och 173 sjukvårdsbiträden.

Centrala sjukvårdsförråd och läkemedelscentraler.

Under förevarande rubrik upptager jag i enlighet med vad nyss anförts 1 förste kontorist i MEO 10, 2 kontorister i MEO 8 och 16 förrådsmän i MEO 5.

Civilförvaltningen har föreslagit inrättande av befattningar för 1 förråds-vaktmästare i MEO 7, 2 förrådsmän i MEO 5 och 1 skrivbiträde i MEO 2, avsedda att ersätta personal vid sjukvårdsförråd, vilken nu avlönas av sjukvårdsmaterielanslag. Då jag vid behandlingen i årets statsverksproposition av anslaget Försvarets sjukvårdsförvaltning: Förrådsorganisationen under nämnda

anslag beräknat medel för avlöning åt nämnda förrådspersonal, upptager jag icke här medel för detta ändamål.

Läkemedelscentralerna.

I enlighet med vad jag i det föregående anfört bör denna rubrik utgå ur förteckningen.

Remonteringsväsendet.

I anslutning till förslag av chefen för armén, som tillstyrkts av civilförvaltningen, räknar jag med tillkomsten av 1 kontors- eller skrivbiträdesbefattning i MEo 4 eller MEo 2 vid Utnäslöts remontdepå.

Arméhundväsendet.

I enlighet med förslag av civilförvaltningen bör ett för närvarande vid arméhundväsendet såsom extra tjänsteman anställt kanslibitråde från och med nästa budgetår beredas extra ordinarie anställning. Jag räknar därför med tillkomsten vid arméhundväsendet av 1 kanslibiträdesbefattning i MEo 7.

Viss extra personal m. m.

I enlighet med förslag av civilförvaltningen beräknar jag medelsbehovet under förevarande delpost under rubrikerna Vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie befattningshavare, Betjäningspersonal m. fl., Övrig extra personal samt Tillfälligt anställd personal.

Kostnaderna för avlönande av sådana extra tjänstemän, som anställas såsom vikarier för i personalförteckningarna uppförda extra ordinarie befattningshavare, ha för innevarande budgetår upptagits till förslagsvis 79 000 kronor, i vilket belopp kostnaderna för vikarier för den extra ordinarie sjukvårdspersonalen ingå med ett till 27 000 kronor beräknat belopp. Civilförvaltningen har föreslagit höjning av förevarande post med 450 000 kronor för anställande av vikarier på grund av tjänstledighet, semestrar och dylikt för biträdespersonalen vid matinrättningarna.

Med godtagande i huvudsak av civilförvaltningens beräkning uppskattar jag med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser medelsbehovet för avlöningar till vikarier till ett till 500 000 kronor avrundat belopp.

Den för innevarande budgetår med förslagsvis 46 000 kronor upptagna posten Betjäningspersonal m. fl. kan på grund av minskat antal befattningshavare för nästa budgetår uppskattas till 30 000 kronor enligt nuvarande löneläge.

Under posten Övrig extra personal beräknar jag medel för extra kontors- och skrivbiträden, extra uppbördsmän och övrig ej blott tillfälligt anställd personal.

Såsom framgår av vad jag anfört i det föregående i samband med beräkningen av kostnaderna för den extra ordinarie personalen föreligger under nästa budgetår behov av en reserv av kontorspersonal vid försvarsområdestaber och truppförband. Sålunda erfordras övergångsvis personal, intill

dess avsedda rationaliseringar kunnat genomföras. Vidare kommer med all sannolikhet, särskilt för försvarsområdesstaberna, att jämväl under nästa budgetår finnas behov av personal för avvecklingsarbete. På grundval av uppgifter från arméstaben beträffande personal vid försvarsområdena och arméchefens beräkningar av personalbehovet för truppförbanden uppskattar jag medelsbehovet för ifrågavarande extra kontorspersonal till 700 000 kronor enligt nuvarande löneläge.

Då dessa anslagsmedel alltså äro beräknade för att täcka hela reservbehovet av kontorspersonal vid försvarsområdesstaberna och truppförbanden, böra sakanslag icke vidare få tagas i anspråk för avlönande av dylik personal vid försvarsområdesstaberna och vid truppförbanden med undantag för tygverkstäder och tyganstalter. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva den begränsning av dispositionsrätten till sakanslag av reservationsanslags natur, som kan föranledas härav.

I det föregående under punkt 2 har jag ansett mig böra räkna med att extra uppbördsmän för byggnader m. m. vid försvarsområdesstaberna måste bibehållas tills vidare under nästa budgetår även vid försvarsområdesstaber, där enligt statens organisationsnämnds förslag deras arbetsuppgifter skulle övertagas av annan personal. För innevarande budgetår har räknats med 30 dylika befattningar och en kostnad av 115 000 kronor. Vid beräkningen av medelsbehovet för extra ordinarie personal har jag emellertid räknat med att 3 av dessa skulle erhålla extra ordinarie anställning. En ytterligare begränsning med 4 torde kunna göras med hänsyn till minskningen av antalet försvarsområdesstaber. Jag räknar därför här med 23 befattningar i MEx 12 och, enligt nuvarande löneläge, 90 000 kronor.

Civilförvaltningen har i anledning av förslag av arméchefen under posten Övrig extra personal för avlöning av viss vid kommendantsstaben i Boden och militärbefälsstaberna anställd ingenjörpersonal, nu avlönad från avvecklings- eller sakanslag, och för avlöning av en stallföreståndare vid infanteriskjutskolan beräknat omkring 70 000 kronor, varav 67 900 kronor för ingenjörpersonalen. Med biträdande härav upptages för ifrågavarande ändamål 70 000 kronor.

Vidare har beräknats ett belopp av 33 000 kronor för arvoden till vissa mobiliseringslottor. Beträffande denna fråga får jag erinra, att arméchefen redan i sina äskanden för innevarande budgetår hemställde, att medel för ändamålet måtte upptagas å arméns förteckning å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar. Vid anmälan av propositionen 1946: 120 (s. 161) anförde jag i denna fråga, att jag ansåg resultatet av pågående utredning angående försvarets framtida organisation böra avvaktas, innan medel upptoges å arvodesförteckningen. Jag uttalade vidare, att, därest det skulle befinnas oomtvistligt, att det ifrågavarande arbetet vore ur krigsberedskapssynpunkt ofrånkomligt och att det icke kunde utföras på annat sätt, exempelvis genom ianspråktagande av befintlig personal, fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter syntes få anlitas för ändamålet. Genom

brev den 27 september 1946 har Kungl. Maj:t sedermera medgivit, att för budgetåret 1946/47 finge disponeras ett belopp av högst 32 750 kronor från nyssnämnda anslag, att såsom månatliga arvoden av, i ett för allt, 250 kronor fördelas enligt i brevet angivna grunder mellan vissa för mobiliseringsuppgifter anlidade lottor vid arméledningen och försvarsområdesstaberna. Jag vill ej motsätta mig, att jämväl för nästa budgetår medel anvisas för avlöning av här avsedda lottor. Med hänsyn till medelsbehovets storlek synes det emellertid icke lämpligt att fortsättningsvis taga i anspråk anslaget till extra utgifter, varför jag förordar, att medel för ändamålet för budgetåret 1947/48 beräknas under arméns avlöningsanslag. Medelsbehovet uppskattar jag till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, eller 32 750 kronor, vilket belopp jag dock föreslår skola redovisas under posten till tillfälligt anställd personal i avbidan på frågans omprövning i samband med pågående utredning angående försvarets framtida organisation.

För avlöningar till övrig extra personal beräknar jag alltså för nästa budgetår enligt nuvarande löneläge ett belopp av $(700\ 000 + 90\ 000 + 70\ 000 =)$ 860 000 kronor.

För tillfälligt anställd personal upptager jag i anslutning till civilförvaltningens beräkningar 1 200 000 kronor, i vilket belopp ingår förenämnda belopp om 32 750 kronor till lottor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar till viss extra personal m. m. beräknar jag således enligt nuvarande löneläge till $(500\ 000 + 30\ 000 + 860\ 000 + 1\ 200\ 000 =)$ 2 590 000 kronor (nu enligt statsliggaren 2 760 000 kronor).

Fänrikar.

För avlöningar till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 1 154 000 kronor, varvid antalet fänrikar beräknats till omkring 370.

Chefen för armén har anmält, att nämnda antal för nästa budgetår beräknades uppgå till omkring 380. Civilförvaltningen har på grundval härav räknat med ett medelsbehov av 1 185 000 kronor för nästa budgetår. Enligt vad jag under hand inhämtat ha emellertid av de för innevarande budgetår beräknade antalet fänrikslöner endast omkring 275 behövt tagas i anspråk. Med hänsyn härtill synes med utgångspunkt i nuvarande avlöningsbestämmelser medelsbehovet för avlöningar till fänrikar icke behöva för nästa budgetår beräknas till högre belopp än 880 000 kronor.

Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden ha för innevarande budgetår upptagits med ett belopp av 14 000 kronor, beräknat efter 7 fänrikar. Enligt uppgift av chefen för armén har antalet nytillkommande fänrikar vid Bodenförbanden under nästa budgetår beräknats till 6. Civilförvaltningen har därför räknat med att för stipendier erfordras ett belopp av 12 000 kronor.

Med godtagande av dessa beräkningsgrunder räknar jag med ett medelsbehov enligt nuvarande löneläge för nästa budgetår för här ifrågasvarande ändamål av förslagsvis $(880\ 000 + 12\ 000 =)$ 892 000 kronor (nu 1 168 000 kronor).

Viss icke-ordinarie personal vid fältläkarkåren.

För innevarande budgetår har beräknats ett belopp av 280 000 kronor för arvoden m. m. åt dels 39 bataljonsläkare vid fältläkarkåren, i vilket antal äro inräknade jämväl beställningshavare, vilka före den 1 juli 1939 erhållit ordinarie beställning, dels ock 60 fältläkarstipendiater i fältläkarkåren.

För nästkommande budgetår beräknar jag under hänvisning till vad jag i det föregående under punkt 4 anfört oförändrat medelsbehov, 280 000 kronor.

Bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren.

För innevarande budgetår ha beräknats medel för arvoden m. m. till 10 bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren. För nästa budgetår räknar jag under hänvisning till vad jag under punkt 4 anfört med oförändrat medelsbehov för ändamålet, 25 000 kronor.

Musikelever.

För innevarande budgetår ha medel beräknats för kontant ersättning till 157 musikelever med 360 kronor för elev och år. Någon höjning härutinnan förutsattes icke för nästa budgetår, varför jag för ändamålet upptager oförändrat belopp, 57 000 kronor. Jag får emellertid erinra, att försvarsväsendets underbefälsförbund hos Kungl. Maj:t gjort framställning om höjning av den kontanta ersättningen till musikelever, vilken framställning enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 april 1946 icke föranlett annan åtgärd än att handlingarna i ärendet överlämnats till 1945 års försvarskommitté för att tagas under övervägande vid fullgörandet av det kommittén meddelade uppdraget.

Civila lärare.

För arvoden till civila timplärare vid truppförbanden är för innevarande budgetår i förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar upptaget ett belopp av 525 000 kronor. Arvodena utgå enligt av Kungl. Maj:t den 3 augusti 1945 meddelade bestämmelser, graderade efter ortsgrupper och med olika belopp allt efter läroämnets art och lärarnas utbildningsgrad.

På grund av att volontärrekryteringen vid armén under de senaste åren utfallit synnerligen ogynnsamt, har det icke varit möjligt att organisera stamskolor vid samtliga regementen och kårer. Utbildningen har i stället centraliserats till vissa förband, vilket medfört att kostnaderna för den allmänbildande undervisningen blivit avsevärt lägre än de beräknade. Då en dylik centralisering torde bli nödvändig även under utbildningsåret 1947—1948, bör hänsyn härtill tagas vid beräkningen av kostnaderna för civila timplärare under budgetåret 1947/48. Enligt under hand inhämtade uppgifter skulle dessa kostnader icke behöva upptagas till större belopp än 275 000 kronor. Såsom jag anfört vid behandlingen i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 145) av anslaget Försvarets läroverk: Avlöningar är emellertid frågan om timpläraryrvodenas anpassning till det nya löneläge, som för statstjänstemännen i övrigt uppnås genom den av 1946 års riksdag beslutade allmänna löneregle-

ringen, för närvarande föremål för utredning. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan berörda utredning avslutats, meddela beslut rörande arvodesbeloppens storlek. Såsom jag i det föregående förordat böra dessa arvodeskostnader redovisas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår skulle således enligt nu gällande löneläge utgöra (10 600 000 + 10 500 000 + 2 590 000 + 892 000 + 280 000 + 25 000 + 57 000 + 275 000 =) i runt tal 25 200 000 kronor. Med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter kan emellertid belastningen å anslagsposten beräknas komma att understiga berörda belopp med åtminstone 800 000 kronor, varför anslagsposten med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmer borde upptagas till 24 400 000 kronor.

1946 års manskapslöneutredning har i sitt i det föregående berörda betänkande framlagt förslag om lönereglering för försvarets fast anställda manskap, innebärande avsevärda förbättringar i nu utgående förmåner och övergång beträffande vissa furirer från blandlön till kontantlön. Utan att nu taga ställning till utredningens förslag anser jag mig böra vid beräkningen av medelsbehovet under försvarsgrenarnas avlöningsanslag räkna med att det samma i stort sett kommer att genomföras. Med beaktande härav och under hänsynstagande jämväl till den allmänna löneregleringen för övriga personalkategorier uppskattar jag medelsbehovet under förevarande anslagspost till 43 700 000 kronor, varav omkring 19 300 000 kronor belöpa på den allmänna löneregleringen och den ifrågasatta löneregleringen för manskapet. Det må framhållas, att en del av kostnadsökningen sammanhänger med den föreslagna övergången från blandlön till kontantlön och motsvaras av en minskad belastning å vissa sakanslag. Till en dylik kostnadsbegränsning har hänsyn tagits vid beräkningen i årets statsverksproposition av ifrågakommande anslag.

Vad i det föregående anförts är — på sätt hittills skett — att betrakta endast som en grund för beräkningen av ifrågavarande anslagspost. På Kungl. Maj:t bör i vanlig ordning ankomma att besluta rörande postens disposition.

5. Rörligt tillägg.

För rörligt tillägg beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av i runt tal 5 725 000 kronor (nu 9 950 000 kronor). Minskningen, 4 225 000 kronor, är i huvudsak föranledd av den allmänna löneregleringen.

Det sålunda beräknade medelsbehovet under arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 uppgår till 110 000 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 35 800 000 kronor. Merkostnaderna på grund av den allmänna löneregleringen och löneregleringen för fast anställt manskap beräknas till omkring 38 000 000 kronor.

Under åberopande av vad i det föregående anförts och under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan till årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag hemställa

ej mindre, att Kungl. Maj:t — med ändring av Sitt i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 58) framlagda förslag beträffande personalförteckning för hemvärnet — måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att till personalförteckning för hemvärnet må överflyttas en beställning för hemvärnschef i lönegrad Ob 2, en beställning för överstelöjtnant eller major i lönegrad Oa 5 eller Oa 4, en beställning för kapten eller löjtnant med arvode enligt lönegrad Oa 3 eller Oa 2 samt en befattning för kontorsbiträde i lönegrad A 4;

än även, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1947/48 vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid armén, som i det föregående angivits;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts fastställa stater för arméns manskap av lägre grad än överfurir;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 28 juni 1946 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar budgetåret 1946/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 56 000 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	» 8 800 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 575 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 43 700 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5 725 000

Summa kronor 114 800 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	4 800 000
		<u>Nettoutgift kronor 110 000 000</u>

dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 000 kronor.

[8.] Armén: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 99)	kronor	1 450 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	»	1 450 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 29) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Ekiperingsersättningar för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

Såsom framgår av 1944 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 17) har förutsatts, att storleken av den till reservpersonal utgående ekiperingshjälpen årligen skall bli föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskande till riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren, s. 99.

Försvarets civilförvaltning har för nästa budgetår med utgångspunkt i hittills tillämpade grunder beträffande ekiperingsersättningar beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 1 575 000 kronor.

Vid anmälan i årets statsverksproposition av anslagsäskandena under fjärde huvudtiteln föreslog jag, att försvarsgrenarnas anslag till ekiperingsersättningar skulle i avvaktan på resultatet av 1945 års lönekommittés arbete i propositionen upptagas med allenast beräknat belopp. Jag anförde härvid, att en av 1944 års uniformspliktskommitté (SOU 1946: 4) väckt fråga, huruvida icke den rätt till ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag, som för närvarande tillkommer vissa personalkategorier inom försvaret, borde ersättas med en rätt att erhålla rabatt vid inköp av uniformspersedlar, vore under övervägande inom lönekommittén. Sistnämnda kommitté har icke ännu hunnit helt slutföra sitt arbete. Jag har emellertid under hand erfarit, att kommittén i princip icke ämnar föreslå några huvudsakliga förändringar beträffande rätten till ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag. Med hänsyn härtill utgår jag vid beräkningen av försvarsgrenarnas anslag till ekiperingsersättningar från i huvudsak oförändrade grunder för dylika ersättningar.

Vad beträffar arméns ifrågavarande anslag synes intet i och för sig vara att erinra mot den av civilförvaltningen verkställda beräkningen. Emellertid anser jag, med beaktande av att nettoutgifterna under anslaget för budgetåret 1945/46 icke uppgått till högre belopp än i runt tal 1 273 000 kronor, anslaget kunna för budgetåret 1947/48 upptagas till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 1 450 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I detta sammanhang får jag erinra, att Kungl. Maj:t genom brev den 8 november 1946 på grundval av uniformspliktskommitténs förslag meddelat bestämmelser angående uniformsplikt för viss personal vid försvaret, varvid i särskild förteckning upptagits den personal i arvodesbefattningar för pensionerad militär personal, som skall vara uniformspliktig. Härvid har förutsetts, att dylik personal, som tidigare icke ägt rätt åtnjuta ekiperingsbidrag, skulle äga uppbära sådant bidrag. Ehuru detta kan beräknas medföra en ökad belastning å anslagen till ekiperingsersättningar, anser jag det icke erforderligt att på grund härav verkställa någon uppräknig av dessa anslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1947/48
anvisa ett *förslagsanslag* av 1 450 000 kronor.

[9.] **Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 99)	kronor 1 700 000
» 1947/48 (departementschefens förslag.).....	» 8 675 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 30) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 8 000 000 kronor till avlöningar till viss arbetarpersonal. Angående anslagets benämning och beräkningsgrunden får jag hänvisa till statsverkspropositionen.

Under anslaget bör, liksom skett för innevarande budgetårs motsvarande anslag, beräknas medel för förråds-, handräknings- och eldarpersonal.

Behovet av kollektivavtalsanställd förråds- och handräkningspersonal för nästa budgetår har arméchefen beräknat till 1 022 man, varav för vissa militärområden, skolor och anstalter 68 och för truppförbanden 899 förrådsarbetare och handräkningsmän samt för vård av remonter 55 remontskötare. Vad beträffar truppförbanden ha beräkningarna grundats på försvarets centrala organisationskommittés förslag till personaluppsättning för rationaliserat infanteriregemente, vari upptagits 16 förrådsarbetare jämte 2 handräkningsmän för skjutbanor. Vid denna beräkning har organisationskommittén förutsatt tillgång vid förbandet på 53 värnpliktiga, tillhörande besiktningsgrupp 4, i handräkningstjänst — ekonomivärnpliktiga. Detta antal representerar det maximibehov av ekonomivärnpliktiga, som tillsammans med övrig arbetande personal erfordras för ett rationellt utförande av på dylik personal ankommande arbetsuppgifter. Organisationskommittén har i annat sammanhang framräknat ett minimibehov — för Älvsborgs regemente angivet till 40 man — utgörande den minsta styrka, varmed förbandet kan bestrida tjänsten i fråga utan eftersättande av densamma. I den mån efter vissa åtgärder för utjämning förbanden emellan av tillgången på ekonomivärnpliktiga samt för lämplig anpassning av deras tjänstgöringstid minimibehovet icke kan fyllas måste civil personal anställas i erforderlig omfattning. Chefen för

¹ Anslaget benämnt *Armén: Avlöningar till civil handräkningspersonal.*

armén har i skrivelse den 8 november 1946 angivit behovet av civil handräckningspersonal, som under budgetåret 1947/48 måste anställas av angiven anledning, till 125 man.

Vidare har arméchefen angivit behov av en reserv av kollektivavtalsanställd personal, vilken borde bestämmas med hänsyn till att planlagda förråd icke bleve färdiga till den 1 juli 1947 samt att förbanden icke med säkerhet komme att rationaliseras under innevarande budgetår.

Behovet av eldarpersonal har på sätt framgår av propositionen 1946:120 på grundval av ett av statens organisationsnämnd framlagt förslag i ämnet beräknats till 720 man för hela försvaret, varav 26 man utgjorde reserv. I det angivna antalet ingå helårsanställda eldare med vid armén 376, vid marinen 71 och vid flygvapnet 107 man samt säsonganställd personal, erforderlig så länge ersättningsbränslen måste komma till användning, med vid armén 72, vid marinen 17 och vid flygvapnet 51 man. Av denna personal har — förutom den för armén särskilt avsedda — även den för försvaret gemensamma reserven beräknats under arméns anslag.

Med skrivelse den 27 juni 1946 har statens organisationsnämnd ingivit av försvarets centrala organisationskommitté verkställd utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarets ång- och värmecentraler. I det förslag till personaluppsättning för eldningstjänst, som i denna utredning framlagts, har, såvitt rör armén, principiellt icke förutsatts någon ändring i tidigare behovsberäkningar.

Det av arméchefen angivna normalbehovet av förrådsarbetare och handräkningsmän — 1 022 man — överensstämmer med det för innevarande budgetår beräknade och kan av mig godtagas. I det föregående vid behandlingen av frågorna om extra ordinarie förrådspersonal vid försvarsområdena och truppförbanden har jag förutsatt, att personal, som i avvaktan på rationaliseringarnas och, vad särskilt beträffar försvarsområdesstaberna, på förrådsplaneringens genomförande icke ansetts böra nu erhålla extra ordinarie anställning, skulle tills vidare avlönas enligt kollektivavtal. Det hade nämligen visat sig, att anställning såsom extra tjänstemän för denna personal, vilket förekommit under innevarande budgetår, inneburit försämrade löneförmåner för personalen i förhållande till vad som tidigare utgått till densamma. Jag uppskattar behovet av dylik arbetarpersonal för nästa budgetår till 300 man, vilket antal motsvarar skillnaden i antal av arméchefen föreslagna och av mig tillstyrkta befattningar för extra ordinarie förrådspersonal vid försvarsområdena och truppförbanden.

Ytterligare ett antal befattningshavare med lön enligt kollektivavtal torde böra beräknas av den av arméchefen angivna anledningen att för ekonomitjänst avsedda värnpliktiga icke uppgå till beräknat minimiantal. Slutligen torde, liksom i det föregående under arméns avlöningsanslag föreslagits beträffande kontorspersonal, även det av kvarstående avvecklingsuppgifter för nästa budgetår föranledda merbehovet av här ifrågakarande personal lämpligen kunna tillgodoses av medel under detta anslag.

*Departements-
chefen.*

Den reserv av förråds- och handräckningspersonal, som enligt vad jag sålunda anfört bör beräknas under anslaget för nästa budgetår, uppskattar jag till omkring 480 man och totalbehovet sålunda till $(1\ 022 + 480 =)$ i runt tal 1 500 man. Med hänsyn till att svårigheter torde föreligga att anställa denna personal kan medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål, grundat på nu gällande avtal, uppskattas till 6 500 000 kronor.

Organisationsnämndens förslag rörande eldningstjänst m. m. vid försvarets ång- och värmecentraler innefattar även förslag om ändrade löneställningar för därav berörd tjänstemannapersonal. Denna fråga kan icke nu upptagas till prövning utan torde böra bedömas vid den utredning av motsvarande spörsmål inom statsförvaltningen i övrigt som inom kort torde komma att igångsättas. Det nu framlagda förslaget om eldningstjänstens ordnande påverkar därför icke prövningen av behovet av eldarpersonal vid försvaret för nästa budgetår.

Vad eldarpersonalen beträffar får jag erinra, att — enligt vad jag anfört vid anmälan i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 37) vid behandlingen av arméns bränsleanslag — oljeeldning beräknas komma att i viss utsträckning äga rum vid försvarets anläggningar under nästa budgetår. Enligt av civilförvaltningen meddelade föreskrifter skall i anledning härav eldarpersonalen vid armén minskas med sammanlagt 5 helårsanställda och 8 säsonganställda eldare. Avsikten är att inom den närmaste tiden förse ytterligare ett antal anläggningar med utrustning för oljeeldning. Den minskning av personalbehovet, som härvid uppkommer, kan med hänsyn till de långa leveranstiderna för dylik utrustning icke beräknas för nästa budgetår kunna i full utsträckning påverka anslagsberäkningarna. En viss hänsyn härtill torde dock kunna tagas. Jag räknar för nästa budgetår för armén med 370 helårsanställda och 60 säsonganställda arbetare i eldningstjänst. Den övergångsvis i avvaktan på färdigställande av vissa anläggningar upptagna reserven torde för nästa budgetår kunna begränsas till 15 man.

Kostnaderna för den sålunda beräknade helårsanställda och säsonganställda eldarpersonalen uppskattar jag till 2 100 000 kronor enligt nu gällande avtal. För reservpersonalen kan medelsbehovet beräknas till 75 000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts skulle medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår uppgå till $(6\ 500\ 000 + 2\ 100\ 000 + 75\ 000 =)$ 8 675 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 675 000 kronor. Till stor del är denna anslagshöjning att hänföra till den ökning av lönerna för här ifrågavarande personal, som blivit en följd av de nya avtal för försvarets arbetare som slötos under våren 1946. En betydande del av anslagshöjningen har uppkommit genom förutberörda överflyttning av kostnader från avvecklingsanslag till förevarande anslag.

Såsom framgår av redogörelsen i det föregående för detta ärende är behovet av civil arbetarpersonal i viss mån avhängigt av tillgången inom försvaret på värnpliktiga, som kunna tagas i anspråk för ekonomitjänst. Då tillgången på sådan personal icke kan på förhand med säkerhet bedömas, bör Kungl. Maj:t

äga att för tillgodoseende av dylikt oförutsett behov av civil personal medgiva överskridande av det antal anställda, varpå anslagsberäkningarna grundats.

Utöver det antal av 18 kollektivavtalsanställda arbetare, varmed enligt det föregående räknats för rationaliserat infanteriregemente, samt eldarpersonal enligt här angivna beräkningar, erfordras enligt organisationskommitténs förslag till personaluppsättning för rationaliserat regemente 4 civilanställda arbetare för kasernvårdsverksamhet. Lönekostnaderna för dessa böra liksom hittills, åtminstone tills vidare, bestridas av medel för fastighetsunderhåll. Härtill kommer personal för städning av vissa gemensamma lokaler och dylikt, vilken tills vidare liksom hittills bör avlönas från bränsleanslag. Då i det föregående hänsyn tagits till behovet av all annan kollektivavtalsanställd personal — med undantag av personal vid verkstäder och tyganstalter — vid försvarsområden och förband, böra från och med nästa budgetår, med angivna undantag, sakanslag icke vidare få tagas i anspråk för avlöande av kollektivavtalsanställd personal vid försvarsområden och förband. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att föreskriva den begränsning av dispositionsrätten till vederbörligt sakanslag av reservationsanslags natur, som kan följa härav.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 8 675 000 kronor.

[10.] **Armén: Uppförande av vissa baracker i Visby, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1944:175 (s. 33 ff.) beslöt 1944 års riksdag (skrivelse nr 322), att gamla S:t Olofs sjukhus i Visby skulle tagas i anspråk för anordnande av expeditionslokaler för VII. militärbefälstaben. Därvid beslöts tillika att sjukhusbyggnaderna skulle överföras från medicinalstyrelsens till försvarets förvaltning och att i samband därmed genom försorg av medicinalstyrelsen och med anlitan av särskilt å riksstaten under fjärde huvudtiteln anvisat anslag skulle uppföras två baracker att av styrelsen användas som evakueringslokaler vid upprättande av beredskapssjukhus. Härvid förutsattes, att jämväl en central dispensär skulle beredas plats i barackerna. I anslutning härtill anvisade samma års riksdag (proposition nr 185; riksdagens skrivelse nr 321) till *Armén: Uppförande av vissa baracker i Visby* för budgetåret 1944/45 ett reservationsanslag av 132 000 kronor.

Genom beslut den 13 april 1945 medgav Kungl. Maj:t, att merkostnaden för iordningställande av en av berörda evakueringsbaracker till centraldispensär finge intill ett belopp av högst 7 125 kronor tills vidare bestridas från den å staten för arméförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond upptagna posten till reparations- och underhållskostnader. Sedan denna fråga i propositionen 1942:62 (s. 15) underställts riksdagens prövning, föreskrev Kungl. Maj:t den 24 maj 1946, att ifrågavarande merkostnad finge slutligt bestridas på angivet sätt.

I skrivelse den 18 januari 1947 har *arméns fortifikationsförvaltning* efter samråd med försvarets civilförvaltning, föreslagit anvisande å riksstaten för budgetåret 1947/48 av ett reservationsanslag av 16 000 kronor för täckande av uppkomna merkostnader för ifrågavarande baracker. Till stöd härför har fortifikationsförvaltningen åberopat innehållet i en av medicinalstyrelsen till förvaltningen avlåten skrivelse i ämnet, däri anförts i huvudsak följande.

Arbetet med barackernas uppförande vore praktiskt taget avslutat, och kunde de slutliga kostnaderna beräknas till 162 000 kronor. På det anvisade anslaget komme sålunda att uppstå en brist av 30 000 kronor. Detta över-skridande av anslaget berodde till en del på stegrade byggnadskostnader, till en del därpå, att vissa tilläggsarbeten utförts, betingade av att den ena baracken skolat apteras till lokaler för Gotlands läns centraldispensär. Kostnaderna för barackens apterande till dispensär uppginge till 14 292 kronor. I skrivelse till medicinalstyrelsen den 4 november 1946 hade Gotlands läns landstings hälsovårdsberedning meddelat, att landstingets förvaltningsutskott beslutat för täckande av nämnda kostnad bidra med ett belopp av 7 292 kronor medan återstoden, 7 000 kronor, förutsatts skola bestridas av förenämnda anslagspost å fastighetsfondens stat. Underskottet på hela byggnadsföretaget skulle under nämnda förutsättningar uppgå till (162 000 — 132 000 — 7 292 — 7 000 =) 15 708 kronor eller avrundat 16 000 kronor, vilket belopp syntes böra äskas hos 1947 års riksdag.

epartements-
chefen.

Då de uppkomna merkostnaderna böra täckas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uppförande av vissa baracker i Visby* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 16 000 kronor.

[11.] **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 125).....	kronor 30 200 000
» 1947/48 (departementschefens förslag).....	» 46 000 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 69) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 46 000 000 kronor. Denna anslagsfråga upptager jag nu till behandling.

Under hänvisning till vad jag förut anført rörande vissa frågor, som beröra flera försvarsgrenar, behandlar jag här de olika anslagsposterna och lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningar som böra vidtagas.

I. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Såsom under punkt 3 anförts böra kostnaderna för avlöningar till manskap av lägre grad än överfurir (högbåtsman) från och med nästa budgetår bestridas från anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Förändringar beträffande dylik personal beröras därför icke vid behandlingen av förevarande anslagspost.

Flottan.

Civiltjänstförvaltningen har tillstyrkt ett av chefen för marinen framställt förslag att för nästa budgetår ytterligare inrätta dels en kommandörsbeställning (Oa 6), avsedd för den tredje av de enligt 1942 års försvarsbeslut förutsedda högre förbandscheferna inom kustflottan, dels ock en beställning för kommandörkapten av 1. graden (Oa 5), avsedd för fartygschef, tillika förbandschef, för jagare typ Öland, samt att i samband därmed minska antalet beställningar för löjtnanter (Oa 2) med 2. I anledning av förslag av chefen för försvarsstaben har vidare civiltjänstförvaltningen, efter hörande av marinchefen, föreslagit, att flottans personalstat till följd av minskat behov av kompaniofficerare för tjänstgöring vid försvarsstaben minskas med 1 kaptensbeställning (Oa 3) och 3 löjtnantsbeställningar (Oa 2).

Jag kan icke för närvarande biträda förevarande förslag i vad detsamma avser inrättande av de båda regementsofficersbeställningarna. Däremot anser jag mig böra i enlighet med myndigheternas förslag räkna med att 1 kaptensbeställning (Oa 3) och 3 löjtnantsbeställningar (Oa 2) indragas.

I skrivelse den 23 februari 1946 har marinförvaltningen, efter samråd med marinstaben, framlagt förslag rörande löneställning m. m. för vissa högre militära och civilmilitära befattningshavare vid örlogsvarven, vilket förslag chefen för marinen i sina äskanden för budgetåret 1947/48 upptagit såsom sitt eget. Ifrågakarande förslag innebär i huvudsak följande.

Beställningarna såsom chefer för Karlskrona och Stockholms örlogsvarv i Ob 2 respektive Ob 1, vilka nu må uppehållas allenast på förordnande, skulle tillsättas med ordinarie innehavare, varjämte chefen för Göteborgs örlogsvarv, nu kommandörkapten av 1. graden i Oa 5, skulle placeras i Oa 6. Dessa varvschefer skulle upptagas på en särskild örlogsvarvens stat. Cheferna för vapenavdelningarna vid örlogsvarven i Karlskrona och Stockholm skulle placeras i alternativt Oa 6 eller Oa 5 med iakttagande av att, om vederbörande placerades i Oa 5, tilläggsarvode tillerkändes honom motsvarande skillnaden i avlöning (inberäknat samtliga tillägg) mellan Oa 6 och Oa 5. Cheferna för fartygsavdelningarna vid Karlskrona och Stockholms örlogsvarv skulle uppbära avlöning enligt Ca 30, varvid befattningshavare, som icke redan tillhörde denna lönegrad, förutsattes skola erhålla tilläggsarvode motsvarande skillnaden i avlöning (inberäknat samtliga tillägg) mellan Cb 1 och Ca 30. Cheferna för intendenturavdelningarna vid Karlskrona och Stockholms örlogsvarv skulle placeras, den förre i alternativt Oa 5 eller Oa 4 och den senare i Oa 4. Slutligen borde Kungl. Maj:t föreskriva, att vissa sektionschefsbefattningar vid förenämnda örlogsvarv skulle uppehållas av beställningshavare i vissa angivna tjänste- och lönegrader.

Civiltjänstförvaltningen har i dessa frågor anfört i huvudsak följande.

Det ifrågakarande förslaget innebure icke slutligt ställningstagande till samtliga frågor rörande örlogsvarvens personalbehov och löneställningen för där tjänstgörande personal utan allenast reglering av löneförhållandena för vissa chefstjänstemän. Civiltjänstförvaltningen ville dock ifrågasätta, huruvida det kunde vara lämpligt att, medan ännu vissa förslaget berörande allmänna spörsmål vore föremål för överväganden, vidtaga åtgärder ens i den begränsade omfattning, som marinförvaltningen föreslagit. Åtskilliga skäl talade för att med avgörandet av de av marinförvaltningen framlagda förslagen tills vidare

borde anstå. I ett avseende ansåge civilförvaltningen sig dock kunna ansluta sig till marinförvaltningens förslag, nämligen i fråga om cheferna för örlogsvarven. Frågan om dessas löneställning vore fortfarande svävande och kunde knappast komma att vinna sin lösning inom den närmaste framtiden. Man syntes emellertid kunna utgå från att löneställningarna för varvscheferna i Karlskrona och Stockholm icke komme att bli lägre än de nu gällande. Ifrågasvarande beställningshavare vore födda 1888 respektive 1893 och skulle i egenkap av kommandör respektive kommandörkapten av 1. graden vid flottan avgå med ålderspension den 1 oktober 1948 respektive den 1 april 1949. Vederbörande hade varit förordnade såsom varvschefer alltsedan den 1 april respektive den 1 oktober 1944. Billighetsskäl syntes tala för att de icke på grund av den uppskjutna frågan om varvschefernas löneställning skulle fränkännas möjligheten att erhålla pension enligt de grunder, som gällde för fullmakts-havare å beställning i Ob 2 respektive Ob 1. Civilförvaltningen ansåge sig därför böra tillstyrka förslaget, att de nuvarande varvscheferna erhöles fullmakt å respektive varvschefsbeställning. I en not till personalförteckningen syntes böra angivas, att vid nuvarande innehavares avgång frågan om beställningarnas uppehållande skulle bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Såsom chef för Göteborgs örlogsvarv vore placerad en kommandörkapten av 1. graden. Med hänsyn till vikten av de arbetsuppgifter, som ankomme på ifrågasvarande befattningshavare, syntes skäl tala för att viss förbättrad löneställning bereddesh vederbörande. Civilförvaltningen hade härfor funnit sig böra räkna med att det föreslagna utbytet av en beställning i lönegrad Oa 5 mot en beställning i lönegrad Oa 6, avsedd för ifrågasvarande befattningshavare, komme till stånd.

Marinchefens förslag att varvschefsbeställningarna skulle uppföras å en särskild örlogsvarvens stat ansåge civilförvaltningen sig icke kunna tillstyrka. Vederbörande borde alltså liksom hittills redovisas under flottans personalstat.

För egen del är jag med hänsyn till pågående utredningar icke beredd att för närvarande taga slutlig ställning i de av marinförvaltningen berörda frågorna. Liksom civilförvaltningen anser jag emellertid rimligt, att de nuvarande cheferna för örlogsvarven i Karlskrona och Stockholm erhålla pensionsförmåner, som svara mot de beställningar i vilka de nu inneha förordnanden. De böra därför från och med nästa budgetår erhålla fullmakter å respektive varvschefsbeställningar. Beträffande nuvarande chefen för Karlskrona örlogsvarv är emellertid detta icke tillfyllest för att bereda honom full pension i beställningen, då han vid pensionsålderns inträde med utgången av september 1948 kommer att ha innehaft beställningen under kortare tid än tre år. Kungl. Maj:t synes därför i enlighet med 16 § allmänna tjänstepensionsreglementet böra pröva, huruvida icke vid bestämmandet av ålderspensionen för honom må tillämpas det mot varvschefsbeställningen svarande tjänstepensionsunderlaget. Därest i enlighet med vad jag förordat varvscheferna i Karlskrona och Stockholm erhålla fullmakter å beställningarna i fråga, bör, såsom civilförvaltningen föreslagit, i personalförteckningen angivas, att vid nuvarande innehavares avgång frågan om beställningarnas uppehållande skall bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Enligt min mening bör nämligen eftersträvas att ställa de statliga varven under ledning av befattningshavare, som genom sin tidigare verksamhet blivit förtrogna med affärsmässigt skött varvsdrift. I avvaktan på en omprövning av möjligheterna i detta hänseende

kan jag i likhet med civilförvaltningen icke tillstyrka, att varvschefsbeställningarna nu uppföras å särskild stat för örlogsvarven. Vad beträffar chefen för Göteborgs örlogsvarv är det med hänsyn till det sagda tveksamt, om det av marinförvaltningen och civilförvaltningen framlagda förslaget om utbyte av en beställning i lönegrad Oa 5 mot en beställning i lönegrad Oa 6, avsedd för ifrågavarande befattningshavare, nu bör komma till stånd. Då det emellertid synes skäligt, att ett sådant utbyte sker, och en dylik åtgärd ej torde föregripa en blivande omprövning, vill jag ej motsätta mig förslaget, dock med den jämkningen att en för ifrågavarande befattning avsedd beställning som kommandör inrättas i utbyte mot beställningen i Oa 5.

Chefen för handelsdepartementet kommer att senare denna dag anmäla fråga om organisationen av den statliga isbrytarverksamheten. Ledningen av denna verksamhet förutsättes skola ankomma på kommerskollegium. För ledningen av de på marinen ankommande uppgifterna beträffande isbrytarverksamheten avses en kommandörkapten. För vinnande av större frihet vid personvalet förutsättes, att såväl aktiv som pensionerad officer skall kunna komma i fråga. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som skulle ankomma på denne, torde, därest aktiv officer utnyttjas, en löneställning i Oa 5 eller Oa 4 vara motiverad, medan för pensionerad officer bör avses arvode motsvarande nettoavlönning i löneklass Oa 14. I gällande personalstat för flottan har beräknats en beställning i Oa 4 eller Oa 3 för den befattning vid marinstaben, som för närvarande avses för motsvarande uppgifter. För närvarande uppehålls befattningen av en beställningshavare i Oa 4. Jag föreslår, att för nästa budgetår på flottans stat inrättas en för ifrågavarande uppgifter avsedd beställning i Oa 5 eller Oa 4 i utbyte mot en nu befintlig beställning i sistnämnda lönegrad samt att i personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattningar uppföres en ny officersbefattning i Oa 14. Det torde böra föreskrivas, å ena sidan, att sistnämnda befattning skall hållas vakant, därest nu avsedda befattning uppehålls av aktiv officer vid flottan, samt å andra sidan att en beställning vid flottan i Oa 5 eller Oa 4 skall hållas vakant, så länge arvodesbefattningen är tillsatt. Det förutsättes, att ifrågavarande officer, i den mån han icke tages i anspråk för isbrytarverksamheten, skall utnyttjas för förekommande arbetsuppgifter inom marinstaben.

Chefen för marinen har föreslagit nyinrättande från och med nästa budgetår av 6 förvaltarbeställningar (UO 3) samtidigt varmed antalet beställningar för underofficerare av 2. graden (UO 1) föreslagits skola minskas med 6. De föreslagna förvaltarbeställningarna ha av marinchefen avsetts skola disponeras med en vid Stockholms örlogsvarv såsom ubåtsingenjörens biträde, tillika uppbördsman för reservdelsförrådet för ubåtars, mindre minsvepares m. fl. fartygs motorer, tre såsom uppbördsmän för teleförråden vid respektive Stockholms, Karlskrona och Göteborgs örlogsvarv samt två såsom uppbördsmän för intendenturinventarieförråden vid respektive Karlskrona och Stockholms örlogsvarv.

Civilförvaltningen har med hänsyn till omfattningen och värdet av den

materiel, varom här vore fråga, ansett sig böra tillstyrka marinchefens förevarande förslag. Civilförvaltningen har i detta sammanhang ifrågasatt, huruvida icke vissa allmänna riktlinjer borde uppdragas med avseende å dels de befattningar, i vilka förvaltare skulle placeras, dels ock förutsättningarna för befordran till förvaltare, närmast med avseende på kvalifikationer och utbildning m. m.

För egen del är jag med hänsyn till pågående utredningar angående försvarets framtida organisation icke beredd att nu förorda inrättande av ytterligare förvaltarbeställningar vid flottan. Huruvida, såsom civilförvaltningen ifrågasatt, allmänna riktlinjer böra uppdragas med avseende å de befattningar, i vilka förvaltare skola placeras, samt förutsättningarna för befordran till förvaltare synes böra övervägas av Kungl. Maj:t.

Flaggkorpralsgraden har i 1942 års försvarsbeslut förutsatts skola successivt avvecklas och har enligt gällande personalförteckning nedbringats att omfatta 5 beställningar. Någon ytterligare minskning av antalet dylika beställningar synes icke kunna vidtagas för nästa budgetår. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör, så länge flaggkorpralsbeställningar finnas tillsatta, ett motsvarande antal beställningar för underofficerare av 2. graden hållas vakant.

Såsom i det föregående anförts under punkt 3 bör antalet beställningar för högbåtsmän ökas med 75 till 340.

Kustartilleriet.

Med hänsyn till minskat behov av kompaniofficerare för tjänstgöring vid försvarsstaben bör i enlighet med förslag av civilförvaltningen antalet löjtnantsbeställningar (Oa 2) vid kustartilleriet minskas med 2.

I anslutning till vad jag i det föregående anført under arméns avlöningsanslag upptager jag under förevarande rubrik de befattningar för 1 maskinist (Ca 12) och 1 eldare av 1. klass (Ca 7), vilka enligt gällande personalförteckning för armén äro avsedda för Kronobergs regementes förutvarande detachement i Karlskrona, ävensom den befattning för eldare av 1. klass (Ca 7), vilken enligt samma förteckning är avsedd för Göta ingenjörkårs kustingenjöretablisement i Karlskrona.

Såsom under punkt 3 framgår bör antalet överfurirsbeställningar ökas med 30 till 80.

Vissa utbildningsanstalter.

Under denna rubrik är å staten för flottans sjömansskola uppförd en befattning för eldare av 1. klass i Ca 7. Då befattningen för närvarande är obesatt och, enligt vad jag under hand inhämtat, icke är behövlig, föreslår jag att densamma utgår ur personalförteckningen.

Löneutgifterna enligt nu gällande löneplaner för de ordinarie tjänstemän, som enligt vad sålunda föreslagits böra finnas upptagna i personalförteckningen för nästa budgetår, beräknas för helt budgetår utgöra 16 500 000

kronor. Från anslagsposten till avlöningar till nämnda personalkategori böra emellertid i enlighet med gällande grunder för statuppställningen utgå jämväl dels avlöningar till personal å avgångs- och disponibilitetsstat, dels ock vissa i lönereglementena avsedda fasta lönetillägg och särskilda ersättningar.

Kostnaderna för avlöningar till personal på avgångs- och disponibilitetsstat kunna enligt gällande avlöningsbestämmelser uppskattas till 11 000 kronor (nu 11 300 kronor). Kostnaderna för sjötillägg m. fl. lönetillägg beräknar jag till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 1 300 000 kronor.

Slutsumman under anslagsposten skulle således enligt nuvarande löneläge utgöra (16 500 000 + 11 000 + 1 300 000 =) 17 811 000 kronor. Detta belopp läser emellertid kunna minskas med förslagsvis 1 000 000 kronor på grund därav att belastningen å posten under nästkommande budgetår kan beräknas komma att understiga det belopp, som vid de föregående beräkningarna framkommit. Härutinnan torde få hänvisas till vad i motsvarande hänseende yttrats beträffande arméns avlöningsanslag. Posten synes alltså böra enligt nuvarande löneläge upptagas med i avrundat tal 16 800 000 kronor. Den allmänna löneregleringen beräknas medföra en ökning av medelsbehovet med omkring 9 400 000 kronor till 26 200 000 kronor.

2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar.

Marinstaben.

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän föreslår jag inrättande av en befattning i Oa 14 för ledningen av isbrytarverksamheten.

Ostkustens marindistrikt.

I enlighet med förslag av chefen för marinen, som biträts av civilförvaltningen, bör antalet för pensionerade underofficerare avsedda befattningar i löneklass UO 7 vid Ostkustens marindistrikt minskas med 2. Minskningen kan genomföras till följd av omorganisation av beklädnadstjänsten vid Stockholms örlogsstation.

Avlöningskostnaderna för den personal i arvodesbefattningar, som för nästa budgetår bör uppföras å personalförteckningen, ha av civilförvaltningen beräknats till 900 000 kronor. Mot denna beräkning har jag intet annat att erinra än att beloppet med hänsyn till den allmänna löneregleringen bör höjas med 530 000 kronor till 1 430 000 kronor.

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas såsom särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, skulle under förutsättning att alla arvodesbefattningar vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal kunna uppskattas till omkring 870 000 kronor. Emellertid måste man, av skäl som jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag, räkna med en minskning av pensionsmedlen. Denna minskning anser jag mig böra uppskatta till i runt tal 100 000 kronor. De pensionsmedel, vilka i avlöningsstaten böra upptagas så-

som särskilda uppbördsmedel för nästa budgetår, kunna således här beräknas till (870 000 — 100 000 =) 770 000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

De arvoden, som för innevarande budgetår må utgå till ordinarie tjänstemän, äro uppförda i en av Kungl. Maj:t den 28 juni 1946 fastställd förteckning. Härjämte må enligt i brevet meddelade föreskrifter övergångsvis utgå vissa arvoden.

För nästkommande budgetår föreslår jag följande jämkningar i vad avser anslagsbeloppen för *utbildningsarvoden*.

Chefen för marinen har föreslagit en höjning av det för sjökrigshögskolan upptagna arvodesbeloppet från 33 000 kronor till 35 000 kronor. Civilförvaltningen, som inhämtat att den föreslagna höjningen bland annat vore motiverad av att ämnena artilleri-, min- och torpedteknik tillkommit samt att arvode beräknats för lärare i förbindelsetjänst i förbindelsekursen, har icke haft något att erinra mot förslaget. Jämväl för egen del anser jag mig böra tillstyrka, att den föreslagna höjningen kommer till stånd.

I enlighet med förslag av chefen för marinen bör det för sjökrigsskolan upptagna arvodesbeloppet minskas från 37 140 kronor till 37 000 kronor.

Jag anser mig böra godtaga chefens för marinen av civilförvaltningen tillstyrkta förslag, att det för marinens underofficersskola upptagna arvodesbeloppet höjes från 23 680 kronor till 24 000 kronor.

Under rubriken *Övriga arvoden* är för närvarande upptaget ett arvode å 1 895 kronor till chefen för marininstaben, vilket arvode motsvarar skillnaden mellan nettoavlönningarna i lönegraderna Ob 4 och Ob 2. Detta arvode bör i anslutning till den allmänna löneregleringen höjas med 205 kronor till 2 100 kronor.

I anledning av riksdagens uttalande i skrivelse 1945:353 (s. 22) får jag anmäla, att några ändringar hittills icke vidtagits beträffande de arvodesbelopp, som finnas upptagna i det förslag till personalförteckningar, som i samband med avlämnandet av propositionen 1946:120 tillställts riksdagens vederbörande utskott.

För innevarande budgetår ha för stabs-, utbildnings- och övriga arvoden upptagits tillhopa 116 975 kronor. Härtill komma vissa kostnader för övergångsvis utgående arvoden.

I anslutning till vad jag i det föregående anfört och i betraktande av de extra kostnader, som föranledas av de övergångsvis utgående arvodena, torde medelsbehovet för arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal i huvudsaklig överensstämmelse med civilförvaltningens förslag för nästa budgetår böra uppskattas till i runt tal 120 000 kronor (nu 130 000 kronor).

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Marindistriktet.

Vid anmälan av propositionen 1946:120 (s. 218) anförde jag, att en inom försvarsdepartementet tillkallad utredningsman, med uppdrag att inkomma

med förslag rörande bostäder m. m. för kustartilleriförsvarens regionala uppbördsorganisation, bland annat föreslagit indragning av vissa under förevarande rubrik utgående arvoden, därest i utredningen föreslagna byggnadsarbeten komme till utförande. Då dessa arbeten icke syntes kunna vara genomförda innevarande budgetår, ansåg jag mig för det dåvarande icke böra ifrågasätta minskning av ifrågavarande arvoden.

Chefen för marinen har anmält, att inom kustartilleriinspektionen för närvarande uppgjordes förslag till berörda arvoden för budgetåret 1947/48, varvid i görligaste mån enhetliga principer skulle tillämpas för samtliga kustartilleriförsvar under hänsynstagande till resultatet av nämnda utredning. I avvaktan på detta förslag utgår jag vid anslagsberäkningen för nästa budgetår, såvitt här är i fråga, från oförändrade arvodesbelopp men förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga att meddela de ändrade bestämmelser rörande fördelningen av ifrågavarande arvoden, som av pågående utredning kunna förmedlas.

Med beaktande av vad jag vid behandlingen av arméns avlöningsanslag anført rörande reglering av vissa nu med dyrtidstillägg förenade arvoden och med hänsyn till ändrade behov av arvoden upptager jag för nästa budgetår följande arvodesbelopp, nämligen för Norrlandskustens marindistrikt 18 420 kronor (nu 13 920 kronor), för Ostkustens marindistrikt 45 084 kronor (nu 48 050 kronor), för Gotlands marindistrikt 5 459 kronor (nu 6 640 kronor), för Sydkustens marindistrikt 47 562 kronor (nu 46 379 kronor), för Öresunds marindistrikt 2 600 kronor (oförändrat belopp) och för Västkustens marindistrikt 16 182 kronor (nu 19 820 kronor).

Marinläkarkåren.

Under förevarande rubrik äro för närvarande upptagna ett arvode å 4 000 kronor till ögonläkare vid Ostkustens marindistrikt samt ett å 5 000 kronor till ögonläkare vid Sydkustens marindistrikt. Förstnämnda arvode, som nu är förenat med dyrtidstillägg, torde i anslutning till vad jag i det föregående anført rörande reglering av vissa arvoden böra höjas till 5 040 kronor. Arvodet till ögonläkare vid Sydkustens marindistrikt åter bör, då det numera icke utnyttjas, utgå ur förteckningen.

Vissa utbildningsanstalter. Särskilda kurser m. m.

Under rubriken Vissa utbildningsanstalter äro för marinens olika skolor upptagna belopp å tillhopa 481 275 kronor, avsedda för beredande av arvoden åt civila lärare. Vidare är för motsvarande ändamål i förteckningen under rubriken Särskilda kurser m. m. upptaget ett belopp av 28 740 kronor. Motsvarande kostnader för nästa budgetår ha synts mig böra i stället beräknas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Föremärkta arvodesbelopp böra därför utgå ur arvodesförteckningen.

Läkemedelscentralerna.

För innevarande budgetår är under denna rubrik upptaget ett belopp av 4 800 kronor till arvoden åt föreståndarna för vissa läkemedelscentraler. Så

som framgår av vad jag anfört vid behandlingen i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 8) av anslaget Försvarets sjukvårdsförvaltning: Förrådsorganisationen ha motsvarande kostnader för nästa budgetår beräknats under nämnda anslag. Berörda belopp å 4 800 kronor bör därför utgå ur förevarande förteckning.

Personalvårdsassistenter.

I gällande arvodesförteckning är för ifrågavarande ändamål upptaget ett belopp av 14 000 kronor. För att möjliggöra anställande av en deltidstjänstgörande personalvårdsassistent vid marinens skolor å Berga bör arvodesbeloppet för nästa budgetår höjas till 15 000 kronor.

Summan av de för innevarande budgetår å förteckningen å vissa arvoden och särskilda ersättningar uppförda beloppen utgör 677 174 kronor. Med beaktande av i det föregående föreslagna ändringar, varigenom beloppet skulle minskas med 519 877 kronor, kan detsamma för nästa budgetår beräknas till (677 174—519 877 =) i runt tal 157 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör enligt vad sålunda anförts för budgetåret 1947/48 uppföras med ett belopp av (120 000 + 157 000 =) i runt tal 275 000 kronor (nu 800 000 kronor). På sätt förutsatts beträffande arméns motsvarande anslagspost lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att, i anslutning till vad i det föregående anförts, meddela närmare bestämmelser rörande postens fördelning.

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Såsom av punkt 3 framgår bör marinens manskap av lägre grad än överfurir (högbåtsman) från och med nästa budgetår redovisas under förevarande anslagspost. Jag beräknar därför under denna post, i anslutning till vad som anförts under nämnda punkt, medel för avlöning av 1 700 furirer, 425 korporaler och 1 590 meniga vid flottan ävensom 422 furirer, 164 korporaler samt 316 vicekorporaler och meniga vid kustartilleriet. Medelsbehovet för ändamålet kan med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser uppskattas till 5 800 000 kronor.

I personalförteckningen redovisade extra ordinarie tjänstemän.

Personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän vid marinen för innevarande budgetår har av Kungl. Maj:t fastställts den 28 juni 1946. Beträffande personalförteckningen för nästa budgetår må anföras följande.

Marinstaben.

Vid marinens personaluttagsdetalj (central) finnes efter medgivande av Kungl. Maj:t, senast den 23 augusti 1946 för tiden intill den 1 juli 1947, såsom chef anställd en extra tjänsteman i MEx 27.

Civilförvaltningen har tillstyrkt ett av chefen för marinen framställt förslag, att ifrågavarande tjänsteman skulle beredas extra ordinarie anställning i

MEo 27. Marinchefen har till stöd för förslaget anfört bland annat, att marinens militärpedagogiska verksamhet under senare tid erhållit en allt större omfattning och betydelse därigenom att kursomfånget för officersutbildningen inom ämnesområdet vidgats och elevernas tidigare självstudier ställts under central ledning samt att förberedelser vidtagits för att utsträcka undervisningen till att omfatta jämväl kurser för underofficerare. Övriga arbetsuppgifter, som åläge chefen för personaluttagningsdetaljen, kvarstode oförminskade. Befattningen hade i realiteten varit inrättad sedan år 1942, de första åren med utnyttjande av den nuvarande befattningshavaren i dennes egenskap av beredskapsinkallad reservofficer.

För egen del får jag framhålla, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1946: 94) ifrågasatt, huruvida varaktigt behov av denna befattning förefunnes eller om icke ifrågavarande göromål skulle kunna fullgöras av tillfälligt anställd befattningshavare eller överföras på centrala värnpliktsbyrån. Dessa frågor synas, såsom av de sakkunniga förordats, böra göras till föremål för närmare utredning. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att förorda att befattningen i fråga nu omändras till extra ordinarie.

För tjänstgöring inom marinstabens förbindelsedetalj har för innevarande budgetår medgivits anställande av en extra tjänsteman i MEx 7, avsedd att handhava kryptoärenden inom marinstaben. Chefen för marinen har nu hemställt, att ifrågavarande befattningshavare måtte erhålla extra ordinarie anställning och placeras i MEo 11. Till stöd härför har marinchefen anfört följande.

Sedan år 1937 ha marinens kryptoärenden handlagts inom marinstaben av en inkallad officer i reserven, vilken under åren före den förstärkta försvarsberedskapen tjänstgjort enligt särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t. Anledningen till att en civil befattningshavare begärdes för ifrågavarande göromål år 1945, då nämnda officer slutade sin tjänstgöring vid staben, var att större kontinuitet erfordrades än som kunde uppnås vid vanliga officerskommenderingar. Handhavandet av kryptoärenden inom marinstaben innebär att föra kryptodiarier, iordningställa koder, chiffer och dylikt. När framställningen om den nuvarande extra befattningen år 1945 gjordes, var det svårt att avgöra, i vilken lönegrad befattningen efter återgång till normala förhållanden borde placeras. På grund härav föreslogs befattningen till placering så lågt som i lönegrad MEx 7.

Civilförvaltningen har, då ett permanent behov av ifrågavarande befattning syntes föreligga, ansett sig böra tillstyrka, att densamma upptages såsom extra ordinarie. Med hänsyn till de ansvarsfulla och kvalificerade arbetsuppgifter, som skulle ankomma på befattningshavaren, ville civilförvaltningen icke framställa någon erinran mot den av marinchefen föreslagna löneställningen.

I likhet med civilförvaltningen finner jag mig böra tillstyrka, att ifrågavarande befattningshavare erhåller extra ordinarie anställning. Löneställningen bör dock bedömas i samband med prövningen av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag.

Chefen för marinen har vidare föreslagit dels inrättande vid marinstaben

av ytterligare en kanslibiträdesbefattning i MEO 7 i utbyte mot en kontorsbiträdesbefattning i MEO 4, dels ock att extra ordinarie anställning beredes fem för närvarande i MEX 4 placerade extra tjänstemän, nämligen en operatris och fyra kontorsbiträden, av vilka senare två föresloges placerade i MEO 4 och två i MEO 2. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen.

För egen del anser jag mig böra förorda, att det föreslagna utbytet av en kontorsbiträdesbefattning i MEO 4 mot en kanslibiträdesbefattning i MEO 7 kommer till stånd. Vid marinstaben bör vidare tillkomma en kontorsbiträdesbefattning i MEO 4, avsedd för biträde i den vid behandlingen av ordinarieposten berörda isbrytarverksamheten. I övrigt anser jag mig icke böra räkna med annan ändring beträffande den extra ordinarie personalen vid marinstaben än som följer av det i årets statsverksproposition framlagda förslaget om reglering av befordringsgången för viss biträdespersonal.

Marindistriktet.

Vid anmälan av propositionen 1946:120 lämnade jag en redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter (s. 30 ff.) samt för det förslag till ny sådan organisation, som försvarets civilförvaltning framlagt beträffande kameralförvaltningarna vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt. Med hänsyn, bland annat, till det åt statens organisationsnämnd givna uppdraget att bedriva vissa organisationsundersökningar vid marinen och 1945 års försvarskommittés utredningsuppdrag ansåg jag mig för det dåvarande icke kunna taga slutlig ställning till förslaget. Som förslaget emellertid innebar en kostnadsminskning i förhållande till dåvarande organisation och då genomförandet av förslaget icke uteslöt framtida ytterligare rationalisering, fann jag mig böra tillstyrka, att kameralkontoren vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt organiserades i huvudsak enligt ämbetsverkets förslag. Såsom chefer för dessa kontor avsågos marinintendenturofficerare eller, därest sådana icke skulle finnas att tillgå, civil personal avlönad med ianspråktagande av medel för tillfälligt anställande av personal.

Statens organisationsnämnd har sedan nämndens undersökningar på området slutförts i skrivelse den 27 juni 1946 framlagt förslag till organisation av kassaorganen vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt. I skrivelsen föreslås, att kassaorganen i princip skola överensstämma med det vid Älvsborgs regemente befintliga med de modifikationer, som betingas av det större arbetsomfånget och de vid flottan rådande särskilda förhållandena. Den väsentligaste olikheten är en särskild kassaexpedition för löneutbetalningar till de värnpliktiga.

Med den avgränsning av verksamhetsområdet, som föreslagits av nämnden, borde som chefer för ifrågavarande kassaorgan i likhet med vad som föreslagits för kassaavdelningen vid Älvsborgs regemente och Göteborgs örlogsstation avses förvaltare i UO 3, eventuellt med den högre löneställning, som med hänsyn till göromålets större omfattning kunde anses befogad. En förvaltare som chef syntes bättre trygga kontinuiteten i ledningen än civil befattningshavare eller intendenturofficer.

Med ledning av de verkställda undersökningarna hade kassaorganet, som föreslagits skola anslutas till vederbörande örlogsstation, uppdelats på expedition, avlöningsdetalj, bokföringsdetalj och kassaexpedition. Personalbehovet beräknades till, förutom 1 förvaltare såsom chef, 1 flaggunderofficer i lönegrad UO 2, 1 kassör i Eo 15, 2 kanslibiträden i Eo 7 och 10 kontorsbiträden i Eo 4.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har i anledning av organisationsnämndens förslag förordat en avsevärd ökning av antalet befattningshavare och högre löneställning för flertalet av dem. Såsom chef och ställföreträdande chef för kassaorganet har förbundet föreslagit civila tjänstemän i 26 respektive 21 lönegraden.

Chefen för marinen har anfört, att det föreliggande förslaget för närvarande icke syntes böra komma till utförande på försök. Detta berodde dels på att ett beslut om krigs- och fredsorganisationen av marindistriktet i dess helhet borde komma till stånd, innan man grepe sig an med sådana organisationsändringar, som, i likhet med förevarande förslag, på ett ganska väsentligt sätt måste ingripa i övriga organs och chefers inom marindistriktet verksamhet, dels på att viss omorganisation enligt i huvudsak av civilförvaltningen framlagt förslag redan beslutats och vore i färd med att genomföras efter i viss mån andra linjer. Däremot vore det icke uteslutet, att vissa detaljer i förslaget vore av den art, att hänsyn därtill kunde tagas vid den pågående omorganisationen. Med hänsyn till önskemålet att kunna bättre utnyttja marinintendenturkårens personal och lösa denna berörande ersättnings- och utbildningsfrågor funne marinchefen det lämpligare bibehålla intendenturofficerare på de ledande posterna vid kameralkontoren än att där placera militär personal med lägre kompetens.

Överbefälhavaren har i yttrande den 13 september 1946 anfört, att han med hänsyn till pågående utredningar angående försvarets organisation efter utgången av budgetåret 1946/47 icke ansåge sig för det dåvarande kunna taga någon slutlig ställning till utformandet av den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter.

Överbefälhavaren instämde vidare med marinchefen däri, att organisationsnämndens förslag icke borde föranleda annan Kungl. Maj:ts åtgärd än att detsamma överlämnades till försvarets civilförvaltning för att tagas under övervägande i samband med det åt ämbetsverket av Kungl. Maj:t den 14 juni 1946 givna uppdraget angående omorganisation av de kameralkontor, varom här vore fråga.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande den 7 december 1946 anfört bland annat.

Organisationsnämndens nu föreliggande förslag innebure i fråga om kameralkontoren vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt bland annat, att dessa anknötes till vederbörlig örlogsstation samt att deras arbetsuppgifter väsentligen begränsades. Från och med den 1 juli 1946 — efter den omorganisation som genomförts i anslutning till ikraftträdandet av gällande kassareglemente — fungerade kameralkontoren uteslutande såsom organ för kassatjänst, bokföring och avlöningsuträkning i huvudsaklig överensstäm-

melse med vad organisationsnämnden föreslagit. Försvarets civilförvaltnings tidigare förslag angående organisationen av kameralkontoren vid Sydkustens och Ostkustens marindistrikt grundade sig på under beredskapsåren verkställda approximativa beräkningar rörande arbetsvolymen under fredstid. Av organisationsnämnden sedermera verkställda statistiska undersökningar rörande arbetsfördelningen vid marindistriktet finge emellertid förutsättas ha skapat ett säkrare underlag för bedömande av hithörande spörsmål. Detta förhållande samt den omständigheten att till tjänstegrensövervaltningarna överflyttats vissa arbetsuppgifter, som civilförvaltningen i sitt förslag förutsett skola ankomma på kameralkontoren, hade föranlett, att av civilförvaltningen respektive organisationsnämnden framlagda beräkningar rörande personalbehovet vid kameralkontoren skilde sig på väsentliga punkter.

Frågan om kameralkontorens överflyttning till örlogsstationerna saknade i stort sett betydelse ur de synpunkter, civilförvaltningen hade att företräda. Det ville emellertid förefalla, som om goda skäl talade för att kameralkontoren bibehölle sin nuvarande plats i organisationen. På vederbörande marindistriktschef ankomme bland annat avgivandet av anslagsäskanden och förslag till stater jämväl i vad avsåge örlogsstationen inom distriktet. Marindistriktschefen borde därvid givetvis kunna påkalla biträde av chefen för kameralkontoret, vilken jämväl i övrigt borde ha att fungera såsom marindistriktschefens rådgivare i frågor av ekonomisk-administrativ natur.

Civilförvaltningen delade organisationsnämndens mening därutinnan, att frågan om chefsskapet vid kameralkontoren borde avgöras under hänsynstagande till att kontinuiteten i arbetet icke åsidosattes. Med hänsyn bland annat därtill förefölle det ämbetsverket å ena sidan icke lämpligt att befattningarna förbehölles officerare på aktiv stat, vilka kunde beräknas bli kommanderade i annan befattning efter kortare tjänstgöring vid kameralkontor. Å andra sidan kunde civilförvaltningen icke ansluta sig till organisationsnämndens uppfattning, att kontinuiteten skulle säkrast bevaras, därest underofficerare avsåges för befattningarna i fråga. Detta intresse syntes kunna tillgodoses i minst samma utsträckning, om civila tjänstemän i jämförelsevis hög löneställning placerades såsom chefer för kameralkontoren.

Sedan vid marindistriktet tjänstgörande stabsintendenter utgått ur organisationen, ankomme på chef för kameralkontor — utöver av kassatjänsten direkt föranledda göromål — att biträda marindistriktschef i frågor av ekonomisk-administrativ och personell art. Det vore enligt civilförvaltningens mening icke rimligt, att en dylik befattning avsåges för en person i underofficers löneställning låt vara med viss avlöningsförstärkning. Befattning som chef för kameralkontor borde avses för civil ordinarie tjänsteman. Civilförvaltningen, som tidigare förordat sådan befattningsinplacering i A 26, ansåge numera med hänsyn till den begränsning av kameralkontorens arbetsuppgifter, som föranletts av det nya kassareglementets ikraftträdande, en inplacering av befattningen i 24 lönegraden skäligen.

Civilförvaltningen har vidare förordat, att chefen för avlöningsdetaljen, tillika ställföreträdare för chefen för kassaorganet, skulle vara en tjänsteman i A 21 i stället för en flaggunderofficer. Med hänsyn till arbetsuppgifterna inom kassaorganet borde utöver organisationsnämndens förslag tillkomma följande befattningshavare, nämligen 1 i MEo 8, 6 i MEo 7 — därav 4 för arbetsuppgifter i samband med källskatten, vilka uppgifter icke medtagits i organisationsnämndens beräkningar — samt 1 i MEo 4.

Beträffande kassaorganets organisation har civilförvaltningen uttalat, att ämbetsverket, i likhet med försvarets civila tjänstemannaförbund, ansåge det

lämpligast att kassaexpeditionen och bokföringsdetaljen organiserades som en enhet.

Såsom framgår av det anförda ansåg jag mig vid anmälan av propositionen 1946: 120 icke kunna framlägga slutligt förslag rörande den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter. Sedan riksdagen i skrivelse 1946: 365 anmält, att riksdagen icke hade något att erinra mot vad sålunda anförts, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juni 1946 åt försvarets civilförvaltning att genomföra ifrågavarande omorganisation. Vidare medgav Kungl. Maj:t, att, därest lämpliga marinintendenturofficerare icke kunde erhållas för de ledande befattningarna vid kameralkontoren vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt, vid vartdera av dessa kameralkontor finge för tiden högst intill den 1 juli 1947 anställas en tjänsteman med arvode motsvarande avlöning enligt högst lönegrad Eo 18. I vederbörlig personalförteckning för innevarande budgetår har vidare föreskrivits, att extra ordinarie befattningar vid ifrågavarande kameralkontor vid uppkommande ledighet icke må återbestättas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Fortfarande är det icke möjligt att taga slutlig ställning i denna organisationsfråga. Rådande brist på marinintendenturofficerare synes emellertid nödvändiggöra förnyad omprövning av frågan om anställningsformen för cheferna för kameralkontoren. Organisationsnämnden har i sin förenämnda skrivelse förordat underofficerare i lönegrad UO 3 såsom kassachefer, medan civilförvaltningen ansett civila ordinarie tjänstemän i 24 lönegraden mest lämpade. För egen del anser jag arbetsuppgifterna för ifrågavarande chefer samt den nuvarande bristen på kassörsutbildade förvaltare tala för att civila tjänstemän placeras på dessa poster. En inplacering av dessa tjänstemän — som böra benämnas kamrerare — i 22 lönegraden synes vara tillfyllest. Befattningarna torde, i avbidan på slutligt ställningstagande i organisationsfrågan, böra inrättas som extra ordinarie. I enlighet med det anförda räknar jag med att från och med nästa budgetår vid vartdera av Ostkustens och Sydkustens marindistrikt tillkommer 1 befattning för kamrerare i MEo 22.

Vad personalbehovet i övrigt beträffar synes det av organisationsnämnden framlagda förslaget vara väl knappt tillmätt. Å andra sidan torde vissa begränsningar i det av civilförvaltningen angivna personalbehovet icke vara uteslutna. Då det emellertid här är fråga om extra ordinarie personal i lägre lönegrader läser det få ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut härutinnan. Nuvarande extra ordinarie personal bör få kvarstå i innehavande befattningar, men vid uppkomna vakanser böra befattningar få nytillsättas endast inom den nya personalramen. Kostnaderna för ifrågavarande personal beräknar jag till oförändrat belopp.

I anledning av förslag av chefen för marinen har civilförvaltningen vidare förordat inrättande av följande extra ordinarie befattningar, nämligen vid Norrlandskustens marindistrikt 2 kanslibiträden i MEo 7, 1 telefonvakt av 1. klass i MEo 4 och 1 sjuksköterska i MEo 7, avsedd för Härnösands kustartilleridetachment, vid Ostkustens marindistrikt 4 kanslibiträden i MEo 7, avsedda 1 för marindistriktsstaben, 1 för Stockholms örlogsstation

och 2 för Vaxholms kustartilleriregemente, 1 sjukvårdsbiträde, avsett för Stockholms örlogsstation, samt 2 telefonvakter av 1. klass i MEO 4 i utbyte mot 1 telefonvakt av 2. klass i MEO 2, avsedda för Hårsfjärdens örlogsdepå, vid Gotlands marindistrikt 2 kanslibiträden i MEO 7, avsedda för Gotlands kustartillerikår, vid Sydkustens marindistrikt 3 kanslibiträden i MEO 7, avsedda 1 för Karlskrona örlogsstation och 2 för Karlskrona kustartilleriregemente, 1 förste kontorist i MEO 10 i utbyte mot 1 kontorist i MEO 8, avsedd för marindistriktets intendenturförvaltning, 1 kontorsskrivare av 2. klass i MEO 13, avsedd för biträde vid det med värden av militärpatienter å länslasarettet i Karlskrona sammanhängande expeditionsarbetet, 1 telefonvakt av 1. klass i MEO 4, avsedd för kustartilleriförsvarsstaben vid Blekinge kustartilleriförsvar, samt 1 kontorist i MEO 8, avsedd för intendenturförvaltningen vid kustartilleriförsvaret, vid Västkustens marindistrikt 3 kanslibiträden i MEO 7, avsedda 1 för Göteborgs örlogsstation och 2 för Alvsborgs kustartilleriregemente.

Därutöver har civilförvaltningen förordat inrättande av ytterligare ett antal extra ordinarie kontors- och skrivbiträdesbefattningar.

Med hänsyn bland annat till pågående organisationsundersökningar är jag icke beredd att nu taga ställning till om och i vad mån utökning av den extra ordinarie personalen vid marindistrikten bör ske från och med nästa budgetår. Av samma skäl har jag ansett mig icke kunna tillstyrka ett av civilförvaltningen framlagt förslag om inrättande av en ordinarie expeditionsvaktsbefattning vid Västkustens marindistrikt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare överväganden meddela bestämmelser om den extra ordinarie personalen. Vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår räknar jag med de av civilförvaltningen angivna extra ordinarie befattningarna.

Vissa utbildningsanstalter.

Civilförvaltningen har föreslagit inrättande vid sjökrigshögskolan av ytterligare en kontorsbiträdesbefattning i MEO 4. För egen del förordar jag, under hänvisning till vad jag anfört under punkt 5, att för denna skola för nästa budgetår i personalförteckningen uppföras 2 extra ordinarie befattningar för kontors- eller skrivbiträden.

Såsom jag anförde vid anmälan av propositionen 1946: 120 (s. 226) uppdrog jag den 4 februari 1946 åt statens organisationsnämnd att verkställa utredning beträffande personalorganisationen vid marinens underofficersskola. På grundval av den av nämnden verkställda utredningen har Kungl. Maj:t sedermera i vederbörlig för innevarande budgetår fastställt personalförteckning upptagit viss extra ordinarie personal för skolan.

I nämnda förteckning har för skolan upptagits, bland annat, 5 befattningar för vaktmästare i MEO 5. Med hänsyn till att en av vaktmästarna uteslutande sysslade med bilkörning har civilförvaltningen, i likhet med chefen för marinen, tillstyrkt ett av skolchefen framställt förslag att en av vaktmästarbefattningarna omändras till en befattning för bilförare i samma lönegrad. Häremot har jag intet att erinra.

Chefen för underofficersskolan har vidare föreslagit inrättande vid skolan av en befattning för biträdande husmoder, avsedd att närmast ha tillsynen över inkvartering, förplägnad och renhållning i slottet, i samband varmed antalet första biträden för kök och servering skulle minskas med ett. Förslaget har tillstyrkts av marinchefen. Civildförvaltningen har förordat, att vid skolan inrättas 1 extra ordinarie befattning för biträdande husmoder i MEO 5 samt att i samband därmed antalet första biträden för kök och servering minskades med 1.

Då även jag blivit övertygad om behovet av en kvalificerad befattningshavare för ifrågavarande ändamål, räknar jag för nästa budgetår med tillkomsten av 1 befattning för biträdande husmoder i utbyte mot 1 befattning för första biträde i kök och servering.

Vid sjömansskolan finnes nu 1 befattning för skrivbiträde i MEO 2. I anledning av förslag av civilförvaltningen om inrättande vid sjömansskolan av ytterligare en skrivbiträdesbefattning i MEO 2 förordar jag, att för skolan i personalförteckningen för nästa budgetår uppföras 2 extra ordinarie kontors- eller skrivbiträdesbefattningar.

I sina äskanden för innevarande budgetår förordade civilförvaltningen, att en köksmästare och en skolkökslärarinna, anställda vid sjömansskolans förplägnadsskola och åtnjutande arvoden motsvarande lön enligt MEx 15, skulle erhålla extra ordinarie anställning i MEO 15. Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd anförde härom, att det på grund av befattningarnas speciella art föreläge särskilda svårigheter att pröva löneställningen, varför lönenämnderna funno det önskvärt, att detta spörsmål hänskötes till försvarets tjänsteförteckningssakkunniga. För egen del ansåg jag mig vid anmälan av propositionen 1946:120 (s. 227) icke böra biträda förslaget.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ha i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1946:94) icke berört ifrågavarande löneställningsfråga. Jag anser emellertid, att sådana erfarenheter nu vunnits rörande verksamheten vid förplägnadsskolan, att beslut nu bör fattas om köksmästarbefattningens överförande på extra ordinarie stat. Frågan om löneställningen torde få övervägas i samband med prövningen av tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande.

Marinens poliskår.

I enlighet med förslag i propositionen 1946:120 (s. 227 ff.) beslöts vid 1946 års riksdag viss omorganisation av bevakningen av Göteborgs örlogstation och örlogsvärv. I enlighet med detta beslut utgöres den för bevakningen avsedda personalen av 1 polisöverkonstapel i MEO 12, 6 poliskonstaplar i MEO 9 och 3 extra poliskonstaplar.

Civildförvaltningen har i likhet med chefen för marinen tillstyrkt ett av chefen för Västkustens marindistrikt framställt förslag, enligt vilket nämnda personalorganisation skulle förstärkas med en poliskommissariebefattning. Civildförvaltningen har därvid föreslagit, att befattningen skulle inplaceras i MEO 14.

För egen del får jag erinra, att civilförvaltningen redan i sina äskanden

för innevarande budgetår föreslog, att berörda bevakningsorganisation skulle inrymma jämväl en poliskommissariebefattning. Vid anmälan av förenämnda proposition anförde jag emellertid, att jag icke kunde förorda att en befattning som kommissarie inrättades. De åligganden som skulle ankomma på denne befattningshavare syntes mig kunna utföras av en överkonstapel. Jag har icke funnit anledning att nu intaga annan ståndpunkt i denna fråga.

Marinens väderlekstjänst.

I 1943 års riksdags beslut rörande den militära väderlekstjänstens organisation (propositionen nr 354; riksdagens skrivelse nr 510) förutsattes, att av personalen i det inom flygledningen anordnade centralorganent för väderlekstjänsten 1 förste militärmeteorolog, 1 militärmeteorolog av 2. graden och 1 militärmeteorolog av 3. graden skulle uppföras på marinens personalförteckning. Därjämte avsågs för lokala väderleksorgan vid marinen 1 militärmeteorolog av 1. graden och 4 militärmeteorologer av 3. graden. I enlighet med förslag i propositionerna 1945: 170 (s. 344) och 1946: 120 (s. 229) ha av dessa befattningar i marinens personalförteckning hittills uppförts 1 militärmeteorolog av 2. graden i MEo 15 och 3 militärmeteorologer av 3. graden i MEo 13.

För nästa budgetår har chefen för marinen, efter samråd med chefen för flygvapnet, föreslagit inrättande av ytterligare 1 befattning för militärmeteorolog av 3. graden i MEo 13.

I likhet med civilförvaltningen räknar jag med att den föreslagna befattningen inrättas från och med nästa budgetår. Löneställning och tjänstebestämmelser torde böra bedömas i samband med prövningen av tjänsteförteckningssak-kunnigas förslag.

Kostnaderna för avlöningar till den extra ordinarie personal, som bör uppföras å personalförteckningen för nästa budgetår, beräknar jag med utgångspunkt i gällande avlöningsbestämmelser till omkring 1 700 000 kronor (nu i runt tal 1 450 000 kronor).

Viss extra personal m. m.

Till avlöningar åt vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie tjänstemän är för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 10 000 kronor. Civilförvaltningen har för nästa budgetår föreslagit höjning av denna post dels med 3 500 kronor för anställande av vikarier för extra ordinarie sjuksköterskor och dels med 75 000 kronor för anställande av vikarier för köks- och servisbiträden under tjänstledighet, semester och dylikt. Sistnämnda kostnader bestridas för innevarande budgetår från posten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. Civilförvaltningen har alltså beräknat det sammanlagda medelsbehovet under förevarande post till (10 000 + 3 500 + 75 000 =) 88 500 kronor.

Med godtagande i huvudsak av civilförvaltningens beräkning upptager jag med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser medelsbehovet för avlöningar till vikarier med ett till 85 000 kronor avrundat belopp.

Under posten Betjäningspersonal m. fl. har för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 900 kronor för avlönande av en kokerska å Kungsholms fort. För nästa budgetår torde böra beräknas samma belopp. Vidare bör under denna post beräknas ett belopp av 1 500 kronor för avlönande intill utgången av år 1947 av ytterligare en kokerska, vilken är övergångsvis anställd vid Vaxholms kastells matinrättning. Det sammanlagda medelsbehovet för betjäningspersonal skulle alltså enligt nuvarande löneläge uppgå till $(900 + 1\,500 =)$ 2 400 kronor.

Under posten Övrig extra personal har civilförvaltningen beräknat medel dels för extra kontors- och skrivbiträdespersonal, för vars avlönande innevarande budgetår en särskild post finnes upptagen, dels ock sådan extra personal, som nu avlönas från posten till tillfälligt anställande av tjänstemän. Kostnaderna för extra kontors- och skrivbiträden har civilförvaltningen för nästa budgetår uppskattat till i runt tal 315 000 kronor (nu 450 000 kronor) samt kostnaderna för annan extra personal till 240 000 kronor. För avlönande medelst arvode av springpojkar och springflickor har civilförvaltningen vidare under denna post beräknat ett belopp av 40 000 kronor. Civilförvaltningen har alltså för avlöningar till övrig extra personal enligt nuvarande löneläge beräknat sammanlagt $(315\,000 + 240\,000 + 40\,000 =)$ 595 000 kronor. Denna beräkning kan av mig godtagas, med reservation dock för att höjning av medelsanvisningen kan bli erforderlig, därest extra ordinarie personal icke anställs i den omfattning som av civilförvaltningen förutsättes (jfr det föregående).

Tillfälligt anställd personal. Under denna post har civilförvaltningen beräknat ett sammanlagt medelsbehov av 159 300 kronor, därav för tillfällig köks- och servispersonal 75 000 kronor, för extra sjuksköterskor vid ökad sjukledighet, epidemier m. m. 3 000 kronor, för mobiliseringslottor vid marinen 6 300 kronor samt för tillfällig personal i övrigt 75 000 kronor.

Dessa beräkningar kunna av mig godtagas utom såvitt avser medelsbehovet till mobiliseringslottor. För detta ändamål har Kungl. Maj:t genom brev den 27 september 1946 för innevarande budgetår anvisat ett belopp av högst 5 250 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter, att såsom månatliga arvoden av, i ett för allt, 250 kronor fördelas enligt i brevet angivna grunder mellan vissa för mobiliseringsutgifter anlitate lottor. Under erinran om vad jag anfört i det föregående beträffande motsvarande medelsbehov för armén förordar jag, att medel för ändamålet för nästa budgetår beräknas under förevarande post. Medelsbehovet bör beräknas till samma belopp som anvisats för innevarande budgetår, eller 1 050 kronor mindre än enligt civilförvaltningens beräkning. I enlighet med det anförda och med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser skulle medelsbehovet för tillfälligt anställd personal uppgå till $(159\,300 - 1\,050 =)$ i runt tal 158 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för viss extra personal m. m. uppgår således enligt nuvarande löneläge till $(85\,000 + 2\,400 + 595\,000 + 158\,000 =)$ i runt tal 840 000 kronor (nu enligt statsläggaren 610 900 kronor).

Fänrikar.

För avlöningar till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 330 000 kronor, varvid antalet fänrikslöner, fördelat över hela budgetåret, beräknats till 105.

Enligt marinchefens beräkningar kan antalet fänrikslöner för nästa budgetår uppskattas till 93. Civilförvaltningen har på grundval härav och med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser räknat med ett medelsbehov av 290 000 kronor för nästa budgetår. Denna beräkning anser jag mig kunna godtaga.

Viss icke-ordinarie personal vid marinläkarkåren.

I enlighet med civilförvaltningens förslag räknar jag under hänvisning till vad jag i det föregående under punkt 4 anfört för här avsedda ändamål med oförändrat medelsbehov, 168 000 kronor.

Musikelever.

För kontant ersättning åt musikelever — 25 vid flottan och 15 vid kustartilleriet — bör, liksom för innevarande budgetår, för budgetåret 1947/48 beräknas ett belopp av 15 120 kronor, i runt tal 15 100 kronor. Beträffande en av försvarsväsendets underbefälsförbund väckt fråga om höjning av den kontanta ersättningen till musikelever får jag hänvisa till vad jag anfört under arméns avlöningsanslag.

Civila lärare.

I det föregående har jag förordat, att de för närvarande i förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar under rubrikerna Vissa utbildningsanstalter och Särskilda kurser m. m. upptagna beloppen, 481 275 respektive 28 740 kronor, till arvoden åt civila lärare utgå ur arvodesförteckningen och att motsvarande kostnader för nästa budgetår beräknas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

För sjökrigshögskolan är i arvodesförteckningen upptaget ett belopp av 18 325 kronor. I likhet med chefen för marinen och civilförvaltningen har jag ansett mig böra biträda ett av skolchefen framställt förslag om höjning av detta belopp med 2 450 kronor till 20 775 kronor.

Beträffande det i arvodesförteckningen för sjökrigsskolan upptagna beloppet, 24 450 kronor, ifrågasätter jag ingen ändring.

För marinens underofficersskola är för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 2 400 kronor, avsett till arvode åt civil lärare i författningskunskap. Med erinran att enligt gällande utbildningsbestämmelser vissa elever vid denna utbildningsanstalt skola undervisas i svenska och engelska språken har chefen för marinen hemställt, att för undervisning i dessa ämnen måtte, i likhet med vad fallet är vid marinens övriga utbildningsanstalter, få anställas civila lärare mot arvoden till ett sammanlagt belopp av 1 800 kronor. I likhet med civilförvaltningen biträder jag denna hemställan och föreslår, att för underofficersskolan beräknas ett arvodesbelopp av tillhopa 4 200 kronor.

För arvoden till lärare vid flottans underbefälsskolor har chefen för marinen beräknat ett belopp av 94 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår med 4 000 kronor. Ökningen sammanhänger med att jämväl medel för semesterersättning beräknats åt här avsedda lärare. Liksom civilförvaltningen anser jag mig kunna godtaga denna beräkning.

Beträffande det för flottans sjömansskola upptagna beloppet å 228 100 kronor för arvoden åt lärare ifrågasätter jag ingen annan ändring än att beloppet, med hänsyn till att jag i det föregående föreslagit inrättande av en extra ordinarie befattning för den nu arvodesavlönade köksmästaren vid förplägnadsskolan, kan minskas med 5 445 kronor till 222 655 kronor.

Rekryteringskontingenten vid kustartilleriet beräknas komma att minskas, varför jag i likhet med civilförvaltningen uppskattar det för lärararvoden vid kustartilleriets underbefäls- och rekrytskolor för nästa budgetår erforderliga beloppet till 100 000 kronor, innebärande en minskning i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår med 18 000 kronor.

För innevarande budgetår är i arvodesförteckningen under rubriken Särskilda kurser m. m. upptaget ett sammanlagt arvodesbelopp av 28 740 kronor. I anledning av förslag av chefen för marinen har civilförvaltningen med hänsyn till att furirskurser för radiomatrosor och certifikatkurser vid radioskola avsåges skola anordnas även vid Göteborgs örlogsstation förordad en höjning av arvodesbeloppet med 1 260 kronor till 30 000 kronor. Häremot har jag intet att erinra.

Det sammanlagda medelsbehovet till arvoden åt civila lärare skulle alltså för nästa budgetår uppgå till $(481\,275 + 28\,740 + 2\,450 + 1\,800 + 4\,000 - 5\,445 - 18\,000 + 1\,260 =)$ i runt tal 496 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör enligt det anförda $(5\,800\,000 + 1\,700\,000 + 840\,000 + 290\,000 + 168\,000 + 15\,100 + 496\,000 =)$ 9 309 100 kronor. Med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter kan emellertid belastningen å anslagsposten beräknas komma att understiga berörda belopp med åtminstone 500 000 kronor, varför anslagsposten med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser borde upptagas till i runt tal 8 800 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag anført beträffande merkostnader på grund av den allmänna löneregleringen och löneregleringen för fast anställt manskap beräknar jag angivna merkostnader till 7 400 000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslagspost skulle utgöra 16 200 000 kronor.

5. Rörligt tillägg.

För rörligt tillägg beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av i runt tal 2 665 000 kronor (nu 3 700 000 kronor). Minskningen, 1 035 000 kronor, är i sin helhet föranledd av den allmänna löneregleringen.

Enligt vad i det föregående anförts skulle det sammanlagda medelsbehovet under marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. uppgå till 46 000 000 kronor, innebärande en anslagsökning med 15 800 000 kronor. Anslagsökningen belöper i sin helhet på den allmänna löneordningen och löneordningen för fast anställt manskap.

Under återopande av vad i det föregående anförts och under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört vid anmälan till årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1947/48 vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid marinen som i det föregående angivits;

dels godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 26 200 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	» 1 430 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 275 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 16 200 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 2 665 000
	<hr/>
	Summa kronor 46 770 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 770 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 46 000 000

dels ock till *Marinen*: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 46 000 000 kronor.

[12.] **Marinen: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 130)	kronor 800 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	» 800 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 74) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*: Ekiperingsersättningar för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Såsom anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén har förutsatts, att storleken av den till reservpersonal utgående ekiperingshjälpén årligen skall bli föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskanden till riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren, s. 130.

Försvarets civilförvaltning har för nästa budgetår med utgångspunkt i hittills tillämpade grunder beträffande ekiperingsersättningar beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 800 000 kronor.

Såsom jag anförde i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag utgår jag vid beräkningen av försvarsgrenarnas anslag till ekiperingsersättningar för nästa budgetår från i huvudsak oförändrade grunder för dylika ersättningar. *Departementschefen.*

Vad beräffar marinens förevarande anslag har jag intet att erinra mot den av ämbetsverket verkställda anslagsberäkningen. Jag upptager alltså anslaget till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 800 000 kronor.

Beträffande ekiperingsbidrag till viss personal i arvodesbefattningar får jag hänvisa till vad jag anförde under arméns motsvarande anslag.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1947/48
anvisa ett *förslagsanslag* av 800 000 kronor.

[13.] **Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 131).....	kronor ¹ 375 000
» 1947/48 (departementschefens förslag).....	» 935 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 75) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 880 000 kronor till avlöningar till viss arbetarpersonal. Angående anslagets benämning och beräkningsgrunden får jag hänvisa till arméns motsvarande anslag.

Marinens anslag till civil handräckningspersonal har för innevarande budgetår beräknats efter ett antal av 71 helårsanställda eldare och grov- och diversearbetare samt 17 säsonganställda grov- och diversearbetare.

Chefen för marinen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit, att medel skulle anvisas under ifrågasvarande anslag för avlöning av, förutom eldarpersonal, handräckningspersonal vid sjukvårdsförråden vid marinens lokalförvaltningar, vid kustartilleriets regionala uppborde och vid marinens matinrättningar, samt har även anmält behov av övrig handräckningspersonal vid örlogsstationerna och kustartilleriets truppförband.

Behovet av eldarpersonal för nästa budgetår har marinchefen i anslutning till beräkningar av statens organisationsnämnd angivit till 76 helårsanställda och 15 säsonganställda extra eldare.

¹ Anslaget benämnt *Marinen: Avlöningar till civil handräckningspersonal*.

Försvarets civilförvaltning har i avvaktan på det resultat, vartill statens organisationsnämnds utredning i ämnet kunde leda, icke upptagit frågan om behovet av eldarpersonal till provning.

Beträffande marinchefens äskanden i övrigt under anslaget har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Behovet av civil handräckningspersonal för marinens lokala sjukvårdsförråd och kustartilleriets regionala uppbördsorganisation vore föranlett av bristande tillgång på fast anställt manskap och värnpliktig personal till följd av det stora antalet vakanser i manskapsbeställningarna och värnpliktskontingenternas minskning. Kungl. Maj:t hade också för innevarande budgetår medgivit, att civila handräckningsmän, varom här vore fråga, finge anställas till visst högsta antal. Lönekostnaderna, som tidigare bestritts från sak- och avvecklingsanslag, skulle för innevarande budgetår utgå från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Med hänsyn till anställningens natur syntes det emellertid riktigast, att i likhet med vad som tillämpades i fråga om arméns motsvarande personal avlöningen till ifrågavarande personal i fortsättningen bestredes av marinens anslag till avlöningar till civil handräckningspersonal.

Marinchefen hade för nästa budgetår beräknat personalbehovet vid marinens lokala sjukvårdsförråd till 12 handräckningsmän och för kustartilleriets regionala uppbördsorganisation till 112 anställningshavare, varav 15 i förmansställning.

Civilförvaltningen ansåge beräkningarna böra godtagas och uppskattade i enlighet härmed medelsbehovet för handräckningsmän vid marinens lokala sjukvårdsförråd till 56 000 kronor och för kustartilleriets regionala uppbördsorganisation till 451 000 kronor eller tillhoppa 507 000 kronor.

Behovet av manlig handräckning i matinrättningarna hade i den utredning av statens organisationsnämnd, som legat till grund för beslutet om rationalisering av driften vid matinrättningarna, förutsatts skola i första hand fyllas av värnpliktiga, tillhörande besiktningsgrupp 4. Huruvida och i vad mån denna personal nu lämpligen borde, såsom marinchefen föreslagit, i viss omfattning utbytas mot civil handräckningspersonal syntes ännu vara för tidigt att yttra sig om, innan närmare erfarenheter vunnits rörande utfallet av den pågående rationaliseringen i övrigt av driften vid försvarets matinrättningar. I allt fall kunde kollektivavtalsanställningsformen, vilken regelmässigt tillämpades för civil handräckningspersonal, knappast anses lämplig för personal i matinrättningarna med hänsyn bland annat till de skiftande förhållanden, varunder arbetet i matinrättningarna bedreves. Civilförvaltningen hade därför icke ansett sig böra för nästkommande budgetår beräkna medel för här ifrågavarande ändamål.

Med hänsyn till att statens organisationsnämnds undersökningar angående behovet av övrig handräckningspersonal vid örlogsstationerna och kustartilleriets truppförband icke avslutats, hade marinchefen föreslagit, att lönekostnaderna för erforderlig personal tills vidare skulle bestridas av posten till tillfälligt anställda tjänstemän m. m. under marinens allmänna avlöningsanslag. Då denna post icke syntes böra tagas i anspråk för ändamålet, ville civilförvaltningen såsom lämplig utväg föreslå, att Kungl. Maj:t inhämtade riksdagens bemyndigande att för tillgodoseende av här avsett oundgängligt personalbehov få överskrida marinens här förevarande anslag.

Vad först eldarpersonalen beträffar kan av skäl, som jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag, den av statens orga-

nisationsnämnd verkställda utredningen rörande eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarets ång- och värmecentraler icke nu upptagas till prövning. Organisationsnämnden har i denna utredning ansett sig böra tillmötesgå framställda yrkanden på viss utökning av här avsedd eldarpersonal vid marinen. Denna ökning torde böra beaktas i detta sammanhang. Emellertid föranleder den övergång till oljeeldning, som kan beräknas ha skett till nästa budgetår, en minskning av personalbehovet. Jag räknar med hänsyn härtill för nästa budgetår med 76 helårsanställda och 9 säsonganställda arbetare för detta ändamål. Lönekostnaderna för denna personal uppskattar jag till 435 000 kronor.

För tillgodoseende av det behov av handräkningspersonal vid kustartilleriets regionala uppbörder liksom av viss personal i övrigt för marinen, som uppstått i anledning av bristen på vissa underofficerare, manskap och värnpliktiga, har Kungl. Maj:t, såsom civilförvaltningen erinrat, för budgetåren 1945/46 och 1946/47 medgivit anställande av civil personal. De kostnader som föranletts härav ha motsvarats av besparingar å för avlöningar till underofficerare och manskap avsedda anslagsmedel. Behov av dylik personal torde med säkerhet komma att föreligga även under nästa budgetår. Hänsyn till detta behov bör därför tagas i samband med anslagsberäkningarna för nämnda budgetår. För personal, som avlönas enligt kollektivavtal, böra lönekostnaderna bestridas från, här ifrågavarande anslag. I den mån annan anställningsform ifrågakommer, bör marinens avlöningsanslag, icke-ordinarieposten, få anlitas.

Från anslaget torde jämväl få bestridas kostnaderna för oundgängligt behov av civil arbetarpersonal i övrigt vid marinen. Närmare stöd i verkställda organisationsundersökningar saknas för närvarande för bedömning av omfattningen av denna personal. Försöksorganisation beträffande stabs- och förvaltningstjänsten vid Stockholms kustartilleriförsvaret på grundval av där verkställda undersökningar har av Kungl. Maj:t anbefallts genom beslut den 20 december 1946. Vidare föreligger en rapport från statens organisationsnämnd över organisationsundersökningarna vid Göteborgs örlogsstation och Väst-kustens marindistrikt med förslag till försöksorganisation. Det är därför min förhoppning, att en tillförlitligare uppskattning av behovet av personal i stabs- och förvaltningstjänst m. m. och därmed även av här ifrågavarande personal skall bli möjlig längre fram.

Vid min uppskattning av medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår utgår jag från de av civilförvaltningen beräknade kostnaderna för personal vid de lokala sjukvårdsförråden och de regionala uppbörderna och upptager alltså för detta ändamål i avrundat tal 500 000 kronor. I likhet med civilförvaltningen finner jag icke skäl att nu ifrågasätta någon ändring i den nyligen beslutade personalorganisationen vid marinrättningarna. I övrigt uppkommande oundgängligt behov av civil arbetarpersonal vid marinen torde, i den mån sakanslag icke normalt bör tagas i anspråk för ändamålet, få tillgodoses med anlitan av förevarande anslag. Jag förutsätter härvid givetvis, att ett medgivande av Kungl. Maj:t till anställande av ytterligare personal skall föregås av en noggrann prövning av behovet i varje särskilt fall, varvid jämväl

böra beaktas erfarenheterna från pågående organisationsutredningar inom marinen.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle förevarande anslag upptagas med (435 000 + 500 000 =) 935 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 560 000 kronor. Anslagshöjningen föranledes till en del av höjda löner för arbetarpersonalen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 935 000 kronor.

[14.] **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 144).....	kronor	25 650 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	»	41 800 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 99) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 39 500 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag förut anført i vissa frågor, som beröra flera försvarsgrenar, övergår jag nu till behandlingen av de olika anslagsposterna och lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som böra vidtagas.

I. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Såsom under punkt 3 anförts böra kostnaderna för avlöningar till manskap av lägre grad än överfurir från och med nästa budgetår bestridas från anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Förändringar beträffande dylik personal komma därför att beröras först vid behandlingen av nämnda anslagspost.

Flygstaben.

Chefen för flygvapnet har framlagt förslag om beredande av ordinarie anställning för ett extra ordinarie kanslibitråde vid flygstaben. Förslaget har biträttats av civilförvaltningen. Jag anser mig böra nu tillstyrka detta förslag.

I anledning av den reglerade befordringsgången för viss kontorspersonal böra vid flygstaben inrättas ytterligare 3 kontorsbiträdesbefattningar i A 4.

Personal vid flygvapnet.

Enligt 1942 års försvarsbeslut och senare beslut angående uppsättande av Södertörns flygflottilj skola vid fullt utbyggd organisation — utom chefen för flygvapnet — vid flygvapnet finnas följande antal officerare (utom i intendenturbefattning) och underofficerare, nämligen 4 eskaderchefer

(Ob 2), 1 chef för flygstaben (Ob 2), 4 överstar (Oa 6), 17 flottiljchefer (Oa 6), 1 chef för krigsflygskolan (Oa 6), 28 överstelöjtnanter (Oa 5), 1 överstelöjtnant eller major (Oa 5 eller Oa 4), 39 majorer (Oa 4), 2 majorer eller kaptener (Oa 4 eller Oa 3), 266 kaptener (Oa 3), 243 löjtnanter (Oa 2), 59 förvaltare i flygstationsbefattning, 40 förvaltare i förrådsbefattning och 9 förvaltare i kassörsbefattning (alla i UO 3), 297 fanjunkare och 10 fanjunkare i kassörsbefattning (UO 2) samt 444 sergenter (UO 1). Med hänsyn till minskat behov av kompaniofficerare för tjänstgöring vid försvarsstaben bör emellertid antalet kaptens- och löjtnantsbeställningar vid utbyggd flygvapenorganisation minskas till 264 respektive 241.

Frågan om löneställningen för flottiljcheferna har varit aktuell alltsedan försvarsbeslutet, då chefen för flygvapnet och flygförvaltningen föreslog, att dessa beställningar skulle upptagas i lönegraden Ob 1. Denna fråga har emellertid hittills ställts på framtiden. Med hänsyn till det betydande ansvar för människoliv och materiel, som åvilar flottiljcheferna, och i betraktande av den förbättring i löneställning som, vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit, skulle komma cheferna för luftvärnsskärerna till del, anser jag mig böra föreslå, att flygmyndigheternas önskemål i förevarande hänseende tillgodoses. Jag förordar fördenskull, att för flottiljchefer och för chefen för krigsflygskolan, vilken härvidlag bör jämnställas med flottiljchef, inrättas sammanlagt 18 beställningar i Ob 1 i utbyte mot samma antal beställningar i Oa 6.

Chefen för flygvapnet har föreslagit, att antalet officerare (utom i intendenturfattning) och underofficerare för nästa budgetår skall utökas med beställningar för 3 överstelöjtnanter, 6 majorer, 149 kaptener, 20 löjtnanter, 34 förvaltare i flygstationsbefattning och 169 fanjunkare. Härigenom skulle sammanlagda antalet beställningar i dessa grader för här avsedda officerare och underofficerare för samma budgetår komma att uppgå till 11 överstelöjtnanter, 39 majorer, 265 kaptener, 220 löjtnanter, 59 förvaltare i flygstationsbefattning och 294 fanjunkare. De föreslagna ökningarna ligga således inom ramen för det antal officerare och underofficerare, som enligt statsmakternas hittills fattade beslut skall finnas vid flygvapnet vid fullt utbyggd organisation.

Civilförvaltningen har i förevarande fråga anfört i huvudsak följande.

1941 års försvarsutredning hade i sina kalkyler rörande flygvapenorganisationens utbyggnad och konsolidering räknat med att nämnda organisation i vad avsåge här berörda personalkategorier skulle vara fullt utbyggd vad beträffade majorer år 1949, kaptener år 1952, förvaltare i flygstationsbefattning år 1950 och fanjunkare år 1951. Av de föreslagna nya beställningarna beräknades också 5 majors-, samtliga kaptens-, 24 förvaltar- och 134 fanjunkarbeställningar komma att stå vakanta under nästa budgetår.

Förslaget om inrättande av beställningar, vilka förutsåges icke komma att besättas, finge ses mot bakgrunden av gällande bestämmelser rörande vikariatsersättning vid placering i viss befattning. Förutsättning för att vikariatsersättning i dylika fall skulle kunna utgå vore nämligen att beställning, svarande mot den befattning å vilken vederbörande förordnades eller placerades, funnes upptagen i personalförteckningen. Sålunda hade inom armén och marinen, där personalstaterna utbyggts i enlighet med försvarsordningen, ett stort antal beställningshavare tillerkänts vikariatsersättning vid placering i högre befatt-

ning, medan däremot motsvarande förmån under i övrigt lika förhållanden förvägrats beställningshavare vid flygvapnet, enär häremot svarande beställningar icke funnits upptagna i personalstaten.

Ehuru en dylik ojämnhet försvarsgrenarna emellan framstode såsom föga tilltalande, förefölle det icke rationellt att till förebyggande härav i personalförteckningen uppföra ett större antal beställningar än som förutsåges kunna tillsättas. Det ville synas civilförvaltningen, som om den önskvärda likformigheten försvarsgrenarna emellan skulle kunna vinnas genom utverkande av riksdagens medgivande att beställningshavare vid flygvapnet vid placering i befattning, som jämlikt 1942 års försvarsbeslut avsetts för beställningshavare inom högre lönegrad, finge — oberoende av att mot den utbyggda organisationen svarande antalet beställningar icke uppförts i personalförteckningen — tillerkännas dylik ersättning. Kostnaderna för vikariatsersättning i här avsedda fall beräknade civilförvaltningen till sammanlagt omkring 160 000 kronor. I enlighet med det anförda föresloge civilförvaltningen att å personalförteckningen för nästa budgetår tillkomme allenast följande beställningar, nämligen för 3 överstelöjtnanter, 1 major, 20 löjtnanter, 10 förvaltare i flygstationsbefattning och 35 fanjunkare.

Liksom civilförvaltningen finner jag det önskvärt, att den av ämbetsverket påtalade ojämnheten försvarsgrenarna emellan i fråga om möjligheten att bereda vikariatsersättning åt beställningshavare, som placerats i befattning, avsedd för beställningshavare i högre lönegrad, undanröjes. För ernående av detta syfte finner jag det vara mest ändamålsenligt att, såsom tidigare skett vid armén och marinen, i personalförteckningen i huvudsak upptaga det antal beställningar som svarar mot organisationens utbyggnad i övrigt, även om vissa av dessa beställningar beräknas icke kunna tillsättas med ordinarie innehavare förrän vid tidpunkt efter utgången av nästa budgetår. Vid beräkningen av anslagsbehovet bör självfallet hänsyn tagas till det beräknade antalet vakanser. Från dessa utgångspunkter anser jag mig böra godtaga chefens för flygvapnet förevarande förslag med den jämkningen att ökningen av antalet kaptensbeställningar med hänsyn till det förut berörda minskade behovet av kompaniofficerare för tjänstgöring vid försvarsstaben bör begränsas till 148. Jag förordar alltså, att för nästa budgetår i personalförteckningen uppföras ytterligare beställningar för 3 överstelöjtnanter, 6 majorer, 148 kaptener, 20 löjtnanter, 34 förvaltare i flygstationsbefattning samt 169 fanjunkare.

I enlighet med vad som anförts under punkt 3 böra de i gällande personalförteckning uppförda överfurirsbeställningarna indragas.

I fråga om flygvapnets civilmilitära personal har chefen för flygvapnet, såvitt avser *ingenjörspersonalen*, föreslagit, att i personalförteckningen för nästa budgetår uppföres sammanlagt det antal flygdirektörs- och flygingenjörbeställningar, som enligt statsmakernas beslut avsetts skola finnas vid genomförd flygvapenorganisation. Förslaget innebär, att följande beställningar skulle tillkomma, nämligen för 1 flygdirektör av 1. graden (Ca 30), 4 flygingenjörer av 1. graden (Ca 27) och 4 flygingenjörer av 2. graden (Ca 26), samt att 8 beställningar för flygingenjörer av 3. graden (Ca 24) skulle utgå ur personalförteckningen. Civilförvaltningen har icke funnit anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits.

Förslaget biträdes även av mig.

Vid anmälan i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 52) av anslaget Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. upptog jag till behandling en av överbefälhavaren i skrivelse den 13 december 1946 gjord framställning om anvisande av medel för anskaffning av viss ekoradiomateriel för luftbevakningen. Jag uttalade därvid, att den ifrågavarande materielen kunde komma i fråga för anskaffning i samband med att Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser rörande dispositionen av vissa överskotts- och rabattmedel. Jag förutsatte, att kostnaderna för vård och underhåll av materielen, som avsåges skola handhavas av flygvapnet, skulle bestridas av flygvapnets anslag. Vidare uttalade jag, att jag i samband med framläggande av förslag rörande flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. för nästa budgetår ville återkomma till frågan om den för materielens handhavande m. m. erforderliga personalorganisationen.

I sin berörda skrivelse har överbefälhavaren nämligen anfört, att jämsides med materielanskaffningen krävdes skapandet av en personalorganisation för utbildning och för materielens handhavande. För budgetåret 1947/48 borde flygvapnet för detta ändamål tillföras beställningar för 1 flygingenjör, 3 elektromästare och 3 överfurirer (eller elektrotekniker).

Civilförvaltningen har anfört, att ämbetsverket saknade säkra hållpunkter för att bedöma i vilken utsträckning ett genomförande av överbefälhavarens förslag till ekoradioorganisation påkallade förstärkning av flygvapnets personal. Det ville emellertid förefalla ämbetsverket, som om den föreslagna personalökningen vore motiverad. Civilförvaltningen tillstyrkte därför, att å flygvapnets personalförteckning för nästa budgetår uppfördes beställningar för 1 flygingenjör av 1. graden (Ca 27), 3 mestare av 2. klassen (Ca 12) och 3 överfurirer (eller tekniker).

Såsom av det anförda framgår har jag förutsatt, att frågan huruvida den ifrågavarande ekoradiomaterielen nu bör anskaffas skall prövas av Kungl. Maj:t i samband med att bestämmelser meddelas rörande dispositionen av vissa överskotts- och rabattmedel. Jag är därför icke för närvarande beredd att ta slutlig ställning till frågan angående inrättande av den berörda personalorganisationen. Emellertid anser jag mig kunna förorda, att i personalförteckningen för nästa budgetår uppföres ytterligare 1 beställning för flygingenjör av 1. graden (Ca 27), avsedd för en dylik organisation. Härvid förutsätter jag, att beställningen icke tillsättes, förrän vid den tidpunkt, då detta enligt Kungl. Maj:ts beprövande befinnes erforderligt. Skulle det visa sig nödvändigt att under nästa budgetår därjämte ha tillgång till viss lägre teknisk personal för handhavande av materiel som här avses, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att för ändamålet medgiva anställande av erforderlig icke-ordinarie personal.

I enlighet med statsmakternas beslut avses *meteorologpersonalen* vid det centrala väderleksorganet i flygstaben skola utgöras av 1 stabsmeteorolog (Ca 30), 2 förste militärmeteorologer (Ca 26), 3 militärmeteorologer (Ca 23) och 5 militärmeteorologer av 2. graden (MEo 15). På grund av bristande till-

gång på kompetent personal ha emellertid i personalförteckningen för ordinarie tjänstemän hittills upptagits beställningar endast för 1 stabsmeteorolog, 1 förste militärmeteorolog och 2 militärmeteorologer. Chefen för flygvapnet har med hänsyn till att viss ytterligare förbättring i personalläget kunde förutses för nästa budgetår föreslagit inrättande av ytterligare 1 beställning för militärmeteorolog (Ca 23). I likhet med civilförvaltningen tillstyrker jag detta förslag.

Beträffande antalet *mästare* har chefen för flygvapnet föreslagit utökning med 15 mästare av 1. klassen och 15 av 2. klassen. Härigenom skulle antalet mästare komma att uppgå till sammanlagt 200. I 1942 års försvarsbeslut har antalet mästare vid slutligt genomförd organisation beräknats till sammanlagt 265. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen och kan även av mig godtagas.

Såsom anförts under punkt 3 böra i personalförteckningen vidare upptagas 900 beställningar för *flygtekniker*. Löneställningen för denna personal har jag preliminärt angivit till 8 lönegraden.

Kostnaderna för löner åt de ordinarie tjänstemän, som enligt vad jag sålunda föreslagit böra finnas upptagna i personalförteckningen för nästa budgetår, beräknar jag med utgångspunkt i gällande avlöningsbestämmelser för helt budgetår till 13 200 000 kronor. Av motsvarande skäl som anförts vid behandlingen av arméns avlöningsanslag torde emellertid detta belopp kunna minskas till 11 200 000 kronor.

För avlöningar till personal å avgångsstat eller disponibilitetsstat synas liksom för innevarande budgetår icke böra beräknas särskilda medel.

Till bestridande av kostnader för de övriga förmåner, som skola bestridas från förevarande anslagspost, beräknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag i runt tal 3 500 000 kronor. Anslagsposten bör således för nästa budgetår enligt gällande löneläge upptagas till (11 200 000 + 3 500 000 =) 14 700 000 kronor. Emellertid kan den allmänna löneregleringen beräknas medföra en ökning av medelsbehovet med omkring 6 500 000 kronor till 21 200 000 kronor.

2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar.

Flygförbanden.

Antalet expeditionsunderofficerare har — liksom för innevarande budgetår — av chefen för flygvapnet föreslagits skola beräknas till 4 vid flygbaskären och 3 vid varje flottilj, enär en minskning till det i propositionen 1942: 210 förutsatta antalet icke kunde genomföras, förrän behovet av stamunderofficerare fyllts. I likhet med civilförvaltningen har jag intet att erinra häremot.

Underofficers-, signal- och tekniska skolorna.

I personalförteckningen för innevarande budgetår finnas upptagna, bland andra, befattningar för 1 expeditionsofficer i löneklass Oa 10 och 1 expeditionsunderofficer i löneklass UO 7, avsedda för tekniska skolan. Sedan chefen för flygvapnet hemställt, att berörda expeditionsofficersbefattning måtte få ersättas med två arvodesbefattningar för pensionerade under-

officerare, föreskrev Kungl. Maj:t den 6 september 1946, att expeditionsofficersbefattningen, ledig från och med den 1 oktober samma år, icke finge återbesättas, samt medgav, att i stället finge tillsättas ytterligare en expeditionsofficerbefattning vid flygvapnets centrala skolor. Genom samma beslut medgav Kungl. Maj:t därjämte, att vid nyssnämnda skolor finge för tiden den 1 oktober 1946—den 30 juni 1947 anställas en extra tjänsteman med avlöning enligt de grunder som gälla för innehavare av för pensionerad underofficer avsedd arvodesbefattning. Till stöd för nämnda framställning anfördes i huvudsak följande.

Den omfattande centrala materieluppbörden vid flygvapnets centrala skolor hade medfört, att den i gällande personalförteckning för pensionerad personal i arvodesbefattning för flygvapnets tekniska skola upptagna expeditionsofficeren måst överflyttas till den för skolorna gemensamma chefsexpeditionen för att såsom uppbördsman handhåva vården och redovisningen av den materiel, varom här vore fråga. Med den omfattning som tekniska skolan nu erhållit komme emellertid den för skolan avsedde expeditionsofficeren att erfordras för det ändamål, för vilket han från början avsetts. Till följd härav föreläge behov av ytterligare en arvodesbefattning för underofficer vid flygvapnets centrala skolor. Detta behov syntes utan större kostnadsökning kunna tillgodoses genom att den i personalförteckningen upptagna expeditionsofficerbefattningen vid tekniska skolan utbyttes mot två arvodesbefattningar för underofficerare.

Civilförvaltningen har tillstyrkt, att den av chefen för flygvapnet föreslagna jämkningen i personaluppsättningen vid flygvapnets centrala skolor genomföres från och med nästa budgetår. För egen del har jag intet att erinra här emot och förordar alltså, att i personalförteckningen upptages ytterligare 2 befattningar för pensionerade underofficerare i löneklass UO 7 i utbyte mot 1 befattning för pensionerad officer i löneklass Oa 10.

Kostnaderna för arvoden motsvarande nettolön i respektive löneklasser beräknar jag med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser i enlighet med civilförvaltningens förslag till samma belopp som för innevarande budgetår, 900 000 kronor. Emellertid torde beloppet med hänsyn till den allmänna löneregleringen böra höjas med 500 000 kronor till 1 400 000 kronor.

Å avlöningsstatens inkomstittel inflytande pensionsmedel skulle, under förutsättning att alla arvodesbefattningar vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal och med beaktande av beräknad reglering av tjänstepensionerna, kunna uppskattas till 862 000 kronor. Av skäl som jag anført vid behandlingen av arméns motsvarande anslag torde emellertid inflytande pensionsmedel icke böra beräknas till högre belopp än 800 000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Från ifrågavarande anslagspost bestridas kostnaderna för dels arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal, dels ock vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

De arvoden, som för innevarande budgetår må utgå, äro uppförda i en av Kungl. Maj:t genom brev den 28 juni 1946 fastställd förteckning. I förteckningen äro upptagna stabsarvoden till ett belopp av 5 040 kronor, utbildningsarvoden till ett belopp av 57 760 kronor och övriga arvoden till ett belopp av 8 195 kronor. Härjämte må enligt i brevet meddelade föreskrifter övergångsvis utgå vissa utbildningsarvoden, vilka för budgetåret beräknats till 8 000 kronor.

Chefen för flygvapnet har med hänsyn till förutsedd ökad omfattning av utbildningen av stamflygförare ävensom av övrig utbildning vid flygvapnets skolor uppskattat kostnaderna för utbildningsarvoden under nästa budgetår till i runt tal 81 800 kronor, av vilket belopp omkring 7 900 kronor belöpte på övergångsvis utgående arvoden. I likhet med civilförvaltningen anser jag mig böra godtaga denna beräkning men förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att i detalj pröva vilka arvodesbelopp, som — i enlighet med av riksdagen tidigare godkända grunder — äro erforderliga för de olika skolorna.

Förenämnda belopp å 8 195 kronor till övriga arvoden är beräknat dels för ett arvode å 1 895 kronor — motsvarande skillnaden mellan nettolönerna i lönegraderna Ob 4 och Ob 2 — till chefen för flygstaben, dels ock för tre arvoden å 2 100 kronor — motsvarande skillnaden mellan nettolönerna i lönegraderna C 7 och Ca 30 (prop. 1946: 120, s. 236) — till styresmännen vid de centrala flygverkstäderna. Motsvarande arvoden böra utgå jämväl under nästa budgetår. Med hänsyn till den allmänna löneregleringen synes emellertid förstnämnda arvode böra höjas till 2 100 kronor. För här avsedda arvoden upptager jag alltså för nästa budgetår ett belopp av ($4 \times 2\,100 =$) 8 400 kronor.

Beträffande stabsarvodena ifrågasätter jag ingen ändring för nästa budgetår.

I anledning av riksdagens uttalande i skrivelse 1945: 353 (s. 22) får jag anmäla, att några ändringar hittills icke vidtagits beträffande de arvodesbelopp, som finnas upptagna i det förslag till personalförteckningar, som i samband med avlämnandet av propositionen 1946: 120 tillställts riksdagens vederbörande utskott.

Kostnaderna för arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal för budgetåret 1947/48 böra alltså upptagas till ($5\,040 + 81\,800 + 8\,400 =$) 95 240 kronor (nu 70 995 kronor).

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.***Flygstaben.***

Chefen för flygvapnet har upprepat ett i äskandena för innevarande budgetår framställt förslag, att nu utgående arvode å 5 000 kronor till sekreteraren vid flygstabens flygsäkerhets- och haveriavdelning, tillika juridiskt biträde åt chefen för flygstaben, höjes till 7 000 kronor. Någon ändring beträffande den ersättning å 2 000 kronor, som enligt chefens för flygvapnet bestämmande utgår till annat biträde åt flygvapnets haverikommission än nyssnämnda sekreterare, har icke ifrågasatts.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, som yttrade sig i anledning av det för innevarande budgetår framställda förslaget, ansågo sig icke kunna tillstyrka höjning av arvudet till sekreteraren, enär erfarenhet rörande haveriernas omfattning och behovet av juridiskt biträde under normala fredsförhållanden först borde avvaktas. Av skäl som lönenämnderna anfört föreslog jag icke för innevarande budgetår någon ändring i berörda arvode (prop. 1946: 120, s. 240).

Till stöd för sitt förnyade förslag, som tillstyrkts av civilförvaltningen, har chefen för flygvapnet förebragt utredning angående antalet haverier under budgetåren 1940/46 — för respektive budgetår 32, 56, 53, 38, 48 och 51 — samt därvid framhållit, bland annat, att antalet haverier budgetåret 1945/46 icke påverkats av beredskapsförhållanden.

Tyvänn torde det — såsom jag i annat sammanhang haft anledning framhålla — icke vara att vänta, att haverifrekvensen kommer att mera väsentligt nedgå, även om en viss förbättring kunnat konstateras. På ifrågavarande befattningshavare torde därför även i fortsättningen ankomma ett maktpåliggande arbete. Jag förordar därför, att ifrågavarande arvode höjes med 1 000 kronor till 6 000 kronor, och upptager på grund härav för nästa budgetår arvodessumman under denna rubrik, nu 7 000 kronor, till 8 000 kronor.

Flygbasområdesstaberna.

Under denna rubrik är i gällande arvodesförteckning upptaget ett belopp av 39 870 kronor för tillsynsmän vid krigsflygfält och övningsplatser. För nästa budgetår beräknar jag för ändamålet ett belopp av 40 230 kronor.

Flygförbanden. Flygkrigshögskolan. Flygkadettskolan. Aspirantskolan. Underofficersskolan. Signalskolan. Tekniska skolan.

Under dessa rubriker äro i gällande arvodesförteckning upptagna belopp å tillhopa 266 520 kronor, avsedda för arvoden till civila lärare. Då motsvarande kostnader för nästa budgetår bära redovisas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, bära nyssnämnda arvodesbelopp utgå ur förteckningen.

Personalvårdsassistenter.

Civilförvaltningen har föreslagit höjning av det för arvoden till personalvårdsassistenter avsedda beloppet från 16 000 kronor till 17 100 kronor. Höjningen är föranledd av att ytterligare en assistent, avsedd för Södertörns flygflottilj, ansetts erforderlig. Mot detta förslag har jag intet att erinra.

Kostnaderna för vissa andra arvoden och särskilda ersättningar uppgå i enlighet med det anförda till (8 000 + 40 230 + 17 100 =) 65 330 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgör sålunda (95 240 + 65 330 =) i runt tal 160 000 kronor (nu 425 000 kronor).

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Såsom av punkt 3 framgår bör flygvapnets manskap från och med nästa budgetår redovisas under förevarande anslagspost. I enlighet med vad jag under nämnda punkt anfört beräknar jag därför under denna post medel för avlöning av 1 850 furirer, 750 korpraler samt 540 vicekorpraler och meniga ävensom av musikmanskap i enlighet med gällande personalförteckning. Av manskapsbeställningarna avses 250 för stamflygförare. Medelsbehovet för här avsedda avlöningar — inklusive avlöningar till volontärer över stat — kan med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser uppskattas till 4 700 000 kronor.

I personalförteckningen redovisade extra ordinarie tjänstemän.

Personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän vid flygvapnet för innevarande budgetår har av Kungl. Maj:t fastställts den 28 juni 1946. Beträffande beräkningen av lönekostnader för ifrågavarande tjänstemän för nästa budgetår må anföras följande.

Flygstaben.

Från och med innevarande budgetår ha i personalförteckningen upptagits 4 stabstrafikledare i MEO 20. Chefen för flygvapnet har föreslagit, att dessa befattningar placeras i MEO 22, och till stöd härför anfört i huvudsak följande.

Motsvarande befattningshavare inom den civila luftfarten, såvitt avsåge de större flygplatserna vore inplacerade i 22 lönegraden. Den militära trafikledartjänsten finge anses vara mer komplicerad än motsvarande civila verksamhet. I motsats till vad regelmässigt vore fallet beträffande det civila trafikflyget företoges de militära flygningarna icke efter vissa bestämda ruter. Flygvapnet förfogade över fler och snabbare flygplantyper, vilka sinsemellan ägde högst varierande fartkapacitet. Den militära flygverksamheten fördelade sig över hela dygnet och ägde i större omfattning rum nattetid.

På grund härav och i betraktande jämväl av den bundenhet, som följde med den militära tjänsten, ansåge chefen för flygvapnet att stabstrafikledarna rätteligen borde i lönehänseende äga försteg framför motsvarande civila befattningshavare. Flygvapenchefen hade likväl icke velat föreslå inplacering i högre lönegrad än MEO 22.

Civilförvaltningen har anfört, att ämbetsverket, som funne de av flygvapenchefen sålunda anförda synpunkterna värda beaktande, i vart fall ansåge, att befattningarna för stabstrafikledare i lönehänseende borde jämföras med motsvarande befattningar inom det civila trafikflyget. Civilförvaltningen tillstyrkte sålunda, att befattningarna för stabstrafikledare inplacerades i lönegrad MEO 22.

Jag får erinra, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i sitt den 31 december 1946 avgivna betänkande (SOU 1946: 94) förordat, att de ifrågavarande stabstrafikledarna placeras i 22 lönegraden. Nu föreliggande förslag synes böra upptagas i samband med prövningen av de sakkunnigas betänkande.

Chefen för flygvapnet har framlagt förslag om ändrad signaltjänstorganisation inom flygledningen. Förslaget innebär *dels* att det stammanskap, som

för närvarande betjäna flygledningens radiostation, skulle utbytas mot 3 civila radiotelegrafister i MEo 12, dels ock att vid flygstabens signalavdelning i teleprintercentralen tjänstgörande värnpliktiga skulle ersättas av 7 civila tekniska biträden i MEo 7.

Till stöd för förslaget har chefen för flygvapnet anfört bland annat följande.

Flygledningens radiostation, som beräknades bli fullt färdigställd innevarande år, utgjorde huvudstation i flygvapnets fasta radionät. Här utövades bland annat flygvapnets centrala radiokontroll. Stationen utgjorde även reservsignalorgan för teleprintercentralen i flygstaben.

Efter tillkomsten av den centrala flygsäkerhetsorganisationen i flygledningen hade radiostationen härutöver fått särskild betydelse såsom signalorgan för den centrala flygsäkerhetsledningen vid dess trafik med flygvapnets olika förband. Det vore därför av stor vikt, att personalen vid denna radiostation besatte kvalifikationer, minst motsvarande dem, som krävdes av personalen vid flygvapnets övriga fasta radiostationer. I motsats till dessa senare, som var och en betjänades av tre civilanställda signalister, hade flygledningens radiostation hittills varit bemannad av stamanställda signalmekaniker. Dessa ägde emellertid icke den omfattande praktiska erfarenhet, som numera obetingat måste fordras av en signalist vid denna viktiga radiostation.

På grund av ännu under avsevärd tid framåt rådande brist på stamsignalpersonal och genom att denna, liksom övrig stampersonal, tid efter annan för fortsatt egen utbildning måste kommenderas till skolor och utbildningskurser vore det för övrigt svårt att, med bemanning av uteslutande stammanskap, erhålla erforderlig kontinuitet i tjänstgöringsförhållandena vid radiostationen.

Det vore därför ett starkt önskemål, att de tre stamanställda signalmekanikerna vid flygledningens signalstation snarast ersattes med 3 väl kvalificerade civila radiotelegrafister. Löneförhållandena för dessa borde överensstämma med dem som gällde för förste signalist vid flottiljernas fasta radiostationer. De borde sålunda inplaceras i lönegrad MEo 12.

Beträffande de tekniska biträdena i teleprintercentralen finge anföras, att den i flygstaben, i anslutning till militära väderlekscentralen, befintliga teleprinterstationen utgjorde central för krigsmaktens och den civila väderlekstjänstens fjärrskriftförbindelser. Denna vore för närvarande bemannad med, utöver ett antal vaktchefer, 9 civilanställda kvinnliga kontors- och skrivbiträden och 7 värnpliktiga teleprintersignalister.

Erfarenheterna av den värnpliktiga personalens användbarhet i denna tjänst vore icke tillfredsställande.

För att arbetet i teleprintercentralen skulle kunna bedrivas med erforderlig effektivitet, vore det ett starkt önskemål, att personalen i teleprintercentralen byttes så sällan som möjligt.

Personalbehovet i centralen vore detsamma i fred som i krig. Detta förhållande talade ytterligare för att de värnpliktiga borde utbytas mot fast anställd (civil) personal.

Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen.

För egen del anser jag mig i varje fall för närvarande icke kunna biträda förslaget i vidare mån än att jag räknar med tillkomsten av de föreslagna 3 radiotelegrafistbefattningarna i MEo 12. Jag får härvid erinra, att jag i det föregående förordat utbyte av ett antal på signaltruppernas stat uppförda överfurirsbeställningar mot civila befattningar för radiotelegrafister i nämnda lönegrad.

Chefen för flygvapnet har föreslagit, att ytterligare 1 kanslibitråde i lönegrad MEO 7 och 1 skrivbiträde i lönegrad MEO 2 tilldelas flygstaben från och med nästa budgetår. Kanslibiträdet vore avsett såsom biträde åt studierektorn, medan skrivbiträdet skulle tjänstgöra å personalavdelningen, vilken avdelning för närvarande saknade tillgång till dylikt biträde. Därjämte har flygvapenchefen föreslagit, att 5 kontorsbiträden och 4 skrivbiträden, vilka för innevarande budgetår redovisas i personalförteckningen under rubriken Väderlektjänsten, från och med nästa budgetår upptagas under rubriken Flygstaben. Som skäl för sistnämnda förslag har anförts, att ifrågavarande personal, som tjänstgör i teleprintercentralen, icke vore sysselsatt enbart med arbetsuppgifter för väderlektjänstens räkning utan jämväl toges i anspråk för annan inom flygstaben förekommande verksamhet, särskilt flygsäkerhetstjänsten.

Berörda förslag ha biträtts av civilförvaltningen.

Jag anser mig icke böra tillstyrka, att vid flygstaben nu inrättas någon ytterligare extra ordinarie kanslibiträdesbefattning. I stället får jag, under erinran om vad jag i det föregående under punkt 5 anført, förorda, att staben tillföres ytterligare 2 biträdesbefattningar i MEO 4 eller MEO 2. Mot förslaget att 5 kontorsbiträden och 4 skrivbiträden, vilka för närvarande redovias under rubriken Väderlektjänsten, för nästa budgetår skola upptagas under rubriken Flygstaben har jag intet att erinra.

Eskaderstaberna och flygbasområdesstaberna.

I enlighet med förslag av chefen för flygvapnet, som tillstyrkts av civilförvaltningen, förordar jag, att för västra flygbasområdesstaberna i personalförteckningen uppföres 1 befattning för telefonvakt av 2. klass i MEO 2.

Civilförvaltningen har föreslagit, att från och med nästa budgetår vid envar av eskaderstaberna en skrivbiträdesbefattning i MEO 2 utbytes mot en kontorsbiträdesbefattning i MEO 4. Under hänvisning till vad jag under punkt 5 anført kan jag icke förorda annan ändring beträffande ifrågavarande biträden än som må följa av den reglerade befordringsgången för viss kontorspersonal.

Flygförbanden.

Den nuvarande trafikledarpersonalen vid flygförbanden utgöres av 1 förste trafikledare i MEO 18 och 1 andre trafikledare i MEO 15 vid varje förband. Chefen för flygvapnet har föreslagit, att därutöver befattningar för distrikts- trafikledare i MEO 20 inrättas vid fyra av flygvapnets förband, och i anslutning därtill anført i huvudsak följande.

Allt större krav ha under senare åren ställts och komma framdeles att ställas på flygsäkerhetstjänsten. Därtill har flygteknikens snabba utveckling bidragit, varvid särskilt bör nämnas tillkomsten av reaktionsflygplan, som i avsevärd grad ökat flyghastigheten och flyghöjden och gjort säkerhetstjänsten mera komplicerad och krävande. Även de tekniska hjälpmedel, som tillkommit för efterforskning och ledning av flygplan, främst ekoradion, ha med-

fört ökade fordringar såväl på tillgången av flygsäkerhetspersonal som på dennas utbildning och kunnighet.

De befattningar, avsedda för den direkta flygsäkerhetstjänsten, som först tillsattes, voro tvenne trafikledare vid varje flygflottilj. För flygsäkerhetstjänstens centrala ledning i flygledningen tillkom under budgetåret 1945/46 fyra stabstrafikledare. Enligt de nya ordnings- och säkerhetsföreskrifter för flygning, som nyligen fastställts av chefen för flygvapnet, har landet indelats i 5 militära flygsäkerhetsdistrikt, nämligen Södra, Västra, Östra, Norra samt Övre Norrlands flygsäkerhetsdistrikt. Avsikten har därvid varit, att inom varje dylikt distrikt samordna och leda flygsäkerhetstjänsten för inom det samma belägna militära flygplatser. Detta sker genom att flygsäkerhetsledningen vid en flottilj inom varje flygdistrikt samtidigt utgör distriktstrafikledning för distriktet i fråga. Emellertid komma de sålunda berörda flottiljernas flygsäkerhetstjänst att starkt betungas, varför personalen bör utökas med en särskild distriktstrafikledare.

Distriktstrafikledningens uppgifter äro enligt ordnings- och säkerhetsföreskrifterna bland annat:

att, utöver vad som gäller för flygsäkerhetsledningen vid flottilj, inom vederbörligt flygdistrikt reglera flygning vid nedsatt sikt och under mörker, så att kollisionsrisk undviks;

att vid planläggning av flygning kontrollera att lämpliga flygvägar och flyghöjder väljas samt vid behov förbjuda flygning inom visst område;

att uppehålla samband samt vid behov vidarebefordra signalmeddelanden och dylikt angående flygsäkerheten.

Enär den centrala flygsäkerhetsledningen i flygledningen samtidigt kommer att utgöra distriktstrafikledning inom östra flygdistriktet, kan antalet distriktstrafikledare begränsas till fyra.

Civilförvaltningen har anfört, att ämbetsverket icke ansåge sig kunna bedöma i vad mån förstärkning av flygvapnets lokala trafikledarpersonal erfordrades för de avsedda arbetsuppgifterna, särskilt med hänsyn till den avgränsning av arbetsområdet, såvitt avser flygsäkerhetstjänsten, i förhållande till luftfartsstyrelsen, som syntes vara erforderlig. Civilförvaltningen hade emellertid ansett sig böra för nästa budgetår räkna med tillkomsten av de föreslagna befattningarna.

Då det är av den största vikt, att flygsäkerhetstjänsten erhåller en tillfredsställande organisation och fungerar väl, förordar jag bifall till föreliggande förslag. Härvid förutsätter jag, att de fyra distriktstrafikledarna skola, i den mån så påkallas, tagas i anspråk jämväl för den civila flygsäkerhetstjänsten.

Chefen för flygvapnet har för nästa budgetår ånyo upptagit tidigare vid olika tillfällen och senast i medelsäkandena för innevarande budgetår framlagda förslag om löneregleringar för signalister, sjukvårdsförmän och garageförmän samt tillika föreslagit, att benämningen signalist måtte utbytas mot benämningen radiotelegrafist.

Jag får erinra, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i sitt förenämnda betänkande avgivit förslag till lönegradsplacering och tjänstebestämmning för, bland annat, här avsedd personal. Dessa lönefrågor komma därför under bedömande vid prövningen av de i betänkandet framlagda förslagen, varför jag nu icke ingår på desamma.

För närvarande finnes enligt medgivande av Kungl. Maj:t vid envar av krigsflygskolan, Svea flygflottilj och Norrbottens flygbaskår anställd 1 förrådsman i MEo 5 med avlöning från sakanslag. Förrådsmännen vid krigsflygskolan och Norrbottens flygbaskår tjänstgöra vid respektive förbands drivmedelsförråd. Förrådsmannen vid Svea flygflottilj handhar det för den i flygledningen tjänstgörande personalen avsedda persedelförrådet och står i övrigt till chefens för flygflottiljen förfogande för tjänstgöring inom därvarande intendenturförråd.

Civilförvaltningen har, då personal med jämförbara arbetsuppgifter vid flygvapnets övriga förband vore avlönad från avlöningsanslag, tillstyrkt ett av flygförvaltningen avgivet förslag att överföra kostnaderna för avlöning av berörda förrådsmän till avlöningsanslaget.

Även jag biträder förslaget och föreslår alltså, att i personalförteckningen för nästa budgetår uppföras ytterligare 3 förrådsmän i MEo 5, avsedda 1 för krigsflygskolan, 1 för Svea flygflottilj och 1 för Norrbottens flygbaskår.

Väderlekstjänsten.

I det föregående har jag förordat, att 5 kontorsbiträden och 4 skrivbiträden, vilka för närvarande redovisas under förevarande rubrik, för nästa budgetår upptagas under rubriken Flygstaben.

I personalförteckningen för innevarande budgetår finnas under rubriken Väderlekstjänsten upptagna, bland andra, befattningar för 17 militärmeteorologer av 1. graden (MEo 20), 35 militärmeteorologer av 2. graden (MEo 15) och 28 militärmeteorologer av 3. graden (MEo 13). Chefen för flygvapnet har föreslagit, att befattningarna för militärmeteorologer av 1., 2. och 3. graden från och med nästa budgetår upptagas till det antal, som enligt 1943 års riksdags beslut rörande den militära väderleksorganisationen avsetts skola finnas vid flygvapnet vid genomförd organisation, eller 19 militärmeteorologer av 1. graden, 43 militärmeteorologer av 2. graden och 23 militärmeteorologer av 3. graden. Med hänsyn till svårigheten att nu i detalj överblicka möjligheterna för tillsättande av de nytillkommande befattningarna med kompetenta innehavare syntes emellertid till personalförteckningen böra fogas en not av innehåll att, därest befattning för militärmeteorolog icke kunde besättas med därtill kompetent befattningshavare, befattningen finge tills vidare ersättas med befattning i lägre, för meteorologpersonal gällande lönegrad, dock att befattning för militärmeteorolog av 2. eller 3. graden vid behov borde tills vidare få ersättas jämväl med väderleksassistent såsom extra ordinarie eller extra tjänsteman i motsvarande lönegrad.

I fråga om löneställningen för meteorologpersonalen har chefen för flygvapnet i sitt förslag till personalförteckning för nästa budgetår upptagit befattningarna för militärmeteorolog av 2. graden i MEo 18 och befattningarna för militärmeteorolog av 3. graden i MEo 15.

Civilförvaltningen har anfört, att ämbetsverket icke funnit anledning till erinran mot det av flygvapenchefen för nästa budgetår föreslagna antalet befattningar för meteorologpersonal. I avvaktan på beslut om löneställningen

för den lägre civila meteorologpersonalen hade ämbetsverket emellertid ansett sig böra tills vidare räkna med oförändrad löneställning för militärmeteorologer av 2. och 3. graden.

För egen del kan jag i denna fråga ansluta mig till vad civilförvaltningen anfört. Jag får härvid erinra, att frågan angående tjänstebenämning och löneställning för den militära meteorologpersonalen upptagits till behandling av försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, varför slutlig ställning härutinnan bör tagas först i samband med prövningen av de sakkunnigas förslag.

Civilförvaltningen har tillstyrkt ett av chefen för flygvapnet framställt förslag om inrättande av ytterligare 2 befattningar för tekniska biträden i MEO 7. Häremot har jag intet att erinra.

Vid envar av flygförbandens väderleksstationer är för närvarande anställt 1 skrivbiträde, tillika kartritare, i MEO 4. I skrivelse den 24 januari 1947 har chefen för flygvapnet föreslagit, att ytterligare en dylik befattning inrättas vid varje flygförband. Förslaget, som tillstyrkts av civilförvaltningen, kan även av mig biträdas. Jag räknar alltså med tillkomsten av ytterligare 19 befattningar för skrivbiträden, tillika kartritare, i MEO 4.

I anslutning till vad jag i det föregående anfört böra således i personalförteckningen för budgetåret 1947/48 under rubriken Väderlektjänsten upptagas befattningar för 19 militärmeteorologer av 1. graden i MEO 20, 43 militärmeteorologer av 2. graden i MEO 15, 23 militärmeteorologer av 3. graden i MEO 13, 5 föreståndare för observationscentralstation i MEO 10, 8 tekniska biträden i MEO 7, 13 kontorsbiträden eller skrivbiträden i MEO 4 eller MEO 2 samt 38 skrivbiträden, tillika kartritare, i MEO 4. Därest befattning för militärmeteorolog icke skulle kunna tillsättas med kompetent person, torde befattningen böra få tills vidare ersättas av lägre befattningshavare i enlighet med chefens för flygvapnet förslag.

Underofficers-, signal- och tekniska skolorna.

Chefen för flygvapnet har föreslagit, att för underofficers-, signal- och tekniska skolorna (flygvapnets centrala skolor i Västerås) i personalförteckningen för nästa budgetår upptages en befattning för garageförman i MEO 10. Till stöd härför har flygvapenchefen framhållit, att skolornas motorfordonspark utgjordes av 10 transportabla markradioanläggningar, 4 trådsignalbilar, 2 lastbilar, 1 paketbil, 1 personbil och 1 omnibus, eller sammanlagt 19 fordon. För underhåll och vård av denna materiel hade hittills funnits anställd en bilmontör. Erfarenheten hade emellertid givit vid handen, att denne icke i erforderlig utsträckning hunne tillse vården av fordonen, varför det vore synnerligen angeläget att anställa en garageförman vid skolorna.

Civilförvaltningen, som funnit den föreslagna personalförstärkningen befogad, har emellertid föreslagit, att den nya befattningen i likhet med motsvarande befattningar vid flygförbanden i avvaktan på resultatet av försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas arbete tills vidare hänföres till lönegrad MEO 7.

Även jag anser mig böra tillstyrka, att ifrågavarande befattning inrättas.

Löneställningen lärer få bli beroende av prövningen av tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag.

Enligt 1942 års försvarsbeslut finnas vid flygvapnets centrala skolor i Västerås inrättade 3 extra ordinarie befattningar för förrådsmän i MEO 5, vilka befattningar äro uppförda i gällande personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän. Innehavarna av dessa befattningar äro placerade till tjänstgöring vid ettvar av de olika skolornas specialförråd. Utöver nämnda befattningshavare är vid skolorna anställd följande förrådspersonal, nämligen, med anlitande av sakanslag, 1 förrådsvaktmästare med arvode motsvarande avlöning enligt löneklass MEX 6 och 1 extra förrådsförmän i MEX 5 samt, med avlöning från flygvapnets avlöningsanslag, ytterligare 2 extra förrådsmän i MEX 5. Vidare är för tjänstgöring vid skolornas huvudförråd anställt 1 extra skrivbiträde i MEX 2, avlönat från sakanslag.

I enlighet med förslag av flygförvaltningen har civilförvaltningen i skrivelse den 31 januari 1947 förordat, att samtliga nämnda tjänstemän från och med nästa budgetår beredes extra ordinarie anställning med avlöning från avlöningsanslaget. Civilförvaltningen har vidare föreslagit, att de å personalförteckningen redan uppförda tre befattningarna för förrådsmän för nästa budgetår uppföras under den ändrade tjänstebenämningen vaktmästare.

Enligt 1942 års försvarsbeslut är en flygingenjör på aktiv stat placerad till tjänstgöring såsom lärare vid flygvapnets centrala skolor i Västerås. Därjämte finnes vid signalskolan anställd en civil lärare i elektrolära med ett årligt arvode av 7 640 kronor, vilket bestrides av den å flygvapnets avlöningsstat uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Utöver nämnda tjänstemän äro vid skolorna anställda följande från sakanslag avlönade extra ordinarie befattningshavare såsom lärare i tekniska ämnen, nämligen 1 konstruktör av 2. klass i MEO 21 vid underofficersskolan, 1 ritare av 1. klass i MEO 15 vid signalskolan (med lön enligt MEX 23, lägsta löneklassen) och 1 arbetsförmän av 1. klass i MEO 12 vid tekniska skolan.

Sedan flygförvaltningen föreslagit, att berörda från sakanslag avlönade lärare skulle överföras till avlöning från flygvapnets avlöningsanslag, har civilförvaltningen i förenämnda skrivelse den 31 januari 1947 på anförda skäl föreslagit, att i personalförteckningen för nästa budgetår måtte uppföras två extra ordinarie befattningar i 24 lönegraden med tjänstebenämningen ingenjör, avsedda för lärarverksamhet vid de centrala skolorna. Även för arbetsförmannen av 1. klass i MEO 12 borde å personalförteckningen uppföras en särskild befattning, med tjänstebenämningen förste montör.

Jag delar myndigheternas uppfattning, att avlöningskostnaderna för förenämnda vid flygvapnets centrala skolor i Västerås anställda, från sakanslag avlönade förråds- och lärarpersonal böra överföras till flygvapnets avlöningsanslag. Emellertid är jag icke beredd att utan ytterligare utredning förorda, att av den ifrågavarande personalen de nu mot arvode eller såsom extra tjänstemän anställda beredes extra ordinarie anställning från och med nästa budgetår. Medel för avlöning åt dessa beräknar jag därför tills vidare under delposten till avlöningar till extra personal.

Däremot böra å personalförteckningen för extra ordinarie tjänstemän uppföras befattningar för de berörda extra ordinarie lärarna i tekniska ämnen. Jag anser mig härvid kunna tillstyrka, att å förteckningen uppföres en befattning för förste montör i MEo 12. Till frågan angående lönegradsplaceringen för de båda övriga lärarna är jag emellertid i avvaktan på prövningen av försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas förslag icke beredd att nu taga ställning. För dessa befattningshavare torde därför böra uppföras extra ordinarie befattningar i de nu gällande lönegraderna, MEo 15 och MEo 21. Kungl. Maj:t torde, på sätt redan skett i fråga om den ena befattningen, vid behov äga besluta om högre löneställning i extra eller arvodesanställning. Jag förutsätter, att löneställningen prövas under beaktande av lönegradsplaceringen för personal med motsvarande utbildning och likartade arbetsuppgifter vid andra jämförliga läroanstalter.

Civildförvaltningens förslag att utbyta de nu i personalförteckningen uppförda 3 befattningarna för förrådsmän i MEo 5 mot vaktmästare i samma lönegrad anser jag mig böra biträda.

Kostnaderna för avlöningar m. m. till den extra ordinarie personal, som sålunda bör uppföras å personalförteckningen för nästa budgetår, beräknar jag med utgångspunkt i gällande avlöningsbestämmelser till omkring 3 100 000 kronor (nu 2 900 000 kronor).

Viss extra personal m. m.

Till avlöningar åt vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie tjänstemän är för innevarande budgetår upptaget ett belopp av 25 000 kronor. Civildförvaltningen har för nästa budgetår föreslagit höjning av denna post dels med 3 500 kronor för anställande av vikarier för extra ordinarie sjuksköterskor och dels med 100 000 kronor för anställande av vikarier för köks- och servisbiträden under tjänstledighet, semester och dylikt. Sistnämnda kostnader bestridas för innevarande budgetår från posten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. Civildförvaltningen har alltså beräknat det sammanlagda medelsbehovet under förevarande post till $(25\ 000 + 3\ 500 + 100\ 000 =)$ 128 500 kronor. Med godtagande i huvudsak av civildförvaltningens beräkning upptager jag med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser medelsbehovet för avlöningar till vikarier med ett till 125 000 kronor avrundat belopp.

Medelsbehovet till avlöning av övrig extra personal har civildförvaltningen beräknat till sammanlagt 495 000 kronor, därav till extra kontors- och skrivbiträdespersonal, för vars avlöande innevarande budgetår en särskild post å 60 000 kronor finnes upptagen, 100 000 kronor, till viss extra personal, huvudsakligen förrådspersonal, som för innevarande budgetår avlönas från posten till tillfälligt anställande av tjänstemän, 120 000 kronor, till avlöning åt 60 hjälptekniker i MEx 10 200 000 kronor samt till extra personal i övrigt 75 000 kronor.

Beträffande det anmälda medelsbehovet till avlöning åt hjälptekniker får

jag erinra, att jag vid anmälan av propositionen 1946:120 (s. 21) anförde, att den omständigheten, att jag icke för det dåvarande kunde taga ställning till 1944 års manskapsutrednings förslag om inrättande av civilmilitära beställningar för de tekniska yrkesgrenarna, icke syntes böra utesluta, att under innevarande budgetår enligt Kungl. Maj:ts bestämmande tillfälligt anställdes personal i MEx 10 för sådan tjänst. I anslutning härtill medgav Kungl. Maj:t den 20 september 1946, att 30 hjälptekniker i nämnda lönegrad finge försöksvis anställas vid flygvapnet för tiden den 1 oktober 1946 — den 30 juni 1947. Med anledning härav och då anställandet av ifrågakvarande tekniker motväges av att ett motsvarande antal manskapsbeställningar hålles obesatt, har jag intet att erinra mot att medel för ifrågakvarande ändamål beräknas under förevarande post. Dock förutsätter jag, att frågan om löneställningen för ifrågakvarande befattningshavare omprövas med beaktande av den i annat sammanhang föreslagna löneställningen för flygmekaniker. Med godtagande av civilförvaltningens beräkningar upptager jag för nästa budgetår medelsbehovet enligt nuvarande löneläge till övrig extra personal till 495 000 kronor, därvid jag utgår från att inom detta belopp skola kunna rymmas även kostnaderna för avlöning av viss nu från sakanslag avlönad extra personal vid flygvapnets centrala skolor i Västerås, som jag i det föregående föreslagit skola överföras till avlöning från förevarande anslag.

Tillfälligt anställd personal. Civilförvaltningen har under denna post beräknat ett sammanlagt medelsbehov av 173 000 kronor, därav för tillfällig köks- och servispersonal 75 000 kronor, för extra läkarhjälp 20 000 kronor, för extra sjuksköterskor vid ökad sjukledighet, epidemier m. m. 3 000 kronor samt för tillfällig personal i övrigt 75 000 kronor.

Mot denna beräkning har jag intet att erinra. Emellertid har Kungl. Maj:t den 31 januari 1947 medgivit, att såsom ersättning till en representant för lottaöverstyrelsen i flygledningen (mobiliseringslotta) finge för innevarande budgetår disponeras ett belopp av högst 1 000 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter, att såsom månatligt arvode av, i ett för allt, 250 kronor, utgå för en tid av fyra månader. Under erinran om vad jag i det föregående anført beträffande motsvarande medelsbehov för armén förordar jag, att medel för ändamålet, 1 500 kronor, för nästa budgetår beräknas under förevarande post. Medelsbehovet för tillfälligt anställd personal upptager jag alltså med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser till $(173\ 000 + 1\ 500 =)$ 174 500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för viss extra personal m. m. uppgår således enligt nuvarande löneläge till $(125\ 000 + 495\ 000 + 174\ 500 =)$ i avrundat tal 795 000 kronor (nu enligt statsliggaren 341 400 kronor).

Fänrikar.

Medel böra för nästa budgetår beräknas för avlöning av dels de fänrikar, som antagits år 1946, dels ock för dem, som beräknas komma att bli antagna våren 1947 och våren 1948. För de år 1946 antagna, 46, liksom för de våren 1947 antagna, 45, bör lön beräknas för hela budgetåret och för de våren 1948 antagna, 48, för en tid av två och en halv månader.

Kostnaderna för löner till nu nämnd personal beräknas med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser för nästa budgetår till i runt tal 315 000 kronor (nu 405 000 kronor). Flygtillägg och andra särskilda avlöningsförmåner beräknas draga en kostnad av i runt tal 255 000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet enligt nuvarande löneläge utgör således för budgetåret 1947/48 (315 000 + 255 000 =) 570 000 kronor (nu 740 000 kronor).

Viss icke-ordinarie läkarpersonal.

För innevarande budgetår ha beräknats medel för 6 arvoden till flygläkare av 2. graden.

Arvodeskostnaderna beräknar jag, under hänvisning till vad jag under punkt 4 anfört, till oförändrat belopp, 24 000 kronor.

Musikelever.

Medelsbehovet för detta ändamål beräknas för nästkommande budgetår till oförändrat belopp, 14 600 kronor. Beträffande en av försvarsväsendets underbefälsförbund väckt fråga om höjning av den kontanta ersättningen till musikelever får jag hänvisa till vad jag anfört under arméns avlöningsanslag.

Civila lärare.

Under rubrikerna Flygförbanden, Flygkrigshögskolan, Flygkadettskolan, Aspirantskolan, Underofficersskolan, Signalskolan och Tekniska skolan äro i gällande förteckning å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar upptagna belopp å tillhopa 266 520 kronor, avsedda att bestrida arvoden till civila lärare. I det föregående har jag förordat, att motsvarande kostnader för nästa budgetår skola redovisas under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Civildförvaltningen har för nästa budgetår tillstyrkt anvisande för dessa ändamål av tillhopa 170 560 kronor. Härvid har civilförvaltningen emellertid icke beaktat, att chefen för flygvapnet i sina anvisningar till ämbetsverket för samma budgetår beräknat ett belopp av 49 200 kronor till bestridande av kostnader för timplärlararvoden vid undervisning i allmänbildande ämnen av stamflygförare. Med beaktande härav beräknar jag för ändamålet i runt tal 220 000 kronor. Såsom i det föregående anförts pågår för närvarande utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga av frågan om timplärlararvodenas anpassning till det nya löneläge, som för statstjänstemännen i övrigt uppnås genom den beslutade allmänna löneregleringen.

Viss kontraktsanställd civil personal.

För budgetåren 1940/47 har under flygvapnets avlöningsanslag funnits upptagen en särskild anslagspost för bestridande av avlöningskostnaderna för viss kontraktsanställd civil personal. Syftet med anställandet av denna personal har varit att med hänsyn till rådande knapphet på militärt utbildad personal under den pågående utbyggnaden av flygvapenorganisationen frigöra dylik personal från sådana sysslor och befattningar, som icke nödvändigt

kräva militära kvalifikationer hos sina innehavare. För budgetåret 1946/47 har för ändamålet beräknats ett belopp av 580 000 kronor, avsett för 166 befattningshavare i expeditionstjänst.

Chefen för flygvapnet har uppgivit, att personalläget syntes komma att medgiva, att under budgetåret 1947/48 en viss avveckling av den kontraktsanställda personalen kunde påbörjas. Sålunda har behovet av dylik personal för nämnda budgetår beräknats till 131. Medelsbehovet för avlöande av denna personal beräknar jag i enlighet med förslag av civilförvaltningen och med utgångspunkt i nuvarande löneläge till i runt tal 470 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör enligt det förut anförda och med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser (4 700 000 + 3 100 000 + 795 000 + 570 000 + 24 000 + 14 600 + 220 000 + 470 000 =) i runt tal 9 900 000 kronor. Med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter kan emellertid belastningen å anslagsposten beräknas komma att understiga berörda belopp med 100 000 kronor, varför anslagsposten med utgångspunkt i nu gällande avlöningsbestämmelser borde upptagas till 9 800 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag anført beträffande merkostnaderna på grund av den allmänna löneregleringen och löneregleringen för fast anställt manskap beräknar jag angivna merkostnader till 7 900 000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslagspost skulle utgöra 17 700 000 kronor.

5. Rörligt tillägg.

För rörligt tillägg beräknar jag för nästa budgetår ett belopp av i runt tal 2 140 000 kronor (nu 2 725 000 kronor). Minskningen, 585 000 kronor, är i sin helhet föranledd av den allmänna löneregleringen.

I enlighet med vad i det föregående anförts beräknar jag det sammanlagda medelsbehovet under flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. till 41 800 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 16 150 000 kronor. Av anslagshöjningen belöpa omkring 14 700 000 kronor på den allmänna löneregleringen och löneregleringen för manskapet.

Under återopande av vad i det föregående anförts och under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anført vid anmälan till årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1947/48 vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid flygvapnet som i det föregående angivits;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående anförts fastställa stat för flygvapnets manskap;

dels godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 21 200 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	» 1 400 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 160 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 17 700 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 2 140 000
	<hr/>
	Summa kronor 42 600 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 800 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 41 800 000

dels ock till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 41 800 000 kronor.

[15.] Flygvapnet: Ekiperingsersättningar, *förslagsanslag*.

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 147)	kronor 525 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	» 470 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 103) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Ekiperingsersättningar för budgetåret 1947/48 beräkna ett *förslagsanslag* av 525 000 kronor.

Såsom anförts vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén har förutsatts, att storleken av den till reservpersonal utgående ekiperingshjälpn årligen skall bli föremål för prövning i samband med framläggande av medelsäskanden för riksdagen. Beträffande de för innevarande budgetår fastställda grunderna torde få hänvisas till statsliggaren, s. 147.

Försvarets civilförvaltning har för nästa budgetår med utgångspunkt i hittills tillämpade grunder beträffande ekiperingsersättningar beräknat medelsbehovet under detta anslag till 470 000 kronor.

Såsom jag anförde i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag utgår jag vid beräkningen av försvarsgrenarnas anslag till ekiperingsersättningar för nästa budgetår från i huvudsak oförändrade grunder för dylika ersättningar.

*Departements
chefen.*

Vad beträffar flygvapnets förevarande anslag har jag intet att erinra mot den av ämbetsverket verkställda anslagsberäkningen. Jag upptager alltså anslaget till 470 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 55 000 kronor.

Beträffande ekiperingsbidrag till viss personal i arvodesbefattningar får jag hänvisa till vad jag anfört under arméns motsvarande anslag.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 470 000 kronor.

[16.] **Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 147).....	kronor	1 825 000
» 1947/48 (departementschefens förslag).....	»	660 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 104) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår beräkna ett förslagsanslag av 625 000 kronor till avlöningar till viss arbetarpersonal. Angående anslaget benämning och beräkningsgrunden får jag hänvisa till arméns motsvarande anslag.

Från flygvapnets anslag till civil handräckningspersonal bestridas under innevarande budgetår lönekostnader för handräckningspersonal i renhållningstjänst och personal i eldningstjänst.

I statsverkspropositionen (bil. 6, punkt 110) har jag beräknat medel för handräckningspersonal i renhållningstjänst under flygvapnets bränsleanslag. Jag upptager därför icke några medel för ändamålet här.

För vård och skötsel av värmeanläggningarna vid flygvapnet ha för innevarande budgetår beräknats 107 helårsanställda och 51 säsonganställda arbetare. I likhet med vad jag föreslagit för armén och av samma skäl som där angivits förutsätter jag ingen ändring i beräkningsgrunden. Övergången till oljeeldning torde emellertid möjliggöra en minskning av personalbehovet med 3 helårsanställda och 11 säsonganställda arbetare, således till 104 respektive 40.

Lönekostnaderna för här avsedd personal uppskattar jag med beaktande härav och av att nytt kollektivavtal tillkommit, sedan anslagsberäkningarna för innevarande budgetår verkställdes, till 660 000 kronor, med vilket belopp anslaget således bör upptagas för nästa budgetår.

Under erinran, att anslagsminskningen utgör 165 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 660 000 kronor.

[17.] **Försvarets forskningsanstalt: Anordnande av provisoriska lokaler, reservationsanslag.** Efter förslag i proposition 1944:293 anmälde riksdagen (skrivelse nr 498), bland annat, att riksdagen beslutat, att en försvarets forsk-

¹ Anslaget benämnt Flygvapnet: Avlöningar till civil handräckningspersonal.

ningsanstalt skulle från och med tidpunkt, som finge av Kungl. Maj:t bestämmas, inrättas och organiseras efter i huvudsak den plan, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 20 oktober 1944 angivits, ävensom att riksdagen till nybyggnad för försvarets forskningsanstalt å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 under försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, anvisat ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

Vid anmälan av förenämnda proposition anförde dåvarande chefen för försvarsdepartementet, bland annat, att beträffande den lämpliga platsen för uppförande av erforderliga nybyggnader för den militärtekniska forskningen ett flertal alternativ föreläge. De två huvudförslagen hade av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 3 019 000 respektive 2 775 000 kronor. Av olika skäl vore det emellertid icke möjligt att fatta ståndpunkt till frågan om anstaltens förläggning utan ytterligare utredning. För bestridande av kostnaderna för denna utredning borde ett anslag av 100 000 kronor anvisas. Sedan utredningen slutförts, borde förslag föreläggas riksdagen angående anstaltens förläggning och därmed sammanhängande byggnadsfrågor.

Genom beslut den 23 februari 1945 förordnade Kungl. Maj:t, att försvarets forskningsanstalt skulle inrättas från och med den 1 april 1945 och organiseras efter i huvudsak den plan, som i förenämnda statsrådsprotokoll angivits. På byggnadsstyrelsen skulle ankomma att, i samråd med styrelsen för forskningsanstalten, ytterligare utreda frågan om anstaltens förläggning och därmed sammanhängande spörsmål rörande nybyggnader för anstalten och kostnaderna därför samt i anslutning därtill låta utarbeta erforderliga ritningar m. m. ävensom att inkomma till Kungl. Maj:t med därav föranledda förslag. Byggnadsstyrelsen skulle vidare åligga att biträda forskningsanstalten vid anskaffande av de provisoriska lokaler, som kunde vara erforderliga i avbidan på en slutlig lösning av anstaltens lokalfråga. Slutligen bemyndigade Kungl. Maj:t arméns fortifikationsförvaltning att med anlitan av förenämnda investeringsanslag av 100 000 kronor tillhandahålla byggnadsstyrelsen de medel, som erfordrades för fullgörandet av det byggnadsstyrelsen lämnade uppdraget.

Genom beslut den 16 augusti 1946 medgav Kungl. Maj:t, att till forskningsanstalten finge för beredande av uppställningsplatser för vissa för försöksändamål erforderliga apparater och övrig materiel överlämnas sju av arméns övertaliga baracker.

Genom beslut den 22 november 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t arméns fortifikationsförvaltning att till byggnadsstyrelsen tills vidare upplåta vissa utrymmen inom Svea artillerirogementes kasernetablissemant i Stockholm. Vidare förordnade Kungl. Maj:t, att ofrånkomliga kostnader för lokalernas iordningställande tills vidare skulle av fortifikationsförvaltningen förskjutas från den å staten för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1946/47 upptagna titeln reparations- och underhållskostnader m. m., arméns delfond. Slutligen uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att, i samråd med byggnadsstyrelsen, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande slut-

ligt bestridande av de med lokalernas iordningställande förenade kostnaderna. Vissa av de ifrågavarande lokalerna ha ställts till forskningsanstaltens förfogande.

I skrivelse den 20 november 1946 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat ett av ritningar och kostnadsberäkningar åskädliggjort förslag till förläggning av forskningsanstalten med huvuddelen vid Lilla Ursvik samt återstoden vid Lilla Frösunda. Kostnaderna för en förläggning av forskningsanstalten enligt detta förslag ha beräknats till 9 200 000 kronor, varav 6 000 000 kronor för byggnadsarbeten vid Lilla Ursvik och 3 200 000 kronor för arbeten vid Lilla Frösunda.

I skrivelse den 17 februari 1947 till arméns fortifikationsförvaltning har *försvarets forskningsanstalt* anfört följande.

Enligt meddelande under hand från försvarsdepartementet komme frågan om nybyggnad för försvarets forskningsanstalt icke att föreläggas 1947 års riksdag. Med hänsyn därtill hade anstalten i samråd med byggnadsstyrelsen uppgjort program för vissa inom den närmaste tiden erforderliga kompletteringar av nuvarande lokaler.

Bristen på ändamålsenliga lokaler för forskningsanstalten gjorde det mycket svårt att fullgöra de uppdrag, som av forskningsanstalten utfördes för militära myndigheter. Då flera av dessa uppdrag vore av synnerligen brådskande natur, hade ett starkt behov av provisorisk komplettering och utvidgning av lokalerna gjort sig gällande. Följande arbeten erfordrades.

Avdelning 1.

Av de sju baracker, som av Kungl. Maj:t ställts till förfogande, skulle fyra uppföras vid Ursvik. Dessa baracker borde i nuvarande läge inredas till mera permanenta arbetslokaler med tillhörande installation av värme och elektricitet. Härför erfordrades även utökning av avdelningens värmecentraler. Avdelningens avloppsledning borde vidare omläggas och tillhörande reningsverk ombyggnas. Det för raket- och sprängförsök avsedda området skulle provisoriskt inhägnas, varvid en ny spränggård avsåges anläggas därstädes. För området erfordrades därjämte vattenledning. Arbetslokaler borde inredas i nuvarande skyddsrum. Fönstren i materialbyggnadens vindsvåning borde förstöras för att utrymmena skulle kunna utnyttjas som fullgoda arbetslokaler. Slutligen borde terrassen i laboratoriebyggnaden överbyggas för vinnande av ökat köks- och matsalsutrymme.

Avdelning 2.

Av de baracker, som ställts till förfogande, borde en inredas mera permanent till matsal och förläggningslokal vid avdelningens försöksstation. Vidare erfordrades en byggnad för krut- och sprängämnesbearbetning samt en barack för erhållande av ökade förläggnings- och arbetslokaler. Befintligt kallförråd borde omändras till varmförråd. För kärnfysikalisk forskning borde en provisorisk barack uppföras invid ingenjörsvetenskapsakademiens försöksstation vid Drottning Kristinas väg i Stockholm. Slutligen erfordrades inredning av vissa lokaler vid Svea artilleriregementes förutvarande etablissement i Stockholm.

Avdelning 3.

De två baracker, som ställts till förfogande och uppsatts invid laboratoriebyggnaden inom Signalregementets område i Frösunda, borde erhålla en

mera permanent inredning än från början förutsatts. Vidare erfordrades uppmontering och inredning av ytterligare fyra baracker på samma plats, varav två avsåges till arbetslokaler, en till förråd och en till föreläsningssal samt matsal med kök. Laboratoriebyggnaden borde tillbyggas med en våning och förses med takterrass. Vid Bromma flygplats disponerade avdelning 3 vissa baracker, därav en del gemensamt med flygvapnet för ekoradioförsök. Dessa baracker avsåges skola inredas mera permanent. Vissa möjligheter förefunnes att på denna plats anordna en försöksstation för fältförsök och försök i samband med flygverksamhet. Då en dylik försöksstation vore erforderlig även sedan anstaltens byggnadsfråga fått sin slutliga lösning, hade hänsyn tagits till att nu föreslagna åtgärder kunde nyttiggöras i samband med en dylik försöksstation på denna plats. Lokalbehovet för försvarsgrensförvaltningarnas teletekniska laboratorier på längre sikt hade avsetts tillgodoses i samband med nybyggnad för avdelning 3. Det provisoriska tillstånd, som nu uppkommit, återverkade därför även på nämnda laboratorier. Ehuru det syntes böra ankomma på respektive försvarsgrensförvaltningar att begära inom den närmaste tiden eventuellt erforderliga medel för provisoriska lokaler för sådana behov, som vore specifikt försvarsgrensbetonade, hade dock, i samband med de för avdelning 3 föreslagna lokalerna, vederbörlig hänsyn tagits till gemensamma behov så långt dessa nu kunde bedömas. Den grundläggande idén, att goda möjligheter till samverkan mellan försvarsgrensförvaltningarnas teletekniska laboratorier och avdelning 3 skulle skapas genom att laboratorierna förlades tillsammans, syntes i största möjliga utsträckning böra beaktas även i nuvarande läge.

Forskningsanstalten hade uppgjort preliminära beräkningar av kostnaderna för angivna provisoriska utbyggnads- och inredningsarbeten. Yttrande över beräkningarna hade inhämtats från byggnadsstyrelsen, varefter desamma reviderats med hänsyn till vissa av styrelsen gjorda smärre erinringar. Kostnaderna uppginge enligt de reviderade beräkningarna till sammanlagt 687 500 kronor, varav 149 500 kronor hänförde sig till avdelning 1, 273 500 kronor till avdelning 2 och 264 500 kronor till avdelning 3.

Under återopande av det anförda hemställda forskningsanstalten, att fortifikationsförvaltningen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om anvisande av medel för angivna byggnads- och inredningsändamål.

I skrivelse den 21 februari 1947 har *arméns fortifikationsförvaltning* anfört följande.

Med hänsyn till forskningsanstaltens speciella verksamhetsområde hade fortifikationsförvaltningen icke haft möjlighet att, på den korta tid som stått till ämbetsverkets förfogande, bedöma behovet och ändamålsenligheten av de föreslagna åtgärderna. Kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten hade av forskningsanstalten uppskattats till 687 500 kronor. I detta belopp hade icke inräknats av fortifikationsförvaltningen från reparations- och underhållsmedel förskottade kostnader, 80 000 kronor, för iordningställande i enlighet med förenämnda beslut den 22 november 1946 av lokaler i Svea artilleriregementes kasernetablissemment i Stockholm för forskningsanstaltens räkning. Jämväl för bestridande av dessa kostnader borde medel i detta sammanhang anvisas.

Under återopande av det anförda har fortifikationsförvaltningen hemställt, att för ordnande av provisoriska lokaler för försvarets forskningsanstalt måtte anvisas ett belopp av (687 500 + 80 000 =) i avrundat tal 770 000 kronor.

departements-
chefen.

Med hänsyn till rådande knapphet på arbetskraft och material har frågan om nybyggnad för försvarets forskningsanstalt icke ansetts böra för närvarande underställas riksdagens prövning. Frågan har därjämte prövats lämpligen böra komma under bedömande vid pågående översyn av försvarsorganisationen. Vissa provisoriska åtgärder måste emellertid vidtagas för att anstalten skall kunna fullgöra de synnerligen angelägna arbetsuppgifter som ankomma på densamma. Kostnaderna för oundgängligen erforderliga byggnads- m. fl. arbeten ha beräknats till 687 500 kronor. Härtill komma kostnader till ett belopp av 80 000 kronor, vilka arméns fortifikationsförvaltning förskotterat för iordningställande av lokaler för anstaltens räkning i Svea artilleriregementes kasernetablissemant i Stockholm. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således till (687 500 + 80 000 =) i runt tal 770 000 kronor. Ehuru kostnaderna äro höga, särskilt i betraktande av att åtgärderna äro av provisorisk natur, har det synts mig oundvikligt, att anslag nu anvisas för ändamålet med det äskade beloppet. Dock förutsätter jag att, innan medlen ställas till förfogande, en närmare undersökning företages rörande möjligheterna att nedbringa kostnaderna.

Med hänsyn till byggnadsarbetenas art torde medel för ändamålet böra anvisas å riksstatens fjärde huvudtitel såsom reservationsanslag, alltså ej å kapitalbudgeten.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Anordnande av provisoriska lokaler* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av 770 000 kronor.

[18.] **Militärapoteket: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 176)	kronor 220 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	» 323 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 152) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Militärapoteket: Avlöningar för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 310 000 kronor. Denna anslagsfråga torde nu böra upptagas till behandling.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *försvarets civilförvaltning* icke ifrågasatt annan ändring beträffande detta anslag än att ämbetsverket föreslagit höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med i runt tal 6 000 kronor för anställande av ytterligare ett apoteksbiträde i lönegrad Ex 4 och en förrådsman i lönegrad Ex 5. Denna personalförstärkning erfordrades, enligt vad chefen för militärapoteket framhållit, på grund av utvidgning av apotekets verksamhet. Sälunda hade apoteket i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut från och med den 1 april 1946 övertagit leveranserna av läkemedel till vanföoreanstalten i Stockholm, var- till komme ökade läkemedelsleveranser i samband med att verksamheten

vid den dermatologiska klinik, som för närvarande vore under uppförande vid karolinska sjukhuset, hösten 1947 toge sin början.

Civildförvaltningen har således beräknat medelsbehovet under anslaget till (220 000 + 6 000 =) 226 000 kronor.

Å militärapotekets personalförteckning finnas under rubriken Tjänstemän å ordinarie stat uppförda — förutom 1 befattning såsom chef för militärapoteket i C 6 — 8 befattningar för apotekare, varav 2 med arvoden i A 24 och 6 med arvoden i A 20, samt 2 befattningar för farmacie kandidater med arvoden i A 15. Arvodena utgå med belopp motsvarande avlöningen enligt angivna lönegrader, varvid dock avdrag skall göras med belopp motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för vederbörlig lönegrad, minskat med belopp motsvarande vad befattningshavaren visar sig ha utgivit i personliga pensionsutgifter till apotekarpensioneringsfonderna. Beträffande befattningarna i 20 lönegraden ha särskilda bestämmelser meddelats i syfte att tillförsäkra befattningshavarna samma avlöningsförmåner som skulle ha utgått vid tjänstgöring såsom farmaceut å enskilt apotek.

Departem.
chefen.

Vid anmälan av frågan om militärapotekets avlöningsanslag i statsverkspropositionen anförde jag, att vid den allmänna löne reglering, som trädde i kraft från och med den 1 juli 1947, övergång för statstjänstemännens del komme att ske till s. k. nettolönesystem, vilket innebure, att intet särskilt bidrag till kostnaderna för pensioneringen, i form av avgift eller avdrag å lönen, erlades av löntagarna. Utan särskilda bestämmelser kunde detta system icke göras tillämpligt å befattningshavare, som vore undandragna från de statliga pensionsreglementenas tillämpning, såsom fallet vore med angivna befattningshavare vid militärapoteket. Med erinran om vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av propositionen angående den allmänna löne regleringen anført i ämnet anförde jag vidare, att inom försvarets civildförvaltning igångsatts utredning i fråga om anställningsvillkor och avlöningsförmåner för ifrågavarande personal.

Slutligt förslag i ämnet kan icke av civildförvaltningen avgivas förrän 1945 års lönekommitté framlagt förslag om anställningsform m. m. för arvodespersonal.

Den personal, varom här är fråga, avses icke skola erhålla vare sig ordinarie eller extra ordinarie anställning i statens tjänst. Enligt vedertagna principer lærer det vid sådant förhållande böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om personalens anställningsvillkor. Med beaktande härav har jag, med hänsyn till angelägenheten av att förslag i ämnet förelägges riksdagen inom den för avgivande av propositioner angivna tiden, ansett mig redan nu böra upptaga denna anslagsfråga till behandling.

Beträffande nyssberörda arvodesanställda personal räknar jag härvid med en uppräknig av lönerna enligt i huvudsak de grunder, som tillämpats för övriga befattningshavare i statens tjänst. Sannolikt är, att vissa specialbestämmelser liksom nu bli erforderliga i syfte att tillförsäkra personalen samma avlöningsförmåner som vid tjänstgöring å privata apotek. Anledning

saknas att bibehålla ifrågavarande befattningar å militärapotekets personalförteckning, varför denna från och med nästa budgetår bör upptaga allenast chefsbefattningen. Avlöningskostnaderna för nyssberörda arvodespersonal bestridas enligt militärapotekets avlöningsstat från en särskild anslagspost. Kostnaderna torde emellertid från och med nästa budgetår böra, med tillämpning av eljest gällande principer, utgå från anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Då den av civilförvaltningen förordade förstärkningen av den lägre personalen torde vara behövlig för mötande av ökade arbetsuppgifter i samband med utvidgning av apotekets verksamhet, beräknar jag under sistnämnda anslagspost erforderliga medel härför. Avsikten är, att genom statens organisationsnämnds försorg organisationsundersökningar skola verkställas vid militärapoteket. I vad mån besparingar beträffande personalorganisationen kunna vinnas härigenom kan icke nu bedömas.

På sätt i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 12) förutsatts bör anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken i sin helhet disponeras för bestridande av kostnaderna för arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning (en underofficer med arvode i UO 7), erhålla den ändrade benämningen Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning.

I enlighet med vad jag sålunda föreslagit och med beaktande av uppkommande merkostnader i anledning av löneklassuppflyttningar samt de ändringar i beräkningarna, som föranledas av avlöningsregleringen för befattningshavare i statens tjänst, beräknar jag under militärapotekets avlöningsanslag för nästa budgetår anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän (nu 13 100 kronor) till 18 700 kronor och utgifterna för arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning till 9 100 kronor (nu 5 750 kronor). Anslagsposterna Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal (nu 98 000 kronor) och Rörligt tillägg (nu 28 800 kronor) böra upptagas med 282 000 kronor respektive 18 200 kronor. I uppbrödsmedel (nu 3 650 kronor) beräknar jag 5 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle således uppgå till $(18\,700 + 9\,100 + 282\,000 + 18\,200 - 5\,000 =)$ 323 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 103 000 kronor, varav 97 000 kronor belöpa på löne regleringen. Förslaget till reglerad befordringsgång för biträdes- och amanuenspersonal påverkar icke anslagsberäkningarna.

Åberopande det anförda och vad chefen för finansdepartementet anført vid anmälan i årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för militärapoteket, som i det föregående angivits;

dels fastställa följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> kronor	18 700
2. Arvode till pensionerad personal i arvodes- befattning, <i>förslagsvis</i> ..... »	9 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.. »	282 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	18 200
	<hr/>
Summa kronor	328 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	»	5 000
		<hr/>
Nettoutgift kronor		323 000

dels ock till Militärapoteket: Avlöningar för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 323 000 kronor.

[19.] Omskolning av i militärtjänst skadade, *förslagsanslag.*

Budgetåret 1946/47 (statsliggaren s. 193)	kronor	600 000
» 1947/48 (departementschefens förslag)	»	500 000

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 183) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Omskolning av i militärtjänst skadade för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 400 000 kronor. Denna anslagsfråga upptager jag nu till behandling.

Statens arbetsmarknadskommission har i skrivelse den 27 februari 1947 hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för nästa budgetår anvisas samma belopp som för innevarande budgetår, 600 000 kronor. Enligt kommissionens framställning skulle medelsbehovet enligt verkställda beräkningar uppgå till 678 300 kronor, fördelade på följande utgiftsändamål.

1. Kommissionens direkta kostnader för redan beviljad utbildning	kronor	139 300
2. Kostnader för redan beviljad utbildning i särskilda kurser, anordnade av överstyrelsen för yrkesutbildning	»	25 000
3. Kostnader för anskaffning av maskiner och annan utrustning	»	10 000
4. Kostnader för utbildning av längre varaktighet än ett år (under förutsättning att Kungl. Maj:ts medgivande erhålles)	»	60 000
5. Kommissionens direkta kostnader för utbildning, som beräknas komma att beviljas i fall, som av riks försäkringsanstalten redovisats till kommissionen	»	250 000
6. Kostnader för utbildning, som beräknats komma att beredas i särskilda kurser, anordnade av överstyrelsen för yrkesutbildning i fall, som av riks försäkringsanstalten redovisats till kommissionen	»	42 000
7. Kostnader för fall, som ännu icke av riks försäkringsanstalten redovisats till kommissionen	»	30 000
8. Kostnader för nytillkommande skadefall	»	120 000

Den av kommissionen beräknade begränsningen av medelsbehovet till 600 000 kronor har motiverats med att beräkningen av medelsbehovet under den sista av de av kommissionen angivna posterna betraktats såsom synnerligen osäker.

Kommissionen har till jämförelse anført, att av kommissionen beviljad utbildning hittills dragit följande kostnader:

under budgetåret 1945/46	kronor 615 000
» första hälften av budgetåret 1947/48	» 408 000

Rörande grunderna för kommissionens beräkningar torde få hänvisas till kommissionens skrivelse.

*partements-
chefen.*

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår (propositionen 1946: 250, s. 75) framhöll jag, att den under år 1945 påbörjade verksamheten för att förhjälpa under militärtjänstgöring skadade till utkomst genom eget arbete — arbetsvård — visat sig fylla ett stort behov. De ytterligare erfarenheter, som sedermera vunnits, ha än mer bestyrkt angelägenheten, såväl ur samhällets synpunkt som med hänsyn till de skadades intressen, av dylik arbetsvård. Det synes därför erforderligt, att verksamheten fortgår även under nästa budgetår efter i huvudsak oförändrade riktlinjer.

Kostnaderna för arbetsvården ha befunnits icke oväsentligt överstiga vad man vid verksamhetens igångsättande ansåg sig ha anledning räkna med. Med hänsyn till svårigheterna att beräkna verksamhetens omfattning synes detta icke oförklarligt. Då emellertid, såsom av arbetsmarknadskommissionens framställning framgår, kostnaderna även under nästa budgetår, två år efter försvarsberedskapens upphörande, beräknas bli i stort sett oförändrade, finner jag skäl tala för en strängare prövning av föreliggande behov. Härför kan även åberopas den för närvarande föreliggande situationen på arbetsmarknaden, vilken torde möjliggöra, att i militärtjänst skadade i större omfattning än tidigare kunna erhålla försörjning utan omskolning. Utan att taga bestämd ståndpunkt i denna fråga anser jag mig kunna räkna med ett något lägre anslagsbelopp än arbetsmarknadskommissionen äskat. Jag föreslår, att anslaget uppföres med ett belopp av 500 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 100 000 kronor.

Enligt de för omskolningsverksamheten gällande bestämmelserna må utbildning av längre varaktighet än ett år icke ifrågakomma utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Det synes mig böra övervägas, huruvida icke även dessa frågor böra avgöras av arbetsmarknadskommissionen.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1947/48 anvisa ett *förslagsanslag* av 500 000 kronor.

Sammanställning

över de i det föregående äskade anslagen ävensom de anslag under riksstatens fjärde huvudtitel, varom slutliga äskanden framlagts i de i annat sammanhang

anmälda propositionerna med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1947/48, angående redovisning av tillgångar och skulder m. m. vid örlogsvarens marinverkstäder samt angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m.

	I statsverkspropositionen upptaget belopp	Slutligt äskat belopp
Försvarets civilförvaltning: Avlöningar	2 185 000	2 260 000
Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar	—	650 000
” : Omkostnader	—	105 000
Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar	1 500 000	478 000
” : Omkostnader	185 000	95 000
Marinförvaltningen: Avlöningar	620 000	665 000
” : Omkostnader	400 000	415 000
Flygförvaltningen: Avlöningar	700 000	850 000
” : Omkostnader	380 000	375 000
Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	118 000 000	110 000 000
” : Ekiperingsersättningar	1 450 000	1 450 000
” : Avlöningar till viss arbetarpersonal	8 000 000	8 675 000
” : Uppförande av vissa baracker i Visby	—	16 000
” : Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond	18 962 000	20 150 000
Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	46 000 000	46 000 000
” : Ekiperingsersättningar	800 000	800 000
” : Avlöningar till viss arbetarpersonal	880 000	935 000
” : Underhåll av fartyg m. m.	25 000 000	25 700 000
” : Ersättning till försvarets fastighetsfond: Mari- nens delfond	7 465 000	6 763 000
Flygvapnet: Avlöningen till aktiv personal m. fl.	39 500 000	41 800 000
” : Ekiperingsersättningar	525 000	470 000
” : Avlöningar till viss arbetarpersonal	625 000	660 000
” : Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flyg- vapnets delfond	11 599 000	11 757 000
Försvarets forskningsanstalt: Anordnande av provisoriska lokaler	—	770 000
Militärapoteket: Avlöningar	310 000	323 000
Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Avlöningar	89 000	45 000
” : Omkostnader	30 000	15 000
Omskolning av i militärtjänst skadade	400 000	500 000
Summa	285 605 000	282 722 000

Enligt årets statsverksproposition (bil. 6, s. 313) skulle fjärde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1947/48 vid bifall till vad däri föreslagits uppgå till 798 449 400 kronor. Vid bifall till de här berörda förslagen skulle slutsumman minskas med (285 605 000—282 722 000=) 2 883 000 kronor till (798 449 400—2 883 000=) 795 566 400 kronor. Slutliga äskanden ha dock icke ännu kunnat framläggas beträffande två i statsverkspropositionen med beräknade belopp upptagna anslag — Avveckling av beredskapen m. m. och Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst — varför även den nu angivna slutsumman är att betrakta såsom preliminär.

Kungl. Maj:ts proposition nr 130.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

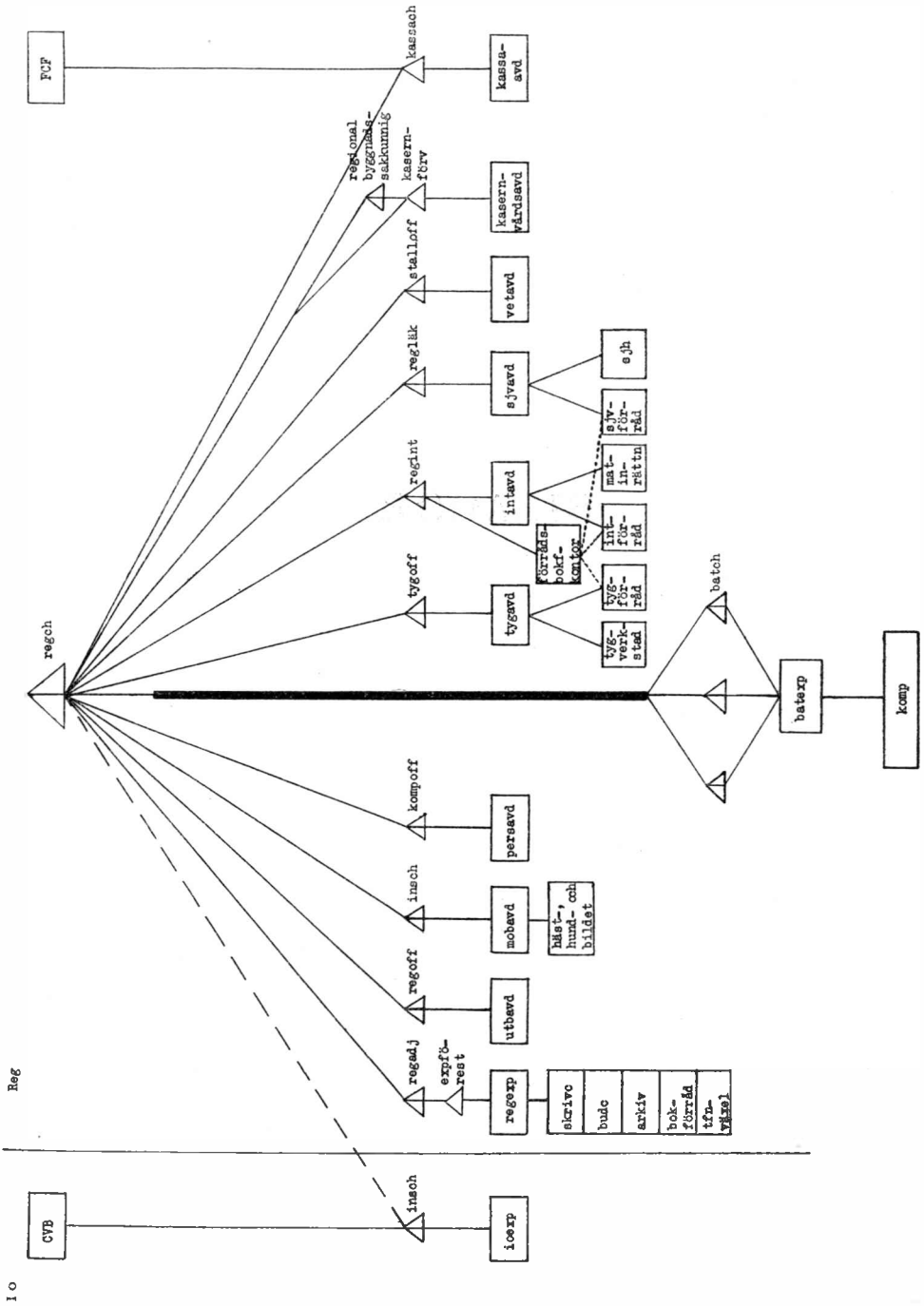
Ur protokollet:

Stig Roswall.

BILAGOR

Organisation av normalinfanteriregemente i fred.

Ann. Vid högst åtta regementen skola tillävidare utbildnings- och personavdelningarna försöksvis vara sammanförda till en avdelning --- truppavdelningen. Vid högst fyra av dessa regementen må särskild stabschef finnas.

Sammanställning av antalet beställningar i vissa manskapsgrader vid armén.

Truppslag och truppförband m. n.	Furirer	Korporaler (konstaplar)	Vice- korpraler (vicekon- staplar) och meniga	Musik- furirer	Musik- korpraler (musik- kon- staplar)	Musikvice- korpraler (musikvice- konstaplar) och-meniga
	Ma 3	Ma 2	Ma 1	Ma 3	Ma 2	Ma 1
Infanteriet.						
I 1. Svea livgarde	65	20	40	4	4	14
I 2. Värmlands regemente	65	20	40	4	2	8
I 3. Livregementets grenadjärer	65	20	40	4	2	8
I 4. Livgrenadjärregementet	65	20	40	4	2	8
I 5. Jämtlands fältjägarregemente	65	20	40	4	2	8
I 6. Norra Skånska infanterirege- mentet	65	20	40	4	2	8
I 7. Södra Skånska infanterirege- mentet	65	20	40	4	2	8
I 8. Upplands regemente	65	20	40	4	2	8
I 11. Kronobergs regemente	65	20	40	4	2	8
I 12. Jönköpings-Kalmar rege- mente	65	20	40	4	2	8
I 13. Dalregementet	65	20	40	4	2	8
I 14. Hälsinge regemente	65	20	40	4	2	8
I 15. Älvsborgs regemente	65	20	40	4	2	8
I 16. Hallands regemente	65	20	40	4	2	8
I 17. Bohusläns regemente	65	20	40	4	2	8
I 18. Gotlands infanteriregemente	65	20	40	4	2	8
I 19. Norrbottens regemente	65	20	40	4	4	14
I 20. Västerbottens regemente	65	28	40	4	2	8
I 21. Västernorrlands regemente..	65	20	40	4	2	8
	1 235	388	760	76	42	164
Kavalleriet.						
K 1. Livregementet till häst	35	20	26	3	1	5
K 2. Skånska kavalleriregementet	35	20	26	4	2	8
K 3. Livregementets husarer	35	25	26	—	—	—
K 4. Norrlands dragonregemente..	35	25	26	—	—	—
Hovslagarpersonal	82	—	—	—	—	—
	222	90	104	7	3	13
Pansartrupperna.						
P 1. Göta pansarlivgarde	50	35	40	—	—	—
P 2. Skånska pansarregementet ..	75	65	70	—	—	—
P 3. Södermanlands pansarregem- ente	64	35	66	4	2	8
P 4. Skaraborgs pansarregemente	75	35	66	4	2	8
	264	170	242	8	4	16
Artilleriet.						
A 1. Svea artilleriregemente	60	20	40	—	—	—
A 2. Göta artilleriregemente	60	20	40	3	1	5
A 3. Wendes artilleriregemente ..	65	30	42	—	—	—
A 4. Norrlands artilleriregemente	60	20	40	—	—	—
A 5. Norrbottens artillerikår	35	16	23	—	—	—
A 6. Smålands artilleriregemente..	65	30	42	3	1	5
A 7. Gotlands artillerikår	35	16	23	3	1	5

Truppslag och truppförband m. m.	Furirer	Korpraler (konstaplar)	Vice- korpraler (vicekon- staplar) och meniga	Musik- furirer	Musik- korpraler (musik- kon- staplar)	Musikvice- korpraler (musikvice- konstaplar) och meniga
	Ma 3	Ma 2	Ma 1	Ma 3	Ma 2	Ma 1
A 8. Bodens artilleriregemente ..	70	45	60	—	—	—
A 9. Bergslagens artilleriregemente	55	22	42	—	—	—
	505	219	352	9	3	15
Luftvärnet.						
Lv 1. Karlsborgs luftvärnsrege- mente	65	29	59	3	1	5
Lv 2. Östgöta luftvärnsregemente	85	29	59	—	—	—
Lv 3. Stockholms luftvärnsrege- mente	65	29	59	—	—	—
Lv 4. Skånska luftvärnskåren	45	27	38	3	1	5
Lv 5. Sundsvalls luftvärnskår	36	18	38	3	1	5
Lv 6. Göteborgs luftvärnskår	40	18	38	—	—	—
Lv 7. Luleå luftvärnskår	36	18	38	—	—	—
	372	168	329	9	3	15
Ingenjörtrupperna.						
Ing 1. Svea ingenjörkår.....	55	34	36	—	—	—
Ing 2. Göta ingenjörkår.....	50	25	44	—	—	—
Ing 3. Bodens ingenjörkår	40	16	32	—	—	—
	145	75	112	—	—	—
Signaltrupperna.						
S 1. Signalregementet	95	47	70	—	—	—
Trängen.						
T 1. Svea trängkår	60	45	39	—	—	—
T 2. Göta trängkår	60	66	39	—	—	—
T 3. Norrlands trängkår	60	40	45	—	—	—
T 4. Skånska trängkåren	60	45	45	3	1	5
Sjukvårdsbeställningsmän	141	—	—	—	—	—
	381	196	168	3	1	5
Fälttygkåren.	9	—	—	—	—	—
Intendenturkåren	27	—	—	—	—	—
Arméhundväsendet	1 ²	—	—	—	—	—
Beställningsmän vid truppförband m. m.	510	—	—	—	—	—
Summa	2 3707	1 353	2 137	112	56	228

¹ Alternativt sergeanter.² Varav 2 beställningar alternativt för sergeanter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Ändrad organisation av infanteriregementes stabs- och förvaltnings- tjänst i fred	2
2. Förrådstjänsten m. m. vid försvarsområdena	33
3. Försvarets manskapsorganisation	45
4. Reglering av vissa läkararvoden m. m.	101
5. Löneställningen för viss sjukvårds- och ekonomipersonal vid försvaret m. m.	103
6. Försvarets civilförvaltning: Avlöningar	105
7. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	114
8. » : Ekiperingsersättningar	157
9. » : Avlöningar till viss arbetarpersonal	158
10. » : Uppförande av vissa baracker i Visby	161
11. Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	162
12. » : Ekiperingsersättningar	182
13. » : Avlöningar till viss arbetarpersonal	183
14. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	186
15. » : Ekiperingsersättningar	205
16. » : Avlöningar till viss arbetarpersonal	206
17. Försvarets forskningsanstalt: Anordnande av provisoriska lokaler.....	206
18. Militärapoteket: Avlöningar	210
19. Omskolning av i militärtjänst skadade	213
<i>Bilagor</i>	217